Digitized by Google

TERNARIUS BEZOARDICORUM.
& HEMETOLOGIA SEU TRIUMPHUS VOMITORIORUM,

Dn. Angeli Salæ Veneti è Gallico ſermone latinitate κατὰ πόδας donati

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Cum

EXEGESI CHYMIATRICA ANDREÆ TENTZELII Greuſſ. Phil. & Med. D.

Ex Legato Ill.mi Corsini

ERFURTI
Impenſis JOHANNIS BIRCKNERI Bibliop: Typis Hæredum Mechlerianorum; Anno M.DC.XIIX.

Digitized by Google

ANgelus à Gallis Latias volitavit
in oras;
E Latio, toto totus in orbe volat.
Laus ſit Tentzelii virtuti, qui dedit
alas,
Per populos multa laude niteſcet
opus.

SALOMON HUBERUS
Bernenſis Helvetius,
Medicus ordin. Er-
fordenſis.

VIRO EXCELLENTI
Doctori ANDREÆ TEN-
[illegible]O Illuſtrium Comitum Schwartz-
[illegible]g-Honſteiniorum Medico aulico ſoler-
tiſſimo, Amico ſuo probatiſſimo,
Lipſiâ ſalutem tranſmittit,
Michael Chriſtiernus Haf. Danus.

SALA tibi quondā fuerat junctiſſimus hoſpes,
HAGÆ Belgarum cum mihi notus eras.

Hujus nunc pandis Bezoardica, rara, *ſed ecce*
Obſcuris lucem conciliando locis.
Dum licuit pariter juncti convíximus illi;
Unaq; tum Tecum menſa domusq; fuit.
Vobiſcum vellem conſumere tempora vitæ,
Dummodo ſors ferret, quæ ſua quemq; manet;
Quod potero, ſervabo tamen ſub pectore nomen,
Nec perturbabit mixta querela fidem.
Quod reſtat, votis votum ſuperaddo precesq;:
Vive diu TENTZEL, *vive valeq; diu.*
Sit tibi, ſit domui felix labor iſte paternæ
Inq; DEI *laudem fertile cedat opus:*
Quem precor, ut facilis tantum benè proſperet uſum;
Et tribuat rebus mollia fata tuis.

PERILLVSTRIBVS & GENEROSISSIMIS COMITIBUS ac DOMINIS;

DN. GUNTHERO,
DN. ANTHONIO HEINRICO,
DN. JOHAN GUNTHERO, &
DN. CHRISTIANO GUNTHERO, FRATRIBUS Germanis;

S. S. Rom. Imp. Quadrum Viris, Comitibus in Schwartzburg/ & Honſtein, Dominis in Arnſtad: Sondershuſa, Leutenberg Lhora & Clettenberg.

DOMINIS & MECOENATIbus ſuis obſervandiſſimis.

PErilluſtres & Generoſiſſimi Comites, Domini Clementisſimi &c.
Quod Itali tribus verbis

verbis proverbio & veriverbio dicunt: A gran ſignori, poche parole: Id adprime etiam & hîc uſui mihi. Quantum enim antiquiſſimam & Generoſiſſimam Familiam; quã-tum item propriarum virtutum laudes, tales C.C.C.C. veſtræ (ἀπαρρησίαστος non ſum in rei veritate) de quibus cum Poeta non inconcinnè ego:

χθόνα ταράσσοντες ἀλκῇ χερῶν,
Ingeniũ quibus eſt & mens divinior, &c.

De quorum numeroſis animi, Corporis & Fortunæ benignitatibus modeſtè tacuiſſe melius, quàm διεξοδικῶς, minus tamen, quàm ſingula merentur, protuliſſe. Hoc tamen μηδὲ ἐξ ἀλλοτρίου χοροῦ μηδὲ ἀπροσδιόνυσον, uti videor mihi, veſtræ nimirum Magnificentiæ & liberalitati unicè quaſi acceptum referendũ eſſe, quod integrum decennium in ſtudiis literarum virtutumq; in celeberrimis quibuscunq; cum GER-

MANIÆ, tùm exterarum Nationum Academiis verſatus, cum doctiſſimis plerisq; Mundi luminibus, qui nihil admirantur quod vulgò miraculum eſt, de rebus aliàs impenetrabilibus converſatus fuerim.

Quomodo ergò melior mihi reſideret animus, quàm ſi quà publicâ luce dignum aliquid acquiſierim, eô ipsô, velut hauſtâ in cavam palmam aqvulâ Parthorum Regi Ruſticulus ille faciebat, ex peregrinis locis C.C.C.C. veſtram me reducem ſalutare, eòq; quod reipſa in referendis gratiis aſſequi nequeo, aliquantulum imitari?

Quandoquidem ergo *Ternarius Bezoardicorum D. Angeli Salæ* Gallico Idiomate conſcriptus in via obviam mihi venerit, eô ipsô, quod ſupra tetigi, per otium quaſi moliri, ſequentes mihi obverſatæ ſunt cauſæ.

Primò quod dictum librum perdign-

dignum judicaverim, qui non ſolum in eorum, qui linguam Gallicã probè tenent, hygiæq; mancipati ſunt, ſed & illuſtrium Dominorum, quibus potiſſimum maleferiatorũ magno ſæpè Reipublicæ detrimento inſidiantur pocula, ingenii manuumq; amplexibus hæreat. Eſt enim, ſi rectè judico, certiſſimorum Bezoardicorum contra omnis generis venena, plurimorum item ad varios & difficilimos affectus ῥιζοτόμων remediorum, locupletiſſimâ, ex Chymico Galenicoq; penuario, depromptâ ſupellectile, inſtructiſſimum ἱεροφυλακεῖον. Neq; enim ſcrupulum injicit, quòd pleraq; novitatis aliquid vel invidioſæ vel detrimentoſæ præ ſe ferant, cum aliàs τὸ πρεσβύτερον, βέλτιστον. Nova ſiquidem non ſunt ἐν τῷ γένει, ſed κατὰ τρόπον τῆς λιθουργίας ſolùm; Nec interim τὰ καινὰ ſimpliciter, ſed τὰ κοινὰ καινῶς καὶ τὰ καινὰ κοινῶς dicta.

 Et ſi

Et ſi venena, uti venena etiam, è Medicinarum familia ſimpliciter proſcribenda non ſunt, quin prius, ad Juriſconſulti illius reſponſum, qvanta, qvalia, & cui venena ſint, qværere oporteat; Taceo ſi hoc κατ' αὐτό omnibus non arridet. Medicum contemplatione phyſica veneni explorationem habere, & in Pathologia inter cauſas morbificas arte abigendas invenire poſſe; Qvantò minus nova, uti nova, jure repudiabimus, dum præſertim uti nova, ita qvoq; corpori humano ſalubria, θεῶν χεῖρες καὶ ἱερὰ ἄγκυρα, ipſa experientiâ reperiantur? Pari inſuper facilitate, ſi illud valeret, Medicis extorqueretur Rhabarbarum Mechoaca, Lignum Guajacum, Gummi Gittę Chelapa omniaq; inter nova reperta hactenus à pluribus rectè vendita; imò ipſiſſimus Ignis, cujus uſum Plinius refert c. 30 lib. 6. gentibus quibusdam ante

Pto-

Ptolemæum Lathyrum Ægypti Regem ignotum fuiſſe Aurum item potabile, Magnetiſmi, Transplantationes aliaq; infinita Neotericorum vel Hermeticorum τεχνουργήματα, quæ veterum Galenicorum potiſſimum ſchola omninò neſciebat, interim tamen hoc ſeculo tàm vera (vera enim certitudinis ſuæ edunt teſtimonia) quàm verè vivens Deus eſt.

Præterea hoc fateri oportet, nullam artem tantum perfectionis culmen attigiſſe, quin quotidiè curioſâ Artificum induſtriâ incremẽtum capere poſſit. De Medicinæ ſectatoribus hoc auſim affirmare, ſi per plusqvàm diabolicam, neſcio, an invidiam, an arrogantiam fieri poſſet, ut quæ Deus pluribus ſparſim donavit, in ſingulos ſingula cõſpirarent bona, nec aliter in ſolitudine, aliter in foro, Famæ magis quàm conſcientiæ vivendo, utiliſ-

ſima quæq; verborum latebris, Delphici Dœmonis inſtar abſconderētur, ipſos in ægrotis reſtituendis Miracula vel divinis proxima brevi præſtituros.

Hoc ſequitur, quòd in Gallia adhuc verſanti mihi, domeſtici linguę exercitii causâ, librum hunc ad Medicinā valdè utilem Latinitate donaverim. Ad quod ipſum, uti animum fruſtrà adduxiſſe videri nolo, ita facere non poſſum quin ad proximi emolumentum etiam publici juris illud faciendo concedam; Cū præſertim obſcurorum terminorū, ſtyliq; Chymici, (non mentirer ſi plusquam Chymici dicerem) explicationem & ſic nodo ſuum cuneū adjecerim.

Qvamvis autem affirmare non poſſum, in omnibus morbis aſſignatis authoris remediis me penitus confidere nec verbi gratia, in hydrope panchymagogon Minerale ne-

le noſtrum, Spiritum Vitæ aureum cum nectare ſuccoſo Paracelſi vel Sanctorii Itali mirabili paracenteſi; In Quartana ſpecificum Paracelſi purgans cum Myrrhæ eſſentia; In febribus intermittentibus Antimonium modò vomitorium, modo dejectorium tantùm cum Nepenthe &c. ἐνεργητικώτερα eſſe, quã quæ Author hoc nomine commendavit; hoc tamen ingenuè fateor, pro locorum Naturarumq; mirabili diverſitate, illa infinitis aliis remediis palmam facile prærepturа.

Veſtris igitur Illuſtribus nominibus debita animi veneratione ſummitto & dedico; ſubnixè rogans, ut ſuo more, eâ ſcilicet, quam ſemper in Medicinam ſecretiorem declarârunt, benigna affectione accipere dignentur. Id quod ad majora fortaſsis ſtimulum adjiciet, Veſtrisq; C. C. C. C. me tàm devin-

ctum

ctum reddet, quàm ego me ipſis in Clientelam in poſterum etiam dari omninò cupio. VALETE Athleticè. Dabam Gruſsiæ 20. Julii Anno 1617.

Perilluſt. G. G. G. G. V. addictiſſ.

ANDREAS TENTZELIUS Med. Doct.

Ad

Ad Clariſſimum Virum Dn. *Angelum Salam* Medicum χαϱμίςατον Haghanum; Amicum & fautorem obſervanter ſuum.

TErnarius tuus Bezoardicorum, Mi SALA, ut Latinitate donatus in lucem prodiret, feci, non tàm meimet commodi; Non enim quod mihi, ſed quod multis profuturum ad ſanitatem ex officio quæro; quàm nominis tui, & Medicinæ ſtudioſorum gratiâ.

Qvidam enim, qvod ſcio, ignorantiæ caligine maculati nimis auguſtè; alii anguſtè nimis de ſingulis ſtatuebant. Neutrum equidem boni Nominis tui bono; Nec tamen aliter poterant in re usq; adeò obſcurâ; cum ut P. Syri verſus habet, ad triſtem partem ſtrenua ſemper ſit ſuſpicio.

Animum autem ad id eò impetuoſiùs everberavi, quò tu memet ſæpius, cum HAgæ Comitis chymicorum ſacrorum causâ verſarer, æquè ad hunc ipſum tractatum, quàm ad ANatomiam ANtimonii, quàm adhuc brevi prodituram ſpero, in explicatiorem ſtylum convertenda adhortabaris. Sponte quidem feci, ut apertô ſynceritatis clangore,

ſecus

Serpilla inviſunt, caſiasq; crocosq; rubentes
Moxq; thymis ſuperinfuſum cum murmure
rorem,
Paſcuntur; nec non tactā libanotida linquūt,
Nec phœbea illis Daphne, nec ad omne ſalu-
bris
Salvia, nec Veneri Myrthus ſacrata quieſcit.
[Tantus amor florum eſt, & habendi gloria
mellis]
Tandem ubi jam defeſſa, & odoro plena
liquore,
Crura domum referunt, ſua ſe intra alvearia
condunt,
Privatumq; ſibi & proprium, nihil inde re-
ſervant:
Verum in commune, & medium quæſita re-
ponunt.
ANGELE te talem, talem te Sala
videmus:
Florida dum ſolers, Hyblæ inſtar & inſtar
Hymetti,
Hermetis rura, & Chymiæ ſublimia luſtras;
Firmaq; venturæ mundi per compita famæ
Fundamenta locas; poſtquam te nunc quoq;
tandem
In ſua Mercurius adita, atq; arcana recepit.
Nunc Theophraſtæo incumbens tua
pectora melle Imbu-

Imbuis; inde ſupervolitas Myſteria LULLI.
Nunc luſtras magni ſecreta oracula Crolli,
Nunc illum inviſis, cui Chymica ſacra coléti
Et famam nomenq; dedit Dodonia Quercus. Quercetanus
Mox te etiam involvit ſtudio tua cura BEGUINUS Tyrocinium & novum Lumen Beguini
Maxima; BEGUINUS, qui poſt divina Tyronum
Fundamenta, Novo complevit LUMINE terras
Inſuper, atq; ſuos docet alta indagine Myſtas;
Alta, nec ingeniis inveſtigata Priorum.
Quid te MULLERE? & quid te veneran-de LIBAVI
Commemorem? & quid te ſublimis gloria Phœbi
RULANDE? ô, per quos toties, non cognita quondam
Pœonias veterum dextras Spagirica riſit.
Horum tu flores, horum tu induſtrius artes
ANGELE pervolitas, & digna volumina cedro
Illorum ſollers ſuccoq; & ſanguine comples.
Quin etiam noſtro tua dona recentia ſæclo
Largiris, veteres quæ nunquã ivère per aures?
Quodq; tibi rarũ ãte omnes largitur Apollo,

)()(Nun-

Nunquam viſa olim ſibi circumducere cogis
Vulcano domitore növas tua pharmaca formas.
Nec tamen interea curâ tibi ſordet inerti
Pergameũs; Cousq; ſenes; qui indagine diã
Ingenii gratos quondam docuere nepotes
Pręſentem Libitinam, inimicaq; fata morari:
Ex quibus ipſe ſuam, veluti de fonte perenni,
Delius ut biberet Myſtes Phœbeius artem
Per ventura olim, retroactaq; ſæcula juſſit.
Sic etiam veſtita novâ dulcedine rerum
Graja tuos oculos, & Arabs Medicina moratur:
Sic nöſtram Hippocrates moriens cui credidit artem,
Fernelii decreta vides: & ſi qua Nepotum
Doctrinę nova turba premens veſtigia priſcę,
Jatricis latè radiis illuminat orbem.
Hos omnes variis tua mens exercita curis
Perluſtrat, quondam ſive his Oenotria tellus
Seu lucẽ Germana dedit; ſive inclyta ſemper
Gallia, ſeu propior veniẽti Hiſpania Phœbo.
Horũ igitur tu mella legis, te nectare pleno
Proluis, atq; utroſq; beato ſydere jungis.
Sic fit, ut è Stygii quoties latratibus Orci
Mortales, jam jam Leteia pocla bibentes,
Eripis ambabus toties innixa columnis

Ter

Ter felici per te Hymenæo, atq; auſpice Phœbi
Numine, Priſca Hygæia, atq; recens Alchy-
mia nubant,
Quid tamen? An triſti veluti compoſita
ſepulchro
Privatimq; altâ nocte occultata ſilentum
Hæc arcana premis? clauſtrisq, recondita
ſervas,
Muſæo captiva tuo? Nihil improbus horum
Moliris: verum hæc animo dimiſſa ſereno,
Omnia Apollineæ faciens communia ſtirpi,
(Tantus amor virtutum & habendæ gloria
famæ eſt)
Scire tuum terras latè diffundis in omnes,
Quàq; abiẽs ſol Heſperio vultũ ęquore tingit,
Quàq; redux clarum Eoo jubar ęquore tollit.
Dicite nunc Heliconiadæ, & tu Nata To-
nantis
Commemora mihi Memoſyne, quæ ſunt ea
tandem
Parnaſſo quæ digna & lethi vindice Lauro
ANGELUS ex imis Chymiæ penetralibus
hauſit?
Primà vagabundos câpos cœleſtibus ignes
Cura polo trahit, atq; intra terreſtria condit:
Sic, quos æthereos ſpatiari priſca per axes
Fecerat, & cœlo ſolos incluſerat ætas;

Septem Planetarum terreſtrium recenſio

ſima quæq; verborum latebris, Delphici Dœmonis inſtar abſconderétur, ipſos in ægrotis reſtituendis Miracula vel divinis proxima brevi præſtituros.

Hoc ſequitur, quòd in Gallia adhuc verſanti mihi, domeſtici linguę exercitii causâ, librum hunc ad Medicinā valdè utilem Latinitate donaverim. Ad quod ipſum, uti animum fruſtrà adduxiſſe videri nolo, ita facere non poſſum quin ad proximi emolumentum etiam publici juris illud faciendo concedam; Cū præſertim obſcurorum terminorū, ſtyliq; Chymici, (non mentirer ſi plusquam Chymici dicerem) explicationem & ſic nodo ſuum cuneū adjecerim.

Qvamvis autem affirmare non poſſum, in omnibus morbis aſſignatis authoris remediis me penitus confidere nec verbi gratia, in hydrope panchymagogon Minerale nc-

le noſtrum, Spiritum Vitæ aureum cum nectare ſucco ſo Paracelſi vel Sanctorii Itali mirabili paracenteſi; In Quartana ſpecificum Paracelſi purgans cum Myrrhæ eſſentia; In febribus intermittentibus Antimonium modò vomitorium, modo dejectorium tantùm cum Nepenthe &c. ἐνεργικώτερα eſſe, quã quæ Author hoc nomine commendavit; hoc tamen ingenuè fateor, pro locorum Naturarumq; mirabili diverſitate, illa infinitis aliis remediis palmam facile prærepturа.

Veſtris igitur Illuſtribus nominibus debita animi veneratione ſummitto & dedico; ſubnixè rogans, ut ſuo more, eâ ſcilicet, quam ſemper in Medicinam ſecretiorem declarârunt, benigna affectione accipere dignentur. Id quod ad majora fortaſsis ſtimulum adjiciet, Veſtrisq; C.C.C.C. me tàm devin-

ctum reddet, quàm ego me ipſis in Clientelam in poſterum etiam dari omninò cupio. VALETE Athleticè. Dabam Gruſsiæ 20. Julii Anno 1617.

Perilluſt. G. G. G. G. V. addictiſs.

ANDREAS TENTZELIUS Med. Doct.

Ad

Ad Clariſſimum Virum Dn. *Angelum Salam* Medicum χαριέστατον Haghanum; Amicum & fautorem obſervanter ſuum.

TErnarius tuus Bezoardicorum, Mi SALA, ut Latinitate donatus in lucem prodiret, feci, non tàm meimet commodi; Non enim quod mihi, ſed quod multis profuturum ad ſanitatem ex officio quæro; quàm nominis tui, & Medicinæ ſtudioſorum gratiâ.

Qvidam enim, qvod ſcio, ignorantiæ caligine maculati nimis auguſtè; alii anguſtè nimis de ſingulis ſtatuebant. Neutrum equidem boni Nominis tui bono; Nec tamen aliter poterant in re usq; adeò obſcurâ; cum ut P. Syri verſus habet, ad triſtem partem ſtrenua ſemper ſit ſuſpicio.

Animum autem ad id eò impetuoſiùs everberavi, quò tu memet ſæpius, cum HAgæ Comitis chymicorum ſacrorum causâ verſarer, æquè ad hunc ipſum tractatum, quàm ad ANatomiam ANtimonii, quàm adhuc brevi prodituram ſpero, in explicatiorem ſtylum convertenda adhortabaris. Sponte quidem feci, ut apertô ſynceritatis clangore,

ſecus

ſecus quàm tu feciſti, ſingula ebuccinarentur, & ſcapha ſcapha diceretur; Verum dum hoc, ut mihi videor, impensè magis conciliet & famam & Venerem, quibus doctrinæ filiis commendatior hic tuus libellus exiſtat, ne
1. Cor. 12. dicam, in unoquoq; eluceſcere debere dona Spiritus ad Communem utilitatem, non committes ſpero, ut ne tu ingenii tui, ego meæ induſtriæ & ſynceritatis, quæ jure poſſumus, merita reportemus.

Dum vix Typographo TERNARIUS hic traditus eſſet, Hemetologiam tuam adjicere eodem argumento placuit. De ſimilibus ſimiliter judicabis, dum interea ex meo etiam penu (de catharcticorum quorundam Chymicorum tecmarſi aſſiduè cogito) aliquid præclariùs depromam. Vale & me pro more tuo amore proſequere, qui εἰς αἰθιας

ἴσος

ὁ τὶς

Andreas Tentzelius Doct.

IN TER

IN
TERNARIUM BEZOARDICORUM.

Nec non

In reliquos libros Chymicos jam pridem antea in lucem editos,

ab

Angelo Sala Vincentino Medico & Chymico inſigni conſcriptos.

CARMEN.

QVales Cocropiæ per opertam ſvavibus Hyblam
Floribus, & montes latè fragrantis Hymetti
Cum primùm æſtivâ cœlum Sol luce recluſit,
Exercentur Apes; tum cum liquentia mella
Stipare, atq; novo diſtendere nectare cellas
Incipiunt; Illæ hinc grave-olentis germina Thymbræ
Atq; inde irrigiuis latè violaria Campis
Nata ſupervolitant, num & ſpirantia longè Serpilla

Serpilla inviſunt, caſiasq; crocosq; rubentes
Moxq; thymis ſuperinfuſum cum murmure rorem
Paſcuntur; nec non tactâ libanotida linquũt,
Nec phœbea illis Daphne, nec ad omne ſalubris
Salvia, nec Veneri Myrthus ſacrata quieſcit.
[Tantus amor florum eſt, & habendi gloria mellis]
Tandem ubi jam defeſſa, & odoro plena liquore
Crura domum referunt, ſua ſe intra alvearia condunt,
Privatumq; ſibi & proprium, nihil inde reſervant:
Verum in commune, & medium quæſita reponunt.
ANGELE te talem, talem te Sala videmus:
Florida dum ſolers, Hyblæ inſtar & inſtar Hymetti,
Hermetis rura, & Chymiæ ſublimia luſtras;
Firmaq; venturæ mundi per compita famæ
Fundamenta locas; poſtquam te nunc quoq; tandem
In ſua Mercurius adita, atq; arcana recepit.
Nunc Theophraſtæo incumbens tua pectora melle Imbu-

Imbuis; inde ſupervolitas Myſteria LULLI.
Nunc luſtras magni ſecreta oracula Crolli,
Nunc illum inviſis, cui Chymica ſacra coleti Quercetanus
Et famam nomenq; dedit Dodonia Quercus.
Mox te etiam involvit ſtudio tua cura BEGUINUS Tyrocinium & novum Lumen Beguini
Maxima; BEGUINUS, qui poſt divina Tyronum
Fundamenta, Novo complevit LUMINE terras
Inſuper, atq; ſuos docet alta indagine Myſtas;
Alta, nec ingeniis inveſtigata Priorum.
Quid te MULLERE? & quid te veneran-de LIBAVI
Commemorem? & quid te ſublimis gloria Phœbi
RULANDE? ô, per quos toties, non cognita quondam
Pœonias veterum dextras Spagirica riſit.
Horum tu flores, horum tu induſtrius artes
ANGELE pervolitas, & digna volumina cedro
Illorum ſollers ſuccoq; & ſanguine comples.
Quin etiam noſtro tua dona recentia ſæclo
Largiris, veteres quæ nunquã ivêre per aures:
Quodq; tibi rarũ ãte omnes largitur Apollo,

Nunquam viſa olim ſibi circumducere cogis
Vulcano domitore novas tua pharmaca for-
mas.
Nec tamen interea curâ tibi ſorde: inerti
Pergameus; Cousq; ſenes; qui indag.ne diâ
Ingenii gratos quondàm docuere nepotes
Pręſentem Libitinam,inimicaq; fata morari:
Ex quibus ipſe ſuam, veluti de fonte perenni,
Delius ut biberet Myſtes Phœbeius artem
Per ventura olim, retroactaq; ſæcula juſſit.
Sic etiam veſtita novâ dulcedine rerum
Graja tuos oculos, & Arabs Medicina mora-
tur:
Sic noſtram Hippocrates moriens cui credi-
dit artem,
Fernelii decreta vides: & ſi qua Nepotum
Doctrinę nova turba premens veſtigia priſcę,
Jatricis latè radiis illuminat orbem.
Hos omnes variis tua mens exercitâ curis
Perluſtrat, quondam ſive his Oenotria tellus
Seu luce Germana dedit; ſive inclyta ſemper
Gallia,ſeu propior venięti Hiſpania Phœbo.
Horũ igitur tu mella legis,te nectare pleno
Proluis, atq; utroſq; beato ſydere jungis.
Sic fit, ut è Stygii quoties latratibus Orci
Mortales, jam jam Letea pocla bibentes,
Eripis ambabus toties innixa columnis

Ter

Ter felici per te Hymenæo, atq; auſpice Phœbi
Numine, Priſca Hygæia, atq; recens Alchymia nubant.
Quid tamen? An triſti veluti compoſta ſepulchro
Privatimq; altâ nocte occultata ſilentum
Hæc arcana premis? clauſtrisq, recondita ſervas,
Muſæo captiva tuo? Nihil improbus horum
Moliris: verum hæc animo dimiſſa ſereno,
Omnia Apollineæ faciens communia ſtirpi,
(Tantus amor virtutum & habendæ gloria famæ eſt)
Scire tuum terras latè diffundis in omnes,
Quaq; abiẽs ſol Heſperio vultũ ęquore tingit,
Quáq; redux clarum Eoo jubar ęquore tollit.
Dicite nunc Heliconiadæ, & tu Nata Tonantis
Commemora mihi Memoſyne, quæ ſunt ea tandem
Parnaſſo quæ digna & lethi vindice Lauro
ANGELUS ex imis Chymiæ penetralibus hauſit?
Prima vagabundos căpos cœleſtibus ignes Septem Planetarum terreſtrium recenſio
Cura polo trahit, atq; intra terreſtria condit:
Sic, quos æthereos ſpatiari priſca per axes
Fecerat, & cœlo ſolos incluſerat ætas;

Terra ſuos etiam in medio liberata Planetas
Nunc habet: humanosq; parens miſerata labores
Alchymia monſtrante, extra ſua viſcera promit.
Sic, quanquam è cœlo terras ſe fundat in omnes
Ipſe tamen patrii veluti deſertor Olympi
Naturam, nomenq; dedit Sol aureus Auro.
Omnipotenti Auro, terræ quod in ima repoſtum
Evellit tamen ex atris humana cavernis
Dexteritas, domitoq; operoſi afflatibus ignis
Diva pares Phœbo vires Spagirica donat.
Argentum Luna, Venus cuprum. Succedit veſtem Phœbææ induta ſororis
Terreſtris Luna, Argentum: ſic fuſile cuprũ
Poſſidet alma Venus: Lunæq; æquabile ſtannum eſt,
Jupiter Stannũ, Plumbũ Saturn9 JUPITER & gaudet SATURNI nomine Plumbum:
Crudeliſq; gerit veluti MARS omnia Ferro,
Ferrũ: Mars Virtutem Ferrũ ætherei ſic Martis adumbrat.
Tu quoq; ſtare loco, fixæq; ignare quietis,
Argentum vivum. Mercu. Salve Atlantiade, cœlo qui lapſus ab alto
MERCURIO vires liquido, titulumq; dediſti;
Hei mihi! vivacis jugi molimine flammæ.
Quam

Quam tibi diverſas donat DEA Chymica formas.
Ex te etenim humanis (teſtor cœleſtia) rebus
Aurea, depoſito Spagirea per arma veneno, &
Cōmunis Medicina, illiq; potiſſima nota eſt,
Qui ſub te maleſvada VENUS, maliſvada CUPIDO,
Vapulat, & miſeræ præter ludibria mortis, Anato-
Importuna timet truncati damna veretri. mia Vi-
Proxima virtutes penitꝰ penitusq; repoſtas trioli.
Chalcanti excutere, & membratim ſingula noſſe
Cura fuit; quæ Chymiatræ nō rara palæſtræ
Gloriaq;, & ſublime decus; Brevitatis amatrix
Pieris excutienda aliis, ut cætera linquat;
Quis non ſuſpiciat, memoriq; in mente reponat
Admiranda SALIS? toties quem vidimus omnes
Humanæ circum ſvaviſſima prædia vitæ
Excutere inviſo ſtabulantes agmine morbos.
Quem non commoveat? cujus non pectora tangat
Elicitusq; LIQVR? nonoq; excuſſus Alēbo
Spiritus? AEtnææ cohibens incendia flāmæ;
Spiritus, occulto quæ habitant cacoethea canoro

Ulcera; balſamicoq; cohibens cõtagia fræno:
Effectuq; ſuo tales de corpore promens,
Delphicus ipſe ſuos quales fateatur Apollo.

Triumphus vomitoriorum.

Pars ea, quæ ex prima turbat regione ſaburram,
Humorum, vomituq; abigit de corpore fœdã
Colluviem; Illa etiam Theophraſto digna Magiſtro eſt.
Multoties ſtomachi rugis, & ſplene repoſtę
Et vena Meſaræa, atq; imo Pãcreate Lãguor,
Expectata Rhei & Sennæ ſolatia riſit:
Mox ubi ſeſe ad principiũ medicamine vertit
Ventriculus, largoq; ejecit flumine ſuccos
Lethiferos; nova mox facies & vivida ſurgit;
Et renovata vigent parvi fundamina colmi.
Ergo etiam, hoc opere, ut tũ re tituloq; triumphas;
ANGELE, ſic & honos, & anus tua fama triumphet.

Opiologia ſive de LAUDANO.

DIVA QVIES RERUM, placidiſſima Diva Dearum
Nũc age, cõmemorem quarti ſecreta laboris,
Quæ puto, SALA, tibi rapto ad cœleſtia regna,
Admiſſoq; intra taciturna cubilia Morphei,
Ipſe Pater placido dictavit murmure SOMNUS.

Qua-

Qualia, Dii magni, Chymicas & quanta per artes
Pervigili præbere doces ſolatia menti
Sancta Thebanis fœcunda papavera campis.
Diſcite Pœonii Juvenes, quàm hic ordine miro
Degenere ex Baccho tractos opiūq;, crocūq;
VINCENTINA manus fragranti combinet Ambræ,
Atq; Auro, lignoq; Aloes, rubroq; corallo.
O (mihi ſi qua fides) věturi audite Nepotes,
Tantum alias celſum Panacæas extulit inter
Hæc Panacæa caput, quantum inter ſydera, vultu
Cynthia purpureo latè veneranda refulget,
Cum feſſos abduxit equos ad pabula frater.
O quoties, ſævi præter ſopita doloris
Tormina, & edomitos diris in febribus æſtus,
Optatasq; moras juſſi remanere cruoris,
O quoties vigili languentia lumina motu
Et dudum fruſtra expectati ignara ſoporis
LAUDANUM hoc placitum in requiem compoſta loravit!
O quoties, cum regna æger cocytia cernit,
Atraq; funeſtis prope Mors circumvolat alis,
Inde tamen noſtrâ hac perfuſus membra Nepenthe

Attollens medio rutilantia lumina letho,
Ætherias redit exultans redivivus in auras,
Ternarius Bezordicorum poſtremum hoc opus.
Multiplicisq; videt felicia tempora Brumæ!
Sæpius eventu hæc mihi ſic iviſſe beato
SOMNE voco te,& teDiva Experiẽtia teſtes.
Nunc tandem BEZOAR TRIPLEX,
Extremę laboris
ANGELICI, gradere in medium, teq; exere Mundo;
Exere te latè Populis, Flos optime florum,
Quos manus ex Chymicis legit VINCENTIA campis.
Vos ô qui manibus regalia ſceptra tenentes,
Subjectas celſo regitis moderamine terras,
Ponitis & populis leges, & jura remotis,
Veſtra quidem res nunc agitur; date munere plenâ (donis.
Dexterâ, & hunc veſtris ſaturate Machaona
Nam ſi forte Erebi quiſquam de faucibus olim
Excitus,& Dominę dimiſſus ab ubere Romæ,
Vipereoq; animo, & diris conatibus auſit
Excutere excelſum colcho Diadema Veneno,
Sanctaq; lethifero fœdare palatia tabo;
En facilem Antidotum ex lectis Podalyrius herbis
Veſter habet; cujus vero moderamine & uſu
Corpo-

Corpora ne quicquam attinget penetrabile
virus.
Haud aliter, quam olim eſt tutus munimine Moly
Toxica Dulichius contra Circæia Princeps.
Gallicy hęc animo inſigat propriore Cupido
Alta Jovis ſoboles; qui nunc ad vota paretis,
Paſſus ab Hiſpania juvenilia vulnera Pſyche,
Suſpectos regno parat, inviſosq; Hymenæos.
Audiat hæc mediâ circũdatus Amphitrite;
Qui nũc te triplici Regina Britannia, ſceptro
Dirigit, atq; altâ compoſtam pace gubernat.
Tempus erit, cum ſolliciti pertæſa timoris
Quẽ ſecũ fera ſica trahit, poſt funera Magni,
Mæſtaq; fruſtratos nitriti pulveris ignes
Tranſmittet Babylon; qui occulto tramite
fati
Ambulet, & Cererem, & mortali pocula ſucco
Inficiat. Tunc ſi quod Dędala dextra paravit,
Prælibuta imis BEZOAR vis oſſibus hæſit,
Vel ſi tunc etiam libeat ſacro unguine pectus
Munire, & conclamato ſuccurrere cordi,
Quæ fera jam occaſum & ſancta compage
parabant,
Irrita ſubtiles Aconita recedere in auras,
De cœlo veluti tactus mirabitur auctor.
Infandûmq; dolis facinus molita reperta

Carnifices Medæa manus, pœnamq; timebit.
Quid tamen? An tantum funeſti maſcula victrix
TRIGA veneficii? populorum oblia minorū
Purpureas Chlamydes, ſola & Diademata Regum,
Corporaq; auratis curat recubantia Lectis?
ANGELE, non tibi mens tam injuria: cuiq; licebit
Morbifugas hauriri iſto de flumine lymphas;
Si modo, dū meliora Deus pius omnia poſcit,
Pœonias adhibere manus non abneget æger.
Nam cœco cœli vitio, aut putredine nata
Corporibus, ſi tempeſtat miſerāde coorta eſt,
Fit plebi & regno, & reginæ flebilis urbi,
Cum præter viridante armēta boantia cāpo,
Quasq; feras paſcunt per devia cōpita ſylvæ,
Progeniemq; Maris, gremio quam divite condit
Neptunq; volucresq; vagas quas ſuſtinet aer,
(Tabida queis cunctis ſua dant elementa ruinam)
Ar[illegible]idus humanos, etiam depaſcitur artus
Ign[illegible]is, & innumera proſternit corpora ſtrage.
Quo[illegible]sq; ſolutarat lampas Phœbeia ſalvos
Adv[illegible]eniens, videt hoc abiens animam exhalantes:
Mane

Mane quibꝰ ſocios Cytheræa parabit amores
Veſpere funeſto claudit Libithina ſepulchro:
Illic it Pater illachrymans atq; anxia mater
Et flentem abiungunt fraterno à funere fratrem
Invida ne gemino noceant contagia fato;
Hic ſua vota facit chara pro conjuge conjux,
Pro nato genitor: & dum faciunt expirant.
Quid multa? exanimata carent jam corpora buſtis,
Fœdatæq; jacent, exhauſtæ civibus urbes,
Atq; viæ atq; auræ, & reſonat plangoribus Echo
Atq; eheu, paribus reſpondit vocibus Eheu.

Attoniti tali miſerarum turbine rerum
Dic mihi quid faciant homines? faciantnè quod olim
Ruſtica progenies, dextris quæ haud æqua medentûm,
Sol & freta DEo, & cauſas exoſa ſecundas,
Non vitata animis exſpectat fata quietis?
Abſit, & exangues jubeant abſcedere curas,
Cum ſacrum DIASOLIS habent, uſusq; repoſtum
AURATUM, tripliciq; æquandum BEZOAR auro,

Quæ mens arcano Hermetis deprompta receſſu,
Phyllirides flãma ſollers domitrice paravit.
Pharmaca dia; & mortali mortalia peſti
Pharmaca, quæ Andromachus ſua poſtulet, & Methridatem
Pompœo victore optato funere fraudent.

Nam quâvis admiſſa lues, veniſq; recepta
Jam furit, atq; individui funeſta ruinam
Prępatat, infernæq; inhians jam janitor aulæ
Expectet fugientem animam: Tamen inclyta quando
Hygæica ſoboles, diro & contraria tabo
Ebibita hæc medicina ſuas in corpore vires
Exerit, atq; laboranti ſolatia cordi
Exhibet, extemplò abſcedit ſudoribus ortis
Secreta humorum labes, & membra reſurgũt
Languida; Fataleſq; inhibent ſua fila ſorores;
Et ſtat, fletq; Charon, vacuaq; in littore cymba,
Uſq; adeo tabem & pallentes diſcutit umbras.

Haud aliter, quam olim obſcuro caligine cœlo
Subjecta adveniens nebulas regione morantes

Sol pe-

Sol penetrante fugat radio, & clarum æthera reddit.
Ulterius morbos iret mea Muſa per omnes
Qui ſummis, mediisq;, imisq; in partibus hærent,
ANGELE, queis cunctis tua connexo ordine rerum
Auxilium medicina; manusq; Melampidas adfert;
Sed prohibent curæ ancipites, & vellicat aurem
Phœbus; & Aonio properat jam claudere rivos
Pieris, & requiem laſſo concedere vati.
Tu interea Alchymicæ flos delibate paleſtræ,
Collige conſimiles, iterumq; recollige flores,
Et Myrtho, ſociaq; revinctus tempora lauro,
Et duro ſilice, indomitoq; perennius ære,
Ventura æternum transfunde in ſæcula nomen.

Ewaldus Schreevelius ordinarius Reipubl. Haghanæ Doctor.

TABV-

TABULÆ RERUM PRÆcipuarum hujus libri.

Deſcriptio primi Bezoardici, Diaſolis dicti, & ratio ipſius nominis.
Quod conſtet quatuor baſibus.
Præparatio primæ baſis, quæ vocatur Alexiteriũ vegetabile.
Præparatio ſecundæ baſis, quæ vocatur Diaromaticum Eſſentiale.
Præparatio tertiæ baſis dictæ Laudanum Benedictum.
Præparatio quartæ baſis Elixiris nimirum Bezoardici.
Compoſitio DIASOLIS ex his quatuor baſibus.
Deſcriptio ſecundi Bezoardici Chryſobezoar dicti, & ratio Etymologiæ, itemq; præparationis ipſius.
Aqua vitæ compoſita, inſerviens præparationi iſtius Chryſobezoar.
Deſcriptio Tertii Bezoardici, Unguenti nimirum Bezoardici: Ratio Etymi & præparationis.
Succincta methodus, quantum ad uſum Bezoardicorum.
Quod debeant adminiſtrari cum diſcretione, & adjuvari aliis remediis.
Quod omnibus morbis averruncandis minus ſufficiant (dicta Bezoardica) niſi ab aliis quoq; accedat auxilium.

CAPITA MORBORUM de quibus tractatur.

CAP. I. De Præſervatione à Venenis virtute trium Bezoardicorum.
Duo remedia ſe præſervandi à Venenis, unum prophylacticum, alterum conſervativum.
Præparatio corporis antequam uſurpentur Bezoardica.
Purgatio & ſanguinis miſſio quomodo adminiſtrari debeat.

Miſſ

Digitized by Google

Uſus Diaſolis & quomodo in uſum veniat, ipſiusq; Doſis.
Diæta ſecundum cujuslibet temperamentum.
Utendi ratio Unguento Bezoardico ad præſervationem.
CAP. II. Curatio intoxicatorum.
Expulſio veneni externi.
Vomitorium ex floribus Antimonii ad expellendum venenum.
Aliud Vomitorium ejusdem efficaciæ ex Vitriolo
Uſus Unguenti Bezoardici vel Diaſolis adverſus ſymptomata venenorum.
Ad faciles reddendos Vomitus in iis qui ſunt δυσημέες.
Contra animi diliquia & Cordis infirmitates.
Symptomata venenorum relicta poſt curationem, & Remedia contra illa ipſa.
Ad debilitatem cordis.
Ad debilitatem Epatis.
Emplaſtrum Epaticum.
Ad ſtomachi compreſſiones.
Ad ardorem Renum.
Ad calorem inteſtinorum.
Purgantia in dictis affectibus, ſi qua illis opus ſit,
Uſus Phlebotomiæ.
Curationis confirmatio per dicta Bezoardica.
CAP. III. Præſervatio à Peſte.
Rationes duæ utendi remediis contra peſtem, una Prophylactica altera therapeutica.
Quomodo quis præſervare ſe debeat à peſte, ope & virtute dictorum Bezoardicorum.
Trochiſci fumigatorii ac purificandum aerem aliasq; materias.
Peſtis profligata è quadam regione medio ſylvæ accenſæ ad conſilium Hippocratis.
Virtus & efficacia florum ſulphuris ad provocandũ ſudorẽ.
Purgatio evitanda tempore contagii peſtilentialis, niſi corpus corruptis humoribus plurimum abundet.

Pilulæ

Pilulæ ad talem purgationem appropriatæ.
Purgatio & Phlebotomia, quomodo adminiſtrari debeant.
Diæta.

CAP. IIII. Uſus Bezoardicorum dictorum, ad curandum peſte correptos.

Duæ ſpecies peſtis, interna & externa.
Curatio peſtis internæ.
Symptomata peſtis, eorumq; exturbatio.
Remedia ad cordis deliquia.
Julep vel Hippocras cordialis.
Ad internum ardorem.
Potio refrigerans.
Præparatio Salis Petræ.
Contra prunellam. Linctus.
Salpetræ ſpecificum contra prunellam.
Ad ſomnum narcoticum ſeu Corum.
Pulvis ſternutatorius.
Ad deliria.
Vomitorium.
Suppoſitoria aluminoſa.
Ad dolorem capitis ipſiusq; inquietitudinem.
Ad dolorem & punctionem laterum.
Ad diſſolutionem ſtomachi.
Ad Fluxum ventris.
Clyſter excellens ad eundem fluxum.

CAP. V. De Peſte externa.

Duæ curationes peſtis externæ, una Phyſica & interna, altera Cheirurgica.
Tria ſymptomata externa, ſecundum quæ Cura Cheirurgica diverſimodè inſtituenda.
Cura primi ſymptomatis, glandularum, nimirum peſtilentialium.
Cura ſecundi ſymptomatis, Tumorum ſcilicet magnorum & obſtinatorum.
Cura tertii ſymptomatis Anthracis ſeu Carbunculi

Emplaſ-

Emplaſtrum ad Carbunculum.
Præparatio Magnetis Arſenicalis.
Unguentum & Emplaſtrum adhibenda Anthraci rupto.
Diæta infectorum.
Reſtaurativum.

CAP. VI. Uſus noſtrorum Bezoardicorum in febre ardente.

Tres ſcopi reſpiciendi in curatione febris ardentis.
Vomitorium & catarcticum ad febrem ardentem.
Potio.
Quomodo tractandi, qui naturâ exiſtentes valetudinarii & debiles febre ardente corripiantur.

CAP. VII. Contra Pleureſin.

Qualia debeant eſſe medicamenta contra Pleureſin.
Diaphoretica in Pleuritide.
Vomitoria.
Quòd vomitoria tutò & ſalutariter exhibrantur in Pleuritide.
Duabus repletionibus, venarum & ſtomachi ſimul concurrentibus in pleuritico à qua exordiendum ad curationem.
Quando nulla nec purgandi nec venam ſecandi indicatio præſtò, naturaq; quaſi oppreſſa & victa eſt, quid moliendum.
Linimentum anodynum in doloribus pleuriticis.

CAP. VIII. Curatio Variolarum.

Vomitorium.
Quòd purgatio aliquando expediat in variolis.
Duæ hiſtoriæ παρασκευαστικαὶ ad hanc ſententiam.
Virtutes Laudani ad fluxum ventris in Variolis.
Symptomata Variolarum, eorumq; remotio.
Julepus contra inflammationem & putrefactionem, quæ oritur in gula & ore patientis.
Remedia ad præſervandos oculos à corruptione.

CAP. IX. Contra Morbillos.

CAP. X. Contra Dyſenteriam.

Duo remediorum genera contra Dyſenteriam, præſervativum alterum, alterum curativum.
Vomitoria in Dyſenteria.
CAP. XI. Ad hemicraniam.
Pilulæ cephalicæ.
CAP. XII. Ad infirmam memoriam.
CAP. XIII. Ad vertiginem.
CAP. XIV. Ad Lethargiam aut cerebri ſtuporem.
Obſervatio de Juvene quodam inſigniter Lethargico ſeu Comatico.
CAP. XV. Contra Epilepſiam.
Curatio parvulorum infantiũ à nativitate Epilepticorum.
Curatio eorum qui poſt partum ſiunt Epileptici.
Curatio adultorum.
Conſerva ad eundem Scopum.
Cautiones obſervandæ in venæ ſectione.
CAP. XVI. Ad catarrhum.
Curatio catharroſorum ex phlegmate ſuperabundante vel intemperie cerebri.
Vomitorium ex Mercurio Emetico.
Bolus purgans.
Curatio catharrhi ex ebullitione ſanguinis vaporumq; calidorum vel ex retentione menſium.
CAP. XVII. Contra tuſſim.
Curatio tuſſis ex deſtillatione catarrhi.
Curatio tuſſis inveteratæ in corpore imbecilli; vel etiam tuſſis recens exortæ, nec tum confirmatæ.
Linimentum.
Curatio tuſſicuiationum in infantibus.
CAP. XVIII. Contra Paralyſin.
Vomitorium.
Modus porvocandi ſudorem beneficio alicuj9 inſtrumenti lignei.
Remedia lypothymiæ, ſupervenientis ſudorem.
Unguentum.
Unguenta calida cum diſcretione da hibenda. Quæ

Quæ damna adferat L...
Emplaſtra.
Diæta.

CAP. XIX. Contra febres ...

Febris non ex calore aut frigore oriun... qua materia.
Purgandum ſtatim à principio febris abſq; ulla ... materiæ præparationem, quam ſcilicet ſatis paratam probabile eſt eſſe, dum excitat febrem.
Vomitorium ex Gratiola contra febres intermittentes.
Apozema purgans.
Phlebotomia quando adminiſtranda.
Diæta in febribus intermittentibus.
Curatio eorum, qui viribus plurimum ſunt exhauſti.
Nullum medicamentum febris ῥιζότομον ſine purgatione.

CAP. XX. De febre quartana inveterata & chronica.

Morbi qui terminantur in febrem quartanam.
Quæ & qualia ſint Medicamenta Quartanam extirpantia.
Varia remedia, quibus multi convaluerunt.
Quis focus & locus ſit materiæ peccantis in Quartana.
Lienem, hepar, Meſenterium nequaquam eſſe ſedem febris quartanæ confirmatur.
Materiam febris quartanæ in ventriculo oriri poſſe, poſt-modum miſceri ſanguini.
Quo remedio ſe præſervare quis poſſit à Quartana.
Curatio quartanæ multùm inveteratæ.
Potio digeſtiva ad viſcoſos humores.
Sudor ut provocandus.
Vehicula ad promovendum ſudorem.
Contra duritiem lienis, Epatis, ejusq; obſtructiones reli-ctas poſt febrem quartanam.

CAP. XXI. Contra hydropem.

Hydragoga.
Confortantia.
Unguentum ad tumorem ventris Hydropicum.

Carnifices Medæa manus, pœnamq; timebit.
Quid tamen? An tantum funeſti maſcula victrix
TRIGA veneficii? populorum oblia minorũ
Purpureas Chlamydes, ſola & Diademata Regum,
Corporaq; auratis curat recubantia Lectis?
ANGELE, non tibi mens tam injuria; cuiq; licebit
Morbifugas hauriri iſto de flumine lymphas;
Si modo, dũ meliora Deus pius omnia poſcit,
Pœonias adhibere manus non abneget æger.
Nam cœco cœli vitio, aut putredine nata
Corporibus, ſi tempeſtat miſerãde coorta eſt,
Fit plebi & regno, & reginæ flebilis urbi,
Cum præter viridante armẽta boantia cãpo,
Quasq; feras paſcunt per devia cõpita ſylvæ,
Progeniemq; Maris, gremio quam divite condit
Neptunus, volucresq; vagas quas ſuſtinet aer,
(Tabida queis cunctis ſua dant elementa ruinam)
Ar idus humanos, etiam depaſcitur artus
Ign is, & innumera proſternit corpora ſtrage:
Qu sq; ſolutarat lampas Phœbeia ſalvos
Adv eniens, videt hoc abiens animam exhalantes:

Mane

Mane quib9 ſocios Cytheræa parabit amores
Veſpere funeſto claudit Libithina ſepulchro:
Illic it Pater illachrymans atq; anxia mater
Et flentem abiungunt fraterno à funere fratrem
Invida ne gemino noceant contagia fato;
Hic ſua vota facit chara pro conjuge conjux,
Pro nato genitor: & dum faciunt expirant.
Quid multa? exanimata carent jam corpora buſtis,
Fœdatæq; jacent, exhauſtæ civibus urbes,
Atq; viæ atq; auræ, & reſonat plangoribus Echo
Atq; eheu, paribus reſpondit vocibus Eheu.

Attoniti tali miſerarum turbine rerum
Dic mihi quid faciant homines? faciantnè quod olim
Ruſtica progenies, dextris quæ haud æqua medentûm,
Sol & freta DEo, & cauſas exoſa ſecundas,
Non vitata animis exſpectat fata quietis?
Abſit, & exangues jubeant abſcedere curas,
Cum ſacrum DIASOLIS habent, uſusq; repoſtum
AURATUM, tripliciq; æquandum BEZOAR auro,

Quæ mens arcano Hermetis deprompta receſſu,
Phyllirides flãma ſollers domitrice paravit.
Pharmaca dia; & mortali mortalia peſti
Pharmaca, quæ Andromachus ſua poſtulet, & Methridatem
Pompœo victore optato funere fraudent.

Nam quāvis admiſſa lues, veniſq; recepta
Jam furit, atq; individui funeſta ruinam
Pręparat, infernæq; inhians jam janitor aulæ
Expectet fugientem animam: Tamen inclyta quando
Hygæica ſoboles, diro & contraria tabo
Ebibita hæc medicina ſuas in corpore vires
Exerit, atq; laboranti ſolatia cordi
Exhibet, extemplò abſcedit ſudoribus ortis
Secreta humorum labes, & membra reſurgũt
Languida; Fatalesq; inhibent ſua fila ſorores;
Et ſtat, fletq; Charon, vacuaq; in littore cymba,
Usq; adeo tabem & pallentes diſcutit umbras.

Haud aliter, quam olim obſcuro caligine cœlo
Subjecta adveniens nebulas regione morantes

Sol pe-

Sól penetrante fugat radio, & clarum æthera reddit.
Ulterius morbos iret mea Muſa per omnes
Qui ſummis, mediisq;, imisq; in partibus hærent,
ANGELE, queis cunctis tua connexo ordine rerum
Auxilium medicina; manusq; Melampidas adfert;
Sed prohibent curæ ancipites, & vellicat aurem
Phœbus; & Aonio properat jam claudere rivos
Pieris, & requiem laſſo concedere vati.
Tu interea Alchymicæ flos delibate palæſtræ,
Collige conſimiles, iterumq; recollige flores,
Et Myrtho, ſociaq; revinctus tempora lauro,
Et duro ſilice, indomitoq; perennius ære,
Ventura æternum transfunde in ſæcula nomen.

Ewaldus Schreevelius ordinarius Reipubl. Haghanæ Doctor.

TABV-

TABULÆ RERUM PRÆcipuarum hujus libri.

Deſcriptio primi Bezoardici, Diaſolis dicti, & ratio ipſius nominis.

Quod conſtet quatuor baſibus.

Præparatio primæ baſis, quæ vocatur Alexiteriũ vegetabile.

Præparatio ſecundæ baſis, quæ vocatur Diaromaticum Eſſentiale.

Præparatio tertiæ baſis dictæ Laudanum Benedictum.

Præparatio quartæ baſis Elixiris nimirum Bezoardici.

Compoſitio DIASOLIS ex his quatuor baſibus.

Deſcriptio ſecundi Bezoardici Chryſobezoar dicti, & ratio Etymologiæ, itemq; præparationis ipſius.

Aqua vitæ compoſita, inſerviens præparationi iſtius Chryſobezoar.

Deſcriptio Tertii Bezoardici, Unguenti nimirum Bezoardici: Ratio Etymi & præparationis.

Succincta methodus, quantum ad uſum Bezoardicorum.

Quod debeant adminiſtrari cum diſcretione, & adjuvari aliis remediis.

Quod omnibus morbis averruncandis minus ſufficiant (dicta Bezoardica) niſi ab aliis quoq; accedat auxilium.

CAPITA MORBORUM de quibus tractatur.

CAP. I. De Præſervatione à Venenis virtute trium Bezoardicorum.

Duo remedia ſe præſervandi à Venenis, unum prophylacticum, alterum conſervativum.

Præparatio corporis antequam uſurpentur Bezoardica.

Purgatio & ſanguinis miſſio quomodo adminiſtrari debeãt.

Miſſ

Uſus Diaſolis & quomodo in uſum veniat, ipſiusq; Doſis.
Diæta ſecundum cujuslibet temperamentum.
Utendi ratio Unguento Bezoardico ad præſervationem.
CAP. II. Curatio intoxicatorum.
Expulſio veneni externi.
Vomitorium ex floribus Antimonii ad expellendum venenum.
Aliud Vomitorium ejusdem efficaciæ ex Vitriolo
Uſus Unguenti Bezoardici vel Diaſolis adverſus ſymptomata venenorum.
Ad faciles reddendos Vomitus in iis qui ſunt δυσημέες.
Contra animi diliquia & Cordis infirmitates.
Symptomata venenorum relicta poſt curationem, & Remedia contra illa ipſa.
Ad debilitatem cordis.
Ad debilitatem Epatis.
Emplaſtrum Epaticum.
Ad ſtomachi compreſſiones.
Ad ardorem Renum.
Ad calorem inteſtinorum.
Purgantia in dictis affectibus, ſi qua illis opus ſit,
Uſus Phlebotomiæ.
Curationis confirmatio per dicta Bezoardica.
CAP. III. Præſervatio à Peſte.
Rationes duæ utendi remediis contra peſtem, una Prophylactica altera therapeutica.
Quomodo quis præſervare ſe debeat à peſte, ope & virtute dictorum Bezoardicorum.
Trochiſci fumigatorii ac purificandum aerem aliasq; materias.
Peſtis profligata è quadam regione medio ſylvæ accenſæ ad conſilium Hippocratis.
Virtus & efficacia florum ſulphuris ad provocandũ ſudorẽ.
Purgatio evitanda tempore contagii peſtilentialis, niſi corpus corruptis humoribus plurimum abundet.
Pilulæ

Pilulæ ad talem purgationem appropriatæ.
Purgatio & Phlebotomia, quomodo adminiſtrari debeant,
Diæta.

CAP. IIII. Uſus Bezoardicorum dictorum, ad curandum peſte correptos.
Duæ ſpecies peſtis, interna & externa.
Curatio peſtis internæ.
Symptomata peſtis, eorumq; exturbatio.
Remedia ad cordis deliquia.
Julep vel Hippocras cordialis.
Ad internum ardorem.
Potio refrigerans.
Præparatio Salis Petræ.
Contra prunellam. Linctus.
Salpetræ ſpecificum contra prunellam.
Ad ſomnum narcoticum ſeu Cerum.
Pulvis ſternutatorius.
Ad deliria.
Vomitorium.
Suppoſitoria aluminoſa.
Ad dolorem capitis ipſiusq; inquietitudinem.
Ad dolorem & punctionem laterum.
Ad diſſolutionem ſtomachi.
Ad Fluxum ventris.
Clyſter excellens ad eundem fluxum.

CAP. V. De Peſte externa.
Duæ curationes peſtis externæ, una Phyſica & interna, altera Cheirurgica.
Tria ſymptomata externa, ſecundum quæ Cura Cheirurgica diverſimodè inſtituenda.
Cura primi ſymptomatis, glandularum, nimirum peſtilentialium.
Cura ſecundi ſymptomatis, Tumorum ſcilicet magnorum & obſtinatorum.
Cura tertii ſymptomatis Anthracis ſeu Carbunculi

Emplaſt.

Emplaſtrum ad Carbunculum.
Præparatio Magnetis Arſenicalis.
Unguentum & Emplaſtrum adhibenda Anthraci rupto.
Diæta infectorum.
Reſtaurativum.

CAP. VI. Uſus noſtrorum Bezoardicorum in febre ardente.

Tres ſcopi reſpiciendi in curatione febris ardentis.
Vomitorium & catarcticum ad febrem ardentem.
Potio.
Quomodo tractandi, qui naturâ exiſtentes valetudinarii & debiles febre ardente corripiantur.

CAP. VII. Contra Pleureſin.

Qualia debeant eſſe medicamenta contra Pleureſin.
Diaphoretica in Pleuritide.
Vomitoria.
Quòd vomitoria tutò & ſalutariter exhibrantur in Pleuritide.
Duabus repletionibus venarum & ſtomachi ſimul concurrentibus in pleuritico à qua exordiendum ad curationē.
Quando nulla nec purgandi nec venam ſecandi in[illegible]o præſtò, naturaq; quaſi oppreſſa & victa eſt, quid moliendum.
Linimentum anodynum in doloribus pleuriticis.

CAP. VIII. Curatio Variolarum.

Vomitorium.
Quòd purgatio aliquando expediat in variolis.
Duæ hiſtoriæ παρασκευάζουσαι ad hanc ſententiam.
Virtutes Laudani ad fluxum ventris in Variolis.
Symptomata Variolarum, eorumq; remotio.
Julepus contra inflammationem & putrefactionem, quæ oritur in gula & ore patientis.
Remedia ad præſervandos oculos à corruptione.

CAP. IX. Contra Morbillos.

CAP. X. Contra Dyſenteriam.

Duo remediorum genera contra Dyſenteriam, præſervativum alterum, alterum curativum.
Vomitoria in Dyſenteria.
CAP. XI. Ad hemicraniam.
Pilulæ cephalicæ.
CAP. XII. Ad infirmam memoriam.
CAP. XIII. Ad vertiginem.
CAP. XIV. Ad Lethargiam aut cerebri ſtuporem.
Obſervatio de Juvene quodam inſigniter Lethurgico ſeu Comatico.
CAP. XV. Contra Epilepſiam.
Curatio parvulorum infantiũ à nativitate Epilepticorum.
Curatio eorum qui poſt partum ſiunt Epileptici.
Curatio adultorum.
Conſerva ad eundem Scopum.
Cautiones obſervandæ in venæ ſectione.
CAP. XVI. Ad catarrhum.
Curatio catharroſorum ex phlegmate ſuperabundante vel intemperie cerebri.
Vomitorium ex Mercurio Emetico.
Bolus purgans.
Curatio catharrhi ex ebullitione ſanguinis vaporumq; calidorum vel ex retentione menſium.
CAP. XVII. Contra tuſſim.
Curatio tuſſis ex deſtillatione catarrhi.
Curatio tuſſis inveteratæ in corpore imbecilli; vel etiam tuſſis recens exortæ, nec tum confirmatæ.
Linimentum.
Curatio tuſſicuiationum in infantibus.
CAP. XVIII. Contra Paralyſin.
Vomitorium.
Modus porvocandi ſudorem beneficio alicuj9 inſtrumenti lignei.
Remedia lypothymiæ, ſupervenientis ſudorem.
Unguentum.
Unguenta calida cum diſcretione adhibenda.
Quæ

Quæ damna adferat Unguentorum diuturnus uſus,
Emplaſtra.
Diæta.

CAP. XIX. Contra febres intermittẽtes in genere.

Febris non ex calore aut frigore oriundæ ſolum ſine aliqua materia.
Purgandum ſtatim à principio febris abſq; ulla mora, citra materiæ præparationem, quam ſcilicet ſatis præparatam probabile eſt eſſe, dum excitat febrem.
Vomitorium ex Gratiola contra febres intermittentes.
Apozema purgans.
Phlebotomia quando adminiſtranda.
Diæta in febribus intermittentibus.
Curatio eorum, qui viribus plurimum ſunt exhauſti.
Nullum medicamentum febris ῥιζότομον ſine purgatione.

CAP. XX. De febre quartana inveterata & chronica.

Morbi qui terminantur in febrem quartanam.
Quæ & qualia ſint Medicamenta Quartanam extirpantia.
Varia remedia, quibus multi convaluerunt.
Quis focus & locus ſit materiæ peccantis in Quartana.
Lienem, hepar, Meſenterium nequaquam eſſe ſedem febris quartanæ confirmatur.
Materiam febris quartanæ in ventriculo oriri poſſe, poſtmodum miſceri ſanguini.
Quo remedio ſe præſervare quis poſſit à Quartana.
Curatio quartanæ multùm inveteratæ.
Potio digeſtiva ad viſcoſos humores.
Sudor ut provocandus.
Vehicula ad promovendum ſudorem.
Contra duritiem lienis, Epatis, ejusq; obſtructiones relictas poſt febrem quartanam.

CAP. XXI. Contra hydropem.

Hydragoga.
Confortantia.
Unguentum ad tumorem ventris Hydropicum.

Linimentum contra puſtulas, veſicas, inflammationem ſcroti, coxendicum, crurum, aliarumve partium.
CAP. XXII. Contra menſium reſtrictionem.
Menſium provocatio difficilis & dubia.
Curatio ſuppreſſorum Menſium ex plethora ſanguinis & ſuperfluitate humorum frigidorum.
Curatio menſium retentorum particulariter ex obſtructione & infrigidatione Matricis.
Signa quibus cognoſcitur talis retentio.
Extractum Hellebori contra obſtructionem Menſium.
Peſſarium.
CAP: XXIII. Ad difficultatem partus.
Virtus Mercurii vitæ ad parturientium labores ſublevandos, ſecundinas & fœtus mortuos expellendos.
CAP: XXIIII. Contra calculum.
Ad diſtentiones & flatus.
Ad præſervationem calculi.
CAP: XXV. Ad ſcabiem & impetiginem pruriginoſam & malignam.
Purgatio emaciatis & debilibus appropriata.
Linimentum.
CAP: XXVI. Ad contuſiones & livores.
Contuſio externa & interna
Vulnerarium.
CAP: XXVII. Ad Gangrænam.
Corroſivum.
Cataplaſma.
Præparatio Arſenici fixi vel dulcis, effectus item venenoſi ipſius.
Arſenici tuta applicatio ſupra cutem adhuc integram, præſertim correcti.
Sal nitri penetrat & inflammationis ulcerum cauſa eſt.
Uſus Diaſolis in Gangræna.

AD

AD LECTOREM.

Amice Lector, ſi cum ratione, ceu veri naturæ miniſtri in omnis generis & ordinis Medicamenta, tàm ſimplicia quàm compoſita ad cognoſcendum quænam illorum virtutibus nobiliora, quæ evidenter auxilium adferendo & univerſaliter plurimis reſiſtendo morbis, ſpecifica veluti ſanitatis ſubſidia exiſtant, disquiſitionem inſtituamus; Extra omnem dubitationis aleam verſatur, ejusmodi ſe nobis offerre medicamenta venenis reſiſtentia, Bezoardica alias à Medicis item Theriacalia, Alexiteria Antidota dicta, ut meritò Gemmarum aut ſi quid in pharmaceia precioſi, dignitatem adæquent. Quamvis enim multi hanc laudem, propter latè patentem uſum Catarcticis aſcribendam exiſtiment, longè tamen alio modo res ſeſe habet.

Id quod quatuor potiſſimum argumentis confirmamus. Primò, quò Bezoardica ejus conditionis ſint, quæ vel propriâ naturâ, vel beneficio præparationis omni

venenoſitate, vitaq; hominis inſidiatrice facultate careant; dum econtra purgantia, omnium Claſſicorum Medicorum conſenſu ſuâ naturâ (quamvis alia magis, alia minus) noxiam venenoſamq; qualitatem, quâ ipsâ nimirum operantur, participent. Et hac cauſa eſt, quare ad uſum à doctis Medicis nunquam adoptentur, niſi Bezoardicorum beneficiô correcta prius fuerint.

Alterum eſt, *quod Bezoardica (ſive ex accidente) ad id inprimis operationes intendant, ut à venenis Cor ſedes animæ, Rex viſcerum naturalium, & ſol agens, illuſtrans, calefaciens, confortans, & ſingula Microcoſmi, id eſt corporis humani, ſic à Philoſophis dicti, membra vivificâs, cui illa maximam partem bellum indixêre, defendatur & præſervetur; purgantia verò principaliter ſuos edunt effectus in ſtomacho & inteſtinis, quæ quidem partes corporis humani perneceſſariæ ſunt, quibus etiam affectis cor malè habet longè tamen ipſo inferiores, cui nimirum omnẽ vitam,*

vitam, vigoremq; ſuum acceptum refe-runt.

Tertiò *Bezoardica expellunt vene-na, quæ ordinariè morbis acutiſſimis & ſymptomatibus mortalibus (niſi citò præ-veniantur) cauſam præbent; catarctica verò humorum craſſorum, excremento-rumq; cibariorum illuviem tantum ex-turbant; cauſam quidem multorum affectuum indubitatam, eorum tamen curabilium, boni moris, & chronicorum, quibus etiam afflictus citius quàm con-tagioſis & venenoſis affectibus ſuperſtes eſſe poterit.*

Deniq; ita ſe habet cum Bezoardicis, ut medeantur morbis, adverſus quos ſpe-cificâ, unicâ quaſi acceptâq; vitæ homi-nis, virtute pollent, confortando, calorem nativum, & vi ſuâ cordiali balſamicumq; humidum radicale à corruptione conſer-vando; catarctica verò, inimica putatæ naturæ, partes corporis exuunt ſpoli-antq;

antiq; utili ſuo ſucco, debilitant calorem naturalem, & indifferenter utiles bonosq; humores cum depravatis rejiciunt, adeò ut miſelli ægroti, niſi cautè adhibeantur, illis ipſis in ſummâ ſæpe deſolationis & mortis præcipitia dejiciantur.

Id quod ratio eſt, quare apud ægrotos & debiles uſus illorum rarior longè ſit & reſtrictior, quàm medicamentorum Bezoardicorum.

Unde ſatis inferendum: catarctica ipſis Bezoardicis neutiquam virtute & efficatiâ æqui parari poſſe; Quamvis & illa ipſa neceſſaria habeamus remedia, quibus ſæpe, ubi opus ſit, uti oporteat, præſertim ſi unum duntaxat humorem, unicamq; materiam peccantem, morbificam electivè (veluti ſequeſtratio fit ſeri à caſeo) nihil eliciendo de bonis humoribus expurgare nobis conceſſum fuerit: Quandoquidem tamen Deus *hanc ſcientiam*

nobis

nobis adhuc incognitam reſervavit, hâc difficili viâ incedendum nobis erit dum jam melior tutiorq; quæ tamen à doctis anhelis votis exoptatur, praſtò minus habeatur. Antiqui tanti æſtimarunt Bezoardica ſeu Alexiteria, ut potentiſſimi Reges magniq; Principes non ſolum vires ſimplicium alexiteriorum, ita ut Natura ea producit; ſed etiam quomodo egregiæ inde conficiantur compoſitiones, ſummo ſtudio perſcrutati fuerint. Id quod de Mithridate Rege Ponti & Bithyniæ literis proditum eſt, qui perfectam ſcientiam de ſimplicibus medicamentis contra venena aſſecutus (illorum enim in facinoroſis ad mortis ſupplicium damnatis δοκιμασίαν faciebat) nobiliſſimum compoſuit Antidotum, ab ipſius nomine Mithridatum appellatum, hoc etiam tempore maximi in Medicina uſus & exiſtimationis; Quâ ipsâ Antidoto prænominatus Rex (ſingulis diebus de eo præſervationis cauſa aliquid aſſumere

 con-

aſſuetus) corpus ſuum ita velut balſamo condivit, ſuumq́; ſanguinem eſſentiis alexiteriis adeo replevit, ut nullâ venenorum offenſione unquam læderetur: Siquidem in periculo poſtea conſtitutus, ut ne captivus ad Pompejum abduceretur, Romæq; fabula Triumphi fieret, ſæpénumero varia ad ſubitam ſibi conſciſcendam internecionem hauſit venena, fruſtra tamen omnia, quod multum prædicto ſuo Antidoto antea fuiſſet uſus, adeò ut mortem ſibi conſciſcendi neſcius, ſocii malè amico officio tandem interfectus fuerit.

Alexander M. Rex Macedoniæ (*quibusdam affirmantibus Hiſtoriographis*) *autor extitit Antidoti, jam tum quoq; uſu recepti, Aurea Alexandrina dicta. Galenus ſuum contemporaneum Attalum Regem Pergami eodem ſe delectaſſe ſtudio refert. Quibus hiſtoriis fides facile habenda, cum orien-*

orientales plagæ beſtiarum, creſcentiumq́; venenatorum proventu valdè prodigæ exiſtant; dum inſuper Magni Monarchæ nullo non ſeculo veneficiorum inſidioſis periculis expoſiti ſubjectiq; fuerint. Idcirco etiam in id annitebantur, ut ſibimetipſis eorum remediorum, quibus à venenis vindicarentur, Magiſtri neceſſitatis tempore medicatrices manus, adhibere poſſent. Ad hæc Priſci Medici (quorum nimirum hoc proprium erat officium) in hac parte nihilominus fuerint occupati, quemadmodum ex ipſorum libris poſteritati conſecratis videre eſt. Inter ipſos enim Nicander diſcipulus Hippocratis excellens Medicus & Poeta Græcus tantum ſubiit laborem & diligentiam ad omnium beſtiarum plantarumq; venatarum nocumenta ſimulq; univerſalia & ſpecialia ipſorum remedia perneſcenda, ut duos tractatus eâ de re ſcripſerit, doctrinâ & experientiâ adeô divites, ut multis po-

ſtea

ſtea harum rerum ſcriptoribus Ingenii quaſi Lumina extiterint.

Andromachus Candiot (qui primus Neronis VI. Imperatoris Romani Medicus fuiſſe fertur) compoſuit Theriacam, quæ hodie etiam celeberrima omnium, quæ ex veterum manibus ad nos pervenère, Antidotus, Et Theriaca Andiomachi nomen in ævum usq; in perennem autoris memoriam retinet. Esdra Medicus invenit magnam compoſitionem appellatam Antidotus Esdræ. Oribaſius Theriacam de Bryonia; Meſues Diateſſaron: Damocrates compoſitionem illam autoris nomine Theriaca Damocratis dictam. Philon excellens Medicus & Philoſophus græcus Philonium Romanum. Actuarius Antidotum Aſyncritum; Nicolaus Myrepſus Tripheram magnam, & Requiem Nicolai; Et ita plurimi alii qui in ſimili labore ſudarunt. Ad noſtri ſeculi exa-

Si examen accedentes Medicinæ gnaris ordinum medica tantum luſtratione expertis manifeſtiſſimum videmus eſſe hoc, quod illuſtriſſimi Principes Europæ à multis retrò ſpectantibus temporibus ad hoc usq; momentum, in tàm nobili artis Chymicæ purum ab impuro ſeparandi & usq; ad ſublimiores virtutum gradus exaltandi ſcientiâ ſe delectantes, ad multorum virtuoſiſſimorum Bezoardicorum inventionem ſimul adſpirarint, quæ ipſa multis, quod dicitur, paraſangis omnes veterum artem illam ignorantium compoſitiones anteverterunt. Et nemo eſt Princeps, qui ex hac ſpeculatione aut exercitio non capiat delectamentum, quem non ad minimum cura afficiat, optima quocunq; etiam pretio redimenta Bezoardica ad propriam thecam transferendi, eò fine, ut in caſu neceſſitatis Medicinam & ſolatium inde haurire poſſit. Quin imo non deſunt inter Neotericos ſubtilia inge-

ingenia, multorum arcanorum Bezoardicorum, per quæ difficilium rariorumq́; morborum curationes perficiunt, inventores & Magiſtri, qui ſi quæ de ipſo theatricales minus inſtituunt apparatus, illud propterea fit, quod eorum, quibus veterum Medicorum paganorum ſputum tantum ſapit, è contra vero omnes Novellorum inventiones, quoquo modo etiam experientia ſtabilitas, impoſturis, rebusq́; nihili adjudicent, injuriam contemtumq́; ferre minimè velint.

Medicamenta Bezoardica inſuper tam neceſſaria ſunt, ut illis deſtituta Medicina, ne Medicina quidem eſſet. Nam non ſolum (divina cooperante gratia) Principes à veneficiis illis ſe tueri poſſunt, qui Satanæ malitia plurimum hoc nomine periclitantur, nec etiam æſtuantium climatum incolæ ſolum à morſibus venenoſorum animalium; Sed & ipſa etiam omnium aliorum acuterum affe-

ſuum ab aëris miaſmatibus contagioſis, corruptionibus internis, maliſq; corporis conſtitutionibus, quibus totus mundus immane quantum ad internecionem divexatur convenientia & propria exiſtunt remedia. Cujus aſſertionis teſtes irreprobabiles habeo, omnes quotquot reperiuntur, Medicos; Nullus enim ullum unquam affectum alicujus momenti ſuperaret abſq; Bezoardicorum cum ſimplicium tum compoſitorum ſuccenturiatu. Et illi ipſi, quorum curam habent mali longitudine torturaq; ipſius contumaciâ interdum defeſſi & velut navicula impetuoſiſſimis Oceani fluctibus violenta ſuborta tempeſtate hinc & inde anxiè rejecti, ad hæc ipſa medicamenta, velut ad ſacram quandam medicinæ anchoram refugiunt; Unde ſæpe uſu venit, quod magnâ aſſiſtentium admiratione leuicula aliqua re de lapide Bezoardico Unicornu Theriaca, Mithridatio aut ſimilibus vitam (naturaliter lo-

quendo) redimant. Quod ipſum in cauſa eſt poſtea, quod multi Idiotæ & plebei (oculis videntes ſuis quæ curationes & quibus perficiantur) quando evidenti aliquo affectu corripiuntur, ab illis ipſis etiam expectent & expetant ſolutionem: & ſæpe ſpe minimè falluntur ſua; adeò ut absq; ullius Medici conſilio penitus reconvaleſcant.

Certum eſt in Alpinis Griſonum Helvetiorum, Vallonum, Tyrolenſium, aliisq; montanis regionibus, Europæ, in quibus Medicorum collegia non ſunt, incolas ſibimetipſis in variis morbis ſolo Plantarum aliquot Bezoardicarum uſu opitulari. Singulari enim DEI *(cui bonum non videbatur, ut homines Medicis deſtitutos majoris* ἰατρικῆς διαῤῥωςία*, quàm ipſa beſtiæ, ut quidam ſomniant, laborarent) factum eſt providentia, ut nobilis illa Imperatoria, fragrãs Angelica, Carlina, Gentiana, Valeriana, Hi-*

rund-

vundinaria, Cruciata Peucedanum, Rhaponticum, ſiler montanum, calamentum, Meum, Daucum & plura alia egregia ſimplicia alexiteria inibi producerentur, utq; & indoles & modus utendi, ſi qua neceſſitas poſtulet, incolis conſtaret. In diverſis Germaniæ locis, ubi Pagani longè rejecti ſunt à Medicis, obſervavi ſimiliter, ſingulis annis quosdam ſuccum vel Rob ex Granis Juniperi coquere ſolere, quem Wacholder Latwerg *vulgò appellant. Similiter ipſi faciunt cum ſucco vel Rob ſambuci, Granorum Ebuli, quæ ſingula Diaphoretica pollent facultate, venenisq; reſiſtunt; Qua de cauſa etiam per totam hyemem ſarta tectaq; conſervantur & in foro ad venditionem publicæ licitationi afferuntur. Id quod ſæpius Norinbergæ, Auguſtæ Vindelicorum & alibi videre licuit ubi nihil minus gravem quamcunq; paſſionem ſentientes è veſtigio doſin prædictorum*

)()()()((quæ

(quæ Theriacæ & Mithridatii loco habent) aſſumsêre & ad ſudandum in lecto vel hypocauſto quousq; ſatis viſum, ſe compoſuerunt: Et certè reſtituti ſunt feliciſſimè. Imò repetitis harum Medicinarum vicibus ægros ab oppilatione inveterata hepatis, Lienis, aliarumq; partium, ab arthritide, ſtomachi imbecillitate, plagis & vulneribus & pluribus aliis liberaverunt. Quæ etjamſi veriſſima, ſi ad vivum reſecarem, vereor, ut ne imperitis mendatium, ſapientibus, ſi diis placet, ſales profiteri videar. In Ungariæ regno militibus tempore belli admodum familiaris erat ſcientia illa præparandi pulverem ſerpentum, Bezoardicum animale, ſeu pulverem regium, cujus uſu ſibimetipſi febres acutas aliosq; periculoſos affectus ἐν ἡμῖν ipſis averruncare poterant. Hujus pulveris præparatio & uſus, poſtquam in Germaniam poſtea eſſet translatus, multas extra ordinarias curationes morborum

rum

rum venenis complicatorum illo ipſo per-
fici poſſe obſervatum eſt. Quemadmo-
dum ſi res poſtularet, ad oculum demon-
ſtrare poſſem Illuſtriſſimorum principum,
comitum, aliorumq́; Dominorum quo-
rum in præſentia δοκιμασία haud dubia
facta eſt, teſtimoniis. Novi etiam mul-
tas nobiles fæminas, quæ Medicinâ ſe-
delectantes, magnas ſemper optimarum
aquarum Bezoardicarum ſimplicium &
compoſitarum divitias poſſident, puta de
cornu cervi calcinato & cum aquis cor-
dialibus præparato. Terra ſigillata
ſileſiaca, Lacrymæ Cervi (quæ veluti
gluten ad oculum Cervi certo anni tem-
pore reperitur) os de corde Cervi, ſan-
guinem cervi exiccati, pulverem ſerpen-
tis ſupra recitati, multaq́; alia Bezoar-
dica, quorum beneficio pauperibus præ-
ſtunt ſolatia, undecunq́; etiam ipſis opera-
tio ſua influat, ſive à δυνάμει τῆς οὐσίας,
proprietate occulta ſolum, ſive ab alia ma-
nifeſta qualitate, calefaciente, refrigeran-

)()()(te, in-

te, incraſſante, rarefaciente, reſtringente, vel relaxante, aut quocunq; demum modo, illa tamen quæ nos Bezoardica indigitamus talia ſunt, quibus ejuſmodi recitati effectus propriè debentur.

Ex dictis ergo & pluribus aliis rationibus digna illa cenſenda ſunt, quæ diligenter obſerventur, quæq; à ſingulis Medicinæ ſtudioſis & profeſſoribus genuinis maximè exiſtimentur.

Quandoquidem ergo multiplicem ſupra doctorum medicamentorum utilitatem in Medicina ſum expertus, & ob id in votis habui ad eorundem efficaciſſimorum ſcientiam adſpirare; opus ipſum propriis, quod dicitur, manibus tractare cœpi. Ideoq; precioſiſſimarum rerum quæ Bezoardicorum compoſitiones ingredi ſolent cognitionem adeòq; TRIA virtuoſiſſima & nobiliſſima aſſequutus ſum remedia, quæ dummodo non ſeperent, ad minimum tamen quibuscunq; veterum

& re-

& recentium Bezoardicis compoſitionibus æquari poſſunt. Compoſitiones tamen hic intelligo, non quæ venenis ſolum, quibus fieri poteſt, ut & ſimplicia quædam potentius reſiſtunt, contrariæ ſint, cum tamen in aliis anguſtiis vel puſillum proſint, vel omninò noceant, ſed illas ipſas, quæ in genere pluribus diverſisſimarum cauſarum affectibus ſeſe opponunt. Has compoſitiones publici juris facere volui, ob tres potiſſimum cauſas, quarum prima eſt, ſi qua illis ad neceſſarium uſum opus alicui foret, uti ſciret apud quem nomen ſuum hoc in caſu profiteri debeat. Altera eſt quo Filiis Doctrinæ gnavis myſteriorum naturalium indagatoribus ipſorum præparatio innoteſceret, & Deniq; ut ſtudii mei rationes & diligentiam & labores, quos ad principaliſſimorum Medicamentorum, ad praxin Medicam aſſiduò mihi inſervientium præparationem ſuſtineo, aliquo modo probarem. Nam ille demum quod D. Lobelius,

belius, *Rei herbariæ heros in præfatione in Diſpenſatorium Belgicum* Lendsman *appellato, & cum illo optimi quiq; profitentur Medici; Ille, inquam, qui & cognitionem medicamentorum, & præparationem illorum authenticam habuerit, de operatione certus eſſe poteſt, quin imò felicior & confidentior erit in ſuâ praxi, quam qui rem univerſo pede metiens fecerit contrarium. Ob eandem etiam cauſam omnes Medici quibus Charitas proximi curæ & cordi eſt, ad idem officium ſunt obſtricti & obligati &c.*

DESCRI-

DESCRIPTIO PRIMI BEZOAR-DICI, DIASOLIS.

HVic Medicamento *DIASOLIS* nomen impoſui, ſuæ naturæ & proprietatis causâ: Eſt enim calidum, eſſentiale, reſpectu aliarum uſitatarum è vegetabilibus compoſitionum; confortat cor, reficit calorem nativum, reſtaurat ſpiritus, expedit obſtructiones, reſiſtit corruptionibus, malignitatem demum & violentiam venenorum fortiter expellit & retundit. Undè cuivis apparet, quod & naturæ & proprietatis analogiâ ſoli reſpondeat. Diſcernenda tamen ſunt ſuperiora cœleſtia, magna, a- Ratio Etymologiæ.

A ctiva,

ctiva, ab inferioribus, terreſtribus, minutis & paſſivis. Eo & illi reſpiciunt, qui hominem magno mundo, Aurum Soli, Argentum vivum Mercurio, ſulphur igni, & ſimilia alia inter ſe comparare ſolent. Hoc q. quatuor baſibus conſiſtit principalibus, prout & nomina & præparationes illarum ordine ſequuntur:

Prima Baſis

Prima appellatur: *Alexiterium vegetabile ſpecificum*, & hoc modo præparatur:

R. Rad: Vincetoxici	Valerianę Magnæ
Serpentariæ	Imperatoriæ
Scorzoneræ	Angelicæ odoratę
Biſtortæ	Carlinæ
	Tormentillæ
	Gentianæ
	Ariſtoloch. longæ
	Pimpinellæ hircinæ an. part. æqual.

Tempus colligendi ſimplicia Balſamicū.

Omnes iſtæ radices ejusmodi debent eſſe; primo collectæ ſint tempore ſuobalſamico, ſiccatæ curiosè,

non

non ſpoliatæ colorem, odorem, ſaporemq; naturalem, nullo modo corruptæ & obſoletæ, Alîas extractum inde conficiendum, aut nihili, aut vix modicum valeret.

Hoc modo electæ, radices minutimq; conciſæ, optimo aceto ex vino Hiſpanico irrorentur, lentêq; ad imprægnandum meliùs cum ſpiritu aceti reſiccentur, poſtea in aquæ vitæ vel ſimilis alterius deſtillatæ ſufficiente quantitate per integrum menſem ſimul, primo gradu ignis digerantur, ſeparetur deniq; illarũ eſſentia in formâ reſinoſâ & ſervetur benè ad uſum, cujus inferius fiet mentio.

Secunda Baſis appellatur *Diaromaticum eſſentiale*, cujus præparatio talis. Secunda Baſis.

℞. Cinamomi officin. opt.
Santali albi refragunt.
I igni Aloës reſinoſi.
Macis
Zedoariæ

Galangæ anam p. ij.
Garyophyllor.
Cardamomi mag.
Piperis longi
Zinziberis albi
Cort extern. Citri in umbra exicc.
Spicæ Nardi elect. p. j.

Infundantur omnia in *Quinta Eſſentia vel ſulphure cæleſti* ex iisdem aromatibus deſtillato: eliciaturq; extractum, cujus ſingulis unciis admiſceantur

Ambræ Griſeæ opt.
Moſchi oriental.
Balſami peruviani rub. & odorifer. ana ʒß.
Camphoræ ſcrup. I.

ſervanda in vaſe vitreo benè clauſo.

Tertia *Laudanum Benedictum*, denominata ita conficitur.

Tertia Baſis

℞. Eſſentiæ opii Thebaici extractæ admodum noſtræ opiologiæ part. ij.
Tincturæ Eroci Anglici per aquam roſar. diligent. extract. p. I.

Extract.

Extract. Mumiæ elect. ſeu ſanæ & non ex cadaveribus morbif. & corrupt. ante mortem.
Eſſentiæ caſtorei per Q. Eſſentiam aromat. more ſpagyrorum extract. ana part. ℥.
Incorporentur ſimul, & quousq; ad bonum Laudanum conficiendum opus eſt, dirigantur.

Quarta. *Elixir Bezoardicum* appellanda venit, cujus ἐργασία talis. Quarta Balſ.

R. Salis Eſſentialis compoſiti ex omnium ſupradict. ingredient. per aquam Veronicæ extract.
Sulphuris potentialis ex Balſamo aquatico diaphano fixo per quartum gradum ignis Spagyrorum ſublimati, inq; formam liquidam redacti an. p. j.
Sulphuris cœleſtis ſive Balſami volatilis à liquore Catholico, Specifico, Cardiaco per B. M. diſtill. & ab omni ſuperfluitate depurati part. iiij.

Tria hæc probè invicem mixta inq; vaſe circulatorio ad id apto bene clau-

nè clauſo in calorem naturalem ad digerẽdum per ſex ſeptimanas collocentur, tunc liquidum à ſicco per deſtillationem ſequeſtrãdo, in fundo reſidebit Elixir album & fragrãs. Et hæc quatuor illæ Bezoardici Diaſolis baſes ſunto, quarum uniendarum ſequens obſervanda proportio eſt.

Compoſitio.

℞. Extract. Alexiterii vegetabilis ſpecif: ut ſupra præparat.
Diaromatici eſſentialis.
Laudani Benedicti ana unc.
Elixir Bezoard: drach: iij.

Hæc in ſcutellâ porcellanicâ in modico cinerum colore ſimul mixta, ad lẽtum nimirum extractorum diſſolutionem, melioremq; contemperationem, in vaſe vitreo poſteà vel porcellanico aureo vel argenteo, inaurato, nequaquã plumbeo, ſtanneo, cupreo vel ligneo, probè cuſtodiantur.

Eſtq; noſtrum *Diaſolis*, vel *Theri-*

tica aurea, quæ quamvis nihil accipiat de viperarum carne, nihil de lapide, Bezoar, unicornu, terra lemnia, Bolo orientali, fragmentis pretioſorum lapidum, auro, argento, perlis, corallis; nihil de gummatibus, reſinis, liquoribus, herbis, fructibus, floribus, ſeminibus, aut infinitis aliis, potentiſſimum tamẽ multorum affectuum remedium eſt, de quo ſuo loco.

DESCRIPTIO II. BEZOARDICI CHRYSOBEZOAR.

ALterum noſtrum Bezoardicũ nomine CHRYSOBEZOAR inſignitum propterea eſt, vel etiam BEZOAR auratum quod principaliter ex auro conſtet; Quin imò etiam quòd virtute & potentiâ, non minùs quàm aurum cuncta metalla, omnes res Bezoardicas ex lapidibus & mineralibus facilè ſu-

peret; Id quod experientia ad uſum præ lapide Bezoardico, unicornu, aliisq; precioſis Bezoardicis illud conferentibus ſatis demonſtrabit. Sequenti modo præparatur:

R. Auri puriſſimi
Mercurii Martialis ana part. æqv.
Roris ſolis philoſophici cum Spiritu Salis Mercurialis per medium Vulcani in auram elevati & rurſum in aquam ſolarem converſi q. ſ.

In hac ultimâ aquâ prędictas materias ſeorſim in parvo matracio ſolve. Poſtea liquorem Mercurii Martialis depuratiſſimum in liquorem auri decanta, in B. M. phlegma deſtilla, donec in fundo ipſius liquor inſtar mellis ſpiſſus, tranſparens, citrinusq; relinquatur.

Poſtea in B. roris clausâ cucurbitâ per menſem digere, ut Spiritus Balſamici Aquæ ſolventis melius cum dictis uniantur metallis. In fine digeſtionis aperi vas, & cum ſufficiente

ficiente aquâ Tartariſatâ ponderoſum ſepara à levi, & terram ab aqua; & pulverem habebis ſubtiliſſimũ, lavandum toties cum aquâ pluviali deſtillatâ, donec omnem amittat acrimoniam, ſiccandumq; demum in vaſe vitreo. Irriga tandem oleo Balſami univerſalis, ut fiat quaſi paſta, ad umbram iterum exiccanda. Poſteà miſce cum quadruplo pondere Florum Reſinæ metallicæ,& in crucibulo obliquè ſuper prunas collocando calcinato, donec materia incanduerit. Tere cum aquâ ſequenti aromaſitâ, ut pharmocopæi in Corallorum præparatione ſuper lapidem Porphyrium ſolent, ut fiant Trochiſci ſi placet ad uſum diligenter recondendi. Exiccati pulverem facient brunei coloris verum Chryſobezoar.

Aqua vitæ aromatiſata talis eſt. R. Spiritus Vini odorati ſine phlegmate unc. *iiij*. Santali citrini, Cinamomi

Digitized by Google

momi ligni aloës reſinoſi ana ſcrup. *j.* Ambræ griſeæ ſcrup. *j.* Infundantur tres, quatuorvè dies. Poſteâ ſerva ad uſum.

TERTIVM BEZOARDICUM UNGUENTUM BEZOARDICUM.

VNguentum hoc, quod Bezoardici nomine appellandum veniat, facultati ipſius, qua principaliter omnibus venenis adverſatur, propriè aſcribendum eſt. Ratio præparationis ſequitur:

℞. Succi Nicotianæ lib. iiij.
Rutæ
Abſinth:
Abrotani
Cardobened. ana. lib. ij.
Axungiæ Cervi juvenis lib. ij.
Olei Scorp: opt:
de ſem. citri expreſs. ana lib: ſ.

Ebulliant ſimul lento igne, in ollâ vitreatâ ad ſuccorum conſumtionem, mox cola & refrixari ſine, poſtea

ſteà unguentum ſuperius à ſuccorum reſidentiâ quod viridiuſculũ, ſulphureisq; dictarum herbarum ſubſtantiis valde repletum erit, ſepara. Adde

R. Extracti Alexiterii ſpecifici ut ſupra præparati unc: iij.
Extracti opii Thebaiei per Spiritũ aceti
Eſſentiæ Mumiæ
Caſtorei ana unc. j.
Ol. Balſami Peruviani odoriferi per Retortam diſtillati.
Ol. de liquid: Ambra.
Ol. Styracis liquidæ.
Ol. ſuccini albi non rectif: ana drachm: iiij.
Caryophyllor.
Ligni ſaſſafras.
Thymi.
Roſmarini.
Camphoræ ana drachm. ij.

Extracta primò cum unguento miſceantur in mortario vitreo; Poſteà affundenda olea deſtillata, in quibus tamen camphora fuerit diſſoluta.

Hoc

Hoc in plumbeo aut vitreo retinaculo benè clauſo, inq; frigido ſerva ad uſum, quem mox declarabimus.

BREVIS DIRECTIO ſeu METHODUS PARTICULARIS, DECLARANS SUPRA DICTOrum Bezoardicorum uſum ad ſe præſervandum & curandum, tùm à venenis & intoxicationibus, quàm pluribus aliis affectibus.

QVamvis medicamenta Bezoardica multivariâ, verèq; polychreſtâ ſuâ proprietate, benignâq; operatione multis aliis internis præferantur medicaminibus, iiq; qui ne extremis digitis quidem fundamenta artis attigerunt, felici ſæpe illorum fruantur ſucceſſu, quod jãpridem in præfatione hujus libri ſatis demonſtratum eſt: nihilominus ad genuinum, directumq; ipſorum uſum in venenis, aliisve chronicis com-

Digitized by Google

compoſitisq; affectibus, aſſequendum, methodicè, rectâq; ratione ea adminiſtrentur neceſſe eſt: idq; nō ſolum cōſiderando in genere ipſorum naturam, facultatem & doſin, ſed quibus aliis medicamentis uſus ipſorum propriè proſperandus ſit, & dirigendus, ſecundum diverſas Artis indicationes & Regulas. Exemplo res fiet manifeſtior.

Si quis ægrotet ex ſtomacho cacochymico craſſis & depravatis humoribus repleto, purgandi utiq; neceſſitas urget, antequam Bezoardica injungas, modo tempus non contrà indicet; Aliàs cum ratione inſanires, æquè ac ſi quis conclave, incenſo à fœtore alicujus excremēti, alteriusve rei malè fœtentis, correcturus Thymiamata velut Diis ſacrificaturus circum circa faceret, intactâ interim relictâ fœtente illâ ſorde, unde bono odore nihil ſuperante malum, aer nihil minus infectus remaneret, ut antea. Ex-

Digitized by Google

Exiſtente plethorâ ad phlebotomiam procedas neceſſe eſt ad diminuendum ſanguinem; aliàs Bezoardicis commeatus minus eſſet trãſeundi nec operationem perficiendi ſuam, ſi curam geras hominis alicujus guloſi, potationibus,aliiſve cupediis dediti, regimen victus ordinatum inſtituendi ipſi ſcientiam habeas. Similiter ſi qua, domitis gravibus affectibus beneficio Bezoardicorum, ſymptomata quædam interna,externaq; ſuccenturientur, occurrendum ipſis maturè eſt debitis,appropriatisq; remediis. Et ita omnes aliæ reſpicienda ſunt circumſtantiæ,ad integrè reſtituendos conſolandosq; miſeros ægrotos. Etſi enim eâ laude, quam ſupra perſtrinximus, Bezoardica dignemur, mens tamen noſtra minimè eſt, abſolutam ipſis proprietatem ac ſi omnibus affectibus, neglectis aliorum remediorum,& regularum auxilia.

xiliariis copiis, ſecurim injicerent, attribuere velle. Nec enim eundem cum Alchymiſtis funem trahimus, idem de incognito & inviſibili ſuo *Philoſophorum lapide* ſomniantibus. Ad quem poſſidendum vanâ, profanâq; ſpe illactati atq; illaqueati, iniqui naturæ coctores, noctes atq; dies turpiter terẽdo, quicquid poſſident, dilapidant, expectantes interim ipſius adventum & ſuccurſum, veluti Judæi ſuum Meſſiam. Quandoquidem igitur proximo meo ingenii modiolo gratificãdi deſiderio tenerer, præſentem hanc methogum pertexere volui, quà in prætereundo longas cauſarum morbificorum enarrationes, prognoſticationes, regulas Diæteticas, res non naturales, aliasq; ſimilis argumẽti, quæ ad perfectam Methodi omnium adfectuum corporis humani traditionem pertinent, breviter tantum declarabo quæ Bezoardicorum

Taxantur indagatores Lapidis philoſophici.

rum

rum noſtrorum uſum concernere principaliter viſa ſunt. Idq; pro Filiis doctrinæ ingenii aliqua perſpicacitate præditis: Quantum enim ad alios, quamvis omnia ad vivũ usq; reſecandi & explicandi ſtudio & curâ integrum annum me maceraſſem, anceps tamen eſſem adhuc, an ejusmodi res ipſorum tenebricoſis oculis, quorum radiis fortè occœcari poſſent, objicerem.

CAP. I.

QVOMODO PER BEZOARDICA à VENENIS fiat præſervatio.

DVæ ſunt principaliter rationes à Venenis ſe præſervandi, ſecundum doctorum ſententiam: Una prophylactica variis regulis & obſervationibus conſiſtens, quibus nimirum illa & cognoſ-

gnoſcuntur & declinantur, de qua ſcriptum à multis abunde eſt. Altera therapeutica, quæ nititur certis quibuſdam antidotis, cujuſmodi illud Regis Mithridati erat; Quæ ipſa ratio multò tutior & certior priori. Quandoquidem enim Diabolus omnis improbitatis pater adeò ſubtilem intoxicandi artem diſcipulis ſuggerit ſuis, ut illis (ſpretâ omnium Medicorum cautione) veneficio occultè quoslibet inficiendi nihil ſit facilius; ratio utiq; patet quare internis ſpecificis Alexiteriis ſecurius confidendum ſit, quam incertis & fallabilibus prophylactycæ præceptis; Nihilminus tamen & illa ſuo modo obſervanda neceſſariò erunt, quatenus nimirum cibos, potiones, odoramenta aliaq; veneno infecta homini per imprudentiam internecionem adferentia interdicunt.

Turcis venena ſolo côtactu interficientia cognita. In foro Senenſi circumforaneus ſolo floris Caryophylli odoratu è vivis ſufferebatur.

Quantum ergo præſervationem dictorum Bezoardicorum attinet: ſi quis aſſiduo venenorum metuat pericula & ab illorum ſucceſſu ſecuritatem exoptet, ſequenti ſe ſubjiciat ordini neceſſe eſt.

Primò perſuaſum ſibi habeat omnes afflictiones & miſerias propter trãſgreſſiones homini impendere, omnes econtrà proſperitates animi & corporis à Deo omnium rerum creatore & directore. Et propterea quemq; inprimis in id incumbere decet, ut de remiſſione peccatorum ſollicitus firmiter ſibi propoſitam habeat ad Deum ſe convertendi, inq; meliorem ſe recipiendi frugem, ad benedictionem ſcilicet demerendam largiorem ſuper omne id, cui tanquam medio manum admovere cogitat. Illa enim eſt, quâ ſine procul dubio nihil auſpicatò, nihil utiliter cedere poteſt.

Poſteà medicinam quod attinet, ſi dictis Antidotis uſurus quiſpiam crudis abundet humoribus, purgationem inprimis aliquo vel vomitorio vel etiam catarctico moliatur, ita ut natura humorum, locus, ἰδιοσυγκρασία corporis requirunt. Id quod decreſcente potiſſimum Luna vel ejus ultimo Sextili cum Sole aſpectu felicius ſuccedet.

Facta purgatione, vena dextri brachii

media

Digitized by Google

media ſecanda, dummodo tamen nihil mali in eo quod impedimento ſit. Quo in caſu alter ejusdem nominis in ſiniſtro brachio aperienda ad mediocrem ſanguinis evacuationem, plus tamen aut minus pro habitus corporis diverſitate, aut ſecundum quod quis phlebotomiæ antea aſſueverit.

Duabus hiſce evacuationibus præmiſſis patienti doſis exhibeatur Diaſolis noſtri, pondus nimirum 8. 12. vel 15. gran, plus aut minus ſecundum vires ipſius, mané antequam é lecto ſurgat, ſudetq; per horam aut ulterius quantum ipſi ferendo ſatis eſt, ne diſſolvatur nimium, eoq; ipſo die ut & ſequenti aërem frigidum ſtudioſé fugiat. Sudore ita provocato altero poſt die ſub auroram 5. vel 6. grana ejusdem Bezoardici, nihil tamen ad ſudandũ ſe componens hauriat, & hoc ſingulo die poſtea vel ad minus tertio quoq; die hebdomatim per annum integrum vel biennium vel etiam per totum vitæ decurſum quamdiu intoxicationes pericula timet, continuet.

Digitized by Google

Confectio iſta Diaſolis aſſumi poterit commodè inſtar Theriacæ vel Mithridatij vel etiam deglutiri ut pilulæ, ad quarum formam effigiendam ut & conſumendam fluxibilitatem modicum pulveris roſarum exiccatarum admiſcendum. Contemperare etiam poteris cum conſerva Majoranæ pro phlegmaticis; obſervando tamen quantum cujuslibet aſſumſeris, ut ne de conveniente Diaſolis doſi, quæ quotidie uſurpando 3. 4. 5 aut 6. grana pro differentia corporis nunq̃ excedit, dubius poſtea hereas.

Quod ſupereſt qui hinc ſe credidit medicamento, bono victus regimini ſtudeat oportet cavendo ſibi à crapula, ebrietate, luxuria, melancholia, cholera, violentis, exercitiis &c. Hæc enim ſingula viſcerum & partium noſtri corporis œconomiam diſijciunt, functiones vitales animales & naturales diſſolvunt. Corrumpendoq; utiles humores brevi totum corpus diſtemperant, adeoq; certè, optimis licet contrapoſitis Antidotis ad facilius intromittenda venena diſponunt.

Quemad-

Quemadmodum enim bonum ſemen in ſterilem terram projectum ſalubrium fructuum meſſem minus apportabit, eodem certè modo Antidota Bezoardica optatos minus expedient effectus, in corpore valetudinario & diſtemperato.

Qui ſanguine & Cholera abundant, temperatam ſemper obſervent Diætam, vinum nimis vaporoſum & fortè tam ſuperca efactionis ipſius corporis irritandiq; humoris, quàm ipſius medicamenti ſua natura ſatis calidi, ratione diligenter evitent. Quin imò per totum frigida potius quam calida ad corpus ejusmodi in ſua temperie retinendum amplectenda victus ratio eſt. Pro phlegmaticis & Melancholicis contraria potius eligenda ſunto, hâc tamen adhibitâ συγκρίσει ut melancholicos, maceratos nimirũ attenuatosq; ad parciorem, vini præſertim generoſi, ciborumq; calidorum uſum quàm Phlegmaticos, Phlethoricos adſtringas. Non enim tam neceſſarium eſt ad Melancholicorum frigidam reſpexiſſe craſin, ut illa

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ad calidam reducatur, quam uti ſiccus, ſqualidusq; illorum habitus, obſtructiones & debilitates mediocriter calidâ, humidâ & reſtaurante diætâ humectentur, deoppilentûr, reficianturq;.

Quilibet ita certè perſvaſum ſibi habeat, ſi Diaſoli noſtro ad ſe tuendum contra venena ad præſcriptam normam uſus fuerit, majores quam à quolibet alio Antidoto expectari poſſunt, ſucceſſus ſe oppidò experturum. Nam aſſiduâ ipſius aſſumptione omnes corporis humores, imò & ſpiritus eſſentiis illis alexiteriis cordialibus, anodynis, balſamicis, ex quibus conſtat, adeò imprægnantur, ut ſi quæ clanculum poſtea venena ſe inſinuent, illorum vires ſtatim reprimantur, cor ab ipſorum malignitate omnesq; ſimiliter partes totius corporis liberatæ triumphare poſſint. Ejusmodi præſervationem nihilminus etiam unguentum noſtrum Bezoardicum, quotidie, vel tribus in ſeptimana diebus illinendo pulſui brachiis, naribus regioni cordis ſpinæ dorſi, volæ manu-

manuum, plantis pedum, pollicetur.

Integrum cuilibet ſit, quod velit eligere, modo in vivendi ratione, quam præſcripſimus prævaricationem fugiat.

CAP: II. De Intoxicationum Curatione.

QVoniam difficillimum eſt, quando quis intoxicatus eſt, qua veneni ſpecie hoc factum ſit, cognoſcere, & propterea impoſſibile particularem aliquam ſecundum naturam, qualitatemq; veneni inſtituere curationem. Ideoq; confeſtim Medicos eiuſmodi remediis curam aggredi oportet, quæ quaſi generale omnibus venenis indixêre bellum, ad evitandum majus periclũ, quod dilatando, inquirendoq; in alia ſpecialiora interim irruere poſſet. Id quod ſæpe ſæpius uſu venit, dum nimirum Medici rixantur inter ſe de veneni natura, miſelli ægroti exſpirant, aut in chronicos deſperatiſſimos, & incurabiles planè incidunt affectus.

Singula toxica è ſignis diſcernere, impoſſibile.

Digitized by Google

Ad curandum ergo beneficio noſtrorum Bezoardicorum ejusmodi ægrotos, præterquam quod citò citius ad remedia feſtinandum eſt, tria inſuper velut prima capita obſervare oportet.

Primò: Venenum è corpore iterum eliminandum eſt, ne ad cor usq; ſubrependo, malos ibi parturiat fructus, ſpiritumq; vitæ ſuffocet. Poſteà particularibus medendum erit affectibus ſuperſtitibus, nimirum poſt expulſum venenum in illis partibus quas tranſiit.

Deniq; pro colophonide adijcienda, corroborandum corpus eſt, reficiendumq; ut ſequitur:

I. Quando in homine bene conſtituto poſt cibum vel potum, vel odorem cujuscunq; rei admiſſum ex ſubitò inſultantibus ſymptomatibus, veneni ſuſpicio oriatur, ad reijciendum è corpore venenum, intercludendumq; ipſi aditum ad cor duæ potiſſimum intendendæ operationes ſunt: Ad concitandum vomitum ſcilicet; & proliciendum ſudorem. Prima intentioni ſa-

ni ſatisfiet alterutro ſubſequentium vomitoriorum.

R. Flor. Antimonii iij. iiij. v. vel vj. gr. prout vires patientis ſeſe habuerint.
Conſerva. Flor. violar. drachm. ij.
Miſce, fiat Bolus, ægroto ſimul & ſemel offerendus.

Vel diſſolvendus in aqua Boraginis ut hauriatur potus. In defectu tamen Florum Antimonii hoc aliud pluris erit efficaciæ:

R. Salis Vitrioli drachm. ß. magis aut minus pro viribus patientis & ſtomachi repletione
Aquæ ſucci cardobened.
Syrupi violarum, ana. unc. 1.
Miſceantur & aromatiſentur cum Aqua cinamomi.

Secunda intentio (poſtquam æger jam vomuerit) duobus modis abſolvitur. Primò, corpus patientis unguento noſtro Bezoardico benè oblinatur in locis nimi-

rum ſupra manifeſtatis, ad tutandum tepidum, vel in lectum vel calidum hypocauſtum collocando, reiterandoq́; dictam unctionem ſingulis quatuor horis, donec evidentibus ſignis de mortificatione veneni edoctus fueris. Secundò (ſi qua ad optatum minus cedat prima unctio) exhibendæ ſunt duæ vel tres Doſes Diaſolis per intervalla ſupra poſita, eo usq; identidem procedendo donec omninò cantetur expellaturq́; venenum. Hæc tamen dum fiunt, his duobus etiam inſtructum oportet eſſe Medicum.

I. Difficulter vomenti ægro (undecunq; ſive à naturæ proprietate, ſive humorum in diſpoſitione illud oriatur) ſæpe exhibeatur de ptiſana cum hordei itemq; paſſularum juſta quantitate præparata, cui quotiescunq; adminiſtrandæ tantillum butyri recentis vel olei amygdalarum dulcium miſceatur. In defectu ejus, ad opem ferendam ſi brevis hora ſit, ejus loco aſſumatur juſculum carnis vel etiam ſerum lactis cum modico butyri recentis.

Alte-

Alterum eſt quod ægroto per ſudores continuos imbecilli reddito ſuccurrendum ſit ſpongiis Aceto roſato imbutis, naribusq; admotis, itemq; etiam adminiſtrãdo cochlear. j. vel alterum juſculi reſtaurantis in quo diſſoluta ſit portio Gelu Cytoniorum, vel ſyrupi ſucci Citoniorum. Et hæc quantum ad veneni expulſionem.

II. Quamvis cura veneno infectorum primario in veneni proſcriptione ſita ſit, ut ſupra declaravimus; nihilominus, cum expulſio iſta tam proſperè nunquam abeat, ut ne vel una vel altera pars, magis aut minus mali quippiam alterationis veinde contraxerit; ſæpe accidentia quædam particularia, quibus remedia adferre omninò ex uſu eſt & neceſſarium, relinquuntur. Multa quidem ea eſſe poſſunt, magis tamen familiaria quinq; : Cordis dejectio, imbecillitas Hepatis, compreſſio ſtomachi, inflammatio Renum, & calor inteſtinorum præternaturalis.

Quibus extirpandis duplici utendum eſt ratione: Unâ ex parte remediis ſpecificis

cificis appropriatis; Ex altera certâ diætâ eo usq; nimirum protenſâ donec integrè patiens fuerit reſtitutus, velut ea ſequitur inferius.

1. Contra cordis deliquia.

R Conſervæ fol: Meliſſæ unc. iij.
Magiſter coralli rub. ſcrup. ij.
Chryſobezoar ſcrup. j. Miſce.

De qua compoſitione æger ſingulo manè jejunus, veſperi etiam cubitum iturus drach. j. vel ij. aſſumat.

2. Ad imbecillitatem hepatis.

R. Conſervæ Roſar. rubear. unc. iiij
Olei Vitrioli ungarici rectificati gutt. xxiiij.

Miſce. Doſis drachmæ ij manè & veſperi ut ſupra. Circa regionem hepatis ſequens applicetur Emplaſtrum hepaticū.

R. Tincturæ flor. Hypericonis in conſiſtentiam picis liquidæ redactæ.
Sapæ Cydoniorum.
Succi roſarum rubear. condenſati ana unc. j.
Cæræ albæ

Tere-

Terebinthinæ Laricis in aceto roſaceo lotæ.
Ol. Cytoniorum ana unc. j. & drachm. ij.
Santali rubei Subal. pulv.
Coralli rub. more ordinario pręparat. ana drach. vj.
Granorum Tinctorum.
Lacrymæ Draconis ana drach. iij.

Cera, Therebinthina & Oleum miſceantur ſimul ad ignem in ſartagine absq; ebullitione; Tum ab igne removendo tam diu agitentur, quousq; incipiunt refrixari. Poſtea ſucci affundantur condenſati & cætera ſubtiliſſimè pulveriſata perq; cribrum miſſa inq; olla vitreata terrea ad uſum reſerventur. Eſt enim medicamentum externum, ſi quod aliud ad confortandum jecur præſtantiſſimum. De quo propterea quilibet Medicus ſibi pro neceſſitate ſemper præſtò habeat. Emplaſtro tamen hoc præ manibus non exiſtente, vel ſumtibus & tempore ad illud præparandum nō ſuppetentibus alia communiora ad

ra ad hunc uſum adaptanda ſunt reme-dia, cuiq; pro libitu.

3. Ad compreſſionem ſtomachi.

R. Pulpæ Citoniorum condit. vel
Gelatinæ Citoniorum
Conſervæ Florum Betonicæ ana
unc. ij
Diaſolis gr. xxx
Tincturæ croci gr. x. Miſce.

Æger manè & veſperi drachmam unam aſſumat. Cavitatem pectoris inungat modico unguenti Bezoardici veſperi duabus ante Cœnam horis.

4 Contra ardorem Renum.

R. Succ. Plantag.
Portulacæ ana unc. iiij
Seminis Papav. albi contuſi unc. ß.
Lactis vaccini recent. lib. iiij.

Ad ebulliendum collocentur ſupra ignem in olla terrea vitreata, ſtatim vero quando inceperit bullire auferantur miſceanturq; Aluminis Rochæ ſcrupuli quatuor, diſſoluti in tantillo aquæ roſarum. Frigida colentur, addanturq; ſachari optimi cum albumine ovorum, ſi opus clarifi-
cata

catæ unciæ tres vel quatuor, aromatiſentur ultimò aqua cinamomi 6. vel 8. guttis. De hac potióne bis terve in die patienti bonus propinandus eſt hauſtus tepidiuſculè. Ardor tamen nimius circa regionem Renum tali mulceatur linimento.

R. Seminis papav. albi
Pſyllii ana unc. ß.
Cydoniorum drachm. ij.
Aquæ roſarum unc. vj.
Fiat emulſio ſ. a. deinde add.
Ol. Nenuphar
Lilior: albor.
Roſar. ana unc. ß: Miſce.

Aliud.

R. Lythargyri auripulv. unc. j.
Aceti roſacei unc: iiij.

Acetum calefactum ſuperfunditur Lythargyrio miſcenturq; agitando paululum cum ſpatula.

Poſtea infuſa per tres vel quatuor horas per inclinationem colantur quàm poteſt, clariſſimè; miſcendoq; in mortariolo plumbeo olei roſati uncias ij. Linimentum inde conficitur album & ſubtiliſſimum,

Digitized by Google

mum quod felici cum ſucceſſu ad prædi-ctum malum uſurpabitur.

5. Contra Inteſtinorum calorem.

Calor inteſtinorum qui venenis ſuccedere ſolet regulariter ab excoriatione illorum provenit, producta à venenis inteſtina ſua proruptione permeantibus. In curatione ipſius non ſolum ad refrigerandum, verum etiam ad conſolidandum dirigendus ſcopus eſt. Quod ut fiat:

R. Fol. Violar.
Malvæ ana Manip. j.
Alchimillæ
Summitat. Hypericonis ana manip. ß.

Bulliant in ſero lactis quantum ad uncias decem decoctionis ſufficient.

Colatura trajectis adde.
Mellis Mercurialis unc. ij.
Pulpæ Tamarindorum unc. j.
Butyri recentis unc. j.

f. Clyſma, toties Patienti injiciendum quoties neceſſitas poſtulaverit. Et ſi calor fuerit exaſperatus valdè ſingulâ vice adjungere poteris ℥ j. Aquæ Aluminis Ro-

cha

chæ in arena lento igne, ne ſpiritus acres ſubleventur, deſtillatæ. Loco etiam Aquæ Aluminis Rochæ aqua ſpermatis Ranarum commodè ſubſtituitur. Varia enemata ad propoſitum conferentia præparari poſſunt, ex quibus eligendi cuiq; integrum eſto judicium.

Hæc ſunt illa medicamina, quæ contra ſupradicta ſymptomata brevi ſuggerere volui, quibus utendum ſecundum quod circumſtãtiæ conceſſerint, unicum namq; ſi ſe prodiderit ſymptoma, unicum etiam medicamentum opponendum ipſi erit. Si vero multa: verbi gratia, affectus cordis & ſtomachi, remedium tentandum pro corde ſub auroram oriente ſole; ſub occaſum duabus ante Cœnam horis aliud pro ſtomacho. Hepate & ſtomacho ſimul affectis ſtomacho manè proſpiciendum erit, jecori interim rectificando ſupradictum accommodandum Emplaſtrum. Inſuper ſi malo renum ſtomachi affectus eſſet implicatus, medicamenta interna & externa Renibus adminiſtranda forent, ſub ſerum

 nihil-

nihilominus alio ve tempore Clyſmate injecto; Et ſic pro reliquorum ſymptomatum differentia etiam gubernanda utiq; erit curatio.

Quod ſi verò neceſſarium viſum fuerit corpus evacuare, intrinſecus præ cæteris omnibus hoc in uſum veniat catarchicum.

Potio leniens.

℞ Rhabarb. elect. drach j.
Aquæ ſucc. Cichor. unc. iii.
Infundantur per 3. aut 4. horas, & incolatura diſſolvatur.
Mannæ calabrinæ unc. j. f. potio.

Propinetur patienti manè jejuno ſtomacho, itemq; etiam poſt horã juſculum carnis vitulinæ ſorbeat, vel ſerum lactis tepidum modico ſacchari adſperſum, accelerandæ operationis cauſâ.

Sed & hoc alterum huic indicationi inſervit.

℞. Syrup. roſat. ſol. unc. j.
Caſſ. recenter extract. unc. ß.
Cremoris tartari ſcrup. j.
Aquæ ſucci fumi terræ unc. iij.

Aquæ

Aquâ prius pauliſper calfacta, miſceantur invicem, ſtentq; ita tres quatuorve horas & interea caſſia fermentando mucidum evomet excrementum; Benè cola & corrige tantillo aquæ cinamomi.

Pro illis ipſis qui potionum reſpuunt formulas, eligendum Extractum Rhabarbari eſt, præparatum ſcilicet cum ſucco pomorum dulcium, idq; in Bolo vel pilularum formâ. Et ut multa paucis comprehendam Rhabarb. Manna. caſſia & Syrupus Roſat. hoc in caſu omnibus aliis longè anteferenda ſunt. Quod ſpectat phlebotomiam, vena incidenda minimè eſt, antequam corpus ritè purificatum, & à veneni ſuſpitione liberatum fuerit. Hoc vero ſi præceſſerit, & nihilominus perſeverârint, ſymptomata in corpore plethorico ſi vel febris vel inflammatio cujusdam partis ex ſanguinis abundantiâ metuenda ſit, illam adminiſtrandam non nego, modo id fiat prudenter & κατὰ λόγον.

Jam ad Dioetam, quæ Medicamentorum prædictorum individua quaſi pediſſe-

Digitized by Google

*qua debet eſſe; Habitâ ideoq́; ratione im-
becillitatis functionum vitalium & natu-
ralium, itemq́; ardoris plerumq́; in corpo-
re, exterminato quamvis veneno, æger
iſtius modi tractetur cibariis, quæ εὔχυμα
ſint & εὔπεπτα, humectantia & leniti-
va, ut ſunt caro vitulina, agnina, hædina,
gallinacea, perdicum aliarumq́; campe-
ſtrium avium, ova recentia & præcipuè
jura dictarum carnium Butyro recenti e-
lixarum. Similiter ptiſana ſeu cremor
hordei; juſculum cum pane minuto, bu-
tyro recenti vel oleo amygdalarum dulci-
um nuper expreſſo accommodatum. Ex
piſcium genere eligantur Truttæ, percæ, a-
liiq; ſimiles, itemq́; gammari fluviorum:
Quamvis enim illi ipſi aliquantum diffi-
cilioris digeſtionis ſint, mitigatoriâ tamen
facultate & nonnihil etiam reſtaurante
proprietate, veneniſq́; reſiſtente pollent,
cujus gratiâ, nemini appetenti deneganda
puto. Ex fructibus hiſce ægrotis nulli plus
utilitatis præſtant, quàm poma dulcia as-
ſata ſuper prunis; Ex conditis verò amy-*

gdala-

gdalata, piſtaciata, pignolata recentia, itemq; paſtæ ſacharatæ ex pomis dulcibus & cytoniis. &c. Potus eſto ordinarius cerevifia mediocris, ſapore nec amara nec acris nec ingrata, cui, ſi deficiat, bona ptiſana de hordeo & paſſulis, tantillo aquæ Cinamomi aromatiſata ſubſtituatur, vinum caveatur prorſus, quouſq; nimirum ardoris, eroſionum, punctionumq; internarum aliquis ſenſus. Si qua tamen quocunq; id fiat modo uſum iſtius concedere cogamur, vinum illud ſit album ὀλιγοφόρον, benè maturū dulcedinis potius quam alterius qualitatis particeps, dilutumq; aquâ diſtillatâ ſucci Borrag. Buglòſſæ aut pimpinellæ domeſticæ. Et tantum pro Diæta. Deniq; poſtquam jam à venenis omnibusq; ſymtomatibus liberatus fuerit æger, ad confirmandam penitus curam corpusq; corroborandum exhibeantur xv. aut xx. dies continuos ſingulo mane Chryſobezoardici noſtri duo aut tria grana, in cochleari ſyrupi Cytoniorum. Quibus ſimul cura adjūgenda eſt, ut ne ventis, plu-

viis, aëri inſalubri veſpertino exponatur, abſtinendo ab ira, Melancholia & quæ pernicioſiſſima ſunt, Ebrietate & Venere, Ita ſenſim & ſenſim ad priſtinam vivendi rationem proſerpat. Subitò namq; hic procedendo diſcedendoq; à præſcriptis regulis metus erit, ne propter alterationem præcipitem in alia graviora mala incidat, Catharrum nimirum ſuffocativum, colicam, hydropem, febrem chronicam, pthyſin aliaq; id generis.

CAP. III.

QUantumvis pectis omnium, qui genus humanum adoriri ſolent affectuum vehementiſſimus, contagioſiſſimus & difficillimæ curationis ſit, tàm propterea quod flagellum divinæ ſuper peccata indignationis, ordinariis naturæ Artisq; remediis minus cedit, quàm quod venenum adeò eſſentiale & λεπτόμερον, cor Arcem vitæ præoccupat antequam medicamentis præveniri poſſit; Nihilominus tamen ſæpius obſervatum eſt, ſæviente hoc contagio DEUM ad demonſtrandam infini-

infinitam Miſericordiam, mitigando ſcilicet iram ſuam in medio ipſius Cladis ita benedixiſſe remediis naturalibus, ut beneficio illorum infiniti, ſalvi & incolumes magna Medicorum admiratione evaſerint. Propterea omnibus Chriſtianis tempore hujus infectionis inprimis recurrendum eſt ad fontem Medicinæ, unde nimirum vera aqua vitæ ſcaturit, ſecundum quod ſcriptum eſt: Venite ad me omnes, qui ſititis &c: & adhibitis medicamentis expectent eorum effectus ad Dei *benignã voluntatem in timore, humilitate, precibusq; perſeverantes; Ita minimè dubitandum erit ipſum tanquam patrem Miſericordiæ erga pœnitentes, auxiliumq; ab ipſo petentes in anguſtiis furorem iræ ſuæ remiſſurum. Nam quemadmodum Avicenna* 1. *Methaphyſ. quamvis a Chriſtianiſmo alieno, teſtatur. Ira* Dei *reconciliari poteſt ſanctis devotisq; precibus.* Remedia *ideoq; contra peſtem uſurpantur dupliciter: Primò ad ſe præſervandum à tali infectione; Secundò ad reſtituendum jam*

tum inſectos. Ad præſervandum illos qui nec debent, nec volunt, nec poſſunt de loco infecto abire in ſalubriorem regionem noſtris Bezoardicis fruantur duobus modis.

Primò, ſingulo mane accipiant Doſin Diaſolis de qua cap. 1. abſq; venæ ſectione, purgatione aut diaphoreſi, niſi neceſſitas ad id urgeat, idq; cõtinuare oportet, quamdiu graſſetur peſtis.

Alter modus, ut pulſus carpii, nares, tempora in omni aurora illiniantur unguento Bezoardico, antequã foras ſe recipiant: Ex his duobus quilibet eligat quod velit; utrumq; enim ſatis eſt ad defendendum corpus à corruptione peſtilentiali, quantum naturæ poſſibile eſt.

Inſuper multum referet etiam, ſcire quomodo aër domeſticus vel cuiuſcunq; in quo ſubſiſtit, loci, beneficio ſuffumigii purificetur; Ad quod commendo ſequentes Trochiſcos.

Trochiſci fumigatorii.

R. Flor. ſulphuris
Myrrhæ electæ ana unc. j.
Balſami peruviani odorati q.ſ.

Ad

Ad formandos Trochiſcos. De quibus ſuper carbones poſitis excitetur fumus quotidie, vel ad minimum alternis diebus, intereaq́ donec fumus ceſſet, in aliud conclave te conferas.

In defectu Balſami peruviani cætera duo ingredientia nihilominus adhibeantur mixta et incorporata cum ſapa granorum Juniperi vel etiam flores ſulphuris ſolum.

Vix enim in rerum naturâ ſimile his remedium propterea quod ſulphur in ſe ipſo contineat Reſinam mineralem, verumq́ Balſamum terreſtrem, qui nunquã corrumpitur, aut vires ſuas perdit quod alias Reſinis, Gummalibus, liquoribus & Balſamis vegetalibus commune eſt, ad deputandam aëris corruptionem, reperietur. Id ipſum præterea ignis eſt potentialis facultate ſuâ igneâ conſumens omnia venena, uti Medicorum anatomiæ rerum naturalium peritorum ſchola unanimiter teſtari poterit. Sulphur debitô modô mixtum cum pice, ſubductum lignis, non per-

Digitized by Google

Elogium Sulphuris. *mittit, ea neq; à ventis neq; à pluviis aliisq; externis injuriis putrefieri, aut vermibus eſca fieri quam diu ita ſerventur. Vapor ſeu fumus ipſius debito inſtrumento in Aquam corruptam penitus turbidam, ſalitamq; præcipitatus intra paucas horas ipſam fermentat, omnesq; impuritates ad fundum dejiciendo clarificat, & purgat ob omni terrena illuvie. Fumo Sulphuris dolia vinaria veluti condiuntur, quo longius in ipſis ſine corruptione perdurent vina; Quin imò quæ à naturali perfectione ex parte declinaverunt, turbidaq; exiſtunt, hoc modo priſtino ſplēdori bonitatiq; reſtituuntur. Id quod vini mercaturam exercentes teſtimonio ſuo facile comprobabunt. Eodem quoq; fumo Tinctores ſerico crudo ſplendorem puritatemq; argenti ferè æmulatricem conciliant; Famellæ Venetianæ maculas ex vino rubro mappis mātilibusq; impreſſas eo ipſo dextrè eluunt; Quædam etiam ſolo dicti vaporis beneficio capillos albos ſplēdidosq; præſtant. Quibus, & quæ ſi brevitas*

vitas pateretur, adduci ulterius poſſent, nemini non perſvaſum erit. Sulphur mediante acido ſuo fumo, aerem quoq; mundificare, omniaq; ipſius μιάσματα ſeparare & conſumere poſſe.

Sic divinus ſenex tum temporis quando Athenienſes horribili peſte ex Græcia affligebantur, integram ſylvam combuſſiſſe fertur, uti calore iſtius flammæ, vel fumo etiam arborum lignorumq; odoratorum prædicta infectio conſumeretur, idq; felici cum ſucceſſu. Quod dum ita fiat, quæ dubitatio reſtet, fumo ſulphuris, ignis adeò virtuoſi & balſamici, aërem alicujus domicilii alterari, eoq; in habitantibus ſanitatem vel reſtitui vel conſervari poſſe. Equidem omnes Medici Noſocomiis præſtituti ex prædictis cauſis in id ſedulò dent operam, ut continuò ſulphuris ſuffumigium inſtituatur; Cætera ſiquidem quæ communiter ad hoc uſurpātur, facultatibus ſuis minus paria ſunt tàm ſubtili, acutoq; veneno.

Nec

Digitized by Google

Nec poſſum hoc in loco propter pauperes ſilentio involvere, quod ſulphur ſublimatum, vili pretiô in omnibus ferè Europæ officinis proſtans, ad pondus ſcrupuli unius vel drachmæ ſemis ſecundum quod vires permiſerint, cum modico aceti vini vel oxymellis aſſumtum, liberalem excitet ſudorem, totumq; corpus ſubtili vapore ſuffundat, unde & aër internus & ſanguis ſimili, quo ſupra dictum eſt, modo egregiè mundificetur.

Multis hæc infixa opinio eſt: quòd tempore peſtis purgatio inſtituenda ſit veneq; ſectio, in iis quibus corpus naturâ cacochymicum, corruptisq; humoribus coinquinatum, eam nimirum ob cauſam, uti corpus ab immunditie vindicetur, & conſequenter focus auferatur, quo in ignis peſtilentialis flammam facilè aliàs conciperet.

Certum tamen eſt, nullum catarcticum corporis naturâ impuri pravisq; humoribus repleti illuviem adeò radicitus tollere, ut ne ſimul aliis ſuccreſcendi ſub-

inde

inde relinquatur occaſio. Præterea eò dirigenda ratio eſt, quòd catarctica turbando corpus non depravatos ſolùm humores exonerent, ſed & utiles ſimul ſuccos, unde partium exinanitione facta meatus hiant, Spirituſq; viribus ægrotant, & ſic corpus tantò proclivius ad attrahendum venenum redditur. Talis enim conditio omnium partium eſt, ut proportione humorum naturali diremta, vapores, aëremq; contagioſum magis admittant, quã ſi plenæ ipſorum extiterint. Id quod à pluribus obſervatum eſt, qui huic innixi fundamento (nullo ad cacochymiam reſpectu habito) nunquam foràs ſe receperunt, tempore contagii, niſi vel paſtu & vini vel cerevìſiæ hauſtu refecti antea, ſentientes eoipſo ſe præſervari ab omnibus infortuniis, quibus aliàs jejuni fuiſſent expoſiti.

Illis ergò, qui imbecilles, & cacochymici ſunt, purgationes minimè arbitror convenire: Quin potius Bezoardicorum beneficio corpora, humoresq; ipſorum tanquam

quam balſamo muniantur, & putrefactiones corrigantur. Attamen ſi qua corpus Cacochymicum obviam fiat, & quod accidere poteſt, definitis purgationibus aſſvetum illam ipſam curationem locum mereri non nego, ne ſcilicet à conſveta actione ſubitò deducendo ægrum, exitium magis, quam auxilium accerſamus.

Quo in caſu ſequens pilularum deſcriptio inſerviat:

R. Infuſ. Violarum
Roſar. pallid. ſolut.
Succi Cichorei
Borrag. ana li. j. unc. iiij.
Aloës lucidæ lib. j.

Infundatur Aloës in B. M. ſex vel octo horas; poſtea per deſtillationem ſeparando humiditatem in conſiſtentiam picis quaſi, ut pilularum formationi congrua ſit, redigatur, cuius ſingulis unciis adde; Tincturæ Rhabarb, per aquam è ſucco cichorei extractæ & ad conſiſtentiam ſolidam redactæ. Scrup. iiij.

Tin-

Tincturæ Croci per Aqv. Roſarum extractæ. ſcrup. ij.
Balſami peruviani odorif. ſcrup. j.
Flor. Sal. Communis more Spagyrorum ſublimat. ſcrup. ſ.

Omnia ſimul in maſſam conformata, oleoq; amygdalarum dulcium oblita cum pelle ovina olla vitreata committantur uſq; ad uſum. Pilulæ hæ materiam fæculentam è centro uſq; expurgant, ſine humorum attractione vel perturbatione alimentorum reſiſtunt putrefactioni, & cordi robur conciliant.

Doſis earundem eſt à ſcrup. j. ad drachmam ſemis, ante cœnam ſingulo quinto die aut menſtruo ſpatio ſemel. Qui tamen ſæpius uti illis velint, ad alvi ſegnitiem ſolummodo tollendam, ſingulis ſeptimanis ſemel breve accipiant.

Phlebotomiam quod attinet, utilem illam in corporibus languidis & deſolatis nullo modo arbitror eſſe, modò non evidẽs neceſſi-

neceſſitatis lex contrarium ſuaſerit. Bezoardica ſiquidem ad rectificandum ſanguinem omnibus phlebotomiis palmam præripiunt; Illa enim ſæpius adminiſtratæ ſanguinem deteriorem magis reddit, quàm quod quicquam commodi alterius præſtet. Quod reipsâ videre eſt, in iis, quibus ſæpe ſanguinem mittendo, ſanguis tantò ſeroſior poſtea, pallidior & imperfectior affluit. Cujus rei cauſam neminem Medicum tàm plumbei judicii exiſti no eſſe, cui non cogitanti ſtatim obvia veniat.

Quod ſi tamen perſona athletica, robuſtaq; magnoperè interim plethorica ad manus venerit ad præveniendum affectibus repletiones aliàs facilè ſubſequuturis, purgationibus & venæ ſectionibus locum minimè abrogo.

Diæta talis ſit: Comedendum bibendumq; liberus eſt, quantum nimirum opus fuerit ad ſatiandam naturam, non ad vires opprimendas; Abſint carnes porcinæ, lac, piſces, herba fructus & legumina quæ facilimè corruptionem cruditatis

maliq;

Digitized by Google

maliq; ſanguinis ortum promoverent. Qui verò neceſſitate coacti ſuo modo vivere minus poſſunt, firmiter ſibi perſvaſum habeant, divinam benedictionem optimum ciborum condimentum ſimplicem & frugalem cibum pauperibus æquè ſalubrem quàm dubiam divitum cœnam præſtituram.

Cæterum Venus & Bachus, Melancholia et cholera moderata omninò ſint, illis præſertim, qui valdè à peſte abhorrent.

CAP. IV.

De
Vſu Bezoardicorum ad Curandum peſte infectos.

NOtandum ab initio eſt, duas peſtis ſpecies eſſe; una graſſatur duntaxat intra corpus. Altera foràs protrudit ſub cutem puſtulas, furunculos, Apoſtemata, Carbonesve peſtilentiales. Prima appellatur peſtis interna; Secunda externa, quamvis & hæc principaliter interiora viſcera invadat, ſuamq; originem inde

deducat non minus quàm alia. Secundum hanc igitur differentiam Medendi quoq; methodum diverſificari oportet.

DE PESTE INTERNA.

Curatio internæ peſtis in duobus conſiſtit potiſſimum. Primò veneno injiciatur frænum, illudq; é corpore proſcribatur. Secundò ſymptomatibus, poſtquam jam veneni nulla amplius ſuſpicio, ſecuris injiciatur. Illa enim malignorum ſuorum effectuum ratione igni optimé comparari poſſunt, qui arborem apprehendens ſubitò tantam infert ſtragem, ut licet in continenti ferè extinguatur, nihilominus tamen vix mica naturalis potentiæ ad priſtinum vigorem in arbore relinquatur.

Venenum expellimus, ægrotum ab initio ſtatim ſequenti potione tractando.

R. Diaſolis ӿ. ӿv. ӿӿ. vel ӿӿv. grana ad conferentiam ſcilicet ęgroti, conſiderando utiq; majoribus ad expellendum é corpore venenum viribus, quàm ad pro-

ad prohibendum, ne ſe in ſinuet, opus eſſe.

Spiritus Vini rectificati drachmas. ij.

Syrupi ſucci Cydoniorum vel Citri unc. j.

Mixta patienti propina & ſudabit ſatis fortiter. Poſt quinq; horas dictam repete potionem, ſi opus fuerit, atq; iterum ſudorem provoca, donec nihil intus veneni amplius. Vicem hujus potionis commodè ſupplere poſſet Unguentum Bezoardicum ſupra citato modo adhibitum. Quod ſi qui ægrotat, nimis tenellus & medicamentorum abſtemius, ut neq; ſaporem neq; odorem ferat; ſuperiorum loco Chryſobezoar iij. iiij. v. vel vj. grana pro doſi in cochleari Aquæ é ſucco Veronicæ vel Carduibenedicti exhibeas, idq; quàmdiu neceſſarium ad Methodi legem judicaveris.

DE SYMPTOMATIBUS.

SYmptomata magis communia & συνεδρεύοντα Peſtis, quibus manu opus eſt

medicatrice ſunt, deliquia, Ardor, Angina, punctiones laterum, difficilis anhelitus, deliria, Vomitus & fluxus ventris.

Contra deliquia. R. Conſervæ Flor.
Bugloſs. Gelu Citri ana ℥vj.
magiſter. Margarit. ℨß.
Croci ſubtiliter pulveriſati
grana iiij.
Olei Cinamomi gutt. Miſc.

De qua compoſitione patienti bis terve indies porrige per ſe vel cum aqua quadam deſtillata.

Pariter etiam inſerviet Julepus Cordialis ſequens

R. Aquar. Borraginis
Bugloſſæ
Acetoſæ
Meliſſæ ana unc. vß.
Syrup. Bugloſſ.
Borrag.
Acetoſæ
De ſucco Citri ana
unc. ij.
Ol. Vitrioli rectificati ad
acorem.

Miſce-

Miſceantur & aromatiſentur cum Aqua Cinamomi vel cum Spiritu Santali Citrini. De dicto Iulepo ſæpius patienti bibendum concedito.

Sed & aliud minoris pretii pro iis qui dictis conſervis, aquisve deſtillatis deſtituti ſunt, præparari poteſt

℞. Aquæ fontanæ libr. xij.
Flor. Roſ. Rub. exiccat. Man. ſ.
Cinamomi opt. drachm. ij.

Supra ignem in ollâ vitreatâ ad ebullitionem usq; cum aqua coctis & colatis ſtatim (aliàs amarus adſtringensq; ſapor nauſeam excitaret;) poſtquam tamen refrixerint, adde Olei Sulphuris vel Vitrioli ad acorem; Sachari item pro ſingula libra compoſiti unciam unam vel ſemis ad minimum. Hæc duo clareta, aut quomodocunq; appellare velis, excellentiſſima ſunt in peſte. Nam ratione olei Sulphuris vel Vitrioli, quod ingreditur, (quod omninò corruptionem reſpuit, pariterq; acidum ſuavemq; præſe fert ſaporem) contrariatur corruptioni, ſitim extinguit, cor

confortat, omnesq; alias corporis partes robore magis demulcet, quàm quivis alius liquor fructusq; acidus, aliàs Medicis familiares.

Contra intemperiem calidam internam.

Deproperandum hîc, quantum poteſt, auxilium eſt, præſertim ægro viribus deſtituto.

Quemadmodum enim ſtipula arida citiùs in cinerem ignis violentiâ reducitur, quàm viride aliquod lignum; Non aliter ejusmodi corpora citiùs calore febrili ad internecionem marceſcunt, quam ſanguinea adhuc & ſucci plena. Ideoq; ad id reſpiciendum ſedulò eſt, ut ne ſitim longiùs ferant; Quinimò liberaliter bibant de ptiſana, aut ſupra dicto clareto.

Poſtea ſemel in die hanc paregoricam & refrigerantem bibant potionem.

℞. Aquæ Spermatis Ranarum per Baln. deſtillat unciam j. vel ij. ſecundum patientum conditionem, maliq; vehementiam.

Tincturæ croci grana ij. Miſce: *Perrigatur ægro manè vel veſperi aliâve diei horâ, quandocunq; oportunitas poſtulat. Ad eundem finem R. Aquæ fontanæ poculum, diſſolve in ipſo Salis Nitri præparati unciam ſemis, & propina ægro ſemel vel bis in die, vel ſæpius etiam ſi neceſſitas poſtularit; Cautione tamen adhibita, ne oleum Vitrioli aut Sulphuris ſali petræ conjungatur; Nunquam ſiquidem illorum auſpicatum in corpore matrimonium. Hic potus ut ut alicui vel ſimplex vel effœtus ad divitum præſertim palatum videatur, magnarum certè virium eſt. Refocillat Epar, totamq; ſanguinis maſſam, urinam promovet, conductus aperit deoppilat, & deniq; vapores æſtuantes per* διαπνοὴν λόγῳ θεωρητὸν *abſorbet. Uſus eo ipſo ſum liberaliter; nunquam non auſpicatiſſimé. Cum in Germania alicujus, qui me multis diſcurſitationibus, equitationibusq; huc illuc oneraret, officio adſtrictus verſarer, tempore aliquando æſtivo immane quantum jecur*

& renes propter ſuccuſſatorem equum ad calorem diſtemperatos habui, dictam potionem aliquoties reiteravi, & actutum reſtincto calore urinaq; de rubro in naturalem & inculpabilem colorem reducta, meliùs habui. Id quod tenendum illis eſt, meum conſilium qui ſequi velint; Quorum in gratiam ſi qua inter illos præparationem Nitri quidam minus intelligant, nihil obſtante quod & alibi deſcripta reperiatur, illam de novo huc adducere volui. R. Salpetræ puriſſ. lib. j.

Funde in crucibulo & accenſis ſuper ipſo floribus ſulphuris, donec drachma una ipſorum ab igne deglutiatur in ollam vitreatam ad coagulandum iterum effunde. Diſſolve in Aqua Roſarum tribus libris, per chartam emporeticam calidum adhuc cola, & ultimò Aquam iterum lento igne evaporare ſinito, continuò interim movendo materiam cum ſpatula lignea, donec Salpetræ iterum ſiccescat, inq; pulverem ſubtilem & album redigatur, quem ſerva ad uſum.

Con-

Contra Anginam.

Hujusmodi affectibus tria potiſſimum obviare remedia ſolent. Primò Gargariſmi frequentes ex ſale petræ ut ſupra dictum; Item Scalpra abſterſoria, quibus lingua mundificetur; & Linctus quibus obducitur lingua, ex quorum claſſe hic inprimis eligendus.

℞. Syrupi Diamori ſimpl.
Dianucum ana unc. ſ.
Sal. Nitri præpar. ſcrup. j.

Miſce ad auferendam ſubtus natam cruſtam tartaream.

Alterum eſt potus Aquæ ſupra dictæ ſæpè reiteratus.

Tertiò ſi venæ ſanguinis copiâ nimis turgeant, vel etiam Φλόγωσις *ipſius in parte affecta vehemens timeatur, Baſilica ſecanda eſt in dextro brachio, & ſub lingua etiam ſi neceſſitas poſtulet, aliter minus. Continuando enim ejusmodi remedia ſymptomata protinus ceſſabunt.*

Quibus tamen Salpetræ præ cæteris veluti ſpecificum, ob id à Medicis Salis

prunellæ nomine indigitatum, remedium exiſtit, quamvis illud factum quis dicat, ad rem indoctis ſuſpectam quodammodo abſcondendam, probrumq; ipſorum declinandum. Sub morbi declinationem ſcabrieties aſperitasq; linguæ fortè ſuperſtes adhuc Syrupis emollientibus & lenientibus de Tuſſilagine Dianucum, vel etiam ſero lactis, quo in flores Malvæ violarum, Caprifolij aliorumq; ſimilium bullierint, coërceantur.

Ad ſomnum Narcoticum.

R. Majoranæ.
Salviæ.
Flor. Roſarum rubrar. ana unc. ſ.
Cortic. Aurantiorum drachm. ij.

In pulverem groſſum redacta aceto florum ſambuci vel roſaceo irrorentur, itaq; calfacta duobusq; linteolis interpoſita fronti patientis applicentur, redintegranda, ſi calorem depoſuerint. Præterea ad ſternutandum inſuffletur naribus tantillum pulveris ſternutatorii ſequentis:

R. Sum.

℞. Summitat. Majoranæ
Thymi ana drachm. j.
Rad. Angelicæ
Salis Vitrioli ana
drachm. ſ.
f. pulvis.

Ad inquietudines & deliria.

Ægro inquietudine, perturbationibus mentis, vigiliis, capitisq́ doloribus multùm diſcrutiato, ita ſubveniendum puto: Primò reſpicias, num fuerit plethoricus; num ventriculum nimio plus bile habeat onuſtum; Num alvus contumax egeſtionibus; Si enim Plethoricus, venam tunde ſub pollice dextri pedis, ſi fuerit poſſibile, ad revellendum magis ſanguinem, præter naturam ebullientem ad caput usq́; Secus alia quædam vena incidenda in oculos magis incurrens, juxta prudens Medici conſilium. Ventriculo plus æquo humoribus inquinato medeberis tali vomitorio.

℞. Syrupi violar.

Aqv.

Digitized by Google

Aqv. Borrag. ana unc. ſ.
Salis Vitrioli ſcrup. j. vel drach. j.

Miſceantur & aromatiſentur cum aquâ Cinamomi pro doſi. Pro tollenda ventris conſtipatione cogitandum eſt de clyſtere quodam emolliente vel ſuppoſitorio aluminoſo, ſupremis ad hunc ſcopum auxiliis in hunc modum.

R. Aluminis Rochæ pulveriſati q. v.

Cum Tragacantho in Aqua Roſarum ſoluto fiat maſſa, & inde ſuppoſitoria majora minorave, pro ut videbitur & exiccari ſinito. Ad uſum vero commodiora ut fiant, oleo Amygdalarum dulcium lubrica facta applicentur. Evidentèr inde experiemini effectus non ſolum ad inteſtina à recrementis repurganda ſuis; Sed ad vaporum etiam amarorum calidorumq; ad cerebrum usq; evolitantium revulſionem.

E capitis dolore quod ſupereſt moleſtiæ, facili poſtea deletur negotio, adminiſtrando ſci-

do ſcilicet ſupra frontem tale linimentum:

R. Emulſionis è ſem. papav. albi
& Hyoſcyami cum Aqua Roſar. extractæ unc. ij.
Aceti Roſacei
Olei Nymphex ana unc. ſ.
Miſce.

Pari modo linimentum cum Alumine Rocha pulveriſato albumini ovorum & Aqua Roſarum miſto retrò caput adhiberi rectè poteſt. Illud enim ſæpenumero magnas tulit ſuppetias.

Quantum ad inquietudinem debellandam ſomnumq; conciliandum audacter exhibeas doſin unam Laudani in forma pilularum, vel etiam in Aqua deſtillata appropriata diſſoluti, idq; veſperi accidente ſole, vel manè illo exoriente.

Ad dolorem laterum.

Quando æger de dolore ardoreq; laterum, ut ſapè accidit, conqueritur, ſuccurſum ipſi machinare hoc modo:

R. Mucilaginis ſem. Cydon. cum Aqua Roſar. extractæ uncias iiij.

Aceti

Aceti Roſarum. unc. iſ.
Olei Roſati completi unc. ſ.
Boli armeni drachm. ij.
Santali rubei ſubtilit. pulveriſ.
drachm. j.
Camphor. ſcrup. j. Miſce.

Linteolum duplicatum intus madefactum, & tepidum quodammodo admove: Et dolore exiſtente pranimio tria inſuper vel 4. grana Laudani boni ad ſupradictum modum præſcribas.

Ad diſſolutionem ſtomachi.

Quandoquidem ſymptoma hoc ventriculum ſæpè tanta irruat ſævitiâ, & ab initio morbi ſtatim, ut nec medicamenta, nec cibus abſq; rejectione ingeri queant, roborationem moliri ſequenti fotu neceſſe eſt.

R. Summit. Abſinth.
Majoranæ
Fol. Menthæ Criſpæ
Thymi
Flor. Roſar. rub.
Fruct. Myrtill.

Rad.

Rad Galangæ ana unc. ſ.

Pulveriſata ſimul groſſo modo, acetoq́ roſato adſperſa & calefacta loculô ſuperimpone extus regioni ventriculi. Frigida facta calore iterum recuperato denuò adhibeantur, donec opus amplius non videbitur. Interim oleum Vitrioli vel ſulphuris ordinariæ ipſius potioni admiſce; Vel etiam ſequentis liquoris ad confortãdum ſtomachum prævirtuoſi cochlear unum per intervallum propina. Potio ſtomachica.

℞. Syrup. Menthæ
Citoniorum
Meliſſæ
De ſucco Citri ana unc. ſ.
Aquæ cinamomi opt. drachm. ſ.
Olei ſulphuris rectific. gutt. xij. vel xv. Miſce.

Ad fluxum Ventris.

Ægroto ventris fluxione detento, Medicus etiam atq́; etiam cogitet oportet, num neceſſaria & utilis ejusmodi evacuatio, nec ne; uti neq́; Naturæ in ſuo motu lauda-

laudabili remora injiciatur, neq; ultra limites frænum ipſi laxetur. Nam ſi ex materia, quæ naturaliter excerni debebat, in corpore retenta, vitæ diſcrimen imminere poteſt, pariter etiam ex nimia fluxione illius, quod commorari intus debebat metuere illud oportet. In caſu ergo profluvij præternaturalis ad ſequentia confeſtim properandum erit.

R. Ol. Citoniorum
Maſtichini
De Nuce Moſchata ana
drach. ij.
Miſce.

Hoc linimento bis terve in dies Venter inungatur, & circa hepar Emplaſtrum noſtrum Dijſentericum ſupra cap. 11. *deſcriptum adplicetur. Quin imò, ſi ex uſu videatur, doſis una vel duæ Laudani cum Syrupo Citoniorum exhibeantur.*

Quod ſi tamen dicta remedia malo huic extirpando ſupervenientis fortaſſe excoriationis inteſtinorum ratione, minus ſufficientia fuerint, ad ſubſequentia confugito: *R. Ca-*

R. Caput ovinum crudum per medium diſſectum, linguâq; exutum cum cerebro ad bulliendum in aqua ſufficiente quantitate conſtitutum, donec caro ab oſſibus penitus ſecedat. Juricolato ſtatim immitte duos vel tres manipulos ſummitatum Hypericonis & radicum Tormentillæ groſſo modo pulveriſatarum unciam i. vel ij. Infunde per tres vel quatuor horas in cinere calido. Colatum patienti duabus ternisve vicibus in die in forma Clyſmatis injicito, & mirabiles ſeſe prodent effectus; Liquor enim iſte præſtantiſſimus eſt in deſperatis ventris fluxionibus, inprimis etiam ubi continuis vomitionibus ægri excarnificantur. His Clyſmatibus etiam ægros perſanavi, quibus omnia corporis emunctoria hiabant, adeò ut nimiæ inanitionis & diſſipationis ſpirituum causâ periculoſæ conſulſiones torſiones oris, ſenſuumq; ſtupor planè ſequerentur, quibus inſuper ne tantillum quidem neq; medicinarum, neq; alimentorum ſuggeſtorum intus retinebatur. Id quod

Clyſma miraculoſum.

annotare hic diligentius volui, illorum cauſa, qui dum hoc cum morbo conflictātur, eorum remediorum prævalenti auxilio, forte opus ſunt habituri.

CAP. V.
De peſte externa.

IN *peſte externa, quæ nimirum foras parturit ſymptomata duæ quaſi curationis ſpecies occurrunt: Una Phyſica, interna concernens viſcera, & quomodo cor à veneno defendatur, illudq; à centro ad circumferentiam vel quorſum natura voluerit, expellatur. Altera Chirurgica, quæ in eo occupata eſt, ut venenum topicis remediis attrahatur, à regreſſu intercipiatur, pars affecta ab humorum concurſu præſervetur, maturanda materia ad maturitatem reducatur, aperiendum aperiatur ſuppurationem materiæ peccantis promovendo & deniq; digerendo, mundificando, conſolidando & omnia ad perfectam ſanationem perducendo.*

Quantum ad curationem Phyſicam; Illa

illa eodem modo quo ſupra peſtem diximus internam, abſolvitur, in principo nimirum ſtatim noſtri Diaſolis unguentive Bezoardici una, duabus vel tribus vicibus ſucceſſivis obviando uti ſupra declaratum eſt.

Curatio Chirurgica divaricanda eſt pro differentiis externorum affectuum, quorum tria potiſſimùm ſunt. I. Glandulæ mobiles intra cutem & carnem. II. Tumores majuſculi duri renitentes absq; ſuppuratione. III. Apoſtemata ſordida excrementiliâ quadam malignâ, virulentaq; materia tumida, quæ Anthraces, Carbones, Buboneſq; peſtilentiales appellantur. In quibus hanc ſubſidiariam præſtatis operam.

Ad glandulas.

R. Gummi Aromatici depurati, q. ſ. impone quaſi Emplaſtrum & conſumentur, modo curatio phyſica antecedat, vel ſimul cum hac ipſa conjungatur.

Ad Tumores renitentes.

Ad tumores renitentes & difficulter

 ſuppu-

Digitized by Google

ſuppurabiles, Cataplaſma componito ſequens.

R. Amygdal. amarar. contuſ. unc. ij.
Gummi ammoniaci clari
Farinæ Fabarum ana unc. j.
Salis Gemmæ unc. ß.
Oxymell. ſimpl. unc. iij.
Decoct. cardui benedict. unc. viij.

Bulliant ad conſiſtentiam Cataplaſmatis & addatur Theriacæ Diateſſacon. unc. j. De quo ſatis inſpiſſato applicetur tumori q. ſ. Aperit poros, tranſpirationem materiæ peccantis proſperitat, reſiſtit putrefactioni, & duritiem ſine periculo reſolvit.

Anthrax ſeu Carbon.

Ad medendum Anthraci ſeu Carboni tribus rem aggredi oportet operationibus. Primò exceſſivus partis affectæ calor & dolor mitigandus. Poſtea intercipiendum venenum, ne retromeet intra corpus, & ſuppuratio promovenda. Tertio ulcus detergendum ad perfectam usque ſanationem.

Ægro

Ægro ideoq; exiſtente plethorico, & viribus alijsq; circumſtantiis phlebotomum permittentibus, ante omnia ſanguis ad partem offenſam præter naturam affluens & olei inſtar ignem exuſcitans revellendus eſt, tundendo venam ſecundum celebrium authorum inſtitutionem magis convenientem, mittendoq; neceſſariam quantitatem. Quod ſi verò in omnibus minùs probetur, ejus loco Ventoſæ cum profunda ſatis ſcarificatione non ita procul ab Anthrace, uti maior ſanguinis copia profluat applicandæ ſunto. Circa Bubonem tamen duos tresve digitos hoc defenſivum adprimè confert.

℞. Minii unc. j. Defenſivum.

Aceti Sambucini unc v. Infundantur in B. M. per hor. iij. Deinde colentur per chartam & addantur.

Olei Sambucini
Roſaci completi ana drachm. vj.
Santali rub. ſubtil. pulv. ſcrup. iiij.

Croci opt. ſcrup. ß.

Miſceantur in mortario plumbeo vel in patinâ terreâ vitrificata usq; dum acquirant conſiſtentiam unguenti. Quo ad prædictum modum utendum, Reſiccatum ſubinde renovando. Et his duobus auxiliis maximus ille ardor mulcebitur, parsq; ab aliis pernitioſis, quæ ipſi accidere aliàs poſſent, accidentibus tuta retinebitur. Poſtquam ita Defenſivum adminiſtraveris, mox Anthracem ſequenti quoq; Emplaſtro ſuper delicatam pellem ſatis largiter extenſo cooperi.

Emplaſtrum Aperirivum.

℞. Gummi Sagapeni
Ammoniaci
Galbani ana unc. iiß
Therebinthinæ coctæ
Ceræ Virginis ana unc. iiij ß
Magnetis Arſenicalis ſubtil. pulv. drach. viiij
Rad. Aaron. pulv. drachm. viij.

Gummata defæcata prius oportet eſſe aceto ſcyllitico, coctaq; in formam Empla-

Stri

ſtri & pondere aſtimata. Tum demum Emplaſtrum inde cum alijs ſpeciebus ſ. a. continuetur. Ad foras alliciendum venenum viruſq; in pus convertendum excellenti ſpecificaq; virtute pollet.

Præparatio Magnetis Arſenicalis ſupradicti.

℞. Arſenici Criſtallini
Sulphuris vivi
Antimonii Crudi ana part. æquales.

Pilo ſimul ſubigantur in mortario ferreo, mittanturq; in matracium vitreum ſatis forte. In fumum venti poſtea in arenam poſita ignem tamdiu ſubtus habeant, donec vitro benè calfacto dictæ ſpecies ſimul inſtar picis colliquentur. Id quod cognoſces, ſi, dum filô ſundum contigeris, materia adhæreat, trahaturq; inſtar Therebinthinæ. Poſtea frange viterum, refrixamq; materiam, ſubfuſcum quæ repreſentat lapidem, ſubtiliter tere & ad uſum cuſtodi. Anthrace ita aperto tumorem ſuper-

Digitized by Google

ſuperſtitem diſſolve, ulcus abſterge, & colophonidem demum toti negocio injice ſequentem ad modum.

R. Succi plantag.
Scabioſæ
Roſar. Rubrar.
Hicotianæ veræ ana unc. iȷ.
Mellis Virgin. crudi unc. iiiȷ.
Vitellos ovor. no iiȷ.
Therebinth. Laricis unc. ȷ.
Farinæ Hordei unc. ß.

Coquantur igne lentiſſimo, ſemper agitando materiam, ad conſiſtentiam ungventi, quo ipſo ulceri intus providendum, ſequenti ſuperimpoſito Emplaſtro.

R. Picis navalis
Reſinæ Pini
Gummi Armoniaci depurati
Ceræ Virginis ana unc. ȷ. ß
Aſphalti unc. ȷ.
Mellis aduſti ad nigredinem & ſubtil. pulver. unc. ß.
Camphoræ in oleo ſuccini diſſoluti drachm. ȷ.

Fiat

Fiat Emplaſtr. ſ. a. quod ſerve-
tur ad uſum.

Quod ſi Carbone aperto magna inſtaret inflammatio, oris q; ipſius durities ſeu callus pramiſsis duobus ſupradictis remediis cataplasmata ex foliis Malva, bismalva Violar. plantaginis radicum Althea vel ſimilium emollientia & refrigerantia adhibere & loco oleorum vel pinguendinum, Mellis roſati, Mellis Mercurialis, lutei ovorum admiſcere oporteret. Res enim unctuoſa poros conſtipant, tranſpirationem humorum malignorum impediunt; quibus concluſis & repercuſsis continua partium inflammatio dolorq; ut magno Medicorum probro quotidiè teſtatur Experientia, conſequeretur.

Quod ſpectat ad Diatam ipſorum, ab initio usq; ad ἀκμὴν, quam diu nimirum & febris & ardor internus excedunt ab omni aſſumendorum ſuperfluitate, quamvis etiam appetierint, valdè caveto.

Natura enim ſeu reſtaurator (uti Paracelſus loquitur) in conflictu contra de-

 ſtructio-

ſtructorem occupatus ſuperveniente ſtomachi repletione, uti cadat victoriâ non minus perturbari poteſt, quàm ſi quendam ducto contra hoſtem exercitu, jam jam aciem aggreſſurum, amicus totius negotii componendi nomine à qualibet pugnandi ſuperandiq́ potentiâ & occaſione interim detinuiſſet.

Propterea vires naturales tantum conſervare ſtudeas, facilis digeſtionis victu, laborem febrilem contemperante corrigenteq́ materiam peccantem. Ad quod conveniret Hordeum mundum in aquâ purâ coctum butyroq́ recenti & aceto roſato, vel Sambucino vel jure Citri & Aurantiorum Granatorumve ad libitum præparatum. Omnes enim iſtiusmodi liquores guſtu ſvaves, prædictoq́ uſui conferentes exiſtimo, Quod ſi grata aliorum viciſſitudo ſit, panem minutum, lentè diuq́ in aqua coctum præparatumq́ ut de hordeo diximus, imperabis. Exiſtente ægro valde delicato, ſequentibus conſummatis & juſculis reſtaurantibus confidendum.

R. Ca-

℞. Caponem benè nutritum & viſceribus, pinguedine, pedibus, collo, extremisq; alis ſpoliatum.
Carnis Vitulinæ lib. j. in minutas partes ſcinde & matracio impone cum
℞. Aquar. Succi Meliſſæ
Succi Bugloſſ.
Succi Scabioſæ ana unc. iij.

Clauſo matracio ne quid exſpiret, in B. M. bulliente aquâ ſpacio 8. vel 10. dierum retine, poſtea cola & per linteolum exprime, addendo.

Gelatin. Cytonior. transparentis.
Gelatinæ Citri.
Syrupi Violarum Cœrulei ana unc. j. ß.
Aquæ Cinamomi drachm. j.

De quo patienti debito tempore unum, duo, tria cochlearia pro doſi exhibeantur, ſingulis vicibus admiſcendo 4. vel 5. magiſterii

Aurum Potabile. *giſterii Perlarum grana, vel etiam duas tresve guttas auri potabilis, alio nomine Magiſterium auri appellati in forma liquida. Ad potum, Vinum minus convenit donec periodus morbi omninò abſolvatur, cujus loco interea ptiſana jucunda & delicata accipiatur. Declinante tamen morbo paulatim ad aliorum eduliorum uſum procedere nihil intereſt. Et tantum de modo & ordine ad legitimum Bezoardicorum noſtrorum uſum in peſte obſervandis. Quamvis etiam dicta occaſione & Methodo deficiente adhibere illa non eſſet religio, de quo ſub fine hujus tractatus.*

CAP. VI.

De uſu Bezoardicorum pro extirpanda Febre ardente.

Quamvis καῦσος ſeu febris ardens malignitate contagioq; adeò effranata non ſit, uti peſtis; nihilominus tamen tanta ſymptomatum ſævitiâ, tamq; præcipiti

piti decurſu quemquam adoriri ſolet, ut vel ſex octove dierum ſpatio robuſtiſſimos etiam jugulare queat. Ideoq; mora hic æquè pernicioſa, ac ſupra de peſte diximus. Poſito enim, cauſam hujus febris aliam non eſſe quam igneum calorem absq; veneno, minori tamen diligentiâ, conſilioq; regenda curatio non eſt ad illum extinguendum, quàm ad expellendum venenum in lue peſtifera: eò quod utrinq; ſubitanea, acuta, lethaliaq; ſymptomata. Verum equidem eſt in febri ardente ſæpenumero uſuvenire, quòd absq; ullo remedio natura motu Critico corpus à morbifica materiæ tyrannide, redimat, eoq; ipſo perſanet. Qua de cauſa multi Medici ad Criticum naturæ conatum attendentes ægris diætam rerumq; non naturalium legitimam adminiſtrationem ſolum absq; Pharmaceuticorum medicamentorum uſu commendant.

Verumtamen cum Deus *ter Opt. Max. tanta medicamentorum, quibus cũ temporis opportunitate uti liceat, copia, nos*

nos locupletavit; Ego ſapientiſſimorum Practicorum opinioni adhæreo, qui ipſi naturam ſæpe deſidem nimis ad neceſſaria ſua officia, gnaviter medicamentis adjuvare, corpus debitè purgare, caloremq; attemperare in tẽpore ſtudent. Et hâc Methodo decem reſtitues, dũ vix quatuor, ſi aliâ incedas viâ, id quod experientia abundè demonſtrabit.

Triplici ergò viâ incedendum tibi, ut febri ardenti correptos reſtituas. Primò minuendo humorem bilioſum, focum nimirum febrilis inflammationis, qui totam venarum molem ſubrepens ſanguinem inflammat & corrumpit, ſpiritusq; alterat, univerſum corporis habitum deſiccat, & quibuscunq; ſollicitates ejusmodi febricitantes videmus, ſymptomata producit.

Secundò uti cor à vaporibus malignis, aduſtisq; defendatur. Tertia uti in univerſum corpus, ne in tantâ combuſtione ſuccumbat, humectetur, refocilleturq;.

Quod attinet ad primum, in principio ſtatim

ſtatim quando tali ſe morbo confixum ſentit, modò facilè ferat vomitus, ſequens exhibe vomitorium.

℞. Fol. Gratiolæ drachm. j. ß.
Fl. Centaurii min. ſcrup. j.
Tartari albi crudi drachm. ſ.
Aquę Scorpionidis ſive calendulæ unc. iij.

Infundantur per horas iiij. Colaturæ addantur Syrup. roſar. ſolut. cum Rhabarbara unc. ſ.

Aquæ Cinamomi gutt. x. vel xij. Fiat hauſtus.

Quem dum offers patienti in promtu habeas ptiſanam vel ſerum lactis clarificatum, uti in ſiti bonos ipſius hauſtus præbeas. Illud enim in partibus ſitim reſtingvit et operationem medicamenti facilitat ἄνω καὶ κάτω. *Hic potus quidem amarus valdè, virtute tamen tùm præſtat, quàm vix aliud purgativum. Si æger tamen liberaliter genitus & mollis fuerit, facilis item ad vomitiones & purgationes non niſi mediam vel etiam tertiam ipſius partem*

tem concedas. In hoc enim prudenti conſilio opus eſt. Quod ſi acerbitatis cauſa talia non ferrent ipſorum loco flores Antimonii quemadmodum cap. de intoxicationibus dictum eſt, aſſumas. Si nec his proficias, quod fortaſſis à vomitoriis prorſus ab hac vel illa cauſa abhorreant, infuſionem Rhabarbari cum Manna, uti cap. de peſte infectis oſtenſum fuit purgationem inſtituas. In ſumma quoquô potes mediô humorem bilioſum egregie, quantum res poſtulat vireſq; patientis ferendo ſatis ſunt diminue, Et ita propriiſſimum febris ſubjectum è corpore removebis.

Secundò peracta purgatione uti nusquam impingas, num corpus Plethorâ laboret, numq; miſſionis ſanguinis opportunitas adſit conſidera. Si namq; Phlebotomia neceſſaria viſa fuerit, ipſam ſine hæſitatione moliri, ſin minus ſuſpendere oportet, poſtea dare tale Bezoardicum:

R. Aquæ Succi Veronicæ unc. j.

Dia-

Digitized by Google

Diaſolis grana viij.
Chryſobezoar gr. iiij.
Miſce.

Quo aſſumto ſudori viam paululum, ſecundum quod patienti tollerabile naturæq; conſonum videbitur, concedito. Si namq; pori nimis hient, æger ſudore ultra modum ſponte ſatis ſuperq; diffluat, ſudorem remorari ſatius eſſet.

Tertiò ad reſtinguendum nimium calorem & inexhauſtam ſitim, nihil dubites, quin ſubinde potum, quandocunq; velit excepto ſudationis tempore, porrigas. Tum tamen modicè calfacias antea. Nunquam enim non humectandum corpus eſt, præſertim in gracilibus ad prohibendum, ne, ut ita dicam, tanto calore nimium præaſſetur. Potus magis convenientes hoc in caſu ſunt ptiſana ſimplex vel vitriolata; Aqua fontana tātillo ſyrupi violarum oleoq; ſulphuris & Aquæ Cinamomi guttis quibusdam correcta; Aliàs hæc potio ſingularis ad hunc ſcopum efficaciæ eſt:

R. Seri lactis caprini vel vaccini lib. j. F Succi

Succi Bugloſſi
Borrag.
Endiviæ ana unc. iiij.
Sachari unc. v. vel vj.

Mixta ſimul clarificentur albumine ovorum ad pelluciditatem usq; Aquæ fontanæ; Aromatiſentur Aquâ Cinamomi, & frigida pro potu liberaliter detur. Reſtinguit enim ſitim, lenit partes internas nimio calore exaſperatas, humoremq; bilioſum per urinam evidenter educit.

Quod ſi adhuc aliorum refrigerantium opem implorare neceſſe eſt, eo nomine SalNitri præparatum cum Aqua Spermolæ eligito. Et ſic aliis ſupervenientibus ſymptomatibus, ceu vomitionibus, ventris fluxionibus, doloribus capitis &c. cuiq; ſuum oppone remedium.

Æger pridem valetudinarius, tenellus & languidus nec purgationibus nec phlebotomo turbandus eſt. Quin imò ab initio ſtatim grana 4. vel 5. Chryſobezoar cum cochl. j. Syrupi Cydoniorum aſſumat, idq; tertio quoq; die interponendo

uſum

uſum Magiſterii Corallorum & perlarum in tabulas cum Sacharo concinnati ad roborandum. Lenitioni promovendæ Eccoprotica vel clyſmata non nimis δραστικὰ ſed lenia adhibenda. Purgantia enim ſi dentur minus quàm debent ἐνεργητικὰ, operatione fruſtaberis, propter maximum, qui intus eſt, ſqualorem, dum nihilominus ſatis perturbent ſtomachum; Si juſtò fortiora, his viribus impares penitus fortè ſuccùmberent. Quod ſupereſt, poſtquam ita Methodo & pietate ægrum tractavimus, quilibet benedictionem divinam ſpe ſeriâ expectet. In omnibus enim actionibus ad Medicinam pertinentibus, ut & aliàs, Colonos imitari debemus fideles & cautos. Ii enim, cum terram excoluerunt, ſemenq; ſuo tempore & modo inaravêre ſuum, tùm toto onere levati ſpontè acquieſcunt, & proſperitatem expectant, ab illo qui, dum vult, vitam & incrementum ſingulis largitur creaturis; poſtquam autem ad ſententiam meſſis advenit, cum reverentiâ & gratiarum actione fructus

amplectitur, cognoſcendo in univerſum Sapientiæ. Juſtitiæ & Miſericordiæ DEI, *quæcunq; acceperant, accepta referenda eſſe; Quin imò totum univerſum ſupra captum noſtrum ab eodem conſervari & gubernari, ut nec immutare quicquam, nec corrigere unquam poſſimus.*

CAP. VII.
De Pleuritide.

QVamvis diverſæ pleuritidis ſpecies diverſa producentes ſymptomata ab antiquis recenſeantur Medicis, conſiderando tamen generale ipſius ſubjectum, & in quibus partibus ſoleat hoſpitari, re ipsâ cognoſcimus, omnia Medicamenta ſanguinem attenuantia, corruptioni reſiſtentia, meatus parteſq; obſtructas deoppilantia, evaporationem humorum calidorum in aliâ atq; alia corporis regione concluſorum promoventia ſingulis pleuritidis ſpeciebus remederi poſſe.

Ut ergo in tempore hoc morbo confixis Bezoardicus noſtrus ſubveniatur, primò diſpi-

diſpiciendum eſt, num φλόγωσις ſanguinis, venarumq; diſtentio adſit, ſecundò: num bilis aliive craſſi vel acres & vellicantes humores in ſtomacho ſuperabundent. Sanguine enim exiſtente præcalido, incunctanter vena Baſilica lateris affecti tundatur, eò uſq; mittendo ſanguinem, quouſq; Temperamentum, ætas, morbi magnitudo, anni tempus, aliaque phlebotomiæ circumſtantiæ permiſerint.

Horâ poſt alterâ hanc præſcribe potionem:

R. Aquæ ſucci papav. Rhæadis
diligenter deſtillati unc. j.
Diaſolis gr. viij. vel x. Miſce.

Quo aſſumpto in lecto coopertus ſtragulis benè ſudet, quouſq; vires abſq; incommodo ferunt.

Econtra ſtomacho humorum illuvie nimis refarcto auſpicanda cura eſt à ſequēti vomitorio:

R. Salis Vitrioli ℈ß vel ℈ij.
Mellis Roſati.

Aquæ Cardobened. ana. ℥vj.
Miſce.

Vel propinetur Aqua Vomitoria præſtantiſſima in hunc modum præparata.

R. Vitri Antimonii Hyacinthini more
Matthioli præparati & in ſubtilem pulverem redacti.
Salis Carduibenedicti ana gr. xxxx.
Aquæ ſucci Veronicæ unc. v.
Aqv. Cinamomi gutt. xxx.

Infundantur in B. tepido per horas 24. poſtea colentur per chartam & ſerventur ad uſum.

De quo patienti 3. 4. 5. 6. vel 7. drachmas ſecundum quod repletus, robuſtus facilis vel difficilis ad purgandum fuerit propinabis; Singula enim drachma hujus aquæ ſingulum Vitri ipſius granum viribus adæquat. Excitato ſedatoq; iterum vomitu potio Bezoardica, ad præſcriptum aſſumatur.

Nullus quidem dubito, quin Vomitoriorum

riorum mineralium à multis pro venenis potius quàm pro Medicinis habitorum, uſu, ſtomachum plurimorum valdè concitaturus ſim. Verum ſua cuiq; eſto Helena, Mihi mea. Quamvis enim quis dicat. Vomitiones Spiritus impensè nimis exaggerare, alterare ſanguinem inq; partibus affectis magis inflammare &c; ſingula tamen ad veritatis trutinam ponderantibus tanti momenti non reperiuntur ut ne vanarum ocioſorum ingeniorum, conjecturarum, & experientiæ contrariarum machinationum turpitudinem effugiant, ne dicam ea quenquam à vera ſententia abducere poſſe. Vomitoria ſiquidem ſupra dictorum humorum maſſam, ſubjectum ſcilicet ex quo multi vapores iiq; mordaces & acres ad partem affectam ſubinde aſcendunt, expurgant, adeòq; febrem ipſam diminuunt, inflammationem præcavent & vel punctiones laterum tollunt vel mitigant. Quæ ipſa profectò non contemnenda pericula minantur, ſi corrupti humores in corpore impunè relin-

 quan-

quantur. Concedo quidem tùm, quum vomitus cietur, Spiritus partesq́ quodammodo ad indignationem perturbari, attamen illam eo usq́ non perſequi, ut ne æquo animo ad integram poſtea ſanationem conſequendam ſufferri poſſit. Et quid tibi aut mihi, aut ulli viro bono argumenta, ubi ſenſus judex eſt, multorum etiam celebrium Medicorum authoritas arbiter?

Sed ad propoſitum μελέτημα *revertor. Si ergò accideret, ut ambæ hujusmodi repletiones, ſanguinis ſcilicet & vitioſorum humorum in corpore concurrerent, & evacuatio utrinque æqualiter indicaretur, quod ſæpe fit, tunc vomitoriis prima, venæſectioni altera, Bezoardicis tertia Curationis cura debeatur.*

Aliàs, quando neutrum eorum præſtò eſt, nec vel purgatio, vel Venæſectio indicatur, interim etiam natura patientis viribus proſtrata ſuccumbit à Bezoardicis, mediocriter ſudorem provocando auſpicari oportet.

Attamen & venis meatibusq́ apertis, ſi ſu-

ſi ſudore fluente, ſanguis phlebotomiâ adhuc ventilaretur, maxima alleviatio ſequeretur; Inprimis in Melancholicis, frigidis, imbecillis & meticuloſis. Venis enim apertis & ſpiritibus calore excitatis, (uſu nimirum Bezoardicorum) ſanguis tenuior & fluxilior, æger etiam ad ferendam ſanguinis miſſionem idoneus magis redderetur. Quæ ipſa etiam militat ratio quòd in febribus intermittentibus aliquando, ægrotis nimirum Melancholicis exiſtentibus, venæſectio neceſſaria viſa, durante paroxyſmo magis quàm ἀπυρεξίας tempore committatur; idq; vel pari vel majori ſucceſſu, quàm dum alias inſebricitationis tempore vena ſanguineis & robuſtis ſecetur. Hactenus de remediis generalibus.

Jam quando dolores in parte affecta valdè ſæviunt, ſequenti unguento bis in die uſurpando, illos demulcias.

℞. Succi Naſturtii aquatici unc. viij.
Quinquenerviæ unc. vj.
Butyri recentis unc. vj.

Bulliant lento igne ad conſumptionem humiditatis. Deinde addatur olei ſuccini albi non rectificati ℥ß. Miſceantur pro Linimento.

Ægro tuſſiente, & ſanguinem aliamve materiam per os reſpuente, ad digerendam & abſtergendam eam, convenientia pectoralia ſubminiſtrabis.

Ad reſtrictam alvum emolliendam, & ventos vaporesq; concluſos diſſipandos Clyſmata rectè injicias. Cæterum pro diæta, cane pejus & angue habeatur vinum, potus eſto ptiſana hordeacea uvis paſſis communibus vel Corynthiacis, Hydromelite, Cereviſia ſecundaria Syrupo aliquo vel Tuſſilaginis vel violarum dulcorata, fugiantur acetoſa; Nutriantur pane Cremore hordei cum butyro recenti vel oleo Amygdalarum dulcium præparato; Lacte amygdalino, pomis dulcibus, aſſatis cum ſacharo &c. debito tempore, dum febris exulat. Poſt febris finitionem juſcula reſtaurantia ova recentia, pullorum, aviumq; campeſtrium caro, modicum vini

etiam

etiam cum ptiſana, aſſvetis præſertim, maximopere prodeſt.

Cum tamen febris abeſt, & horripilatio magis & imbecillitas inſuper moleſtias crearent, vinum petentibus non denego, dummodo in decenti illud exhibeatur quantitate.

CAP. VIII.
Curatio Variolarum.

VAriolarum Morbus univerſalis adeò eſt & communis, ut rarò videas, qui quadraginta vel circiter annis ſuperatis, ab illis intacti prorſus immunitatem jactare posſint.

Communiter pro ſalubri & exiguo malo habetur, puta quòd naturalis evacuationis modo corpus mundificare & à menſtruoſa malignaq; ab alvo matris usq; contractâ labe liberare creditum eſt.

Verum enimverò illud ſæpè adeò contagioſum & crudele exiſtit, ut non ſolum quamplurimos, adultos etiam quos corripit, jugulet, ſed etiam peſtilentialem prorſus aërem poſt ſe relinquat. Quin

Quin imò ſæpè obſervatum eſt illius malitiâ multos in externis partibus adeò devaſtatos fuiſſe, ut, ne penitus interneci-oni ipſos tradere oporteret. Medici ad crudeliſſima vereq; cruenta remedia, ferrum ſcilicet & ignem uſq; pervenire coacti fuerint.

Fieri non poteſt, ut quenquam à tali morbo præſervemus; Imò cum periculo non levi conjunctum eſt, periculum ipſius facere.

Officium ergò Medicinæ, quantum hic præſtare poteſt, in hoc conſiſtit: ut naturæ afflictæ & delaſſatæ auxiliarias mittat copias; utq; viſcera à corruptione defendat, & in doloribus aliiſq; ſymptomatibus remedia ſuppeditet,

Ad humores (quibus natura tantoperè delaſſatur) foràs ejiciendos, conſiderare inprimis oportet: num ſtomachus communeſq; viæ ſuperfluitate aliqua retundent nec ne. In tali ſiquidem caſu à purgatione tanquam à linea auſpicaberis, duplicem ob cauſam. Primò quod eô ipſo

Corru-

Corruptionis ſubiectum, ab humoribus, dum præter naturam retenti fuerunt, fermentatis, corruptis & à calore interno, qui totius fundi calamitas eſt accenſis, obortum reſcindatur & expurgetur.

Secundo, quod ſtomacho ita perpurgato, Bezoardicis poſtea locus magis detur, quàm dum ille variis ſordibus adhuc ſcateret.

Quandoquidem ergo Ventriculum ab illuvie ſuâ vindicare omninò neceſſe eſt, ſtatim in prima morbi invaſione, antequam puſtulæ foras conſpiciantur, ita agito.

R. Salis Vitrioli gr. v. vj. viij. x. aut minus pro circumſtantiarum conditione.
(Adulto debetur ℥ß. ad ℥ij)
Syrupi Violar.
Aquæ Scabioſæ q. ſ. ad magnam vel parvam potionem. Fiat potiuncula.

Propina ad vomitum excitandum. Vice Salis Vitrioli ſi qua ſapor ipſius formida-

midabilis ſit, Vomitorium & Antimoniale ſequenti cap. deſcriptum aſſumere licet. Pariter quando parentes ex inſcitia neutrum admiſerint, purgationem ex Manna & Cremore Tartari ſimul unitorum ſufficiente quantitate inſtitue. Illa ipſa enim ex purgantium familia benignisſima verè ſunt & Benedicta. Parem tamen cum prioribus efficaciam & operationem ab his nemini polliceor.

Non ſatis eſt cavere, ne corpus purgatione aliquantulum ſollicitantibus Medicamentis atteretur, quin imò primariò ad id ſeduló convertenda cura eſt, ne nimis tardè perficiant operationẽ, relinquẽdo ea quæ relinquere minus oportebat. Quidam periculoſam valdè arbitrantur uſuram purgantium medicamentorum in hoc affectu, quomodocunq; etiam ſive per ſeceſſum ſive per vomitum operantium his ſuffulti rationibus, quod nimirum materia peccans à circumferentia verſus cẽtrum eâ ratione magis alliceretur, impediretur q; ne per poros diſſiparetur. Attamen

Purgantium uſus in variolis legitimus.

men poſſum affirmare contrarium ab ipſis effectibus quos ſæpe hiſce meis oculis vidi. Nam quoniam purgatio porrigitur antequam puſtulæ prorumpunt, eaq; minus violenta vel hydragoſa, qua humor ſeroſus de longè attrahatur, tantum abeſt, ut naturam ab expulſione per loca conferentia impediat, ut potius illam hoc modo exoneratam, ad reliquias per poros detrudendas alacrius confortet, & impellat. Id quod obſervavi, in propria filiola amorũ quatuor cum dimidio, inprimis morbi prædicti ſymptomatibus valdè afflictata, & ſtomachum pectusq; impurum habente adeò ut natura hoc modo impedita ab officio expurgationis cedere prorſus cogeretur, ſtatim enim dum per vomitoria purgationem una aut altera vice tentavi, ipſaq; bilioſa ſimul cum phlegmatica illuvie rejecit, pori recludi totumq; corpus puſtulis abundare ceperunt, ita ut feliciter abſq; ullo ſymptomatum, pectoris, gutturis, conſveto ſuccenturiatu reſtituta jam tum quoq; ſana vivat.

Simi-

Digitized by Google

Similiter ſuperiori æſtate mihi accidit Hagæ cum Ancilla Domini Baumont illuſtris Principis Henrici Naſſoviæ Equiſonis triginta quatuor annorum hoc eodem morbo ægrotante.

Poſtquam enim ſtomachum valdè conquinatum, magnam oris amaritudinem, urinam valdè bilioſam cum magno vomendi deſiderio ſentiret. Vomitorium propinabam. Quo factum eſt ut humoribus ad exitum bené diſpoſitis (minima enim medicamenti illius erat doſis) purgatio adeò ſucceſſerit, ut poſtquam quater vel quinquies vomuerat leniter, continuè poſtea ad veſperam uſq; nonnullis arduis ſymptomatibus ſupervenientibus, dejecerit. Exhibui ipſi doſin unam Laudani & poſtridie benè quietam iterum inveni, ventris enim fluxus deſiſtebat mensq; benè habebat iterum. Sequenti verò die tota puſtulis obſeſſa à capite ad calcem uſq; fuit, & brevi poſteà ad ſe tutò rediit. Quod ſi purgationes materiæ morbificæ ſecretionem impedirent in hoc caſu ubi æquè ſub-

tiles

tiles quam craſſi humores eliminabantur, minimè curatio ſucceſſiſſet.

Inſuper quid dicendum de Laudano ex opio ad omnium ferè Medicorum ſententiam frigido in 4. gradu Marcotico? Anne ſecundum hanc theoriam inferendum fuiſſet, quod in corpore usq; adeò exinanito ſenſus eſſet ſtupefacturum, incraſſaturum materiam peccantem, & reliquũ caloris nativi ſuffocaturum? Nihilominus tamen contrarium uſu venit, dum Laudanum ſuas Laudes in hoc fluxu ſiſtendo, ſomnum inducendo, vires recuperando & ſic materiam morbificam naturæ viribus auctis ſecernendo, egregiè probavit. Et plures obſervationes adducere facilè poſſem, ſi opus eſſet, & brevitas ſcripti pateretur.

Ad rem autem revertendo dico, ſtatim poſt purgationem infanti exhibenda eſſe unum, duo, vel tria grana Chryſobezoar in aqua deſtillata ſucci Veronicæ in forma potionis ad ſudandum modicè.

(Nimia enim ſudoris prolicitatio uti-

lis non eſt,) tenendo ipſum calidè donec puſtulæ foràs prodierint. Quod ſi cum difficultate fiat, ut ſæpè accidit, repetenda prædicta Chryſobezoar dici doſis eſt, etiam ad tertiam vicem, ſi opus videtur. Hoc enim modo facultas expultrix robore aucta apertisq; poris facile noxia à ſe protrudit.

In puris corporibus loco purgantis medicamenti ſtatim Bezoardicum adminiſtretur. Et tantum in genere de prædicta cura.

Inſuper valdè neceſſarium eſt inaccidentia quoq; hujus morbi animadvertere, ſequenti modo:

Primò oculis ſuppetiæ ferendæ ſunt, ne corrumpantur, hocq; nomine in uſu celebria ſunt Crocus & Lac, mixta invicem & mox ab initio circum circa inuncta. Crocus enim facultate ſua incraſſante & anodyna penetrationi malignorum ſubtiliumq; humorum reſiſtit, ardorem mitigat, & concurſum materiæ peccantis eo modo impedit unde communiter bene habere ſolent, ſi ab initio antequam materia fluxerit adhibeatur. Sa-

Sæpè inflammatio & putrefactio in gula & ore præſertim prætermiſſa ab initio purgationis negotium faceſſunt, tàm ratione officii partis affectæ, quâ ſine homo ſuſtentari non poteſt, quam reſpectu ſitus. Optimum igitur erit per intervalla cochlear liquoris lenientis modicè abſtergentis, reſiſtentisq; putrefactioni propinare. Ad quod inſerviet ſequens Julepus.

℞. Aquarum ſucci Fragariæ
Plantaginis
Sambuci
Succi Glyzyrrhyzæ
Tuſſilaginis
Dianucum ſimpl. an. ℥ß. Miſce.

Doſis ipſius ter quaterve indies exhibeatur, & in caſu conſtipatæ alvi applicetur ſuppoſitorium ex melle roſato.

Corruptioni & putrefactioni partis cuiuſdam externæ, quæ interdum, quamvis rarò, accidit, vereq; periculoſum ſymptoma eſt, occurrendum eſt remediis infra de Gangræna deſcriptis.

Contra ſitim potus audacter ad ſatieta-

Digitized by Google

tem concedatur de Julepo aliquo ſuavi, vel de ptiſana edulcorata & depeſacta, præſertim in principio, ne calor nativus ſubitaneo horrore repercuſſus à Laudabili propoſito deſiſtat. Cavendus etiam magnopere vini uſus eſt, præſertim ubi febris adfuerit, quippe quod & febri focum accenderet, & paroxiſmis Epilepticis, Spaſmo, convulſionibus, ipſiq; morti etiam anſam præberet.

Si caput dolore prænimio affliciatur noctesq; inſomnes habeantur, commendatum tibi habeas granum dimidium vel integrum Laudani in pauxillo aq. Cardo-bened. diſſolutum, dummodo pectus minus viſcidis humoribus repletum, & reſpiratio libera fuerit, Et hoc medicamentum ſomnum conciliabit dolorem, ardoremq; mitigabit egregiè.

Quando variolarum veſtigia turpitudine faciem afficiunt dupliciter reſiſtendum eſt: Primò impediendo, dilatando, diſſipandoq; materiam, ne tam in facie hoſpitetur quam in aliis corporis partibus.

Poſtea

Poſteà præcavendo, quando jam foras gliſcant puſtulæ, ne nimiùm carnem derodāt; Quandocunq; ergó in principio infantem tali morbo decumbere animadvertis, ſingulo die, ter quaterve unguento aliquo aſtringente & mediocriter refrigerante faciem illinias, verbi gr. liquore Myrrhæ unguento roſato permixto; idq; ſine intervallo donec puſtulæ cutem totius corporis bené occupaverint. Sic enim pori adeó conſtringuntur, ut materiæ peccanti omnis aditus egregié præcludatur.

Interim tamen bené proſpiciendum eſt ipſi Naturæ ut diximus, ad eum finem nempe ut in exterminandâ materiâ noxiâ, eaq; longius à corde propellenda ſeſe alacriorem præſtet.

Alterum illud ne nimiùm erodent carnem, obtinebis, humectando puſtulas jam formari cœptas, tepidâ malvæ decoctione cum pauxillo ſachari concinnata, vel inſtar Cataplaſmatis ſuperpoſita, pulvere itidem pomorum dulcium in lacte coctorum perq; cribrum actorum & ſacharo &

croco permixtorum, Ejus enim remedii beneficio celeriter marceſcunt. Quo facto abſcindendæ ſunt ſubtili forcipe & poſtea foliorum plantaginis decoctolavandæ, pro modicoq; mellis roſati ad purificationem juvandam demulcenda. Deniq; quando jam areſcere incipiant, ſeq; bene habeat infans faciei omni ſero fomentum ſuperinducatur ex decoctione furfuru frumentacei cum ſacculo, in lactis ſero cocti, ad poros cutis aperiendosſudoremq; proliciendum. Sublato eo inunge oleum quod anteain promptu habeatur tali modo præparatum.

R. Olei de vitellis ovorum præ expreſſionem.
Olei de Benn.
Vini albi opt. ana ℥iiij.
Mirrhæ electæ ſubtil. pulver. ℥j ß.
Gummi Sandarachæ.
Aſſæ dulcis ſivi Gummi Benzoni an. ʒ ß.

Infundantur in vitro & ponantur in B. M.

B. M. vel fimo equino per 40. dies deinde colentur & ſerventur ad uſum. Quæ ipſa inunctio ſemel quotidie vel ad minimũ alternis diebus per duas vel tres hebdomadas continuanda eſt ſine intermiſſione. Quamvis enim quibusdam caſibus veluti ſi infans nimis parvus & delicatulus extiterit contra indicetur. Aliàs certe egregium experieris operationem. Nec ignoro ad hoc idem ex variis claſſibus Medicamenta deſumi poſſe, quibus qui volet proprio ingenio fretus ad prædictum ſcopum dextrè utatur. Meo interim bono publico inſerviendi ſtudio bene contentus. In adultioribus tàm purgantium quàm Bezoardicorum doſis ad proportionem ætatis virium, ipſiusmet morbi ſemper dimetienda eſt.

CAP. IX.

Contra morbillos.

Hic affectus niſi febri ardenti implicatus, uſq; adeò periculoſus non eſt, nec etiam tàm contumax ut variolæ propterea

etiam ut plurimum ad Medicorum manus non pervenit: Nihilominus quia materia peccans naturam laceſſendo expultricem ſuam facultatem impedire poteſt, ad ſequentia attendere oportet:

℞. Chryſobezoar gr. j. ij. iij. ad proportionem ætatis & virium.
Aquæ ſtillatitiæ de ſucco Pimpinellæ communi cochl. j. & propina.

Poſtquam propinaveris in lecto ſe gerat calidè mediocriter, & dubio procul dummodo natura non omninò victa fuerit, morbilli foràs apparebunt. Quô factô tàm regiminis victus quàm aliorum particularium accidentium ratio rectè habeatur. Ad quod ſuperius caput remedia quoq; ſubminiſtrabit.

CAP. X.
De Dyſenteria.

D*Yſenteria ſeu profluvium ſanguinis ad Claſſem morborum acutorum & populariter graſſantium pertinet. Propterea*

ptereaquod in populum graſsando brevi tantam excitet ſtragem ac ſi fuiſſet peſtis ipſa. Iaq; potiſſimum circa autumnum quando fructuum abundantia ex ſtultas Cupedia vel etiã penuria nimium repleti ad aqua potum ſeſe conferunt. Eo ipſo enim vires ipſorum dejiciuntur ſtomachus pravis humoribus repletur, Temperamẽtum Epatis alteratur, ſanguis depravatur, humores diſſolvuntur, facultas retentrix partium labefactatur, expultrix irritatur, adeo ut in febres ardentes fluxui ſanguinis complicatos facilè incidant, & pauciſſimis diebus vitam finiant ſuam.

Tractabimus hoc in loco tantum de dyſenteria illa maximè univerſali & maligna, non item de cæteris ſanguinis profluviis.

Duobus itaq; remediis cura ipſius abſolvenda eſt. Uno Prophylactico. Therapeutico altero.

Prius conſiſtit in eo ut Caveamus nobis à nimio fructuum eſu, à potu tenui &

 frigido.

frigido præſertim ut fructus comederimus, ſumantur item ſingulo mané guttæ iij. vel iiij. olei ſulphuris vel vitrioli in cochleari vini vel cereviſiæ vel aquæ communis. Et hoc tam vili emitur pretio ut nemo, credo ſit, cui ad illud ipſum per totam æſtatem redimentum non ſuppetant ſumtus. Ditiores à fructibus prorſus abſtineant in eorum locum ſalubri victui operam dantes. Quod ſi tamen cum ægrotis familiaritatem habere oporteat ſæpe utantur Diaſoli noſtro cum conſerv. roſar. rubr. vel etiam Syrupo. Cydoniorum promixto. Mane nares muniant unguento Bezoardico contra malignitatem aëris graveolentiam item ab hoc morbo ſubortam. Stomachum pravis humoribus onuſtum ſi ſentiant, pilulis noſtris Balſamicis ſupra 3. Cap. deſcriptis ſerò ante cœnam purgationem inſtituant, potiſſimum quando Lactuca fructibusve horariis paſti mali aliquid ſuſpicantur. Et ſic á dicta labe σὺν θεῷ, conſervari quemlibet poſſe exiſtimo. Curam auſpicari oportet ſubitò, quandocunq. etiã vires

vires valuerint, Primò expurgando humores viſcoſos & peccantes. Secundo robur partibus conciliando: Profluvio ſimul reſiſtendo vel eundem omnino præcavendo.

Ad primum ſcopum collimamus ſequenti hemetico.

℞. Lapid. Philoſophici Frero vanti gr. v. vij. viij. ad jx. ad x. pro virium differentia.
Conſerv. roſ. rubr. ℥ij.
Ol. Cianomi gut. j. Fiat Bolus.

Quo devorato os liquore aliquo colluatur ut melius ad ſtomachum ſuccedat, poſſunt etiam pilulæ inde formari, cum ſyrupo quodam & Boli loco deglutiri cum cuſtodia. Hoc loco dignatus ſum Vomitorium iſtud, quod egreg è ſe mihi pluries præſtiterit tam facultatis, qua pollet, hemeticæ, quam adſtringentis & roborantis causâ.

Et hoc inde proficiſci arbitror quod in ejus compoſitione Chalybs & ferrum magnâ

gnâ ſatis copiâ ingrediantur, prout videbunt qui præparationi ipſius horas impendent. Conſulatur Fiorovanta in capreolis Medicinalibus, Attamen ab aqua fortis ſpiritibus cum beneficio Ignis, tum ablutionibus ritè vindicetur neceſſe eſt. Nec enim ſufficit, rudi tantum Minervâ medicamentum præparare poſſe, ſed & opus & ſcire particulariter in qua ſubſtantia, in qua operatione benigna malignæve ipſius ſitæ ſint qualitates. Et neceſſariam hanc fuiſſe admonitionem arbitror, quod plures noverim hiſce arduis ſtudiis ſeſe intermiſcentes, eo ipſo turbatores ſanitatis potius, quàm quoſcunq; alios ſemetipſos convincentes, qui ne tantillum quidem inſtructi de corio humano immane quantum ludunt.

Alterum vomitorium cui in Emetologia noſtra & hoc etiam in loco, meritò ſuas quoq; debemus laudes, tale eſt:

℞ Salis Vitriol. ℈j. ʒß. vel ℈ij. ad differentiam corporum.
Syrup. Cydoniorum.

Aquæ

Aquæ Betonicæ ana. ℥ſ. vel ℥j.
Aquæ Cinamomi gut. x. Miſce
& propina.

Quod ſi quid vomitoriorum uſum prohibeat, ut ſæpe uſu venit materiam peccantem infuſione Rhabarbari cum Manna ad ſufficientiam purgari neceſſe eſt.

Purgationi ſuccedat venæ ſectio, quando ea indicabitur, poſtmodum Chryſobezoar, doſis j. in cochleari Syrupi Cydoniorum, vel etiam pro pauperibus Crocus Martis (pro cuius integra libra juſto pretio numeratur dimidius coronatus) grana x. vel xij. cum conſerva roſar. rubrarum horum repetatur.

Si magnus dolor urgeat pilula una Laudani deglutienda detur, Eâ enim dolor fugatur, quies conciliatur, totiq; curæ egregium auxilium præſtatur.

Ita quoq; venter inungatur bis in die olei Cytoniorum, Myrrhæ Maſtichis invicem contemperatis. Et dubio procul bonus inde ſequetur effectus.

Quod

Quod Diatam attinet, juſculis potiſſimum cibuq; aliis reſtaurantibus facilisq; digeſtionis ratione tamen diligenti ad omnes circumſtantias, an item febris adſit, nec ne, habitâ, nutriantur. Potus eſto ordinarius bona ptiſana benè cocta, dulcorata, & Cinamomo aromatiſata, Aliquando etiam modicum vini Clareti, aquæ Menthæ vel Meliſſæ mixtum.

Reliquas dyſenteriæ ſpecies quod attinet, particulariter nempe ab Epatis imbecillitate ulceribus inteſtinorum procedentes earundem remedia ex ſuperioribus ſingulatim hauriri poſſunt. Pro Epatis imbecillitate operas præſtabit ſuas Emplaſtrum Dyſentericum; pro inteſtinis Infuſio Hypericonis cum juſculo capitis Vervecis facta uti diximus cap. de febrib. ardentibus.

CAP. XI.
De Hemicrania.

QVoniam Bezoardica præcipuè venenis acutisq; affectibus oppoſitæ ſint magis

magis pro renata fore duxi prius de ſupradictis morbis tractaſſe, antequam ſequentium curam auſpicarer. Quamvis tamen animus nunq; fuit generalem Methodum vel medicinales inſtitutiones, quin potius directionem & uſum trium noſtrorum Bezoardicorum tractaſſe. Ideoq; benevolus Lector meam manuductionem hanc æquo animo accipiat. Pro iis ergo quibus caput Hemicraniâ laborat.

℞. Flor. betonicæ
Meliſſæ ana ℥ß.
Diaſolis ʒß. Miſce.

De hac mixtura ſingulo mane per 3. quatuorve ſeptimanarum ſpatium ægro exhibeatur, corpore tamen ſequentibus pilulis Cephalicis ritè purgato.

℞. Suc. fæniculi.
Roſ. rubr.
Betonicæ
Meliſſæ ana ℔ ſ.
Majoranæ ℔ ß.
Aloës lucidę ℥iiij.

Aloë in ſuccis depuratis in olla vitreata du-

ta diſſolvitur & humiditas decoquitur, eo uec ſimul picis conſiſtentiam adepta fuerint, pilulæq; formari aptè poſſint. Poſtea aloë ita compoſita accipitur et ad ſingulam ipſius unciam incorporantur ſequentia.

R. Eſſentiæ Fol. ſena. per aquam
Tartariſatam diligenter extractæ ℥iiij.
Eſſentiæ Hellebori nigri ſtrigonienſis (vel ex alio loco) veri & opt. per lixivium ipſius Hellebori extract. ℥j.
Ligni Aloes reſinoſi
Cariophyll. an. ʒiiij.
Spicæ Nardi Ind. ʒij.
Ol. Majoranæ,
Angelicæ
Nucis Muſchatæ
ſuccini albi non rectit. an.
gutt. x.

Mixta & in corporata in membrana oleo amygdalorum dulcium irrorata benè cuſtodiantur ad uſum. Doſis earum eſto à ℈j ad ʒ j.

Den-

Dentur manè jejuno ſtomacho vel etjam veſperi ante cœnam, & tum in minore pondere uſurpantur. Poſt purgationem hanc & venæ ſectio inſtitui poteſt, in corpore ſanguineo calidoq; : aliàs minus.

Sic & tempora inungantur interdum unguento Bezoardico.

Et his remediis rectam victus rationem obſervando, ventis, nimio calori aut frigori ſe ſubtrahendo, brevi morbo huic nuncium remiſſuri ſunt, niſi forſan radices egerit vel ſenium naturæq; imbecillitas difficultatem pariat.

CAP. XII.

Contra oblivionem vel hebetudinem memoriæ.

A*D memoriam à frigidis humoribus in cerebro perdominantibus deperditam, reſtituendam, ſequentes obſerventur regulæ.*

1. *Semel atq; iterum purgatio pilulis Cephalicis ex precedente capite inſtituatur.*

2. *Singulo manè per tres ſeptimanas tria vel 4. grana Diaſolis cum conſerva florum Roriſmarini ſumantur; Caputq; pectatur et hebdomatim lotione purgetur, capillis intercalando pulverem Ireos, Majoranam, fricandoq; pannis aſperis calidis; vel caput lavetur lixivio ſuper Roſmarinum Majoranam Thymum, Meliſſam, radices Acori, Iridis, aliarumq; rerum capitalium aliquandiu infuſo.*

3. *Manè aliquando Nucha inungatur unguento Bezoardico. Ad haec ſi recta victus moderatio accedat per tempus diligenter à frigore cavendo, nullum erit dubium, quin brevi memoria in priſtinam vivacitatem reſtituatur. Exceptis iis caſibus, ubi hebetudo iſta à generali corporis debilitate enata fuerit, vitaq; melior pars tranſierit.*

CAP. XIII.

Contra vertiginem.

VErtiginoſis conſulendum eſt ut omni mane pauxillum Diaſolis cum conſerva

ſerra Florum Betonicæ intrò diglutiant, interdum etiam ſtomachum per Sal Vitrioli expurgent, ſanguinemq́ pro neceſſitate ex vena Cephalica dextri brachii (attamen cum diſcretione) mittant.

Deniq́ & ipſis inunctio in tempora & nares ex unguento Bezoardico, præſertim ubi mali Originem ex cerebro magis quã ſtomacho ſuſpiceris valdè convenit, cum aliàs ſi ex ſtomacho malum proveniat, duobus prioribus remediis totum negotium conficere liceat.

CAP. XIIII.

Contra Lethargiam vel ſtuporem cerebri.

QVamvis Lethargia nomine nullus alius morbus propriè appellandus veniat, quam magna illius cerebri ſtupiditas cum privatione memoriæ continuo ſomno, & linguæ titubatione, quâ ipsâ plurimi etiam adfliguntur; Nihilominus tamen Carus congelatio, & coma quæ quam proximè ad Lethargiæ propriè ſic

dictæ naturam accedunt generaliter ſub Lethargiæ cura tractari poſſunt.

Et ſunt tales affectus præſertim congelatio periculoſiſſimi & veré de formium & horribilium ſymptomatum cauſa.

Quod ipſum multi mecum ſuperiori æſtate experti ſunt in quodam Juvene hoc modo ægrotante, cujus nomini hoc in loco parco, annorum circiter viginti ſex, boni corporis habitus temperamenti inter ſanguinum et phlegmaticum medii, bonæ indolis & ingenii ad modeſtiam & amorem nati. In acceſſione enim mali quæ quidem interdiu nullos obſervabat typos, attamen noctu infallibiliter revertebatur tanta ſenſuum inordinatione corripiebatur ut nec motus nec vitæ ipſius ullum reliquũerat indicium, præter lentam reſpirationem, caloremq́ corporis; Oculos ſemper fixos & apertos inſtar glaciei micantes tenebat, per horas aliàs plures aliàs pauciores, Secundum quod vel minor vel major copia materiæ in cerebrum influxæ. Expergefactus omninò inſcius omnium re-

rum

rum erat, nec iſomniorũ quæ procul dubio viderat, recordabatur amplius, imo pro certo ſtatuo, quod, ſi auris, manus aut pes ipſi deciſa vel abrupta fuiſſent, quamvis aliquando(licet raro in titillatione plantæ pedis absq; tamen ulla experrectione movebatur) ipſum colorem non niſi obſcurè percepiſſe. Aliquando enim cum ita ſtupidus jacebat, ſub ſiniſtrum genu rupterium & cauterium excitandum applicare feci & paulo poſt ligaturas removendo & ſuper eſcharam digeſtivum apponendo nihil quicquam doloris ſentiit ſed alto ſopore obrutus ſemper manſit.

Poſt aliquot horas demum experrectus doloremq; percipiens & ligaturam, mirari ſubiit quomodo ſibi inſcio hæc omnia advenisſent. Aliquando idem eodem paroxyſmo triginta aut quadraginta horas ſine experrectionis intervallo detinebatur; Quinimò ad hæc usq; tempora, quamvis mitius eodem modo interdum adfligitur. Sed ut ad rem redeamus quamprimum Lethargiæ halitum olfaciamus,

ante omnia purgatio per ſufficientem Salis Vitrioli *doſin, vel per Mercurium vitæ inſtituatur. Poſtridie etiam ſi neceſſitas poſtulet, pilulis cephalicis noſtris aut quibuscunq; aliis continuanda, ut ita corpus ab omni humoris pituitoſi ſuperabundantia optimé rectificetur.*

His præmiſſis quatuor aut quinque auroris in lecto ſudor proliciatur unguento Bezoardico toti corpori obducto ad modum, quem capite de indoxicationibus ſignificavimus, frigus poſtea ſummo ſtudio cavendo. Humore ſeroſo ita per ſudorem exhauſto & ſanguine fluxili reddito, in plethorico & juvenili corpore; vena etjam Cephalica dextri brachii cum fructu aperiri poſſet. Sic enim & ſpiritus quodammodo alterarentur & venæ capitis exonerarentur.

Tribus his peractis ægro ſingulo manè ſequens compoſitio commendetur.

℞. Conſerv. Majoranæ
Meliſſæ an. ℥j
Diaſolis. ℨiiij Miſce.

Inſu-

Inſuper tempora, nares, nucham modico unguenti Bezoardici aliquando obliniat, & ſternutationes capite de peſte infectis ejusq; particularibus, deſcripto, cieat. Hanc methodum quinq; vel ſex hebdomadas usq; continuando & Diætæ convenientis regulas obſervando, (abſtinendum enim eſt à cibis, phlegmaticis, ventoſis, acribus, alterantibus, variis, nimio potu, ſomno, violentis exercitiis, Cholera, Melancholia, Venere, humorum ebullitionem cauſantibus) humorem illum narcoticum materiamve peccantem cerebro impactam brevi conſumtam, ſenſus redintegratos totiq; morbo per omnem vitam maximam ſecurim injectam iri nullum erit dubium.

Quod ſi malum fuerit inveteratum, vel ex naturali propenſione obortum ſemel ſingulis annis vel ad minimum biennio, tempore veris prædicta repetenda ſunt remedia. Inprimis multum confidat in pilulas noſtras Cephalicas, Luna Sextiliter ſolem adſpiciente, poſtmodum etiam

Digitized by Google

in unguentum Bezoardicum, ut dictum eſt, præſertim in aurora cælo exiſtente nebuloſ. humidoque, quòd, quàm fieri poteſt declinandum.

CAP. XV.
De Epilepſia.

E*Pilepſia morbus eſt ut plurimum infantibus magis quam adultis familiaris, idq; duplici ex cauſa. Vel enim ab uteri Matris ſanguinisque ipſius inquinamentis mali hoc ſecum apportant; Vel ab humorum acrium & vellicantium copiâ, flatibus item ventris dolorem & extenſionem inteſtinorum cauſantibus facilius in illud incidunt.*

Et hæc diſtinctio adprime ex uſu eſt, ad infantium curationem. Illis ergò quibus Epilepſia connata eſt, ad duplicem ſcopum collineando auxilium præſtabimus: primò nútriendo ipſos rebus Epilepſiæ ſpecificè oppoſitis. Secundò adminiſtrando Medicinas convenientes ſecundum ætatem.

Utrumq;

Utrumq; humorum corrigendorum ſpirituum illuſtrandorum morbiq; ipſius eſſentiæ diminuendæ causâ. Quod primum attinet conſiderandum eſt, anne Mater infantis Valetudinaria, natura Melancholica, timida, cujus gratia ſpiritus facilè turbantur, & impreſſionibus phantaſticis ærumnoſis obnoxii exiſtunt. Miſelli enim infantes ab ejusmodi matribus tantam labem lacte quotidie inſugunt, ut per totam vitam poſtea morbidas ærumnas eluctari nequeant.

Inprimis ergò nutricem habeant juvencam, ſanam, & temperantem in cibo, potu, Cholera & reliquis rebus non naturalibus. Victus itemq; potus ipſius eſto, non ventoſus, neque nimium calfaciens ſanguinem, ſingulo manè (ſi ſe pro ſalute infantis dare velit) aſſumat conſervam Betonicæ quantitate nucis caſtaneæ cum grano 1. vel duobus Diaſolis permixtam; Sæpius bibat Aquam Betonicæ, Hypericonis, florum tiliæ, vel infuſionem illorum ſolam vel ordinario potui attemperatum;

Idque decem vel duodecim continuos mẽſes vel etiam per totum lactationis ſpacium.

In matrimonio ſi vivit, ſedulò attendendum eſt quando impregnetur, ut infans vel ablactetur vel ab alia nutriatur; vel etiam pultibus aut pane trito cum aqua & pauxillo butyri recentis oleive amygdalarum dulcium ſatietur.

Quo ad pharmacẽiam ſingula Lunæ mutatione dentur granum j vel jß. Chryſobezoar in cochleari Aquæ ſucci hypericonis vel ejuſdem Syrupi ex floribus compoſito quod ſummum mali hujus remedium exiſtit, ſi ad prædictum usque tempus continuetur. Et hoc modo morbus feliciſſimé profligabitur, dummodo ab initio paroxyſmi non usque adeò impetuoſi & vehementes, nec functiones vitales & animales penitus aboluerint. Aliàs enim intra paucos dies, quotidiana docente experientia, vitam cum morte commutare ſolent. Infantes labe hac accidentaliter ab

acri

acri quadam materia, ſanguine in ſtomacho grumeſcente, flatibus &c. decumbentes, præterquam quòd ad ſupra dictam normam tractandi ſint, ſingulo quoque die dimidium granum gr. j. ij. ad ætatis differentiam, Diaſolis cum cochleari olei amygdalarum dulcium recenter abſq; igne expreſſi ſorbeant, & unguenti Bezoardici tantillo umbilicum & pectoris concavitatem inungi patiantur. Si ſunt conſtipati applicetur ſuppoſitorium ex melle roſato ad dejiciendas inteſtinorum feces. Quibus remediis magnum ipſis ſolatium adferes.

Adultiores Epileptici utriusq; ſexus ad ſequentem ordinem tractentur.

℞ Conſervæ Hypericonis ℥iij.
Diaſolis ℥i ß. Miſce.

Detur ſingulo mane ad ℥ß per 6. 8. vel 10. menſes. Singulo bimeſtris ſpatio ad vomitum provocentur ſufficiente Salis Vitrioli vel Vitrioli noſtri Regenerati doſi (illud reperitur in noſtra Anatomia Vitrioli) pridie Novilunii vel etiam biduo ante. Sic

Sic & tempora & Nucha unguento Bezoardico inungantur. Et notandum patienti temperamento calido prædito, cui adventante vel finiente paroxyſmo, nares & os ſanguine diffluunt, loco Diaſolis ſingulo manè duo vel tria grana Chryſobezoar cum conſerva roſarum rubrarum magis convenire; Hebdomatim etiam exhibeatur doſis Laudani noſtri veſperi duabus horis ante cubitum. Sic & vena dextri brachii hepatica ſemeſtri ſpatio ſemel aperiatur, diligẽter in paroxiſmorum tempora advertendo, in quibus nempe planetarnm concurſibus vel quadrato aſpectu Martis inſultum faciant. Obſervavi enim ſæpius venæ ſectionem paulò ante paroxyſmum factam egregie ſucceſſiſſe. His regulis obſervatis uti etiam bono victus regimine, ſecundum cujuslibet temperamentum morbiq; diverſas cauſas, æger ſublevabitur multum: Medici vero honorem & exiſtimationem inde reportabunt, dummodo morbus ſimul cum generationis principiis & ſic naturaliter

liter non fuerit implantatus, ut ſæpe factum experimur.

CAP. XVI.
De Catarrhis.

AD auxiliandum iis qui phlegmatici ſunt, quique propter nimiam cerebri humiditatem, Catarrhis frigidisque defluxionibus laborant, ſic erit procedendũ.

Primo ℞. 4. 5. vel 6. grana ☿ij Emetici ſecundum perſonarum conſtitutionem, cujus in noſtra Hemetologia mentionem fecimus, ac porrige ægroto in cochleari vini albi ad declinationem Lunæ, tempore matutino ante ſolis ortum, ægro adhuc in lecto decumbente, ſicque vomet, præbendo illi per vices juſculum aliquod calidum ad promovendam medicamenti operationem.

Die ſequenti, niſi quid contra indicet, ut perfecta fiat evacuatio per alvum, ſubſequens detur Bolus.

℞. Reſinæ ſcammonii ſeu ſcammon, more ſpagyrorum depurat. gran. x. vel xij. Con-

Conſervæ roſarum rubræ. drachm. ij.
Ol. Caryophillorum gutt. j. fiat bolus.

Corpore evacuato, tribus aut quatuor horis ſudor proliciatur vnguento Bezoardico, modò in capitulo de lethargia prædicto.

Demum 15. vel 20 dies continuos exhibeatur horis matutinis 4. vel 5. gra. Diaſo. in conſerva florum Rorismarini, inunganturque tempora unguento Bezoardico. Atq. hac ratione brevi mitigationem ſentiet æger, adde quod vivendi rationem ad curationem, pro virili, quoq. dirigere neceſſe ſit.

Quam ipſam curam reiterare quotannis ſemel verno aut autumnali tempore operæpretium erit. Aliàs Catarrhis non tàm à frigidorum humorum ſuperabundantia, quàm ſanguinis præternaturali ebullitione vaporibusq. calidis vellicantibus & pituitam cerebri colliquantibus, exortis, quod ſæpe plethoricis intemperatis &

tis & bibonibus, item mulieribus ſuppreſſionem Menſtruorum patientibus accidit, ſequentem normam obſervare debent.

1. *Viris vena ſæpius ſecetur, ſingulo triduo, poſtea dóſin* j. *Chryſobezoar cum conſerva roſarum exhibendo; decoctiones item herbarum refrigerantium & hepaticarum cum ſero lactis vel Julapiis ad refrigerandum ſanguinem accommendatis. Interim etiam purgatio inſtituatur infuſione Rhabarbari quantum vires portaverint.*

2. *Quod fœminas attinet, dabis operam ut menſes provocentur, modo id ætas non diſſvadeat, medicamentis quæ peculiari capite ſumus propoſituri:*

Sic enim ſanguine diminuto caloreque ad temperiem reducto, ceſſabunt, vapores & Catarrhi ſimul, dummodo facultas cerebri retentrix non omninò labefactata, vaſa ipſius reſoluta, aut longo tempore natura ad malum habituata fuerit: Eo enim in caſu quicquid ad integram curam

molie-

Digitized by Google

molieris, operam & oleum perdes; Quin potius palliativa & mitigatoria tantum remedia adminiſtrabis: Laudanum nimirum, quod ſingulares ad vapores prædictos inhibendos, humores ſubtiles incraſſandos, parteſq; imbecilles corroborandas, præſtabit effectus; Abſtinendum tamen eſt inprimis à fortiter purgantibus medicinis. Illa ipſa enim valdè pernicioſa eſſe, ratio manifeſtè probat.

CAP. XVII.
Contra Tuſſim.

T*Uſſis morbus diverſas habet cauſas, quas recitare hoc in loco mei propoſiti non eſt. Quilibet enim qui volet in infinitis aliis libris omnia reperiet. Ejus tantum curam attingam quæ ab humore frigido à cerebro per intervalla in aſperam arteriam delapſo aut frigida ſimplici pectori nocente qualitate, ut decrepitis uſu plerumque venit exoritur.*

Tuſſis ergo à Catarrhoſa & frigida deſtillatione ut auerruncetur, ad generalem

Catar-

Catarrhorum curam ſuperiori capite deſcriptam, confugiendum eſt. Demptis enim hoc modo cauſis accidentia quoque inde ſuborta, domari facilius poterunt ſin vero alia difficultas in cauſa ſit, verbi gratia, quòd tuſsis ſit inveterata, corpus debile, quod prædictam curam ſuſtinere minus poſsit, vel quod morbus adhuc ſit in fieri, nec tum confirmatus levioribus medicamentis ſuperandus, ſequentem curationē viam calcabis.

R. Axungiæ caponis drach. iij.
Unguenti Bezoardici drach. ß.
Miſce.

Quo ipſo pectus ægroti obliniendum ſerò ante lecti ingreſſum, mappula benè calidâ ſuperpoſita.

Dum hæc fiunt porrigas ſimul tria quatuorve grana Diaſolis cum pauxillo Syrupi Tuſſilaginis; idque duabus vel tribus veſperis uſurpatum, magnum adferet ſolatium.

Stomacho cacochymicus ſi adfuerit ad evacuandum ipſum Sale Vitrioli pro viribus

 vium

rium morbique magnitudine utaris: Inter vomitoria, ſiquidem illud non ultimũ obtinet locum, ad hunc præſertim ſcopum. Attamen ſi quid obſtet eius loco pilulæ Balſamicæ ſubſtituantur, quorum deſcriptionem primo cap. de peſte tradidimus.

Infantibus tuſſi à nimia refrigeratione abſq. phlegmatum concurſu vexatis ſatis erit, pectoris cavitatem duntaxat ſupradicto linimento inungere. Humoribus autem craſſis & viſcoſis in pulmonum branchiis infarctis & reſpiratione quodammodo impeditâ, protinus 4. 5. 6. vel 7. grana Salis Vitrioli cum pauxillo Syrupi conſolidæ regalis ad evacuandum pectus majoraq. evitanda ſymptomata, adminiſtrentur. In hoc enim leviſſima etjam mora vel mortis ipſius cauſa eſſe poteſt, quemadmodum ſæpe videre eſt ab ipſis, qui parentum plus juſto meticuloſorum causâ, arma hæc ſalutis è manibus extorqueri ſibi patiuntur, cum tamen parentes ejusmodi non magis affectus in filiolos demonſtrent ſuos, quàm ſimiæ, quæ exoſ-

oſculando ſobolem amplexu tàm fortiter eam, conſtringunt, ut ſæpe in mortem præcipitent.

CAP. XVIII.
Contra paralyſin.

PAralyſis inveterata ad ſanitatem rarò reducitur, imò dixerim nunquam, niſi longa Balneorum ſpecificorum, medicinarum egregiè confortantium & diatæ deniq; reſtaurativæ continuatione in juvenilibus & robuſtis corporibus.

Bezoardicorum verò uſus uti methodicè contra paralyſin dirigatur, conſiderandum protinus in principio eſt, num curationis ſpes habenda ſit nec ne: Ea ergò exiſtente curabili, examinandum eſt, num corpus fuerit plethoricum nec ne; utriusq; enim ſortis homines aque debiles & exinanitos quàm plethoricos invadere ſæpe ſolet. Plethoricis ad Catarrhos & defluxiones diſpoſitis inprimis vomitus provocetur conveniente quantitate Mercurii vitæ. Aliàs ſi ſanguis ſolummodo abun-

in unguentum Bezoardicum, ut dictum eſt, præſertim in aurora cælo exiſtente nebuloſo humidoque, quòd, quàm fieri poteſt declinandum.

CAP. XV.
De Epilepſia.

EPilepſia morbus eſt ut plurimum infantibus magis quam adultis familiaris, idq́ue duplici ex cauſa. Vel enim ab uteri Matris ſanguinisque ipſius inquinamentis mali hoc ſecum apportant; Vel ab humorum acrium & vellicantium copiâ, flatibus item ventris dolorem & extenſionem inteſtinorum cauſantibus facilius in illud incidunt.

Et hæc diſtinctio adprime ex uſu eſt, ad infantium curationem. Illis ergò quibus Epilepſia connata eſt, ad duplicem ſcopum collineando auxilium præſtabimus: primò nutriendo ipſos rebus Epilepſiæ ſpecificè oppoſitis. Secundò adminiſtrando Medicinas convenientes ſecundum ætatem.

Utrumq;

Utrumq; humorum corrigendorum ſpirituum illuſtrandorum morbiq; ipſius eſſentiæ diminuendæ cauſâ. Quod primum attinet conſiderandum eſt, anne Mater infantis Valetudinaria, natura Melancholica, timida, cujus gratia ſpiritus facilè turbantur, & impreſſionibus phantaſticis ærumnoſis obnoxii exiſtunt. Miſelli enim infantes ab ejusmodi matribus tantam labem lacte quotidie inſugunt, ut per totam vitam poſtea morbidas ærumnas eluctari nequeant.

Inprimis ergò nutricem habeant juvencam, ſanam, & temperantem in cibo, potu, Cholera & reliquis rebus non naturalibus. Victus itemq; potus ipſius eſto, non ventoſus, neque nimium calfaciens ſanguinem, ſingulo manè (ſi ſe pro ſalute infantis dare velit) aſſumat conſervam Betonicæ quantitate nucis caſtaneæ cum grano j. vel duobus Diaſolis permixtam; Sæpius bibat Aquam Betonicæ, Hypericonis, florum tiliæ, vel infuſionem illorum ſolam vel ordinario potui attemperatum;

H 5 Idq;

Idque decem vel duodecim continuos mẽſes vel etiam per totum lactationis ſpacium.

In matrimonio ſi vivit, ſedulò attendendum eſt quando impregnetur, ut infans vel ablactetur vel ab alia nutriatur; vel etiam pultibus aut pane trito cum aqua & pauxillo butyri recentis oleive amygdalarum dulcium ſatietur.

Quo ad pharmacẽiam ſingula Lunæ mutatione dentur granum j vel ʒß. Chryſobezoar in cochleari Aquæ ſucci hypericonis vel ejuſdem Syrupi ex floribus compoſito quod ſummum mali hujus remedium exiſtit, ſi ad prædictum usque tempus continuetur. Et hoc modo morbus feliciſſimè profligabitur, dummodo ab initio paroxyſmi non usque adeò impetuoſi & vehementes, nec functiones vitales & animales penitus abſoluerint. Aliàs enim intra paucos dies, quotidiana docente experientia, vitam cum morte commutare ſolent. Infantes labe hac accidentaliter ab acri

acri quadam materia, ſanguine in ſtomacho grumeſcente, flatibus &c. decumbentes, præterquam quòd ad ſupra dictam normam tractandi ſint, ſingulo quoque die dimidium granum gr. j. ij. ad ætatis differentiam, Diaſolis cum cochleari olei amygdalarum dulcium recenter abſq; igne expreſſi ſorbeant, & unguenti Bezoardici tantillo umbilicum & pectoris concavitatem inungi patiantur. Si ſunt conſtipati applicetur ſuppoſitorium ex melle roſato ad dejiciendas inteſtinorum feces. Quibus remediis magnum ipſis ſolatium adferes.

Adultiores Epileptici utriuſq; ſexus ad ſequentem ordinem tractentur.

℞ Conſervæ Hypericonis ℥iij.
Diaſolis ℥ij. Miſce.

Detur ſingulo mane ad ℥j per 6. 8. vel 10. menſes. Singulo bimeſtris ſpatio ad vomitum provocentur ſufficiente Salis Vitrioli vel Vitrioli noſtri Regenerati doſi (illud reperitur in noſtra Anatomia Vitrioli) pridie Novilunii vel etiam biduo ante.

Sic

Sic & tempora & Nucha unguento Bezoardico inungantur. Et notandum patienti temperamento calido prædito, cui adventante vel finiente paroxyſmo, nares & os ſanguine diffluunt, loco Diaſolis ſingulo manè duo vel tria grana Chryſobezoar cum conſerva roſarum rubrarum magis convenire; Hebdomatim etiam exhibeatur doſis Laudani noſtri veſperi duabus horis ante cubitum. Sic & vena dextri brachii hepatica ſemeſtri ſpatio ſemel aperiatur, diligẽter in paroxiſmorum tempora advertendo, in quibus nempe planetarum concurſibus vel quadrato aſpectu Martis inſultum faciant. Obſervavi enim ſæpius venæ ſectionem paulò ante paroxyſmum factam egregie ſucceſsiſſe. His regulis obſervatis uti etiam bono victus regimine, ſecundum cujuslibet temperamentum morbiq́; diverſas cauſas, æger ſublevabitur multum: Medici vero honorem & exiſtimationem inde reportabunt, dummodo morbus ſimul cum generationis principiis & ſic naturaliter

Digitized by Google

liter non fuerit implantatus, ut ſæpe factum experimur.

CAP. XVI.
De Catarrhis.

AD auxiliandum iis qui phlegmatici ſunt, quique propter nimiam cerebri humiditatem, Catarrhis frigidisque defluxionibus laborant, ſic erit procedendũ.

Primo ℞. 4. 5. vel 6. grana ♃ij Emetici ſecundum perſonarum conſtitutionem, cujus in noſtra Hemetologia mentionem fecimus, ac porrige ægroto in cochleari vini albi ad declinationem Lunæ, tempore matutino ante ſolis ortum, ægro adhuc in lecto decumbente, ſicque vomet, præbendo illi per vices jusculum aliquod calidum ad promovendam medicamenti operationem.

Die ſequenti, niſi quid contra indicet, ut perfecta fiat evacuatio per alvum, ſubſequens detur Bolus.

℞. Reſinæ ſcammonii ſeu ſcammon, more ſpagyrorum depurat. gran. x. vel xij. Con-

Conſervæ roſarum rubræ. drachm. ij.
Ol. Caryophillorum gutt. j.
fiat bolus.

Corpore evacuato, tribus aut quatuor auroris ſudor proliciatur unguento Bezoardico, modò in capitulo de lethargia prædicto.

Demum 15. vel 20 dies continuos exhibeatur horis matutinis 4. vel 5. gra. Diaſo. in conſerva florum Roriſmarini, inunganturque tempora unguento Bezoardico. Atq; hac ratione brevi mitigationem ſentiet æger, adde quod vivendi rationem ad curationem, pro virili, quoq; dirigere neceſſe ſit.

Quam ipſam curam reiterare quotannis ſemel verno aut autumnali tempore operæpretium erit. Aliàs Catarrhis non tàm à frigidorum humorum ſuperabundantia, quàm ſanguinis præternaturali ebullitione vaporibusq; calidis vellicantibus & pituitam cerebri colliquantibus, exortis, quod ſæpe plethoricis intemperatis &

tis & bibonibus, item mulieribus ſuppreſſionem Menſtruorum patientibus acciáit, ſequentem normam obſervare debent.

1. *Viris vena ſæpius ſecetur, ſingulo triduo, poſtea doſin j. Chryſobezoar cum conſerva roſarum exhibendo; decoctiones item herbarum refrigerantium & hepaticarum cum ſero lactis vel Julapiis ad refrigerandum ſanguinem accommendatis. Interim etiam purgatio inſtituatur infuſione Rhabarbari quantum vires portaverint.*

2. *Quod fœminas attinet, dabis operam ut menſes provocentur, modo id ætas non diſſvadeat, medicamentis quæ peculiari capite ſumus propoſituri:*

Sic enim ſanguine diminuto caloreque ad temperiem reducto, ceſſabunt, vapores & Catarrhi ſimul, dummodo facultas cerebri retentrix non omninò labefactata, vaſa ipſius reſoluta, aut longo tempore natura ad malum habituata fuerit: Eo enim in caſu quicquid ad integram curam molie-

molieris, operam & oleum perdes; Quin potius palliativa & mitigatoria tantum remedia adminiſtrabis: Laudanum nimirum, quod ſingulares ad vapores prædictos inhibendos, humores ſubtiles incraſſandos, parteſq; imbecilles corroborandas, præſtabit effectus; Abſtinendum tamen eſt inprimis à fortiter purgantibus medicinis. Illa ipſa enim valdè pernitioſa eſſe, ratio manifeſtè probat.

CAP. XVII.

Contra Tuſſim.

T*Uſſis morbus diverſas habet cauſas, quas recitare hoc in loco mei propoſiti non eſt. Quilibet enim qui volet in infinitis aliis libris omnia reperiet. Ejus tantum curam attingam quæ ab humore frigido à cerebro per intervalla in aſperam arteriam delapſo aut frigida ſimplici pectori nocente qualitate, ut decrepitis uſu plerumque venit exoritur.*

Tuſſis ergo à Catarrhoſa & frigida deſtillatione ut auerruncetur, ad generalem

Catar-

Google

Catarrhorum curam ſuperiori capite deſcriptam, confugiendum eſt. Demptis enim hoc modo cauſis accidentia quoque inde ſuborta, domari facilius poterunt ſin vero alia difficultas in cauſa ſit, verbi gratia, quòd tuſsis ſit inveterata, corpus debile, quod prædictam curam ſuſtinere minus poſsit, vel quod morbus adhuc ſit in fieri, nec tum confirmatus levioribus medicamentis ſuperandus, ſequentem curationis viam calcabis.

R. Axungiæ caponis drach. iij.
Unguenti Bezoardici drach. ß.
Miſce.

Quo ipſo pectus ægroti obliniendum ſerò ante lecti ingreſſum, mappula bene calidâ ſuperpoſita.

Dum hæc fiunt porrigas ſimul tria quatuorve grana Diaſolis cum pauxillo Syrupi Tuſſilaginis; idque duabus vel tribus veſperis uſurpatum, magnum adferet ſolatium.

Stomacho cacochymicus ſi adfuerit ad evacuandum ipſum Sale Vitrioli pro vi-

exoſculando ſobolem amplexu tàm fortiter eam, conſtringunt, ut ſæpe in mortem præcipitent.

CAP. XVIII.
Contra paralyſin.

PAralyſis inveterata ad ſanitatem rarò reducitur, imò dixerim nunquam, niſi longa Balneorum ſpecificorum, medicinarum egregiè confortantium & diætæ deniq; reſtaurativæ continuatione in juvenilibus & robuſtis corporibus.

Bezoardicorum verò uſus uti methodicè contra paralyſin dirigatur, conſiderandum protinus in principio eſt, num curationis ſpes habenda ſit nec ne: Ea ergò exiſtente curabili, examinandum eſt, num corpus fuerit plethoricum nec ne; utrinq; enim fortis homines æque debiles & exinanitos quàm plethoricos invadere ſæpè ſolet. Plethoricis ad Catarrhos & defluxiones diſpoſitis inprimis vomitus provocetur convenienti quantitate Mercurii vitæ. Aliàs ſi ſanguis ſolummodo abun-

det, è Cephalica oppoſiti brachii mittatur, quantum ſufficiet.

Præmiſſâ evacuatione & partibus affectibus hoc modô ab humorum illuvie quodammodo liberatis, poſtmodum etiam unguento Bezoardico perunctis, linteolo calido totum corpus involuatur & mantili ligneo *peculiari induſtriâ* ad ſudores *proliciendos concinnato includatur, ut linteolis undiq; ſubductis, pauxilloq; Aſæ dulcis aut ligni Aloës in ignitario ſubtus petes, accenſo ſudor, quãtum opus eſt provocetur. Quod uti felicius ſuccedat pulvinis & lodicibus circa collum præſertim, ita cooperiatur, ut ne fumus foras prorumpere, nec capiti moleſtias creare poſſit.*

Hoc facto inſtrumentum iterum removeatur, ægerq; calidè ad ſequentem auroram usq; quieſcat, Camerâ conclusâ & ligno Aloës acetoq; florum Lavendulæ perfumatâ. Superveniente deliquio ſpongia aceto prædicto imbuta nares demulciantur & aqua florum Lavendulæ ſeu Cinamomi cum Aqua Roſarum in B. M. deſtilla-

ſtillata & ad dulcedinum inſacharata ad cochleare exiguum exhibeatur. Ventrem conſtipatum emollias Clyſteribus.

Poſtridie dabis operam ut eodem quo ſupra factum eſt, artificio ſudores prolicìantur. Si tamen vires non ſuppeterent, die adhuc uno vel altero interpoſito, idem ſi fiat nihil intereſt.

Poſtquam hoc modo per ſudores quantum neceſſe erat, ſuperabundantiam ſeroſorum humorum, defluxiones, ſanguinis incandeſcentiam, & pororum conſtipationes amolitus fueris, ſingulo manè 3. vel 4. grana Diaſolis in cochleari Syrupi Meliſſæ propinentur. Veſperi partes affectas ſequenti tractabis unguento.

R. Axungia vulpis ℥ij.
Liquoris lumbricorum ſine additione olei ʒ j.
Unguenti Bezoardici ℥ij. Miſce

Et hoc unguento quam diu opus erit perſeverabis. Quod ſi ſtupor partis tantus ſit ut unguentum calidum magis magiſq; aperientis naturæ oporteat eſſe, pon-

dus unguenti Bezoardici augentur, & ſingula unguenti uncia mediam drachmam ſalis plumoſi ſubtiliter pulveriſati, mediam item Aquæ vitæ rectificatæ unciam accipiat. Quo ipſo unguento ita acuto reddito diutius non uteris, quam donec coloris mutatio partisq; quaſi intumeſcentia perſentiatur. Pari enim induſtria, ac frigida in hoc morbo vitanda ſunt linimenta, ita quoq; calidorum abuſus omnino perniciem infert: dum nimirum nervos ultra modum exiccat, nutritionem avertit, aliaq; ſymptomata generat, quo in reſpectu ſatius eſſet totum negotium naturæ ab initio reliquiſſe. Idem accidere poteſt vnguentis quamvis temperatiſſimis, ſi terminus adhibitionis eorundem plus juſto prolongetur: Tantum enim abeſt ut influxa materia eorum virtute exhauriatur, ut econtra illa ratione prohibita tranſpirationis, magis pertinax ſpiſſa & immobilis reddatur. Medicum igitur & in hoc virum oportet eſſe prudentem, qui loco unguentorum, morbo'usq; adeo perſe-

perſeverante fomentationes ex ſpecificis herbis cum lixivio aliisq; liquoribꝰ factas perſentire poſſit. Notandum tamen accidentalem illam humiditatem à fomentationibus relictam beneficio ſudorum exhauriendam iterum eſſe. Quæ tamen moleſtiæ evitari poſſunt ijsdem herbis in Emplaſtri formam ſequenti modo accommodatis.

R. Sapæ Baccarum Ebuli.
Mellis Juniperi.
Reſinæ pini.
Olei ſambuci an. ℥iiij.
Gummi armoniaci in ſucco ſummit. Ebuli vel ſambuci depurati ℥ij.
Chamepityos.
Fl. Meliſſæ.
Flor. Lavendulæ
Camomillæ ana ℥j. ℨiſ.
Salis Gemmæ torrefacti.
Tartari ad nigredinem calci. an. ℨiij.

Sapæ primum coquantur in conſiſtentiam

tiam ſatis viſcoſam; poſtmodum Reſinæ (quæ puræ ſint & ſpiritibus adhuc repletæ) diſſolvantur in oleo Sambucino. In fine tum ab igne remota modiceq; agitata fuerint usq; dum ſponte unguenti ſpiſſitudinem acquirant, admiſceantur Gummi Arabicum, ſapæ cæteraq; ſubtiliter pulveriſata. Unde maſſa inſtar Emplaſtri de Meliloto communis, non nimium unctuoſa nec nimium humida evadet.

Hoc emplaſtrum partibus paralyticis adplicatum mediocriter calefacit, materiam peccantem ſubtiliat & abſtergit ſudoremq; promovet abſque omni ſymptomate ab unguentis aliàs metuendo. Diætam quod attinet ordinanda illa eſt non ad morbi ſolummodo naturam, verum etiam ad ægroti temperamentum & conſuetudinem.

Quemadmodum enim terra non niſi arida pluviam ſitit, humida verò ſolis radiis gaudet, Ita ſe res habet, cum corporibus noſtris. Emaciata corpora humida, pinguia contraria poſtulant; Aliis eo-

dem

dem modô, quô ſemina vel ſuffocantur vel corrumpuntur, ita quicquid naturale eſt in corpore diſtemperato victuq; neceſſariô deſtituto funditùs perire neceſſe eſt; Potus paralyticorum non ſit vinum, præſertim ab initio morbi, nec propter calorem vini ſed quod ſubtilis ſubſtantiæ cauſa ſpiritus impellat, cerebrum perturbet, pituitam colliquet, & conſequenter nervoſum genus debilitet; Verum potius Hydromel ſimplex, Cereviſia ſecũdaria, vel ptiſana radicibus Caryophyllatæ aromatiſata usq; ad morbi declinationem. Et tantum de Paralyſi à manifeſta defluxione cum pituitoſi humoris redundantia ſuborta. Ad alias enim paralyſeos ſpecies, ut et reliquas curationis circumſtantias ſermonem extendere animus non fuit.

CAP. XIX.

De Febribus intermittentibus in genere.

QVamvis Febres intermittentes diverſiſſimæ ſunt tam ratione periodi-

cationum, quàm ipſiuſmet materiæ peccantis; nihilominus tamen prudens Medicus ægrotum in omnibus ſequacem & robuſtum, ſecundum Hippocratis ſententiam, generalibus medicamentis reſtituere facilè poterit. Ut ut ergò plurimi in contrariam ſententiam inclinent, noſtra tamen uſu comprobata medicamenta hoc in loco recitabimus.

Et notandum ab initio eſt quod Hippocrates lib. de veteri Medicina immotis rationibus confirmat, febres nimirum non à Calore nec frigore ortum ſimpliciter ducere, verum inprimis à materia amara, acri, ſalſa, pontica, inſipida &c. Calori aut frigori coniuncta, intra corpus corrupta & fermentata; Quâ ipſa etiam expulsâ febres oppidò ceſſent. Quod ipſum etiam Paracelſus amplectitur, dum docet, quando eó uſq; perventum ſit, ut hominem febris invaſerit, iamtum materiam peccantem neceſſariò præparatā eſſe, & propterea abſq; morâ purgationem imperari debere, & præparationi humorum diu incumbere nihil

re nihil aliud eſſe quam corruptioni & alterationi per reliquam ſanguinis maſſam occaſionem impertiri: Quod dum ita ſe habet, quid de calore & frigore vanis ſpeculationibus nosmet ipſos diſcruciamus? dum nimirum non ſint niſi fermentationis illius materiæ peccantis accidentia? quid longis illis Apozematibus & Syrupis digeſtivis tempus fruſtra perdimus? Liberari ſe & brevi tempore in integrum reſtitui qui cupit, ſequentibus medicamentis aut ſimilibus, quorum natura ditiſſima eſt, curam aggrediatur.

Primò quando quis febrim incidit intermittentem, chronicam, ut ex ſignis facile deprehenditur, examinandus æger eſt, de natura ſua, de temperamento, ætate, viribus, eo fine ut iis omnibus poſtea curationem accommodare, materiam expellere vel fortibus vel levioribus & minorativis medicamentis, poſſis.

Statim ergo in principio, ſi vires ſuſtinuerint vomitorium è Gratiola herba ſupra cap. de febr. ardent. præparatum, vel

vel etiam Syrupum ipſius è ſucco vel deniq; Infuſionem Antimonii cap. de Pleuritide deſcriptam propinabis. Sequenti autem biduo, triduo, vel quatriduo, Apozemate hoc purgante inſtabis.

R. Fol. ſenæ ℥xij.
Tartari albi crudi ℥iiij.
Summitat. Carduibened.
Abſinthii
Centaurii minoris
Fol. piloſellæ ana ℥j.
Aquæ ſucc. Card. benedict. ℥xiiij.

Infundantur in vaſe terreo vitrif. per horas vj.

In colatura diſſolvantur
Mannæ Calabrinæ ℥iiij.

Clarif. cum albumine ovi ſ. a. & aromatiſentur cum Aqua Cinamomi.

Doſis ſit quarta ipſius pars, plus, aut minus, ſecundum quod corpus robuſtum vel alias diſpoſitum fuerit.

Quod ſi verò æger à prædicta potione abhorreat, vel propter amaritiem, vel ob formam

formã potulentam quod ſæpe uſu venit, ſubſtituendæ erunt pilulæ noſtræ Cephalicæ duobus tribusve Diagridii granis acriores factæ.

Corpore ita purgato penitus, hoc enim omninò, quamvis imbecilles fuerint ægri, neceſſe eſt, febris ſponte evaneſcet, vel de vigore ſuo multum remittet. Ulteriori tamen cura ſi opus eſſet, hac vià incedito; Manè ſcilicet Mediana vel Baſilica dextri brachii ſecetur ad mittendum ſanguinẽ pro copia ipſius & virium conferentia.

Veſperi proximo quatuor vel quinque grana Chryſobezoar in cochleari aquæ ſtillatitiæ è ſucco papaveris Rhæadis ad ſudorem in lecto promovendum exhibito, poſtridie & tertio poſt die idem repetiturus & ſic Colophonidem Medicinis impones.

Diætam oportet eſſe è cibis boni ſucci & facilis digeſtionis, nec c'bandus unquam æger eſt niſi finito paroxiſmo. Vinum pro potu ſub menſam nemini interdicatur, dummodo conſvetudo etiam coindicet, illudq; ſobriè aſſumatur. Nimis tamen

tamen Generoſum ſi foret Aqua fontana vel Boraginis pimpinellæ cichoreæ cereſolij ex empyreuma non redolentibus diluatur neceſſe eſt.

In ipſo paroxyſmi ardore ad ſitim ſedandum ad libitum ptiſanam, vel Aquam fontanam oleo ſulphuris modo cap. de febr. Ardent. propoſito correctam concedimus.

Poſt paroxyſmum lapſas vires diſſipatosq; ſpiritus pane toſto vino & ſaccharo imbuto, ſeu panatella, hauſtulo, item ejusdem vini reficimus. Et hac ratione ægri ſanitatem, Medici exiſtimationem aſſequuntur.

Quod ſi æger usq; adeò debilis foret, ut ſupra dictam curam tutò minus perferret, mitigationi tamen ſymptomatum humorumq; rectificationi incumbere oportet. Ad quod opus eſt, ut ſtomachus pilulis noſtris Balſamicis ad purgationem ſollicitetur et per intervalla ante paroxyſmum Chryſobezoar vel exigua pilula Diaſolis exhibeatur. Sitis, dolor capitis, alvi conſtipatio, vigiliæ, aliaq; febrium ſymptomata re-

ea remediis ſupra de peſte deſcriptis ſublevabuntur, convenientem victus rationem ſecundum quantitatem qualitatem & tempora diligenter obſervando. Et ſæpè accidit, quod iſtiusmodi ægroti imbecillu ſcilicet conſtitutionis vili aliquo remedio æquè feliciter reſtituantur, quam qui fortibus utuntur medicamentis idq; has ob cauſas: quòd in corpore debili lenis Medicina tantum operetur reſpectu ſui corporis, quantum efficaciſſima alia, reſpectu corporis compacti & robuſti. Quod item tantam humorum illuviem in imbecillibus febris non reperiat ut ſine commutatione cum ſalute vel morte diu hoſpitari queat; Cum econtra robuſti juvenes & plethorici ratione ſuperabundantis materiæ ſat habeāt unde febris longiſſimo tempore, niſi fugatur medicamentis, nutriatur.

Qui gloriantur de ſecretis febri fugis ſpecificis, quod absq; corporum purgatione modò hanc modò illam febrim profligarint, & proinde univerſaliter inferre-

non

non erubeſcunt, ac ſi omnes cujuscunq; generis febres ſimili modo profligari poſſint, illi certè veritatem non dicunt; Certò enim certius eſt, ejusmodi remedia, quamvis in ſuo genere ἐνεργικώτερα, nullum unquam habiturum effectum, niſi vel naturæ vel artis beneficio purgatio præceſſerit. Acceſſiones febrium intermittentium impediri poſſe non nego, nunquam tamen hoc fiet ut ne recidiva vel alia graviora ſymptomata reduplicentur. Vidi talem & talem, inquiunt, qui tantillo pulviſculi albiſſimi cultelli cuſpide comprehenſo febricitanti ab initio exhibito intra 24. horas ſanitatem iterum aſſequutus eſt.

Alium item qui poſt habitis purgationibus, phlebotomiis & à Medicis provincialibus pro deſperatis habitus, exiguo aliquo ſecreto priſtinæ ſanitati reſtituit. Reſpondeo primum caſum de non alia, quàm febri Ephemera accipiendum eſſe, quæ ipſa ſua ſponte etiam intra 24. horas terminatur. In alia caſu quodcunq; factum eſt, illud potius præmiſſis medicamentis attribuen-

buendum dico, purgatio ſiquidem ſi præceſſit huic meritò acceptum referatur, non ſecreto illius Agyrtæ, ſi quid præſtitum fuit; Quod verò uſurpatis catarctis nihilominus aliquando febris æqualis, vel etiam acrior perſeveret, id fit propter ſubtilium humorum intra venas, quas Diaphoretico prius diſſipari oportet reliquias. Vel etiam quod corpus ita apertum aut dilatatum à frigido quocunq; aëre iterum offendatur, ut febri poſtliminio locum cedat.

Idem autem uſu venit iſtiusmodi Empiricis, qui purgationibus radicalibus ab aliis præmiſſis corroborante aliquo ſanitatem demum conciliant, ac illis qui propugnaculo ſeu portâ benè munitâ, hoſtibus foràs propulſis, ſine armis arcem occupare & defendere dicuntur. Nulli tamẽ Medicinæ qualicunq; etiã dicteriis hiſce probrum dixerim; quum nulla tàm tenuis videatur, quin proprietatum virtutumq; quarundam certa de ſe præbeat teſtimonia; Quin imò magis ad docendum illos,

quibus curæ & cordi eſt, morbos tutò jucundè curare, ea omnia prolixius perſequor.

CAP. XX.
De Febri quartana inveterata.

OMnium febrium intermittentium Quartana, ſecundum quod Hippocrates & quotidiana teſtatur experientia, mitiſſima eſt tutiſſimaq́. Attamen vitam noſtram querelis, vel maxime exoſam reddit ob id variis modis ægrotantibus infeſtiſſima eſt.

Poſtquam enim corpus occupavit ſemel, rarò ante 6.7.8.12.15.18.24 menſem, prout invenit, quo nutriatur, reſolvitur. Abſumtà etiam materià corpus usq́, adeò labefactatum, macidum & nigricans derelinquit, ac ſi in Arabià vel Ægyptia aliquandiu vixiſſet, Quidam aſſeverant ſanitatem inde conſtantiorem implantari; attamen horum

Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum. Verum ideoque eſt,

quem-

quemquam absque ipſius auxilio ſanum perſiſtere poſſe; Quinimò quisque non exoptet aliter, cum antequam ad id perveniatur homines tàm diſcruciat, tantisq; ærumnis, ſcyrrhis renum & hepatis, hydrope, ictero, melancholia Hypochondriaca & id genus aliis langueribus afficiat, ut nihil ſupra.

Inter Medicos valdè controvertitur de loco primario, ubi materia hujus febris propriè diverſorum habeat, adeò ut nullo modo indagari medicamentis nedum fugari queat. Qua de cauſa etiam opprobrium Medicorum dicitur. Verum relicta hac diſputatione ad duo principalia puncta conſideranda nos accingamus. Primò, numquid obſervatum ſit à febri quartanâ confirmata medicinæ operâ quenquam unquam convaluiſſe. Secundò, ſi qua convaluerint, quibus remediis illud factum ſit. Quibus utrinq; debitè penſiculatis, facilius poſtea de loco, ubi materia conſiſtat, judicare eſt; A perceptione namq; effectuum ſæpè in cauſarum

notionem feliciſſimè provehimur. Quod primum attinet, nullo modo abnegandum eſt, febrem quartanam confirmatam à quibusdam tàm externis quàm internis medicamentis profligatam eſſe, nec erit Medicus practicus, qui Æſculapium tam difficilem habuerit, ut ne ſemel vel aliquoties hoc ipſemet perfecerit.

Si jam inquiramus in Medicamenta eorumq; qualitates, quibus hoc factum fuit, reperiemus ea calida acria penetrantia, quæq; omnia meatus aperire, ſanguinem agitare, ſpiritus alterare, & inprimis in venus operationem edere potuerunt.

Ex numero ſiquidem externorum Medicus Apium vel Rutam minutam conciſam carpo, duabus tribusq; ante paroxyſmum horis ſuper imponit.

Alter cepam Theriaca repletam, & toſturæ medio in Cataplaſma reductam; Alius telam aranearum Terebinthina oleoq; ſpicæ commixtam adhibet; Alius iterum unguentis calidis & ſubtiliter penetrantibus utitur. Quin imo egomet ipſe (abſit

(abſit jactantia) quosdam curavi, brachio ſolummodo applicando mixturam è cornu Cervi nuper combuſto ad nigredinem, Mumia, item & allio. Quæ ſingula calidam ſubtilemq; facultatem impensè participant, puſtulas etiam, ruborem et inflammationem in ſubſita parte, dolorem item capitis, Spirituum alterationem ſudorem in lecto ſiſtendo, ſuscitant. Similiter non nemo ad ſe rediit infuſione Aquæ vitæ cum pyrethro, Zinzibere, pipere longo āte horripilationem largâ doſi aſſumta. Quo ipſo etiam Empiricus quidam in his regionibus plurimos è Ruſticorum tribu curæ ſe concredentes ipſius, ſudorem nimirum in lecto provocando vel forte aliquod exercitium injungendo liberavit.

Alii priſtinam ſanitatem integrè aſſequuti ſunt, ſolo Sinapi in aceto vini calido aſſumto; Alii beneficio ſucci Chelidoniæ & Rutæ; Multi etiam liberali doſi Theriacæ vel Mithridatii, Floribus item Sulphuris cum aceto vino; Aquæ etiam vitæ multi cum Vitrioli Aqua; Sic Cu-

Digitized by Google

prum, Stannum & Mercurius præparata ritè, & Diaphoretica facta aliaq́; plurima, quæ ſingula ad prædictorum naturam accedunt, plurimum profuerunt.

Proinde ex illis curationibus medicinarumq́; enumeratarum effectibus colligere indubitata ratione poſſumus: Cauſam febris quartanæ confirmatæ proximam, aliud nihil eſſe, quàm ſubtilem materiam in ſanguine hoſpitantem, ad cujus incrementum, fluxum & refluxum ſtatis temporibus interveniente Caloris vel frigoris commutatione paroxyſmos parturit, inſtar æſtatis & hyemis, cujus tamen cauſas ad unguem reddere nullus & nemo poteſt.

Eiusdem argumenti eſt, quosdam Quartanarios nuper reſtitutos tranſeundo Aquam, vel loca concava, humida, in idem malum facilimè incidiſſe, quod ſatis ſuperq́; etiam confirmat noſtram ſententiam, in cauſa nimirum eſſe ſubtilem quandam & naturæ contrariam eſſentiam in ſanguinis maſſa & ſpiritibus, quod ea in inſtanti quaſi alterata febrim iterum ceu crabones excitet.

Quod

Quod opinionem attinet illorum, qui putant materiam febris quartanæ eſſe humorem viſcoſum, Melancholicum in liene, hepate, Meſenterio aliisq́ſtomacho vicinis partibus deliteſcentem, eam tribus potiſſimum argumentis proſcribo; primò quod non video, quomodo Epithemata aliaq́pulſui ſuperpoſita ad profunditatem usq́ corporis tranſire, & prædictum humorem expellere per loca conferentia posſint; Quem ipſum humorem tamen puta febris ipſiſsimam cauſam, neceſſariò antequam febris ſolveretur, è corpore removeri oporteret. Attamen illa ſine omni dejectione, per quam groſsi humores aliàs exturbantur, feliciter operantur. Quin imò nec Diaphoretica interna uſui forent, utpote, quorum uſum, dum ſeroſos & ſubtiles tantum humores ſpectent, idq́ per ſudorem & urinas craſsior humorum viſcoſiorq́ & conſequenter febris difficilior ſtatus eſſet ſubſequuturus.

Secundò quod ſecundum hanc theoriam Medicamenta purgantia verè ῥιζοτομα

harum febrium quamvis confirmatarum penitus forent remedia, ubi econtrario purgare corpus in quartanis ferè nihil ſit aliud quam perturbare, dirisq; cruciatibus abſq; ulla mitigatione corpus augere. Id quod aliunde non proficiſcitur quam quod prædictæ partes ſubtiles è venarum mole purgantium Opellâ ad centrum corporis & ad cor usq; revellantur abſq; tamen abſoluta earum per ſedes amolitione, uti demonſtravimus.

Tertia ratio eſt, quod illæ partes ſi cauſam febris iſtius foverent, neceſſario obſtructas & aggravatas oporteret eſſe, quod in omnes non cadit, ſed in quosdam duntaxat. Quamvis contendere quis poſſet, a diuturnitate potius febris illa accidentia in uno quidem magis in alio minus pro partium diſpoſitione multiplicari. Si namq; ex vitio hepatis & lienis ſanguis alterationem & corruptionem contrahit, quidni etiam eadem facilitate ſanguinis perverſitas ad illa ipſa proſerpat? Verum enimvero, quod diximus tanta fundamẽ-

torum

ſorum evidentiâ nititur, & cuiquam in oculos manifeſtè incurrit, ut ſermonem ea de re longius producere omnino ſupervacaneum exiſtimem.

Neq; ergò inconveniens dictu, neq; impoſsibile arbitror eſſe, quod materia febris Quartanæ ab initio quidem in ſtomacho accumulata, poſtea vero humoribus craſsis eſſentialiter mixta ſanguinis maſſam coinquinet, uti dictum eſt & ſuper hoc fundamentum tota curationis norma ſuperædificandam cenſeo. Quicunq; ergo affectum hunc tàm immanem prævertere cupit, ſtatim in principio, ubi ſtomachus malè habere & ſuperabundantia humorum alterari incipit, ad methodum generalem ſupradictam ſe convertat, purgando ſcilicet corpus repetitis vicibus donec ab omni impuritate penitus exhauriatur; poſtmodum conſtipatos meatus aperiendo ſanguinem ſudorum provocatione clarificando ventilandoque venæ ſectione: Quorum omnium beneficio æger à multis morbi miſeriis & afflictionibus præſervabitur.

Digitized by Google

Quod curationem attinet æger quartanâ aliquandiu ſatis exanimatus, poſthabita quorundam rudi ſententia, in curſu nimirum ſuo quartanam non eſſe impediendam, *neque tamen purgatus, purgationem inprimis inſtituat, mitiorem quàm ut ſtomachi vicinarumq; partium regionem ſuperet, ne ſcilicet in curationis progreſſu humorum efferveſcentia earumq; ad periculoſiora inferenda Symptomata perverſitas metuenda ſit. Ad id muneris perficiendum vomitoria præſtò ſint ſupra dicta, non tamen ſcyrrho lienem vel hepar infeſtante: Eo enim in caſu non tam vomitoria quàm Cathartica uſui ſunto: Ægro verò emaciato humoribusq; viſcoſis redditis, biduum vel triduum (indies tres vel quatuor hauſtus aſſumendo) ſequens digeſtio prodeſt.*

R. Seri lactis vaccini recent. unc. xvj
Syr. ſcolopendrii D. Fernelii
Fumariæ ſimpl.
Violar. ſolut.
Mannæ calabrinæ ana unc. ij.
Salis

Salis Tartari Vitriolati gran. xxiiij.

Miſceatur in vaſe terreo Vitriſ. Clariſ. cum albumine ovi, & colata, aromatizentur cum a. Cinamomi. Stomacho hoc modo evacuato pro exigentia ipſius (aliàs Catharrica miſſa faciamus) tribus quatuorve horis ante acceſſionem totum corpus potiſſimum tamen ſpina dorſi unguento Bezoardico benè inungatur, & ſudor in lecto vel beneficio Inſtrumenti lignei ſupra nominati liberaliter provocetur. Attamen ſi patiens enervatus nimium prædictam tractationem ſufferre nequeat, in peculiariter ad id compoſito inſtrumento ſedeat, capite foràs protenſo, ſubtusq; decoctione Malvæ, bismalvæ, florum Meliloti & Camomillæ collocata, ad calorem nativum excitandum, poros aperiendos, ſudoremq; deniq; facilius proliciendum.

Decocti enim illius vapor cutim humectat, poros penetrat, materiam præparat & ſimul educit, multo majori cum confe-

rentia,

rentia, quàm aliàs in ſicco aëre fieri ſolet. Ideoq́ accedente victus humida ratione potiſſimum hauſtu juſculorum carnis, tepido, ſeri lactis, vel hydromellis ſimplicis aſſumto mirum in modum & ſudorem & morbi profligationem promovebis. Tertio poſt die operationem hanc reiterare neceſſe, ubi primâ vice febris non fecerit divortium, Corpora autem bene calefacto ventoſas, unam vel alteram cum ſcarificatione ſuper lumbos applicabis, easq́ ſanguine benè ſaturatas ſecunda vel tertia etiam vice, ſecundum quod ægroti vires ſufficiant reiterabis.

Proximo verò die paroxyſmi ab omni vacandum remedio, ad attendendum ſolum, num ceſſarit nec ne. Hoc enim ſi factum eſt ſalva res eſt, ſin minus ſingula ad tertiam vel quartam usq́ vicem repetere operæpretium eſt.

Cæterum durante eadem cura debito tempore & victu multum reſtaurante nutriendus æger eſt, ventris conſtipatio tollatur Manna cum pauxillo infuſionis ſenæ vel per Clyſteres.

Peracta

Peracta feliciter curatione in victus regimine, quantum poteſt, rectè ſe gerat, aërem frigidum, ventos, pluviasq; fugiendo, donec penitus priſtino vigori reſtitutus fuerit. Quocunq; enim errore in recidivam delapſus, ſepties tanto periculoſius decumbet.

Quod reſtat oppilationes Epatis lienis, labefactatum ventriculum à febre relicta ſuo quodlibet remedio recuperare oportet.

1. Contra duritiem & Obſtructionem lienis.

℞. Unguenti roſati ℥i.
Unguenti Bezoard. ℥ß.
Oleum Gummi Elemi ʒij.
Miſce.

Hoc ipſo regionem lienis ſingulo ſero duarum vel trium ſeptimanarum ſpatio ſuperinunges.

Contra Opilationem hepatis.

Hic maximoperè valebit unguentum Naſturtii aquatici ut ſupra de pleuritide præparati, quotidiana itidem Diaſolis cum conſerva cichorei flor. bugloſſ. vel borraginis Exhibitio; ſuper omnia tamen in his du-

his duabus partibus obſtructionem commodiſſimè jugulabis decoctione vulnerariarum herbarum aperitivarum detergentium expellentium, virgæ nimirum aureæ vincæ, pervincæ, veronicæ, centaureæ, ſaxifragæ Aquileiæ, Millefolii, pentaphylli, Cerefolii, ſcolopendrii & aliarum ſimilium.

Sola imbecillitas ſi adfuerit, nulla in diſpoſitione partium relicta decem vel duodecim dierum ſpatio ſingulo mane Chryſobezoar ad ij. *vel* iij. *grana cum pauxillo Gelu Cytoniorum deglutiat & multum ſine dubio confortabitur.*

CAP. XXI.
De Hydrope.

HYdrops ad morbos pertinet Chronicos & inſanabiles præſertim ſi fuerit inveterata, diverſas agnoſcit cauſas, prout Doctores earum mentionem faciunt: Duæ verò duntaxat ex uſu ſunt.

Primò Aqua in hypochondriis collecta exhauriatur, poſtmodum ſingulæ partes corro-

corroborentur & fervor hepatis contemperetur. Sic enim & generationi materiæ in ipſa parte, & collectioni in partem reſiſtit.

Quod primum attinet, cogitandum eſt num materia ad expulſionem diſpoſita ſatis nec ne. Id quod particulariter ex urina alba, quodammodo ſubjugali inſtar ſeri lactis, & quando calori admoda confeſtim inſtar coaguli inſpiſſatur colligere eſt. In hoc ergo caſu tali Hydragogo opem parabis.

R. Magiſterii Argenti dejector. gr. iij. v. vel vj. pro viribus.
Vini Malvatici vel albi opt. ℥ ij
Diſſolve invicem f. potio frigida.

Exhibeatur bis terve, tertio ſemper die, ſi opus eſt, eousq; donec omnes aquoſitates penitus abſumantur.

Aliud.

R. Sem. Ebuli recent. ℥ß. vel ℥vj.
Secundum virium differentias.

Fiat emulſio cum juſculo carnis vitulino,

lino, veluti Amygdalarum, modico ſaccharo dulcoranda & aqua Cinamomi aromatiſanda. Bibatur ſatis calidè reiteratò, quotieſcunq; opus eſt.

Aliud.

In defectu ſuperiorum ſequens ſubſtituatur.

R. Scammonii more ſpagyrorum
depurati gr. v. vij.
Ol. Salis Gemmæ gutt. iiij.
Ol. Caryophyll. gutt. i.
Conſerv. roſ. ℥j. Fiat Bolus.

Non minori promtitudine quàm priora aquas per alvum & urinas deturbabit.

Huic uſui etiam Extractum Eſulæ, Elaterii, Hellebori aliorumq; hydragogorum inſervire, commodè poſſunt. Quiſq; pro ſuo arbitratu vel potiùs pro ſua experientia eligat quod velit.

Ad corroborandas partes labefactatas quinq; vel ſex auroris continuis detur Chryſobezoar cum Sirupo juſculi Cytoniorum, ſed nec ſudor prohibeatur, ſi natura eò ſit proclivis.

Cale-

Calorem hepatis reſtinguet ſal prunellæ per ſeptem hebdomadas ſingulo manè ad viij. gr. cum Aqua ſucci Cardobenedicti exhibitum. Interim victus inſtituatur è pullis, avibus, carne vitulina, agnina toſta, ovis recentibus, potus ſit Claretum ſi fieri poſſit.

Tumor Ventris *rebellis exiſtens adeò ut ne ſuperioribus ritè adminiſtratis cedat, ſequenti unguento, modo de progreſſa purgatione nullum ſit dubium, tractandus eſt.*

℞. Summit. Ebuli vel Sambuci viridis ℔ iiij.
Butyri recentis ℔ ij.

Bulliant ad conſumtionem humiditatis. Colaturæ addantur

Ol. Sem. carvi recenter deſtillati. ℥ j. Miſce.

Corpus eôipsô ungatur circa tumorem bis in die, & conſumetur.

Interdum veſiculæ, puſtulæ, vel inflammatio in ſcroto, coxendice, cruribus aliisq; partibus acris materiæ intra cutem reſti-

tantis cauſâ, aliàs in principio, aliàs in declinatione ſuboriuntur, & tum inter plurima remedia hoc ferè primatum obtinet.

℞. Auricular. Judæ num. xx.
Aqv. Sambuci ℥ xx.
Infundantur per horas xij. Deinde bulliant ad caſum medietatis, Colaturæ addantur.
Semin. Mali Cydonii ℥ ij. & fiat *Mucilago in qua permiſce*
Olei Sambuci
Roſar. completi an. ℥ iß.
Quô ipſô ſubitò omnis ardor & dolor mitigari, profligariq; poterunt.

CAP. XXII.

Contra menſium retentionem.

PRovocatio menſtruorum præter naturam retentorum, operatio eſt tàm incerta, variabilis, tamq; infinitis ſubjecta circumſtantiis, quàm fortè nulla alia in tota Medicina. Quemadmodum enim Matrix ratione formæ, facultatum, officiorum,

orum, effectum & operationum verè ſecundus Microcoſmus & vas mirabile exiſtit, adeo, ut intellectum noſtrum natura ipſius longè excedere videatur; Ita & affectus ipſius eius conditionis ſunt, ut vix ac ne vix quidem eorum omnium cauſas ad unguem indagare & cognoſcere liceat. Liquet illud vel maximè in ſuppreſſione menſium, non ſolum à manifeſtis qualitatibus, intemperie calida, humida, frigida, ſicca repletione, inanitione, humorum corruptione, venenis, contuſionibus in ſenſum incurrentibus exorta, ſed & ab amore, gaudio, ſubita conſternatione, cholera, Melancholia aliisq; plurimis Methodo minimè ſubſtantibus; Ad quorum cognitionem Medicus nūquam perveniret, niſi ἐν πλάτει ab ipſo patiente inſtrueretur.

Noſtrorum Bezoardicorum uſum eô ſolum dirigemus, quomodo illorum beneficio Retentioni duplici ex cauſa orta remederi liceat: Primò, quando menſes retinentur propter cacochymiam phlegmati-

cam totius corporis; Secundò, quando à propria Matricis vicinorumq́ meatuum obſtructione.

Ad primam intentionem dabis Mercurii vitæ doſin, quo frigidi humores per os & per alvum mirabiliter purgabuntur. Poſtridiè exhibe Scammoneæ depuratiſſimæ gr. v. vj. vij. viij. vel ∴ cum conſerva Betonicæ vel Gelu Cydoniorum ad majorem gratiam diſſolutæ; Idq́ tamdiu, donec nihil impuritatis in corpore reliquũ fuerit; ægrum interea bona victus ratione ſedulò tractando.

Peractâ evacuatione ſudori ſtudendum eſt, tribus quatuor, vel quinq́ auroris, unguento Bezoardico; Quo ipſo nimirum frigidæ partium externarum ſuperfluitates conſumentur, ſanguis attenuabitur, membraq́ calore refecta à frigidorum humorum detentione liberabuntur.

Poſt ſudorem duarum triumve ſeptimanarum ſpatio ſingula aurora, quatuor vel quinq́ granis Diaſolis cum Syrupo Meliſſæ utantur. Abſtineant à frigidis,

humidis

Digitized by Google

humidis. Et ſic bonis & laudabilibus ſuccis regeneratus, temperamentoq́; in naturalem ſtatum reducto non poterit non felix effectus ſuccedere.

Quòd retentio ab alia cauſa nempe particulari conſtipatione Matricis profecta fuerit, deprehendere eſt ex eo, quòd tempore, quo aliàs fluere conſueverunt menſes, omninò deſiſtant, dolor capitis, inflammatio oculorum, defluxiones calidæ & aliquando hæmorrhogia per os & nares ſubſequantur.

In hac obſtructionis ſpecie inprimis purgatio diſconvenit & venæ ſectio: Quamvis enim à venæ ſectione in Saphena facta ſanguine ad inferiora detracto adjumenti aliquid fiat, quantum præſertim Capitis ſymptomata attinet, primarium tamen ſcopum, qui eſt, ut obſtructio tollatur non attingit; Et vix una è millibus venæ ſectionem admiſſa in Saphena, ſanitatem recuperat.

Curationi ergò huic ſequenti modo Colophonem imponimus; Statim ab initio

dum ſtata purgationis tempora relinquuntur, & menſes retineri incipiunt, exhibeatur Extractum Hellebori nigri ad gr. xv. ve ſcrup. ʒ mane ante exortum ſolis, eoq; die ſæpè juſcula calida propinentur, vitenturq; frigida. Et quando corpus ſtrenuâ Medicamenti actione forté alteratur nihil intereſt. Nec enim præter rationem illud accidit, & cochlear Aquæ vitæ Matthioli vel Aquæ Theriacalis in continenti iterum auxiliabitur.

Bis terve ſi dejecerit, bene eſt, corpore præſertim humoribus non multum referto; Attamen ſi nihil omninò operetur, altera die idem repetatur.

Factâ purgatione quinq; vel 6. grana Diaſolis Syrupo Artimiſiæ manè jejuno ad decem uſq; vel duodecim dies commendentur.

Et abhinc quieſcendum uſq; ad proximum menſem, quo aliàs fluere naturaliter conſueverunt, ad cognoſcendum num ſponte curſum iterari ſorte velint; Sin minus, eâdem viâ incedere oportet quâ prius;

Sed

Digitized by Google

Sed ſi ad quartam uſq; vicem repetita ſingula nihil proficiant per 2. vel 3. dies continuos propè matricis orificium peſſarium hoc geſtitet.

℞. Pulv. Fol. perſicariæ maculatæ ſole exiſtente in Leone collectæ in umbra exiccatæ ℥ij.
Radic. Ellebori nigri pul. ʒ j.
Et cum Gummi Tragacantha in vino albo infuſo formẽtur peſſar. ſ. a.

Hoc ipſo ſanguis menſtrualis cum multis uteri quisquiliis prolicietur.

Quod ſi verò remediis prædictis quamvis ſpecificis attractivis in caſſum laboraverimus, & ægrota fortunam artemq; ulterius experiri voluerit, ultimum præſidium eſto Balneorum uſus, ſecundum Medici alicuius συμβουλευσιν inſtitutus, & interea per intervalla peſſarium interponat. Si verò nec tum Colophonis imponatur, incurabilis prorſus habeatur obſtructio, nulliſq; remediis impoſterum tentanda. Diæta correſpondeat Medicamen-

tis neceſſe eſt, idq; ſecundum conſtitutionem temperamentum, conſvetudines, ætatem, morbi durationem & alias circumſtantias.

Ad eundem modum puellis quoq; menſium primitias promovemus, attamen cautè ne hoc fiat præmaturè, ne plantarum flores carpantur antequam creſcant. Fieri enim poteſt ut majori hinc afficiantur damno, quàm ad ſanitatem auxilio.

CAP. XVIII.

Ad difficilem partum.

Difficultas parturiendi à diverſis cauſis procedere ſolet. Ad harum itaq; diverſitatem diverſa quoq; excogitentur remedia neceſſe eſt. Nos verò ea tantum perſtringemus quibus labores iſtiusmodi parturientium quamvis fœtu naturaliter jacente & tempore completo ob facultatis expultricis ignaviam tantùm, exaſperati ſublevari & promoveri poſſunt. Quo in caſu ad duo præſertim veluti ſanitatis anchoras confugiendum.

Primò

Primò detur Diaſolis quantum convenit cum cochleari vini Malvatici, vel alterius vini albi generoſi.

Secundò umbilico illinatur unguentum Bezoardicum &c. Si tamen minorem, quàm par eſt, efficaciam præſtiterint, Mercurius vitæ debita doſi exhibeatur in cochle. vini vel juſculi carnis. Et in continenti, quando nauſeare & vomere cœperit, facultas expultrix ad expellendum fœtum ſimul calcar accipiet. Nec abhorreatis á tali medicamento. Eo ipſo enim plurimis in acie novaculæ quaſi conſtitutis, hoc in caſu praſtò fui, æquè delicatis quibus nulla ſpes ſuperſtes erat, quàm robuſtis & paganis, ut undiquaque hariolari quis poſſet. Quin imò fœtum ſemiputridum ſæpé & ſecundinam biduum, vel triduum poſt partum relictam beneficio iſtius, ſalvâ matris vitâ, diſcedere fecimus. Mercurium vitæ ergo quilibet Medicus hac in parte optimâ de notâ commodatam ſibi habeat. Inter omnia enim quæ huic uſui natura ſuppeditavit, (quã-

vis in maximâ copia) illum ipſum experientia veluti Regem nobis probavit. Neq; exiſtimandum puerperas nimium tormẽtis eô ipsô diſcruciatas iri, dum aliás ἄνω καὶ κάτω ſatis perturbet: Operari enim incipiendo, ut ſic loquar, operam finit ſuam. unde meritò cuiquam videri poteſt confortando potius, quám quovis alio modo prædictos effectus omnes perfici & exerceri.

CAP. XXIIII.

Contra Calculum.

CUrationis eorum qui calculi tormentis afficiuntur, ſumma hæc eſt: Ut nimirum adſumãt doſin Diaſolis in cochleari vini albi, & lumbis unguentum Bezoardicum obducere ſinant.

Dum enim in lecto prædictis remediis ſudare cœperint, meatibus urinariis diductis tophi facilé dejicientur. Attamen ad hoc etiam attendendum eſt, quòd ventre plurimum conſtipato & hypochondriis flatibus diſtento, Clyſtere carminativo fla-

tus

tus diſſipare oporteat; In caſu quod prima vice fruſtranea fuerit opera, nec alvus Clyſtere dejiciatur, ventoſitatibus interim reſpirationi frænum injicientibus, uti ſæpè repetitis etiam clyſteribus uſu venit Mercurius vitæ vel Sal Vitrioli vomitum ciendo integram curam præſtabunt.

Præſervationi ſtudemus commodiſſimè, exhibendo bis quotannis (vere ſcilicet & autumno) ſalis Vitrioli quantum ſufficit. Interea doſin Diaſolis cum vino albo manè ante novilunium ad ſudandum porrigimus.

Et hoc modo diætæ convenientis regulas ſimul obſervando temporis ſucceſſu cauſa hujus mali ſævaq; ſymptomata ipſius penitus extirpabuntur; Nolo tamen intelligi de iis, qui vitio hæreditario aut naturæ defectu decubuerint.

CAP. XV.
Contra ſcabiem pruritoſam & malignam.

QVi ſcabie à ſanguinis corruptione hu-

humoriſq; melancholici confuſione exorta, divexantur, nec delumbes interim, inprimis ad curandum valetudinem doſi mercurii vitæ ad ciendum vomitum opus habent. Altero poſt tertioq; die purgationem extractô Ellebori nigri inſtituant. Viribus autem deſtituti hanc aſſumant potionem.

R. Epithymi recent.
Fol. ſenæ ana drachm. j. ß.
Agarici albiſſimi non troch. ſcrup. j.
Tartari albi drachm. j.
Seminis Fœniculi drachm. ß.
Aquæ ſucci fumariæ unc. iij.
Infundantur per horas ſex, colaturę addatur Mannæ Calab. unc. j. fiat hauſtus.

Poſtridie etiam vel tertio poſt die pro re nata reaſſumendus; Qui veró hanc potionem adverſantur pillulas noſtras cephalicas, præmiſſa tamen humorum appropriato aliquo lactis ſero, capite de febre ardente ſupra deſcripto, præparatione, in locum

locum ipſius pro purgatione adſciſcant: Reſpiciendum autem ſedulo eſt ad ſiccitatem corporis. Pillulas enim in ſiccis conſtitutionibus ſine humido vehiculo ante & poſt ipſarum uſum exhibitas plerumq; ſteriles ſequuntur operationes.

Poſt purgationem ſanguis mittatur, poſtmodum quinq; vel ſex dies continuos mané ſudori ſtudeant, beneficio inſtrumenti ad eum uſum capite de paralyſi peculiariter deſtinati, exhibendo ſcilicet intrinſecus Diaſolis aliquot grana & ſuperbibendo, ad promovendum ſudorem hydromelitis ſimplicis bonum hauſtum: ſi tamen adhuc ſanguinis evacuatio uſui foret illam repetere tantó magis prodeſſet.

Diætandi ratió ſit, ut quævis ſalitæ, artocreata, ferinæ allia, cæpæ, ſynapi, vina aliaq; ſanguinem calefacientia, ſpiritusq; irritantia, ſtudiosé evitentur. Pro potu inſerviat hydromel, ptiſana, aliquando etiam ſerum lactis, Betonicâ, Bugloſſâ, Boragine, cerefolio, fumoterræ, ſcolopendriâ, cichorea, ceterach. vel id genus aliis con-

tem-

temperatum et albumine ovi uno vel pluribus ſecundum indigentiam clarificatũ, deniq; ſaccharo dulcoratum & aqua cinamomi modicè aromatiſatum. Et hoc modo triginta vel quadraginta dies procedendo, per vices etiam leve catharcticum propinando, & ſingulo mane exiguam Diaſolis pilulam abſq; tamen ſudoris prolectione, niſi poſtulet natura, deglutiendo, fieri non poteſt quam ſanguis mundificetur & proxima ſcabiei cauſa penitùs peſſum prematur.

Pendendo hoc curationis negotio quãdo opus videtur linimento aliquo extrinſecus uſurpando ſubſequens præparatio præligatur.

℞. Suc. Naſturcii aquatici depurati
Plantaginis ana lb. ij.
Rad. Peucedani recent. in minutiſſima fruſt. inciſ. lb. ß.
Unguenti roſati lb. j. ß.

Bulliant in vaſe terrea vitrif. ad conſumpt. ſuccorum.

Expreſſioni addantur.

Spirit. Therebintinæ ſulphureat.

Google

vulgò Balſami ſulphuris
unc. ß.
Sublimati Veneti ſubtil. pulveriſ.
drach. j.
Camphoræ drachm. ß.

Hoc unguento corpus ſubtiliter bis terve ſingulo biduo, decreſcente luna, delibutum, ilicò ardoris mitigationem, materiæ digeſtionem, ejusq; per poros cutis depulſionem, deſiccationemq; quæ omnia in ſcabie per habitum corporis curanda neceſſaria ſunt experietur. Quibus ſingulis lectoris mentem delibare volui, ne deſint miſeris ægrotis vera medicina ſolatia. De gallica illa ſcabie tractare hoc in loco animus non fuit. Quamvis enim prædictum remedium alicui prodeſſe poſſit, nihilominus tamen methodus medendi alia utrobique meritò inſtituenda.

CAP. XXVI.
Ad ſuggillata & contuſiones.

S*Uggillatorum ſeu contuſionum medela ordinaria hæc eſt: Contuſio vehemens*

magnæq; activitatis venæſectium ilicò indicat in brachio oppoſiti lateris; Tota autem corpore conquaſſato, in vena dextri brachii media, unctionem item bis terve repetendam ex unguento Bezoardico, dummodo os fractum vel dislocatum non fuerit, & interim cõtuſio exterius apparaerit. Hoc adeò proficitur, ut nullo alio opus ſit unguento.

*Interna cõtuſio ꝑter venæ ſectionẽ ſequẽtis *traumatiæ potionis uſum quotidie manè & veſperi ingeminari poſtulat, ab uncia dimidia ad unciam integram p vices.*

* Vulneraria et Consolidantes =

℞. Oculor. Cancri pulv. ʒiiij.
Aceti vini albi odoriferi ℥vj.

In magno vitro fiat infuſio in B. M. tantisper donec acetum non ebulliat amplius, poſtea colaturæ per inclinationem adde ſacch. pulv. ℥ij. Diaſolis gr. xxx. Æger ſe teneat calidè abſtinendo à frigida potione, ſtudendoq; calidæ victus rationi. Ventrem ſtipatum Clyſtere emolliendo. Hac Methodo paucos intra dies ſanitas redintegrabitur, dummodo non pars quæ-

dam

dam principalis noxam, acceperit ad quã reſarciendam nulla forent remedia.

CAP. XXVII.

Contra Gangrænam.

QVi Gangrænam curare vult antè omnia malignitatem ipſius benè perſpectam habeat neceſſe eſt. Non multum enim differt à morſibus venenaſorum ſerpentum. Quamvis enim tàm acutis, ſubitaneis & perniciosis Symptomatibus in vitæ fontem non ſæviat ut in morſibus viperarum, Aſpidum & ſimilium fieri ſolet; nihilominus tamen ſenſim & ſenſim tantam corruptionem inducit, ut & ſpiritus quoscunq; tangit læthaliter inficiat, quæ ipſa infectio, dum per Arterias cordi usq; ſubrepit, intollerabilium ſymptomatum, imò ipſiusmet mortis, quamvis tale quid ab initio ſuſpectum non fuerit, anſa exiſtit.

Ad detruncandam ergo Hydram hanc, idq; Herculeo ſucceſſu, non ſolum collimandum eſt ad remedia Topica eaq; Balſamica eſſentialia, quibus nimirum mem-

bra è corruptione defendantur, natura in ſuperatione carnis mortificata adjuvetur, ſed etiam ad Bezoardica, quibus cor athleticè muniatur, & ſupradicta infectio eminus arceatur.

Quod externa remedia contra Gangranam attinet quæ ἄνευ παρολκῆς & citò adminiſtranda eorum magna eſt diverſitas; Et quodvis fortè approbari poteſt in ſuo genere oportuno tempore adhibitum. Inter maximè generalia tamen & ſecuriſſima hoc ſe nobis offert.

℞. Ol. Salis communis diligenter deſtillati.
Ol. Vitrioli potentiſſimi ana ℥j ß.
Salis ammoniaci purificati ℥ſ.
M. in vitro.

Uſus ejus eſt, ut ſuperior carnis mortificatæ pars ſcarificata Emplaſtro pro defenſione quadam circumpoſito eo ipſo ſubtiliter fricetur. Si enim pars ſana tangitur non tàm metus eſt, eam corruptam, quàm dolorem fortaſſis immanem excitatum

tum iri. Illicò etiam cataplaſma tantæ magnitudinis ut circum jacentes partes benè cooperiat imponatur.

℞. Farinæ Fabar.
Hordei ana ℥ſ.
Decoct. ſummit. Carduibened. & Anethi q. ſ. coquantur in formam Cataplaſmi & addātur Oxymell. ſimpl. ℥ij.
Theriacæ Diateſſaron. ℥i.
Myrrhæ Trogloditic. ſubtil. pulver. ʒij.
Miſce.

Ad hæc ſi viſitando ægrum Gangrena in Eſcharam quidem redacta reperiatur, ea tamen optatò non progrediatur repetendi ſupradicti corroſivi uſus minimè eſt; Quinimò Cataplaſma ſolum eſt uſq; continuandum, donec caro mortua à viva perfectè ſeparata conſpiciatur.

Hac enim dextrè peracto Chirurgi ad alia medicamenta pro ut ſe indicationes offerunt tutò progredi poterunt. Circum-

circa etiam pauxillum Diaſolis ſi placeret inunctum, malignitati Gangranæ ſummoperè reſiſteret.

Prædictum cauſticum eſcharum inurit ſeparatu facilimam, humorum concurſum ſiſtit, carnem à corruptione præſervat & undiquaq; laudabile fundamentum producit. Neq; in nimimis æqualia iis metuenda erunt ſymptomata, quæ aliâs Arſenicum ſingulari licet artificiô (ſi Diis placet) ad eum uſum præparatum & fixum vel dulce redditum inferre ſolet; Docebo prius ἐργασίαν ipſius poſtea hiſtoriam de ſiniſtro prorſus & funeſto ipſius uſu, (quippe venenum eſt ſpecificum naturæq; humanæ inimicum) recitabo. Optima ergo præparatio hujus quæq; ab omnibus, etiam Paracelſo lib. 1. de rebus naturalibus cap. 9. pro ſuſpecta minimè habetur, talis eſt.

R. Arſenici Criſtallini
Salis Nitri purificati ana part. æq.

Pulveriſata in Crucibulo cooperculo in me-

in medio perforato tecto mittantur ad Ignē rotæ tantiſper donec albus eleuetur fumus (à quo ſibi cavendum benè eſt) nec amplius vapor aut fumus appareat. Refrixa materia, quæ alba eſt inſtar Salis Nitri fuſi iterumq́ coagulati, eximatur.

Maxima enim ejus pars Nitrum eſt, quippe dimidium ponderis abſumi prædictumq́ fumum non aliunde quàm Arſenico proficiſci in propatulo eſt.

Dicere quis poſſet, quum Arſenicum totum in auras evolavit, conſequenter etjam malignitatem Arſenici abolitam fore. Verum enimvero Arſenicum quidem totum fugatum eſt, non item Arſenicale, tãtumq́ abeſt ut Sal nitri Arſenicum correxerit, ut potiꝰ venenoſitate Arſenici potitum, ſeq́ ipſo redditum venenoſius, quãdo vulneribus applicatur longè ſæviora ſymptomata inducat, quàm aliâs ſimplex nitrum, quippe quod intrinſecus etiam aſſumitur, facere conſvevit. Adſertionem hanc luculentius Hiſtoriâ confirmabo. Æſtate præterita contigit ut civis quis-

pi-am magno ulcere ſiniſtri Crucis labora-ret. Huic carnis ſpongioſæ & fætidæ de-mendæ cauſâ Chirurgus Arſenicum ut ſupra præparatum adhibuit: Æger certè paucas poſt horas tantis convulſionibus, ſtupiditate manuum, pedumq́; ſudore fri-gido, palpitatione, Deliquio cordis, & vo-mitionibus adeò correptus fuit, ut niſi in-continenti Bezoardicis aciem intus foriſq́; contra inſtruxiſſent procul dubio diſperi-iſſet. Ab hoc & ſimilibus aliis quos ſi-mili ſucceſſu in Cancro aliiſq́; malignis ulceribus obſervavi, quiſq́; ſummo ſtudio ſibi caveat. Ego certè quouſq́; vixero ta-le remedium meum nuncupare nec etiam uſu ipſius approbare nunquam audebo. Et quorſum hoc? Cum rerum omnium Archetypus plurimis aliis de quorum ἀσφαλεία dudum nobis conſtitit nos li-beraliſſimè locupletârit.

Adſumſi quidem Arſenicum ad Em-plaſtrum Bubonibus peſtilentialibus ad-hibendum, verum multum intereſſe cogi-tabis, an ſuper vel ſubter cutem adhibea-tur an item cera & Terebinthina delibu-

tum vel non, præterea concurſus humorum attrahentium admixtorum facultate elicitus, retrò magis repellit quàm quod intró ſerpens venenum admittat.

Deniq; Arſenicum eo modo quem de peſte externa deſcripſimus cum Sulphure & Antimonio præparatum eorum virtute facultatum eſcharoticam & Cauſticam planè exuit, dum ècontra Sal petræ illud acutum magis reddat. Inter Salia enim nullum magis penetrat nec inflammatiora reddit ulcera, quàm Salpetræ in furno calcinatum. Hanc ob cauſam etiam Emplaſtrum meum diutius non uſurpo, quàm donec Bubones maturari, ſuppurari materiam purulentam, foraſq; protrudi incipiunt.

Jam ad μελέτημα propoſitum revertendo ſtatuimus, ſtatim dum hæc fiunt, vel etiam paulò ante ægro doſin Diaſolis cum Syrupo Carduibenedicti porrigendam eſſe, idq; continuandum poſtea ſingulis auroris, donec victi mali iſtius ſigna evidenter acceperimus.

Victus præterea moderandus ſedulò eſt, ne ſpiritus alterantibus, ſanguinem nimium calfacientibus, febremq; excitantibus cibo potuve utantur. Hoc enim ordine Gangræna domari facile & exſtirpari poterit, dummodo vel delumbis ætas vel partis alicujus principalis offenſio remoram non injecerit.

Uſum ergò noſtrorum tot numero morbis reſiſtentium Bezoardicorum jam ſatis ſuperq; (quantum ad χειραγωγίαν ſolummodo opus videbatur) declaravimus. Colophonidem ergò Tractatulo huic addendo: Deum ter opt. Max. ſupplex precor, ut his omnibus Medicamentis ad uſum afflictorum exoptatum benedicere meq; ab Invidorum viruientis morſibus, ad quos ipſe ſolus antidota novit, munire & cuſtodire dignetur. Cæterum candidum lectorem peto, ut hunc qualemcunq; laborē æq; boniq; conſulere, & ſi qua error ignorāti ſubrepſerit, illū ſyncerè æquè, ac ſibimet vellet, meo ſi ſederet loco, interpretari velit.

Quis

Quis enim homo eſt, errare à ſe qui alienum prorſus affirmaverit? Deus enim eſt, ut Propheta dicit, qui ſolus juſtus eſt; Omnes è contra homines mendaces.

Πάντοτε δόξα θεῷ.

HEMETO-LOGIA

vel

Explicatio naturæ uſusq; vomitoriorum.

qua in

Tàm claſsicorum quorumcunq; antiquorum ſcilicet & neotericorum Doctorum approbatione; quã ipſiſſima trium (præcellentium & admirabilium) vomitoriorum mineralium deſcriptione

demonſtratur

Utilitas & neceſſitas vomitoriorum contra plurimos, eosq; difficiles corporis humani affectus

ANGELI SALÆ VINCENTINI Veneti

Non in multitudine bonitas ſed in bonitate multitudo.

Digitized by Google

CAPVT I.

De uſu vomitivorum Medicinæ optimorum quorumcunq; Philoſophorum & Medicorum antiquorum & neotericorum teſtimonio omninò laudabili & neceſſario.

Arbitror certè, quamvis nemo Medicus ullam uſpiam vomitoriorum feciſſet mentionem: quod nihilominus rationis judicio naturali (quo ſummus rerum opifex homines præ cæteris creaturis donavit) deprehendere quilibet poſſit, magnum illorum uſum & inevitabilem neceſſitatem. Idq; non ſolum emunctoriorum, quibus corpus variè hinc inde locupletatum eſt, cauſâ; ſed & quotidianæ experientiæ & admirabilium curationum divite argumento. Attamen cum

eum non deſint phantaſtica ingenia, quæ alienæ, potius libidinis quam experientiæ & Judicii divinitùs, ſibi conceſſi rationem habeant (ſuaq; deq; Ariſtetelis illud æſtimantes: negare experientiam propter rationes, imbecillitatem intellectus arguere) *non potui non facere, quin antequam de particularibus obſervationibus, quas de uſu vomitivorum hactenus obſervare mihi licuit, ſermonem aggrederer, oſorum virulentis morſibus ſequens antidotum opponerem: Hippocrates Medicorum Coryphæus 1. Aphor: 21.* Quæ ducere oportet, inquit, quò maximè natura vergit, per loca conferentia, ducere convenit. *Id quod cum ſale acceptum idem eſt, ac ſi* Hippocrates *dicere voluiſſet, quòd omnes evacuationes qualitercunq; etiam inſtitutæ, abſq; reſpectu ad naturam habito incommodæ prorſus ſint & illegitimæ. Quinimò Medicum naturam cujus miniſter eſt, ceu Magiſtram intuere ſemper oportet, ut ne unquam quicquam ipſi contrarium*

aut

aut impoſſibile moliatur ſed benè obſervet, quæ per quam viam ad naturæ motus juvandos evacuanda ſint; Aliquando enim per ſeceſſum, aliquãdo per vomitum, jam per ſudorem jam per urinam modo ordinariâ modò extraordinariâ viâ (id quod ſæpè, imprimis tempore peſtis veneno à corde per puſtulas, furunculos, apoſtemata &c. naturaliter excluſô, uſu venit) ſupervacanea purgari expedit. Hinc eodem ſenſu Hippocrates lib. 1. Aph. 2. affirmat: Si qualia purgari oportet, purgentur, confert, & facilè ferunt, *ſi contra, difficulter. Et iterum lib. 4. Aph. 3:* In medicationibus talia educere è corpore, qualia ſpontè prodeunt utile; quæ vero contrario modo prodeunt, cohiberi oportet. *Cui ipſi ut majorem fidem conciliaret, exemplum haud inconnè poſuit lib. 1. ab ipſo Galeno etiam in commentario probatum:* In perturbationibus alvi & vomitibus ſpontinis ſi talia purgentur qualia purgari oportet, conferre & leviter ferri, ſin minus contra.

Adeoq;

Adeoq́ evidenter conſpicitur per has Hippocratis ſententias, humores, mineras morbificas, non niſi per propria emunctoria & vias, per quas natura ſe utiliter evacuare ſolet, deducendas eſſe.

Ex quo ergo rectô talô incedit argumẽtum: quod vomitoria æquè remedia neceſſaria ſint ipſi naturæ, quàm reliqua, quando nimirum naturæ & humoris inclinatio per vomitum viam affectat, ut ſæpe contingit. Dummodo hoc in negotio ſatis prudens eſt medicus ad oportunitates Naturæ veras à falſis, naturales & utiles à non naturalibus & noxiis diſcernendas ne ignorantia occæcatus expulſionem deproperet, cui frenum potius injeciſſe naturæ ſatius fuiſſet.

Hactenus quæ Hippocrates *in genere pro inſtructione nobis reliquit; jam & audiendus eſt quæ in ſpecie de vomitoriorum uſu profitetur.*

Libro quarto Aph. cap. 17 & 16. inquit: Eum qui febricitat cibi faſtidium, morſus oris, ventriculi vertigo & oris

& oris amaritudo purgatione indigere per ſuperiora ſignificat. *Et paulo poſt:* dolores qui ſunt ſupra præcordia, quicunq; egent purgatione, medicari per ſuperiora ſignificat *etc.*

Videmus inſuper Hippocratem vomitivorum uſum magnifeciſſe non in robuſtis ſolum, pro ut alicui videri poſſet, ſed in delicatis etiam & imbecillis. Libro enim de ſalubri diæta poſtquam de tempore vomitionibus oportuno deſeruit in hunc tandem Canonem etiam prolabitur: Quicunq; homines craſſi & pingues ſunt, & non graciliores jejuni vomant, qui verò graciliores ſunt ac debiliores, à cibis vomitum faciunt hoc modo.

Et quod vomitivorum uſus tutus in debilibus etiam eſſe poſſit, minusq; ſuſpecta, quotidiana obſervatio, quâ prægnantes etiam non usq; adeò validas in primis menſibus aſſumptum cibum quotidie per vomitus rejicere liquet, cum nihilominus maxima pars nil quicquam detrimenti

neq;

neq; corporis neq; fœtus ipſius, imò multum potius emolumenti ad facilem & ſalubriorem poſtea partum ſentiat, ſatis ſuperq; teſtatum facit. Sic parvuli etiam & teneri infantes ſæpè ſponte ſuà vomunt. Quod ipſum tamen tantum abeſt, ut naturæ perniciem adferat, ut potius ſtomacho, à ſuperfluitatibus exinanito multis corruptionibus, ex quibus poſtea varia ſymptomata, præveniat easq; penitus eliminet.

Ex quibus omnibus ſole meridiano clarius apparet: vomitoriorum uſum nunquam interdictum fore in ægrotis, qui aliàs ſponte vomitiones ferre poſſint, dummodo de benè riteq; præparatis, & correctis ne vel venenoſa vel nimis acria, quibus æquè benigni quam maligni humores rejiciantur, proſpiciatur.

Ne tamen in mentem alicui veniat, neminem quàm Hippocratem *aſſertionis noſtræ vel autorem vel applauſorem extitiſſet;* Avicenna 4.1.*cap.*18. *(cujus & ſchola Salernitana de conſervatione ſanitatis*

tatis mentionem facit) quindecim ſequẽtibus encomiis vomitoria, quantum ipſorum uſum attinet & procul dubio propriâ ſuffultus experientiâ extollit inquiens:

Ac primum quidem, quod capitis gravitatem tollit: idque maximè, ſi ex humorum ac vaporum multitudine è ventriculo ac membris inferioribus ſurſum vergente contracta ſit. Si verò à proprio ipſius cerebri fuerit nocumento, ab eo cavendũ, ut qui gravitatem magis augere ſoleat.

Secundum quod viſus aciem ſubtiliorem reddat: præſertim ſi viſus ob vaporum copiam è ventriculo ſurſum aſcendẽtem obſcuratus fuerit: alias enim offendit potius.

Tertium, quod nauſeoſam auferat ſatietatem humorem enim in ventriculi ſpatio innatantem ad nauſeam excitantem evacuat.

Quartum, quod illi etiam, ad cujus ventriculum flava bilis confluens cibum corrumpit egregie opitulatur: eam enim per ſuperiora exturbat.

Quintum, quod ſtomachi ſubverſionem atq; abominationem ex pinguium ac dulcium alimentorum eſu contractum ſubmoveat.

Sextum, quod appetentiæ amiſſionem, & corruptum ipſius ventriculi deſiderium, quo nimirum acria ſolum, aut acida, aut pontica appetuntur, curet. Vomitus namq; ejusmodi affectionum cauſas omnes, removet: remotis vero cauſis, effectus quoq; tolli neceſſe eſt.

Septimum, quod corporis ex humorum redundantia laſcitudini conveniat: evacuata enim materia, vires corporis omnes levantur & recreantur.

Octavum, quod renum ac veſicæ ulceribus ſuccurrat: materiam namq; eò corruentem ad oppoſitam abducit partem.

Nonum, quod lepræ auxilietur: & maximè quidem, ſi cum vehemēti vomitivo, quale veratrum cum primis exiſtit eliciatur. Hoc enim lepræ materiam eradicatu difficilem è remotis locis ſubducit. Quinetiam primæ concoctionis errata corrigit; quo fit ut reliquæ concoctiones abſolutiores fiant. Lepræ enim origo eſt à contrariæ facultatis corruptione.

Decimum, quod corporis colorem ex vitioſo aliquo humore depravatum emēdat: ipſum enim à cute aliò derivat.

Undecimum, quod epilepſiam ex ventriculi

triculi cum cerebro ſympathia. obortam curet, humorem enim, cujus evaporatione epilepſia accidebat è ventriculo expellit.

Duodecimum quod ictero, illi præſertim qui ab obſtructionibus initium ducit, medeatur: vehementiore ſiquidem vomendi conamine obſtructionum materiæ à locis, quos obſidebant avertuntur. Ad hæc materia etiam pituitoſa, quæ ejuſmodi ferè parit obſtructiones, vomitu educitur.

Decimum tertium, quod aſthmati ſubveniat: cauſam ejus antecedentem tollit. Quin thoracem etiam ac pulmonem calefaciendo ſuperfluitates abſumit, unde aſthma gignebatur.

Decimum quartum, quod tremorem atq; paralyſin curet; harum enim paſſionum materiam aufert.

Decimumquintum, quod magna & nigra ulcera in extremis partibus, & impetiginem (materiam divertendo) curet.

Arnoldus de villa nova *eximius Medicus Papæ, Cardinalium multorumq́, Italiæ principum de ſymptomatibus inordinatum victus regimen ſubſequi ſolitis,*

ſermonem tractando de vomitibus ſequẽtis in medium profert cap. 10. Breviarii: Multos vidi, qui ciborum& potionum multam receperunt quantitatem, qui illicò ægrotare cæperunt, & niſi ejus provocaſſem vomitum, in ægritudinem, vel febrem periculoſam, & fortè mortem incurriſsẽt, qui ſtatim liberati ſunt propter vomitum provocatum. *Et ulterius:* Competit etiam his qui ſtomachũ habent repletum, Phlegmaticis & viſcoſis, & malis humoribus, & etjam febricitantibus ex plenitudine, & repletione nimia, competit etiã his qui habent nimiam gravitatem corporis, abominationem, venarũ extenſionem, & rigorem cum calore: hæc enim plenitudinem ſtomachi ſignificant, & vomitus his competit. *Et paulo poſt de febribus inquit:* Valet etiam contra tertianã veram & notam & contra quotidianam & quartanam. *Proponit etiam inferius vomitiva, quibus ad prædictos*
aff-

affectus uti commodè poſſimus.

Johannes Fernelius *Medicorum dogmaticorum noſtri ſeculi facilè princeps multâ rerum experientiâ clariſſimus quo nomine etiam apud Regem cæterosq; Galliæ principes multos annos in magno honore habitus fuit, diffusè de utilitate vomitoriorum diſſerit lib. 3. meth. med. c. 3.* Quæ verò feciliis & moderata obtigerit vomitio, ſaluberrima eſt & purgationum omnium præſtantiſſima. Noxios quippe humores ex ipſis fontibus ſinceros elicit, & evacuat, omnem quæ in ventriculi capacitate in ejus ve tunicis hæret illuviem inprimis expurgat, è præcordiorum membranis, è cavis jecoris & lienis, & ex pancrea omnis generis ſupervacuos humores ſincero elicit, quos plerumq; nec hiera, nec aliud vehementiſſimum ullum etiam frequens pharmacum in alvum exturbare poteſt. *Id quod obſervatu dignum eſt iis qui omnem ſtomachi illuviem non niſi per alvum deturbare vanó labore ſtudent; Illa enim cum per vomitum potius nata ſit expurgari, nihil efficiunt quàm quód corpus debilitent abſq; tamen cauſæ mor-*

 biſicæ.

biſicæ demolitione. *Et ulterius inquit:* In ventriculum ex his locis viæ breves ac expeditæ magis quàm in alvum directæ ſunt, per quas facilis eſt vomitio. Quanquam autem primum ab interioribus evellit, conſequutione tamen caput reliquumq; corpus levat. Quocirca omnibus opitulatur affectibus qui præcordiorum impuritate ortum acceperunt, languenti appetentiæ, nauſeæ, cibi faſtidio, crebræ vomitioni, ventriculo, præcordiisve diſtentis, ictero, cachexiæ, febribus intermittentibus hemicraniæ, vertigini, intubo, epilepſiæ, ſuffuſioni, omnibusq; capitis affectibus qui præcordiorum ſympathia contracti ſunt, & quos è præcordiis in reliquum corpus effuſa impuritas protulit. In quocunq; igitur affectu langueſcit appetentia & nauſea vomendiq; deſiderium fatigat, ſi pharmaco non ſatis fit, vomitione curandum. Namq; purgatio non eluit, extirpat vomitio, & quæ illinc non facilè labuntur in alvum, promptè in ventriculum remeant. Tanti igitur vomitionis vis æſtimanda.

In ſequentibus veró totam vomitoriorum tecniarſin quomodo nimirum & in quibus

quibus perſonis adminiſtranda ſint, luculenter demonſtrat.

Joſephus Quercetanus *excellentiſſimorum Philoſophorum noſtri ſeculi non poſtremus medicus non ſolum ordinarius ſed & Regis Heinnrici IIII. Gallorum conſiliarius arcaniſſimorum naturæ ſecretorum Myſtagogus & utriusq; methodi medendi Dogmaticæ puta & Hermeticæ experientiſſimus, in Pharmocopæa Dogmaticorum reſtituta cap. 16. de vomitoriis, quantum ipſorum uſum attinet, ſequentia notavit.*

Vacuatio per vomitum in longè majore frequentioreq; olim uſu erat, quàm jam apud nos. Nonnulli inter Medicos recentiores eum idcircò abdicare videntur, quòd corpus plus æquo, uti opinantur, commoveat, & diſturbet, nec non moleſtiſſima plura inducat ſymptomata: adductis præterea his ratiunculis, noſtras regiones multò frigidiores eſſe, quàm Græcorum, cujus nationis Hippocrates frequentiſſimè eâdem vacuatione utebatur, & infiniti poſt illum alii Græci authores, ipſius exemplum ſecuti: addunt etiam,

homines noſtrarum regionum eſſe multò pituitoſiores, & minus ad vomitum proclives. Sed his rationibus & argumentis parum ponderis ineſſe, nemo non videt: quæ idcirco tanquam frivola explodentur, cum econtrà hujus vacuationis uſus utiliſſimus, & ſummè neceſſarius ſit ad plurimos affectus graviſſimos & deſperatos profligandos, licet vel iis, quæ maxima agendi vi & poteſtate excellunt quorumq; ne periculum quidem facere audent, potius ejuſdem ſint inimici, ſic enim naturæ adulatores tantum ſunt, qui imbecillis nimis & invalidis præſidiis eam fruſtrà propugnare conantur, nec potentibus ſatis armis, illius hoſtem ferociſſimum adoriri cogitant: qui interim velut invictus cuncta illorum eccoprotica, imò vomitiva blanda & adulantia ridet, & reſpuit, quibus eliſis vix ſecundò ad eadem auxilia refugere audent.

Quæ ſingula tot authorum teſtimonia (meo arbitratu) meritò ſufficere deberēt, ad opinionem omnibus expectorandam, qui vel ignorantiâ, ambitione, metu, aut avaritiâ, ægrotos miſerè perire maluerūt, quam

quam ab initio ſtatim viribus naturæ adhuc integris exiſtentibus, nec totâ maſſâ ſanguinis intimiore labe correptâ, vomitoriorum beneficio ipſis auxiliari. Verum equidem eſt tàm effranos & contumaces ſæpè Medicis obviam fieri ægrotos, ut ne in ſaluberrimis quidem conſiliis ad ipſorum nutum ſe componere velint. Sunt etiam qui brevi ſpatio & minuta aliquâ medicinâ à morbo liberati, ne per otia quidem cogitent quomodo medicis ſanitatis ſuæ autoribus ſecundum Deum exiſtentibus, gratias referant; Tale enim ſuperiori æſtate uſu mihi venit dum parvulâ quadã pillulâ Laudani mei anodyni à gravi dyſenteria cum febre ardenti colicâ & dolore renum extremo ægrum quendam ſublevaſſem, usq; tertio ſtatim die foras ſe contuliſſet, jam adhuc etiam ſuperſtes, egoq; denarium unum vel alterum pro labore petiuſſem; reſponſum mihi fuit, quod non niſi ad alteram tantum vicem ipſum viſitaſſem, & unius duntaxat pillulæ ſumptus feciſſem. Cujus ſimiles quoq; plures u-

biq; reperiuntur alii; Attamen interea animus deſpondere, & ab officio ſuo deſiſtere Medico non licet: puta cui ratio omnium curationum coram æterni illius Archiatri tribunali haud dubiè reddenda eſt.

CAPUT II.

De Remediis quibus, antiquitas ad excitandos vomitus uſa fuit, in genere.

L*Egimus Hippocratis, & Avicennæ, Dioſcoridis, Raſis, & aliorũ antiquiſſimorum Medicorum hanc fuiſſe ſententiam, quod ſi quis menſtruo ſemel ſpatio Bacchi Genio tantum indulgeat ut ſtomacho ad nauſeam uſq; repleto Vomitus excitetur, ſanitas hominis tutius conſervetur, ægritudines præſertim Chronicæ citius & jucundius profligentur. Id quod adhuc tum quoq; pro ſtudio Sanitatis infallibili à plurimis obſervatur. Quamvis ergo probabilè alicui videri poſſet, hac vomitus citandi rationem quodammodo naturalem, & ſatis facilem eſſe, argumento ſci-*

to ſcilicet magna illius repletionis in ſto-macho cujus cauſa vomendi conatus ma-gis promptior quàm jejuno ſtomacho; i-temq; quod ebrii ad quævis ſubeunda pe-ricula minus meticuloſi ſint quàm ſobrii. Nihilominus prædicta opinio tanti æſti-manda non eſt, uti ceu Salubrem Medi-coq; dignam illam accipiamus. Etenim licet hac ipsâ vomitionis ſpecie, omnis vi-ni ſuperfluitas ex ſtomacho exhauſta vi-detur, nihil tamen quàm terreſtrior tan-tum tartareaq; ſaburra rejecta eſt, ſpiriti-bus interim ſulphureis præcalidis & pe-netrantibus à tergo relictis.

Id quod communi potatorum ſuffragiô certum eſt, qui quamvis fortiſſimos vomi-tus non leves etiam tàm per alvum quàm per urinam excretiones habuerint; nihi-lominus extremis capitis doloribus, in-flammatione totius corporis, partium ner-voſarum languore, tremore, convulſione aliisq; malignis ſymptomatibus corripi-untur. Prædictum ergo vomendi genus tantum abſit, ut ſalubre naturæq; conſen-

taneum

taneum ſtatuamus, ut nemine niſi Bacchi æmulis, vinipotis Cyclopicis, ſponſis Penelopes & fruges conſumere natis *dignam æſtimemus. Siquidem plura alia magis naturalia utiliaq́; hoc ipſo nomine expetenda remedia Deus nobis largitus eſt: Quinimò ipſiſſimi opinionis illius Magiſtri ſcriptis ſuis ebrietatem liberiusq́; potandi ſtudium cane pejus & angue perſequuntur.*

Alia quod attinet antiquis probata vomitoria, in tres claſſes principales diſtributa illa legimus; Quorum quædam ſint lenia ſeu dulcia, quædam mediocria; quædam violenta.

In primorum cenſu collocarunt uſum aquæ tepidæ in magna quantitate cum modico olio olivarum, aut olio amygdalarum dulcium; vel cum Syrupo Acetoſæ, Oxymellæ ſimplici, aut ſimilibus, leniente modicè abſtergente & inciſoria facultate præditis.

Mediocrium ordine comprehendunt decoctionem radicæ Raphani, Atriplicis,

Erucæ,

Eruca, Naſturtii, ſæpè etiam miſcent Oxymel ſcilliticum aut Hydromel cum radicibus Aſari compoſitum: Quæ ipſa vomitoria practicis Medicis communi ſtylo inſerviunt, quibus nimirum vel nihil vel parum experientiæ eſt, de novis Hermeticorum inventis. Quidam etiam in uſum revocant ſummitates ſambuci, ſemẽ & radices Ebuli, Radices Betonicæ; vidẽ coagulum quô ad caſei ſequeſtrationem Coloni utuntur eodem nomine præſcriptũ fuiſſe. Singula enim hic facultate quodammodo citatiore prædita ſunt quàm priora.

In tertium ordinem referuntur Helleborus albus, Tithymalus Peplus, & id genus ſimilia, venenoſa & violenta remedia, de quibus mox ſermonem habebimus. Quod hoc in loco obſervatu dignũ de vomitoriis nobis occurrit eſt; quod ſecundo ordine incluſa, quamvis minimè maligna aut periculoſa exiſtant, quoniam tamen ſuperfluitatibus corruptis & in ipſis ventriculi tunicis tenacius inhærentibus

tibus imparia ſint, aliquando magnas ægris moleſtias creent, perturbando, nihil tamen promovendo generandoq; flatus, colicam, torſiones ventris, cruditates, & imbecillitates ſtomachi aliaq; id genus ſymptomata inducant.

Quod vomitoria illa violenta attinet nemini dubium eſt, tàm pernicioſa ea eſſe ut dum adhibentur ne vitæ quidem parcant, Medicoq; vitæ cuſtodes vires adimẽdo dedecus pro gloria concient. Quod ipſum antiquorum anteſignanus Celſus ultrò teſtatur (de Helleboro *diſſerendo) quando aperté dicit, quod non ſemper bonis ægrorum rebus fiat, quinimo plerumq; in Sanis etiam cum ſanitatis maxima jacturа conjunctum ſit, iſtiusmodi vomitoriis quicquam tentare; Unde &* Hippocrates *amico ſuo Democrito Helleborum propinare, vel ſimilia non fuerit auſus affirmando fortibus iſtiusmodi pharmacis robori vitali maximam ſecurim injici vitaq; humanæ noceri poſſe.*

Et hæc ſunt principalia argumenta

qua

quæ Medicis prædicta vomitoria ut pluri-mum exoſa reddunt. Apud Hermeticos verò quoniam majori cum Securitate præ-ſentem materiam tractant, uti diffusè in hoc ipſo tractatu demonſtrabimus, longè frequentior certe vomitoriorum uſus, & meritò, exiſtit, quàm olim apud veteres.

CAPUT III.

De præcipuis vomitoriis ab Hermeticis Medicis è Mineris inventis; deq; illorum præparatione, mirabili efficatia, vero uſu, & approbatione.

POſtquam in præcedentibus ſatis verborum fecimus & demonſtravimus re & ratione, & Medicorum quos unquam Sol vidit Clariſſimorum authoritate: vomitoriorum uſum, omninò ad auxilia Medicinæ pertinere, & ècontra quantô cum periculo Antiquitas craſſis illis Medicinis vomitus procurarint, cujus nomine quilibet Medicus, cui meliora abſcondita in univerſum meritò abſtineret; ſuper-

est

eſt modò in apricum ponere, magnas gratiæ divitias, quibus Deus Archiater plurimis Medicis hâc ætate benedixit ingenium ſcilicet artis Chymicæ magnæ illius naturæ imitatricis aperiendo, cujus beneficio jam non ſolum medicamenta veterum corrigere, depurare, viribus exaltare, norunt, ſed & (anatomias omnium rerum in profundo terræ abyſſo creſcentium Metallorum Margaſitarum Kakimiarum, Talcorum, Sulphurum, Vitriolorum, aluminum, Salium, aliorumq; corporum mineralium inſtituendo) ſaluberrimorum ſecretorum ad ſanitatem defendendam talem conſtituere Monarchiam, quæ omnes medicamentorum theſauros multis antecedit paraſangis: Prout illa ex triplici remediorum familia vegetabilium Mineralium & animalium ab optimis quibuscunq; Græcis & Arabibus autoribus prodita hactenus fuerunt. Quamvis enim de mineralibus multa literis mandarint in ſuperficie tamen hæſerunt & cortice rerum, nucleum ſeu veram ipſarum cognitionem nunquam attingentes. Id

Id quod in ſpecie trium vomitoriorum mineralium longè excellentiſſimorum à plurimis multo uſu probatiſſimorum argumento vel maximè liquet. Quantum enim Planetarum & Aſtrorum cæleſtium dignitas & perfectio ſuperior longè eſt quã inferiorum corporum; Tantum virtus ipſorum præponderat virtuti antiquorum vomitoriorum. Et hoc eſt quod Joſephus Quercetanus utriusq; partis cenſura facta capite de vomitoriis in ſua Pharmac: dicit: Inventa ſunt noſtra ætate, ſicut fæcundo temporis progreſſu, nova rerum inventio indies incrementum ſumit, multò præſtantiora vomitiva, multoq; tutiora, quorum uſus plurimus hodie exiſtit in diverſis & gravibus affectibus curandis. Iis etiam adjectis, quibus plerique vomitum nocuum & infeſtũ exiſtimant: ut verbi gratia in pleuriſibus quorum plerisq; vomitus valdè neceſſarius eſt, ut peſtilentibus & in iis, qui cum lumbricis ſive

vermibus complicantur, de quibus *ſupra in cap. de aquis (ubi deſcripſimus aquam noſtram benedictam purgativam, vomitivam) mentionem fecimus.*

Quæ ipſa aqua benedicta nihil aliud eſt quam infuſio croci metallorum cum aqua Cardobenedicti Cinamomo correcta, uti videre eſt dicto libro p. 126. & 127. Eamq; benigniſſimum & efficaciſſimum vomitorium in prædictis affectibus expertus eſt.

Vomitoria quæ è mineralium familia neoterici citò tutò iucundè uſurpant, præcipue tres materias agnoſcunt: Vitriolum, Antimonium, & Mercurium *vulgo Argentum vivum dictum. Hæ ipſæ mineræ variis modis ad vomitus excitandos præparantur; quemadmodum hac de re paſſim plurima ſcriptores.*

Quamobrem cum mei inſtituti non ſit ſingula repetere, multò minus propriis gloriari inventionibus: quinimò uſum duntaxat vomitoriorum legitimum oſtendere, & contra blaſphematorum Calumnias confir-

confirmare; Deſcriptiones trium duntaxat, quæ præcipua iudico, familiaritate uſus, operationis, benignitate & facilitate præparationis pauperibus æquè quàm divitibus commendatiſſimorum ſubiungãnti ſunt: Salis Vitrioli, Antimonii præparati ſeu Croci Metallorum & Mercurii vitæ. *Eorum ergo præparatio verus uſus & approbatio præſtò ſequitur.*

Modus præparandi Sal Vitrioli ſeu vomitorium vitriolatum.

R. Vitrioli ungarici cærulei & optimi quantum vis, fac calcinentur in crucibulo ad ignem rota donec in pulverem bruneum ſeu obſcurè purpureum abeat & ſatis erit calcinatus.

Obſervationes.

Si Vitriolum Calcinatum, prædictum Colorem non adipiſcitur, ſed rubrum duntaxat inſtar Boli armeni permaneat, dum ſal inde extrahere cupis, purum & candidum, nihil accipies quàm Vitriolum eiuſ-

dem coloris forma & Saporis ut fuit antea.

Pariter ſi nimis Calcinatum fuerit, ad nigredinem puta, vel ſpongioſitatem, adeò ut ſpiritibus acidis ſpoliatum prorſus ſit nec multum ſalis inde conficies nec quod purget multum.

Extractio Salis.

Vitriolum prædicto modo calcinatum ponatur in vaſe vitreo, ſuperfundatur aquæ communis bona quantitas, ſenſim tamen & ſenſim agitando interea, ne in fundo conglometur, donec aqua affuſa (quæ tàm calida evadit ac ſi Calci viva ſuperfuſa fuiſſet) refrixetur; aliàs vitro adhæſio fieret ut rumperetur. Stent ita viginti quatuor horas, poſtea trajiciantur per Chartam emporeticam in patinam latam vitream, & fiat exhalatio ſuper ignem lentum furni minuſculi arenoſi, donec ſal in fundo reperiatur, ſiccum & coloris quodammodo incarnati, qui tamen pulveriſando in albedinem convertitur.

Hoc ipſum Sal eodem modo extrahitur de capite mortuo ab olei Vitrioli deſtillatione

ne reſiduo Colcotar dicto. Quoniam tamen operę pretium non eſt ut quilibet qui ſale Vitrioli opus habet olei ipſius deſtillationem ad manus ſumat, prædictum proceſſum exactius tantò propoſui. Vitriolum enim tanti pretii non eſt, ut quem magna cura ne perdatur aliquid afficiat; Et Artifex ad prædictum calcinandi modū melius obſervabit, num ſatis calcinatum fuerit, nec ne; quod in deſtillatione olei fieri minimè poteſt.

Aliô modô præparatur Vitriolum (ut Medico vomitorii loco inſerviat) in formam ſubtilis magiſterii ſubſtantias puras à terra impura ſequeſtrando, & iterum uniendo ſimul (quemadmodum in libello meo Anatomia Vitrioli intitulato monſtravi) unde in lapidem Colore Saphyreo multumq; transparente coagulatio ſubſequitur qui Vitriolum Regeneratum *appellatur. Attamen quoniam per triennium hujusque Salis illius confectionem vidi, & ipſemet tractavi quo multorum morborum curationes feliciter ſuc-*

ceſſere ejus conficiendi rationem potius quàm cujusvis alius hujus loci propriam facere vòlui, ut quæ facilis præparationis ſatis nihilominus virium ad deſtinatas operationes obtineat.

VIRTUS ET PROPRIETAS Salis Vitrioli.

Teſtor Deum, & certò cuivis promitto Lectori, quòd inter medicamenta vomitoria tàm ſimplicia quàm compoſita, & quomodocunq; præparata, ſive Mineralia ſive vegetabilia, quæ vel ab aliis adhiberi vidi, vel ipſemet adhibui, nullum obſervavi magis univerſale magis interim præ cæteris ad purgandum ſuperfluitates in ſtomacho, corruptósq; humores in ipſius tunicis impactos, benignum, quàm hoc ipſum Sal Vitrioli.

Adeò ſiquidem tutò, adeò facile operationem perficit ſuam, ut meritò jure Manna vomitoriorum *veniat appellanda. Quemadmodum enim manna cœleſtis inter omnia lenientia benigniſſimæ indolis exiſtit, ut propterea nulli nõ perſonæ abſq; ullius*

ullius pericli ſuſpitione exhiberi poſſit; Ita ſeres habet cum vomitorio noſtro vitriolato quo ad faciendos vomitus aſſumpto ordinariè nihil niſi à Medico præſcripta & præparata à naturâ proſcripta materia è ſtomachi regione abſq; majori humorũ in Centro uſq; ſopitorum perturbatione & naturæ laceſſitis viribus (quamvis ejuſmodi violenta vomitio aliquando ex uſu ſit pro morbi & materiæ intus hoſpitantis differentia) rejicitur.

Egregiè valet contra Epilepſiam, aliaq; cerebri ſymptomata ex corruptis & acribus è ventriculo ſurſum actis vaporibus orta. Contra ſquinantiam, Pleureſin, Febres peſtilentiales, Lipothymiam à repletione humorum corruptorum & Bilis circa orificium ventriculi efferveſcentia. Vermes enecat Epar Lienem & Renes, deobſtruit urinarios meatus purgat. Reſiſtit Catharris in pectora & pulmonum organa prolapſis, ut in ſequenti curationum exegeſi latius patebit.

Joſephus Quercetanus in Tetrad. p. 153

dum de utilitate à vomitionibus contra Epilepſiam, Apoplexiam, & ſimiles cerebri affectus procuranda loquitur his utitur verbis: Veteres præſtantius vomitivum Helleboro albo nullum habuerunt. Multa præſcribere poſſemus, minus quidem vehementia: at aliis omnibus citra diſcrimen, tutiora. Sed inter omnia, hoc quod ſequitur, in omnibus id genus affectibus ſingulare & congruentiſſimum ſubſidium eſt, ſal videlicet colcotharis Vitrioli extractus, ſi ex ſirupo ſcyllitico ad ſcrup. j. propinetur. Mira enim tum præſtabit. Idem Sal naribus inſpiratus ſternutationem etiam egregiè ciet, citra vim cerebrum ſeroſis ſuis excrementis expediens. Atque hoc quidem ex ſpagyrica arte petitum eſt remedium. *Et in ſua Pharmacopœa cap. de vomitivis p. 364.*

Satis mihi ſit hic in noſtram Pharmacopœam unum ſaltem vomitivum inſerere, quod paratur ex Sale Vitrioli, de quo ace-

accipias grana 7. 8. vel 10. pro ægrotantis viribus, idque diſſolvas in vino, juſculo, aut congruo aliquo liquore, & exhibeas iis, qui eo opus habent, & mirandos eliciet effectus

Quibus omnibus Medici meritò moveri deberent (ſi qua ipſis hactenus parum hoc de ſale conſtiterit) ut pro genuino illud amplecterentur medicamento; è contra verò longa illa Apozemata quibus ſæpe ad mortem usq; diſcruciantur ægroti & ſæpiſſimè absq; profectu, cujus rei plura habemus exempla, poſt terga relinquerent.

DE DOSI.

Doſis ſalis Vitrioli eſt ℈ß; ad ʒ dimid. pro una vice, quando qui purgari debent validiuſculi ſunt. Aſſumitur cum vino, cerevíſia, juſculo carnis, aut qualicunq; alio, contra morbum ſubjectum inſeruiente liquore.

Num Vitriolum acrimoniæ & corroſionis causâ intra corpus tutò præſcribendum ſit?

Medicorum quorundam ſcrupuloſorum

rum nimis communis accuſatio eſt, etiamſi nec naturam Vitrioli nec aliorum mineralium ſatis perſpectam habent, quando alios de uſu hujus Salis tàm rotundo ore differentes audiunt, quòd dicant: Vitriolum corroſionis nimis eſſe particeps, unde ſtomachus, inteſtina omnesq; partes corporis internas quas tranſeat immane quantum lancinentur, *idq; tàm tenaciter propugnat*

(tanquam pro navibus Ajax.)

ut mirum ſit, dum ne unicam quidem hujus rei Hiſtoriam in medium producere poſſint. Ad illorum igitur perſvaſiones convellendas: dico: quod ſi naturam omnium purgantium, à ſummis ad minima uſque, ut & rerum balſamicarum & Traumaticarum penſiculatè examinare velimus, rem aliter ſe non habituram, quàm quod ſingula corroſivam quandam facultatem, cujus beneficio corpori adminiſtrata mundificationem partium, corruptæ materiæ rectificationem, naturæ corro-

boratio-

borationem unitatemq; redintegrent, intimius poſſideant. Quod ideoq; corroſivum hoc nomine dicitur revera mundificativum exiſtit: Non ignotum quidem eſt plura dari quæ intra corpus aſſumpta partibus inhærendo viſcerum inflammationes excoriationes puſtulas & veſicas excitent; Cujus farinæ ſunt cantharides Bupreſtes, Euphorbium, Radices & Succus Tithymali & ſimilia, quorum maligna operatio nullo modo corroſivæ & cauſticæ ipſorum facultati ſimpliciter aſcribenda eſt, ſed malignæ ipſius venenoſitati quâ ſcatent & extra ordinariæ qualitatum diſtemperiei, cujusmodi nullo modo in Vitriolo accuſari poteſt.

Quod ſi ergò ad retentiones urinæ in Hydrope & aliis infirmitatibus à Medicis dogmaticis ordinentur aliquando hujusmodi veſicatoria, quibus ad ſuperficiem tantum applicatis veſicæ puſtulæ & excoriationes excitantur, quorſum opprobrium dicamus Vitriolo, cui nemo tanta facinora imputare jure poteſt? Videtis ergò

quâ

quâ diſtinctione opus ſit inter corroſiva & veſicatoria, & venena tenaciter adhærentia & penetrantia. Inſuper Vitriolum interius magis corrodens non eſt; quàm Sal quem in quotidiano victu ceu verum naturæ balſamum uſurpamus. Quod enim utriusq; internam attinet ſubſtantiam, Oleum Salis tàm impensè corroſivum & acre reperimus, quàm nemo dixerit eſſe oleum Vitrioli; Ab illo enim ritè præparato, ne aurum quidem ſe defendere poteſt, ut ne diſſoluatur cum tamen in hoc Vitrioli oleum facilè aſpernetur, quod ideoq; etjam in plurimis ægritudinibus uſu variè frequentatur, dum è contra in oleo Salis adhibẽdo ſat meticulosè, ratione facultatis ſummè ſubtilis & penetrantis procedere oporteat. Vitriolum ergo de cauſtica ipſius facultate loquendo minus periculoſum eſt, quam Sal commune.

Quod ipſius acrimonia quam poſt ſe relinquit attinet quæq; aliundè non eſt, quam ex mixtione ſubſtantiæ cupri aut ferri, certò ſcimus illud duplo magis virtute

tute cæteris omnibus ſalibus præeminere. Quod ipſum etiam affirmat Paracelſus cap. 8. lib. de Vitriolo dum de uſu Vitrioli crudi ita dicit: Statuendum enim eſt, quod unum purgativum cui ſalſedo & acetoſitas cum virtute purgatrice conjuncta ſit dupla virtutis nobilitate excellat magis quam cætera omnia purgantia. *Et libro de ſpecificis, Vitriolum & Tartarum ſolido fundamēto pro ſpecificis purgantibus præ cæteris omnibus confirmare ſtudet, propterea quod Tartarum ſatis acre ſit & acidum ut Medici dogmatici etiam eo ipſo ad ſegnitiem purgantium corrigendam utantur; Exaſperat enim facultatem purgatoriam & ita corrigit ut nullæ torſiones ventris inde ſubſequantur. Interea tamen Tartarum quoq; tám urens eſt ut aurifabri præ cæteris illud ad mundificandum argentum cujus omnem externam ſpurcitiem abſorbet aſſumant. Imò novimus quod Tartarum acrimoniæ ſuæ cauſa cuprum conſumat prorſus & in æruginem cogat. Sed quid*

anxii

anxii ſumus in hujusmodi æquè frivolis, quàm ſuperciliosis argumentis refutandis? anne videmus quod ne ſaccharum quidem, mel, manna, Sal, oleum Olivarum, acetum, vinum aliaq; balſamica de quibus paulò ſuperius dictum quorum tamen & Medicina & œconomia celebres fecit uſus inſigni corrodendi facultate careant. In ſumma omne quod comedimus & bibimus, quam ſuave etiam & acceptum nobis habeatur, noſtro arbitratu corroſivum quicquam participat, vel hoc ſolum argumento, quod per urinas, per ſudores & per alia excernendi loca talia evidenter rejiciantur. Non ideoq; qualitas urens in culpa eſt quod corpus offendatur, ſed quantitas & abuſus quibus ipſis limites definire ad neminem alium quam ad Medicum pertinet.

Quantum tamen uſum Vitrioli attinet legimus apud Dioſcoridem antiquum Regi Herbariæ Heroa crudi quoq; Vitrioli ad drachmam unam pro vice uſurpandi libertatem conceſſiſſe, quo vomitus provitavit

tavit, latos vermes enecavit & fungorum venenoſorum ſymptomatibus reſtitit.

Thomas Bovius patricius nobilis Veronenſis in ſuo flagello contra Medicos putatitios rationales affirmat, quod plurimis Vitriolum crudum bono cum ſucceſſu contra Pleureſin laterumq; dolores & febres peſtilentiales exhibuerit. Imo quod ipſemet in una aurora ſeptendecim ſuis domeſticis ad peſtis praeſervationem propinârit. Hoc ego ſcio quod multi in Italia Muſicam excercentes Vitrioli modicum per vices cum ſacchare mixtum hauriant, ad pectus purificandum pulmonumq; organa quibus ad cantandum accuratius utantur rectificanda. Sic Vitriolum etiam collyria & aquas Ophtalmicas ad medelas oculorum omnium partium delicatiſſimorum tutò ingreditur. Quod ſi ergo Vitrioli ita crudi non reformidandus uſus eſt quid in meliori ratione ipſius ſali locum concedamus? puta quod ignis beneficio non ſolum à magna ſpirituum aerium & penetrantiſſimorum copia ſed etiam

jam à terrâ ſua metallicâ, ponderoſâ, viſcoſâ liberatum operationem omninò benignam & ſalubrem præſtat. Cujus rei experientia omnium rationum argutiis longè major, fidem haud dubiam facit.

Et hæc de uſu Vitrioli in Medicina probato. Qui prædictis rationibus ſibi minus ſatisfactum videtur, nec etiam obſervationibus infra notandis ſibi ſatis factũ iri arbitrabitur, Huic Deus obſtinati ſui animi ergô gratiam & ſaniorem mentem largiatur, oro.

DESCRIPTIO VOMITORII Alicujus Mineralis minimè moleſti, interim efficaciſſimi MErcurii vitæ appellati.

Argentum vivum ſeu Mercurius Metallicus variis modis præparari poteſt, non ſolum ad vomitiones inferendas, ſed etiam ad alvum duntaxat ſollicitandam ſine moleſtia, non magis quàm Aloë; Eundem etiam Diaphoreticum efficies, qui non niſi per ſudores & per urinas operetur. Sunt, qui in lue venerea ad humo-

res peccantes per os extrahendos uſurpãt, quod tamen abſq; periculo non exiſtimo fieri; Quoniam, tum continuatur, maxima injuria cerebro & ſtomacho accedit,& perniciosiſſima ſæpe ſymptomata excitantur. Quemadmodum enim magnus ille Paracelſus in Chirurgia magna demonſtrat, operatio præter naturam prorſus eſt, infectos & per totum corpus corruptos humores medicamento verſus cerebrum, cor, aliaq; nobilia viſcera deducere velle. Et eſto quod hæc curandi Methodus in una perſona benè ſuccedat; econtra certè infiniti alii ad internecionem usq; miſeré torquentur, id quod plurimis Exemplis ſatis ſuperq; conſtat.

Sed ad vomitoria Mercurialia de quibus ab initio propoſitum noſtrum erat, nos revertamur, quæ nimirum ſalutaria ſunt medicamenta & nemini benè præparata & exhibita noxia exiſtunt. Potiſſimum autem hoc in loco Mecurium vitæ comprehendimus. Cujus præparationem, ſeu inventionem potius, ut & plura alia

Paracelſi Archidoxis capite de Mercurio vitæ, debemus. Sic enim inibi: R. inquit Mercurium eſſenſificatum & cum æquali Antimonii portione ſublima, poſtea ſuper marmor diſſolue & coagula iterum ad quartam usq; vicem. *Quamvis enim plurimi Alchimiſtæ hoc in loco Paracelſum de longè alio diviniori & miraculoſiori Mercurio interpretentur; ſaniores tamen prædictum proceſſum ad literam ſiquendo miſcendoq; Mercurium ſublimatum, quẽ Paracelſus per Eſſenſificatum id eſt ſubtiliſatum & purificatum intelligat, cum Antimonio & deſtillando ad cognitionem benedicti hujus vomitorii adſpirarunt. Multi deinde pro ſuo invento venditarũt. Utut tamen ſit honorem hunc Paracelſo ſolum adſcribo & Scapham, Scapham dico ligonem ligonem, donec alius quidam Æſculapius χυμικώτερος, ſi Diis placet, urgentioribus argumentis probarit Paracelſi deſcriptionem non, niſi de myſtico quodam Mercurio accipiendum eſſe. Sacra enim*

enim Medicina frivolis perſuaſionibus contaminari non patitur, ſed in rerum experientia & viua demonſtratione conſiſtit. Mercurius vitæ ergo conficitur hoc modo:

R. Antimonii puriſſimi
Mercurii Cryſtallinati ana ℔ ſ.

Redige in pulverem ſubtilem & in furno clauſo per Retortam deſtilla oleum, quod rectificatum in arena ad tertiam vel quartam usq; vicem, adeò purum evadit ut ne nivis candori cedat; ſuperfunde poſtea, aquam communem in magno vaſe & pulvis ad fundum præcipitabitur ſubtiliſſimus, quem lavare tàm diu oportet, donec nullam amplius acrimoniam præ ſe ferat, poſtea exicca, & in vitro apto cuſtode ad uſum. Quidam Regulum Antimonii ad hoc ipſum aſſumunt non crudum Antimonium. Quoniam tamen prædictum ſatis probavi, ne quicquam hactenus in ipſo deſideravi, diſcedere inde non volui nec de alio aſſerere de cujus virtutibus nulla mihi foret certitudo.

VIRTUS & PROPRIETAS

MERCURII VITÆ.

Vomitorium hoc Mercuriale longè efficatius operationem perficit ſuam quàm Sal Vitrioli, nam in ſtomacho comprehēſum facultatem expultricem mirum quātum ad humorum corruptorum non ſolum in ſtomacho ſed & omnibus corporis partibus contentorum attractionem & poſtmodum expulſionem per os, per alvū & per urinam, quemadmodum medicamenta verè catholica facere conſueverūt, excitet & promoveat. Neque tamen ullius calamitatis cauſam præbet, quantum in perſonis plus quàm centum, cujuscūq; ætatis, infantibus etiam & decrepitis obſervavi. Maximopere excellit contra peſtem, venena omnis generis vermiculationes, inprimis ad purgandos lue gallicā infectos, contra ſciaticam juncturarum dolores, Hydropicorum aquas, quas ſupra alia omnia mineralia ad votum evacuat: unico tantum excepto, quod eſt Luna purgans, quæ verum ſpecificum Hydropicum meritò

meritò celebranda. Novi operatorem quendam Chymicum in civitate Helvetiæ Sancti Galli qui Mercurium hunc ſeu Panaceam in omnis generis, quam contumaciſſimis infirmitatibus exhibet; nec cum vulgari ſucceſſu ſolum ſed & miraculoſa dexteritate cum perſonas ab omnibus Medicis deſperatos ſæpè ſanitati reſtituat. Tale quid Joſephus Quercetanus etiam Pharmacopæa ſua p. 399. de dicto medicamento ſequenti Encomio teſtatur: Eſt enim omnium, inquit, vomitivorum, & purgativorum præſtantiſſimum ultra quam dici aut cogitari poteſt ſtupendosque planè effectus prodit in diverſis morbis profligandis. Præſtantia tam inſignis remedii vi quaſi è manibus noſtris extorſit clariorem ejusdem deſcriptionem quam clauſulæ loco, huic capiti appendere volui, ne alias mancum mutilumqꝫ forte videri poſſet.

Variæ inſuper probitatis & virtutis

admirandi hujus vomitorii argumenta producerem niſi in bona cauſa & ſapientibus tria verba putaſſem ſufficere.

DOSIS.

Datur ab uno ad quatuor & quinque grana unica vice, inchoando ab infantibus duorum triumve annorum usque ad robuſtos & validos: in cochleare uno vini optimi vel juſculo carnis calido, vel etjam cum pauxillo ſacchari roſati.

Num Mercurius venenum ſit nec ne?

Objicere fortè quis poſſet hoc in loco quod Mercurius prædicti vomitorii principalis pars, ab Antiquis, argumento, tam horribilium ſymptomatum, quæ commune ſublimatum, Mercurium tamen præparatum, conſequuntur, pro veneno mortifero habitus fuerit; Reſpondeo autem ad hunc modum: primò quòd hoc mera duntaxat ſit opinio veterum, putans, qui hac de re certam experientiam nullam habuerunt ſed ab extremitate frigoris dun-

duntaxat externi conjecturarint, ac ſi bellum prorſus ἀσπονδον cum corpore humano haberet; vel etiam, ob ponderis ſui cauſam inteſtina fortaßis perforaret &c. Tanti autem momenti hæc non ſunt, ut illis ipſis infaſaſcinati, non vacuos etiam aures Neotericorum Medicorum quamplurimorum dicteriis & experientiis concedamus. Siquidem de Braſavola celeberrimo Medico aliisq; magni nominis viris legimus, quod & crudo Mercurio contra vermes non ſolum in adultis ſed & infantibus & parturientibus absque periculo uſi fuerint; Ad hanc ſententiam affirmat Fallopius etiam libro de morbo Gallico cap. 26. Si bibatur argentum vivum, nullum facit nocumentum: vidi mulieres, quæ libras ejus biberint & ſine noxa. Ego exhibeo in vermibus puerorum & nullum parit ſymptoma, ſolum necantur vermes. *Sic notum eſt, apud aulicos Germani e principum ſtabularios minoriſq; conditiones homines, conſvetudinem incre-*

buiſſe quod ſi qua inter ipſos vino quispiam captus neſciaut quid faciat argentum vivum in vino vel cereviſia ipſi propinent, elevando eò usq; poculum ut argentum vivum ſimul & ſemel intra corpus devoluatur: Nec alia fundi calamidas ſequitur, quàm quod (ſit venia dicto) bombis ventris egregiè ebuccinatis.

In caligas ſoleat ſæpe cacare ſuas. Unde Vix alii admiſſi riſum teneatis amici.

Adeò ut luce meridiana, ſudum eſt clarius appareat, antiquos conjecturâ i.. ſuâ toto cœlo aberraſſe: dum nimirum quod naturam argenti vivi concernit hiſce noſtris, oculis contrarium videamus. Quod vero argentum vivum ſublimatū venenatam labem præ ſe ferat, id non proficiſcitur à naturali argenti vivi proprietate ſed à permixtione & coadunatione ſpirituum ſalinorum cum quibus ſublimatio facta eſt quibus etiam debetur ſubſiſtentia illius inſtar Sacchari. Attamen ſi ſublimatum cum argento vivo anaticâ proportione mixtum denuò idq; ad quartam

tam vel ſextam uſq; vicē ſublimatur inſipidum prorſus deprahendatur; ad triginta vel quadraginta grana abſq; omni periculo, ipſius exhibitio eſſe poterit & tā ſuaviter per inferiora purgabit ut ne Aloe nec cuivis alii lenienti medicamento hac in parte cedat. Id quod conſpicuum quoq; eſt quando Vitriolum & Sal nitri invicem miſcentur & deſtillantur (quāvis neutrum horum per ſe non ſaluberrimum præſtit remedium) quod ab hâc mixtione corroſivum intenſiſſimum ſuboriatur, Aqua fortis nimirum guſtui omninò intolerabilis, & ad uſum corporis internum perniciosiſſima. Videte ergo quàm ſagacem oportet eſſe Medicum, in rerum naturalium ſympathias & antepathias perſcrutatione: ſiquidem & vegetabilia cum mineralibus hoc habeant cōmune, ut ex duorum pluriumve valdè utilium permixtione perniciosiſſimum quoddam reſultare poſſit. Sed ut ulterius conſtet argentum vivum cum debitis menſtruis etiamſi corroſivis præparatum,

poſtea iterum dulcificatum & benè correctum, Medicinam eſſe intra corpus mini nè reformitabilem; Petrus Andreas Matthiolus eorum qui de ſimplicibus ſcripſerūt per totam Europam facilè princeps Archiducum Auſtriæ tempore Maximiliani ſecundi Imperatoris Medicus Ordinarius teſtatur in cōment. lib. Dioſcoridis cap. de Argento vivo: uti etiam libro de lue venerea affirmat quod morbo Gallico infectis præcipitati (qui pulvis eſt ex argento vivo cum aqua forti factus) cum Perlis aliisve cordialibus correcti ad dimidium uſq; ſcrupulum uſus eſſe poſſit, idq; unica ſemper vice; Et quod contra Melancholiam non minus adjumenti præſtat quàm lapis Armenius, Fallopius tract: de Bubone peſtilentiali cap. 12. ſequentia de uſu præcipitati docet. Sed notate unum cujus in ſuperioribus mētionem feci quod aliqui felici cum ſucceſſu exhibere ſolent pro pharmaco ſolutivo præcipitatum verus. Nos non latet Johannem de Vigo Medicum & Chirurgum experientiſſimū

in variis

in variis iiq; graviſſimis luis venereæ ſymptomatibus hoc medicamento tàm intrinſecus quàm extrinſecus fuiſſe uſum.

Leonhardus Fioravanta Medicus Italus in frequenti uſu habebat pulverem quendam ex Mercurio, Ferro, Chalybe Auro & aqua forti Lapidem Philoſophorum dictum in forma confectionis tabularum in omnibus ferè humani corporis affectibus; Quemdmodum videre eſt libro Capreoli Medicinales intitulato. Et novi quendam veterem Medicum in inferioribus hiſce regionibus juxta Brobantiæ fines, qui beneficio hujus Medicinæ, curationes ad miraculum præſtitit; Cujus nomen publicè hic appellare non licuit, ne ita cuilibet ad tàm nobile ſecretum aditus aperiretur. Thomaſus Bovius lib. Flagello Dei: Medici putatitii intitulato ſcribit, pulverem quendam ex argento vivo, Auro & Aqua forti cum ſale communi acuatum, poſtmodum dulcoratum & fragmẽtis lapidum prætioſorum correctum, quem Herculem propter admirabilem quâ in-

doman-

domandis pluribus affectibus pollet, potentiam, appellat omnibus aliis catarcticorum ſpeciebus multis paraſangis, uti multa etiam exempla recenſet antecedere.

Imò non diffiderem centum autores mihi præſtò eſſe poſſe, immotis rationibus confirmantes, quod Argentum vivum in ſui natura, multò minus benè præparatum, venenum minimè exiſtat, imò quòd maximarum virtutum particeps ſit, adeoq; meritò in tanta exiſtimatione apud omnes verſetur. Hinc non injuria factũ eſt in celeberrimis totius Europæ Officinis pulverem illum flavum, Turbith Minerale appellatum, quo peritiſſimi Chirurgi ad luem veneream & multos alios affectus curandos utantur, proſtare. Et hæc ſufficiant ad faciendam fidem, Mercurio injuriam fieri ſi veneni aſtringatur, dummodo experientiæ, veritatis animæ, & Medicis quibuscunq; Chriſtianis non minus quàm Paganis, fides habenda ſit.

Præparatio Antimonii Groci Metallorum dictr.

Anti-

Antimonium variis modis præparatur in forma vitri flava, rubra, nigra aliisq́ coloribus. Deſtillantur inde liquores cum variis additionibus; ſublimantur flores albi griſei, flavi, rubri & purpurei per ſe ſolum, præcipitatur etiam variis liquoribus Mineralibus. In ſumma in variasredigitur formas, auxilium corpori humano utile inde conficiendum, non ſolum in excitandis vomitionibus ſed & Diaphoreſi promovenda, crocum Metallorum verò quod attinet ille ſic præparatur:

℞. Antimonii pellucidi & venis albicãtibus pleni inſtar argenti, Salis nitri purificati ana, quantum vis, pulveriſa inſimul, & in olla ferrea ſatis ampla vel etiam in mortario, vel olla terrea bene vitrificata ſuperinjice carbonem exiguum accenſum & in continenti ignis apprehendet materiam, & ſi ea conflagratio inſtar pulveris tormentarii dummodò moveatur bacillo ferreo.

Et hoc modo Antimonium funditur inſtar reſinæ, quod tàm pulvis relin-

quatur

quatur quodammodo groſſus (aliâs enim tota maſſa vaſi adhæreret). Quô factô redige in pulverem ſubtilem, & lava cum aqua communi ad Salis nitri reliquias auferendas. Nota tamen quod unica ablutio ad prædictum ſcopum obtinendum omninò ſufficiat. Poſtea reſicca, inq; ciſtulâ vel vitro benè ſerva ad uſum.

Obſervationes de effectibus non vulgaribus Antimonii in hunc modum vomitorii facti.

Si Antimonium ſubſtantiæ eſt venenoſæ, extra controverſiam eſt, quòd illa venenoſitas neceſſum ſit, ut auferatur, antequam ſecurè pro ſalubri corporis Medicina venditari poſſit. Hoc ſi ullo modo tentatur rectè, certè eo quem prædiximus vel maximè perficitur. Rationes hæ ſunt, quoniam videmus quod in illa aduſtione ſubſtantiæ magis volatiles propter venenoſitatem maximè ſuſpectæ conſumantur & in aerem exhalent.

Cujus rei obtinendæ cauſa olim calcinatio inſtituebatur, quâ Antimonium

primò

primò in pulverem albicantem redigeret, poſtea per fuſionem in vitrum, quemadmodũ adhuc tum plures facere conſueverunt. Ea tamen præparatio nimis longa, moleſta, nec interim tàm ſecura, quàm prædicta Croci nimirum noſtri exiſtit.

Inſuper conſiderandum eſt Sal nitri inimicum ſua natura exiſtere Arſenico, Realgar, aliiſve mineralibus venenis, adeò ut cum illis cõmixtum & Vulcano traditum non poſſit, cum proprio ſpiritu non venena quoq; illorum in aerem abripere, qua de cauſa poſtea quod relinquitur tutò intra corpus pro Medicina aſſumatur.

Quinimò eodem artificio Arſenicum corrigitur ut in ulceribus malignis internus ipſius uſus nil quicquam reformidandus. Quidni ergò prædictum vomitorium ab omni malignitatis ſuſpitione liberum cenſeamus?

VIRTUS Et Proprietas Croci Metallorum.

Felicem præſtat purgationem corporis

ris ἄνω καὶ κάτω, vix minori promptitudine, ac Mercurio vitæ ſupra aſſcripſimus. In genere utilis ipſius uſus in omnibus affectibus repertus eſt in quibus & aliorum præſtantium vomitivorum. In primis tamen bellum indixit Ictericiæ, obſtructionibus lienis, Epatis, Febribus intermittentibus, tempore & horis naturæ convenientibus; Nam

Temporibus Medicina valet, data tempora proſunt,
Et data nō apto tempore nulla juvant.

Martinus Rulandus Imperatoris Rudolphi Medicus ordinarius pro valentiſſima & verè γνησία habuit Medicina, & ſub diverſis nominibus modò hac, modò alia ſpecie, exhibitum occultare ſtuduit. Joſephus Quercetanus itidem Aquam ſuam benedictam inde conficiebat ut jam tum diximus antea. Modus ipſius recipiendi in Pharmacopæa pag. 126. ita reperitur:

R. Croci Metallorum unc. j. aquæ Carduibened. lib. 2. vel tres: Cinamomi unc. ſemiſem Macera omnia per biduum

biduum aut triduum: dein tranſco-
la, & uſui reſerva hanc aquam, quæ
jure optimo meretur, nuncupari a-
qua benedicta: inſignes enim & mi-
randos edit effectus.: de hac ſume
unc. j. & ſem: aut amplius horis ma-
tutinis: non eſt ingrati ſaporis:
blandè provocat vomitum, & qua-
tuor aut quinq; ſedes, evacuando per
ſuperiora ſimul, quod vix præſtabit
aliud remedium.

Sic plures alii Medicinæ Doctores hoc eodem remedio ut plurimum fruuntur, attamen quo affectu interim fiat quòd malevolos calumniatores in me alioſq, mei ſimiles hac in re opprobria dicere patiantur, cum tamen hiſce præparationibus majori jure, qui nimirum in myſticæ hujus artis ſecreta integra penitiùs σὺν θεῷ introivimus, & naturam harum rerum multos annos corporis & animi viribus perſcrutati ſumus, dum illi vix limina ejus ſalutarint, utamur, non video.

DOSIS.

Ordinariè propinatur Crocus Metal-

Q lorum

Digitized by Google

lorum in infuſione à granis 6. ad 8. vel 10. in vino, cereviſiâ alio ve liquore congruo, magis aut minus ſecundum quod ægri opportunitas & virium robur.

CENSURA PETRI ANDREÆ Matthioli Celeberrimi Germaniæ Medici contra Antimonii iniquos Calumniatores.

Prædictus Author in comment. ſuper lib. 5. Dioſcorid. cap. de Antimonio poſtquam quatuor principales curationes beneficio vitri Antimonii abſolutas enarravit, cujus ſub finem illius ipſius cap. præparationem ſubnectit ſequentibus epilogizat: Non poſſum ſatis admirari Medicorum quorundam occęcatas mentes, qui dicunt Antimonium eſſe lethiferum venenum. *Profitentur enim ſe eſſe Medicos dum ignorent interim, quod meritó noſſe deberent vel pauca, vel omninó nulla electivè purgantia dari quibus tàm veteres quàm recentiores utuntur in quibus omnis qualitas venenoſa,*

venoſa prorſus exulet. Anne enim uterq; Helleborus, omnes Tithymali ſpecies, Pityuſa, Elaterium, Colocynthis, Turbith, Thapſia, ſcammonea, Thymelea, & Panis porcinus; Et inter Mineralia lapis Armenius, Lapis Lazuli, Limatura æris quibus antiquitas multum utebatur inter venena optimo jure referuntur? Quid dicamus de Sandaracha quod mortale venenum eſt & nihilominus ab ipſo Dioſcoride in pilulis contra Aſthma & mortis agonem ordinata? Nunquid Arſenicum etiam quod homines & beſtias necat Avicenna pro remedio placuit. Satis tamen verborum hactenus cum res per ſe plana ſit & aperta.

Et illi ipſi Medici tricipitini qui contra Antimonium ita oggannīunt, quotidie interim in uſu multa habent longè nocentiora. Hæc verba ſunt ipſius Matthioli quibus tamen obſtinati illi Medicaſtri, dum nihil ſapiat niſi proprium ſputum, aures parum patulas habent.

Commentarium Matthioli ſuper Dioſ-

eoridem in Germanica editione ipſemet ad manus ſumpſi, & ad quem finem Deus noverit, omiſſis mineralibus de re herbariâ tractatum duntaxat inveni. Dicat aliquis, id propterea factum eſſe, ne imperito vulgo hyperbolicis laudibus, quas Matthiolus Antimonio aſcripſit, dum ſine reſpectu forſan uſurpaturi ſint, tantopere imponeretur; Alii, ne docti auguſtâ hâc cenſurâ intoxicati alia Doctorum Catarrctica ſuſq; deq; haberent & Matthiolo ſolum fidem in multorum præjudicium adhiberent. In medio hoc ego relinquo negotium, nec judicium in omnibus mihi vendico. Interim utut ſit hoc arbitror, quòd de re utili literis aliquid mandare & publici juris facere, non minima obedientiæ pars ſit in Deum & ipſius divina præcepta.

Et tantum de prædictis vomitoriis quãtum nimirum mihi ab initio propoſitum erat dicere de natura ipſorum & proprietate laudabili Mineralium eorundem vomitoriorum materia, imo omnium miraculo-

culoſiſſimarum Medicinarum quas Medici ſpagyrici hodierno tempore in uſu habere ſolent. Et hæc ratio eſt quare Imperatores Reges, Duces & Principes Europæ artis Chymicæ peritos Artifices magno ſemper honore dignati fuerint & Medicos ſuos ordinarios in horum ſimiliumq; medicamentorum confectione exercitatos magnis affecerint ſtipendiis: In celeberrimis itidem civitatibus non deſunt Pharmacopæi in hac præſertim provinciâ qui ſingulorum præparationes & uſus non ignorant; Inprimis Pharmacopæus qui Delphis habitat Clemens Overſchye ad inſignia Coronæ Dantiſcanæ tria prædicta vomitoria in officina ſua ſemper ad uſum reſervat, uti etiam oleorum deſtillatorum extractionum Magiſteriorum ſalium aliorumq; medicamentorum Chymicorum in quibus elaborandis nullis nec laboribus nec ſumptibus parcit magnam ſylvam poſſidet: Id quod attingere hoc in loco volui, ut ne deſit quippiam, qui opus illis habet, ne ſingulis commodè potiatur.

Obſervationes curationum pro cõfirmanda veritate *diſcurſus* de ſuperiorum vomitivorum uſu & efficatia.

I.

Curatio Epilepſiæ aliorumq; horribilium ſymptomatum à Catarrho & materiâ viſcidâ in ſtomacho impactâ.

A*Nno 1609 in Civitate Genevæ filius Illuſtriſſimi Domini Johann Georgii Principis Anhaltini Comitis Aſcaniæ,* Berenburg/ Zerbſt *&c. magno morbo afficiebatur, à Catarrho cũ tuſſi & febricula, qui tandem in gravem Epilepſiam quotidianam cum maniacis agitationibus oris brachiorum & crurum convulſionibus conjunctam terminabatur. Curam ipſius gerebant præclari Medicinæ Doctores Dn. Marcus Offredus, Caſtor Novus, Bonetus, & Paulus Offredus, magnaq; induſtria Diætam, purgatio-*

nes, Clyſmata, Phlebotomiam, Scarificationem, unctiones, ſuffitus, & plura alia ſuggerebant medicamenta, verum tantum aberat, ut juvaretur, ut malum potius quotidiè magis magisq; incrementum caperet; Tantem itur ad me, qui cum aliis collocutus vomitionem ſuò ſi beneficio ſalis Vitrioli faciendam. Quo etiam exhibito ad tres vices quatridui ſpatio priſtinam ſanitatē omninò recuperavit, qua in adhuc vivit Dei gratia ſanus & ſuperſtes. In quibus duo principaliter notatu digna occurrunt: Primò vomitorii vitriolati præcellentia. Quamvis enim perſona juvenis circiter 13 tantum annos nata naturâ delicatæ conſtitutionis, & diuturni mali afflictione multum debilitata, nihilominus operatio ſine ullo naturæ incommodo dexterrimè perficitur. Qua de re fuſius Hippocrates de ſalubri diæta. Qui vero graciliores ſunt aut debiliores à cibis vomitum faciant hoc modo. *In quibus ne teneros quidem à vomitoriorum uſu dehortatur; alterum*

eſt, quamvis prædictus æger multis purgationibus, potionibus, Electuariis, pillulis, Clyſteribus tentatus, & ferè exanimatus erat, materia peccans tamen immota perſtiterit, nec niſi Sale Vitrioli expurgari (adeo ut & hic Fernelius de vomitoriis verum dicat quod ſupra citavimus) potuerit.

Curatio Hagæ in puero ſuperiori Conſimili affectu confixo præſtita.

Menſe Septembri præterito filiolus Heinrici Majeri opificis cujusdam quinque circiter annorum acerba vehementique tuſſi afficiebatur, cum febri continua anhelitus difficultate quibus ſuperveniens paroxiſmus Epilepticus convulſionem dextri Cruris poſtea dextri brachii, colli, oris, oculorumque horribili cum aſpectu faciebat. Dumq. plus quam trigeſies paroxiſmo correptus erat, in tantam ecſtaſin incidit aliquoties, ut cuivis mortuus videretur.

Accerſitus ego veſperi horâ nonâ dum magnam reſpirationis difficultatem

ſentie-

ſentiebam & mali ipſius principium à catarrho & gravi tuſſi extiterat, aliter judicare non potui quam quod materia phlegmatica & viſcoſa à cerebro in thorac... ſtomachumq; delapſa omnis calamitatis cauſa ſit. Mox ergo dedi *ſalis Vitrioli ſcrupulum unum in cereviſia calidâ, quo factum eſt ut ſtatim vomitus materiæ nigræ inſtar ſanguinis coagulati & corrupti cieretur, adeóq; paroxiſmus diminueretur. Tertio poſt die prædictum medicamentum reiteravi & alvum duntaxat ſollicitavit; Factum tamen eſt ut ſpatio 24. horarum penitus liberatus fuerit, & poſtmodum Julepis quibusdam pectoralib9 ſpecificisq; febrilibus in dies ter quaterve uſurpandis recreatus, iam tum quoq; ſalvus & incolumus vivat.*

Curatio tertia.

Præterita æſtate filiolus Eraſmi Percivalii Muſici Angli ſex annorum febri ardenti & continua magnoq; capitis dolore & inquietudine, tumore ventris, palpitatione cordis aliisq; periculoſis ſympto-

 matibus

Digitized by Google

matibus ægrotabat. Propino ego vomitorium Salis Vitrioli ad purgandum ſtomachum. Sequenti veſperi poſtquam finita erat purgatio dedi doſin cujusdam Bezoardici in formam Electuarii ad ſudores proliciendos compoſiti; Ordinavi inſuper julepum vitriolatum ad mitigandum febris ardorem humores corruptos demulcendos adeò confortandum ſtomachum & inteſtina.

Et tertio vel quarto die ab omnibus afflictionibus liberatus ita fuit ut nil quicquam ipſi adhuc usq; tempora ad ſanitatem deſit.

Curatio IIII.

Similis alicujus morbi curam præſtiti in juniori filiolo prædicti opificis Heinrici Majeri, qui tres annos duntaxat natus beneficio vomitorii Mercurialis Roſa mineralis *appellati ſimul cum julepo vitriolato ſanitatem recuperavit, ut & hodiè ſuperſtes vivat.*

Curatio V.

Filius Dn. de Beaumont Comitis Heinrici

rici Naſſoviaci Officiarii, Febri ardente exanimatus ferè, aſſumpto Sale Vitrioli cum prædicto Julepo tridui ſpatio lectum dereliquit abſq; recidiva.

Cur. VI.

Menſe Julio Anno 1611. ſub mediam noctem defluxio ſuffocativa filiolam meam adoriebatur adeò ut intortis oculis impeditaq; reſpiratione morti vicina eſſet.

Ore vi diffracto aquam vitæ rectificatam abſorbendam dedi, & frictionem ſuper nares ſtomachumq; ea ipſa, fieri curavi, & poſt dimidiam horam ad ſe redire & loqui iterum cepit. Tertio poſt die difficultate reſpirationis laborare cepit & Roſam Mineralem ad granum unum exhibui, unde materia quadam viſcoſa per os projecta melius habuit.

Nihilominus octavo die in febrim ardentem ſubitó incidit, magna cum inquietudine & reſpirationis difficultate implexam, adeò ut de vita ipſius jam penitus actum arbitrarer; Minutam pillulam ex prædicto pulvere cum Sacchari roſati modico

dico adhibui, tenendo ipſam capite donec medicamentum operaretur, & materia biliosa magna illuvie per os & per alvum rejecta, ſanitatem recuperare ab illo ipſo puncto cepit jam tum adhuc ſuperſtes.

Curatio VII.

Æſtate præterita filiola Edowardi Spillinck Sartoris Angli tres circiter annos nata, febri lentâ & continuâ diu afflicta, adeò ut corpore tabe conſumpto flatibusq́, ad miraculum diſtento nihil ſpei ferè reliquum; potationibus continuè indulgebat, nil quicquam comedendo. Unica ſolùm vice pulveris Mercurialis mei granum unũ exhibui, unde ἄνω καὶ κάτω purgata & partibus internis per habitum corporis æquè quàm per urinas deoppilatis, paucos intra dies integrè convaluit.

Vſus & Efficacia vomitoriorum contra Catarrhum ſuffocativum quatuor Curationum Hiſtoriis confirmata.

Digitized by Google

ANno 1606. Menſe Auguſto Noribergæ in Hoſpitio ad Anſerem aureum dicto Carolus Berlingerus Conſiliarius Cæſareus Sexagenarius valdè corpulentus media nocte impetuoſiſſimum Catarrhum è Cerebro in Thoracem ſentiebat, cum difficillima reſpiratione, interceptione loquela, & paroxyſmo ſimul febrili; Per occaſionem huic negotio interveniens ego debito ſymptomatum examine præmiſſo, dum uſum vomitorii cujusdam valdè oportunum arbitrarer, quatuor grana prædicti pulveris cum vini Malvatici cochleari propinabam.

Cujus operatione feliciter abſoluta ſtatim reconvaleſcere cepit, & poſtmodum medicamentis quibusdam pectoralibus confortantibus aſſumptis quarto poſt die iter Pragam ſalvus & incolumnis juſcepit. Valdè autem admirabatur pulveris huius efficaciam, plures ipſius doſes pro viatico ſibi comparavit.

Anno 1610. cùm illuſtriſſimi Comitis Johan de Naaſſau Catzenelleboger Vianden

anden & Dietz, Domini in Beilſtein &c. Medici ordinarii officium ſuſtinebam, in ſuperiori palatinatu (ubi generalis militiæ proteſtantium præfectus caſtra locaverat, Bohemum quendā Johann Adam Dominum de Zedtwitz Aſch & Krugeſreüt &c. Walthurni ſex miliaria ab exercitu noſtro, gravi Catarrho à cerebro ad centrum corporis omnesq; ipſius partes delapſo laborantem inveni, cum magna reſpirationis afflictione puncturis laterū acerbiſmo dolore dorſi urinæ difficultate febrili paroxyſmo, aliisq; ſymptomatibus. Re diligenter penſiculatâ, & cum alio, qui præſtò ibi erat, Medicinæ Doctore communicatâ ſalis Vitrioli doſin unam exhibui. Undè plurima pituitoſa materia per os alvum & urinam, refuſa ſtatim quietus factus eſt (per triduum enim ex ſuffocationis metu nullum ſomnum viderat) & abinde nutricione refectus, ſecundo poſt die à prædictis ſymptomatibus magna animi alacritate meiq; nominis honore evaſit. Retrò tamen miſi ad corroborandum

Digitized by Google

vandum cerebrum pectus ſtomachumq́; mũdificandum & pulmones à putrefactione præſervandos Balſamum meum Cephalicum *cum* liquore *quodam* ex Mirrha Aloe & Croco *ſingulo mane guttatim aſſumendo & horum beneficio priſtinam recuperavit ſanitatem.*

Juſtis Soenen Vir annoſus & imbecillis conſtitutionis, civis Haganus æſtate præterita Catarrho ſuffocativo cum febri continua magna tuſſi graviq́; reſpiratione correptus, meoq́; uſus conſilio, Sal Vitrioli intra quadraginta horas bis aſſumpſit nec non alia quædam confortantia, & quinq́; vel ſex dierum ſpatio integrè reſtitutus ad hacusq́; tempora benè habet.

Catharina Petri Sutoris Hagani prope carcerem habitantis uxor multorum annorum in æſtate ex Catarrho in pectus prolapſo nec à natura plus juſto imbecilli digeſto, periculoſa plurimaq́; incidit ſymptomata: Primo Salis Vitrioli doſin adminiſtravi, poſtea potionem purgantem ad orificium ſtomachi emplaſtro de

meli-

melitoto *noſtræ inventionis admotæ. Et quinq; vel ſex dierum ſpatio denuò incolumis evaſit.*

Beneficium Salis Vitrioli vomitorii obſervatum in Podagrico.

Superius enarratum fuit, quomodo Dominus Zedtwitz feliciter mea opera reſtitutus fuerit tum temporis nimirum, quando ſtipendio generoſiſſimi Comitis Naſſoviaci Medicinam faciebam: Illud ipſum cauſa poſtea erat quod paulò poſt ad Dominum Georgium Chriſtophorum, Dn. de Waltburn & Waldouw &c. vocarer. Is ex defluxione quadam podagrica calida (communiter bilioſa Paracelſo verò calidum reſolutum Sal ponticum vel tartarus acutus dicta) in omnes ferè juncturas extremarum partium præcipitata, tanta inflammatione & intumeſcentia laborabat, ac ſi Anthrax ſeu Carbunculus peſtilentialis fuiſſet, cum graviſſimo dolore.

Primâ ſtatim vice ipſum vomere feci beneficio Salis Vitrioli; veſperi ſequenti propinavi medicamentum Diaphoreticū & com-

& confortativum adhibito quodam cataplaſmate aperiente ſpecifico ad locum affectum. Intra tridui ſpatium tàm ſe in melio recepit ut equum aſcendere, ad libitum exſpatiari, & venationibus intereſſe commodè poſſet. Eodem malo idem aliquando confixus iterum ſimili medicina ab omnibus doloribus vindicatur. Sic vidi in aliis itidem podagricis Sal Vitrioli aliaq; vomitoria ſummam utilitatem præſtitiſſe, inprimis ubi ſtomachus humorum corruptorum labe coinquinatus fuerit; Interim Medicum & in hoc virum oportet eſſe prudentem. Cuilibet enim pro naturæ viriumq; conditione adaptanda ſunt remedia.

Uſus Vomitivorum in genere contra febres ungaricas & peſtilentiales.

Affectus ungaricus ſeu Febris Ungarica ſymptoma eſt, quod homines cum hemicrania, vertigine, cephalalgia, extremoq; dolore capitis cum inquietudine, atque furore vel ſtupiditate omnium ſenſuum,

R am,

um, cordis item paſſionibus, difficultate anhelitus, pleuritide ſquinantia prunella dyſenteria lienteria peroxyſmis febrilibus immane quantum adoriri ſolet; Contagioſum inſuper eſt adeo ut ad peſtis naturā veré accedat, quamvis hoc interſit diſcriminis, quod hoc majori cum vehementia cerebro & Spiritus animalibus inſultet, peſtis minus: Id quod plurimorum hoc ipsô malô afflictorum hiſtoriis confirmare poſſumus. Factum enim eſt quòd ægri capitibus muros impetierint, & ſic cerebrum penitus conquaſſando vitam miſerè finierint ſuam; Alii hôc eodem morbô defuncti, multos annos poſtea judicii & memoriæ imbecillitatem & ferè ad ſingulas Lunæ mutationes conqueſti ſunt. Eodem morbo tum temporis, cum in caſtris Medicum agerem, brevi antequam exercitus dimitteretur in noſtri ordinis milites maximoperè ſævire, & inſultus ſuos de unô ad alium valdè accelerare cæpit, adeò ut infectorum à ſanis ſequeſtrationem inſtituere inq; Noſocomio non mul-

tum

tum diſſito curam ipſorum gerere neceſſum fuerit. Variis remediorum generibus auxilia tentabam, nihil tamen felicius ſuccedere obſervabam, nec majori dexteritate morbo detrahere quam vomitionem beneficio Salis Vitrioli promotam. Quando enim in prima ſtatim acceſſione adminiſtrabam, paucis diebus omne periculum eluctabantur. An verò dicta ſymptomata ab efferveſcentiâ quadam corruptorum in ſtomacho humorum ortum duxerint, quorum nimirum eradicatione beneficio Salis Vitrioli facta, remiſſio ſucceſſerit; an hujusmodi Vomitoria acculta quadam proprietate huic malo bellum indixerint, litem nemini movebo; Certum interim eſt, hoc eodem medio me innumeros in integrum reſtituiſſe, quod hujus loci facere omninò operæprecium videbatur.

Efficacia Emeticorum in Aſthmaticis.

Non ſum tùm abſurdus, qui neſciam, quod perturbatio ſolùm vomitoria (puta

caloris præter naturam cauſa) in genere moleſta & pericaloſa iis exiſtat, qui ex inflammatione pulmonum, eorumq́; ulceribus febri hectica implexis, quæ omnia quoq́; pectoris anxietas & difficultas reſpirationis ſequi ſolent, male habent, & quòd vomitoriis hic nullus omninò locus. Attamen ſæpè uſu venit, quòd pectoris anguſtia alias habeat cauſas, & in tali caſu Vomitoria inſignem effectum præſtent, ut ſequentium Curationum hiſtoria demonſtrabunt.

Anno 1602. Dum Dresdæ primo praxi Medicæ me manciparem, Cæmentarii cujuſdam curam habebam, is à caſu ab alto ædificio (unde abſtinendo à potione vulneraria abſtergente mundificante ſanguis interius coagulabatur) diuturnitate temporis tandem Aſthma & tabem cum febri incurreba, quam affectionem quilibet pulmoniacam arbitrabatur. Conſideratis diligentius cauſis hujus mali, adminiſtrabam quatuor vel quinq́; dies potionem digeſtivam, poſtmodum doſin unà

pul-

pulveris Mercurialis ſupradicti & tria quatuorve fruſtula materiæ carnem elixam (præterquam quod duriora) referentis per os rejiciebat, ſuccedebant poſtea ſanguinis guttæ; Quamobrem potionem conſolidativam pectoralem propinabam, & intra paucos dies priſtinæ ſanitati reſtitutus, relictum laborem magna omnium admiratione, denuò ſubiit.

Anno 1606. ſimili ferè curationi ab operario quodam Chymico in quæſtore Dn. Baronis de Ponderff circa fines Helvetiæ interfui; Is ipſe itidem diu ægrotabat ac ſi fuiſſet pulmoniacę atq; adeò pthyſicus tàm profectæ ætatis ut ab omnibus ferè Baſileenſibus & Schaufhuſianis Medicis qui tamen nemini quàm ſuomet Nominis honori præconium, prognoſtico relictus erat; Nihilominus integrè ſanitatem recepit, & bis terve interea per tandem regionem tranſeundo ipſum incolumem vidi. Cautiùs ergò mercari diſcant, inpoſterum Medici Claſſici, nec ſententiam deproperent, antequam rem pla-

nius & plenius perceperint, Judicium e- nim ſecundum Hippocratem difficile.

Non abſimile mihi uſu venit, cum Secretario illuſtriſſimi principis Chriſtiani Anhaltini &c. Dn, Auguſtino de Kolen. Ille, cum phlegmatis è cerebro in pulmones decidentis cauſa ſingulo menſe anhelitus ſuppreſſionem patiebatur, cum periculo ſuffocationis, Salis Vitrioli unicam ſolummodo doſin accipiendo, & mox multa per vomitum rejiciendo perfectiſſimum inde ſolatium percepit, adeò, & eodem die negotia pertractare ſua commodè poſſet. Et hoc auxilio ipſum ſæpius poſtea ſine ulla virium diminutione vel ſanitatis jactura, quod quis forte repetitô ipſius uſu ſuſpicaretur, ſanatum vidi. Hinc etiam pro certo ſtatuo, hoc ipſum medicamentum longè ſalubrius menſtruâ uſurpatione ad ſanitatem conſervandam, eſſe, (in iis nimirùm qui ex liberaliori Genio ſtomachum Cacochymicum habent) quàm Ebrietatem ab Antiquis usq; adeò commendatam.

Uſus

Uſus Vomitorii Mercurialis in lue Venerea.

Abſoluta feliciter curatione in Cæmentario illo illo Dresdenſi, quod ſupra narravi, fama mihi ſatis inclareſcere cæpi. Hinc ad quendam accerſor lue Gallica immane quantum infectum, ita ut ad minimum magnis duodecim tumoribus & ulceribus ab inguine ad pedes usq; innumeris refertus eſſet. Multorum Medicorum conſiliis uſus, qui ſuffumigationibus variisq; periculoſis medicamẽtis, cruciatibus immaniorem illam reddiderant tandem pro deſperato derelictus erat.

Ego cum conditione retinendi honoris atcunq; etiam res ſuccederet primò ulcera Aqua quadam minerali lavari, Balſamo Sulphuris deinde illiniri & Emplaſtro convenienti tegi curavi; poſtmodum vomitiones & purgationes intendi beneficio Vomitorii Mercurialis ſatis validi ter quinq; dierum ſpacio, intercalando ſemper uſum infuſionis diaphoreticæ & laxativæ, & brevi tuberculis & ulceribus pro-

ſtigatis, perfectam aſſequebatur ſanitatem.

Operatio Vomitorii cujusdam in nobili ægrotante urinæ retentione.

Anno 1610. in Civitate Amberg Dominus à Schlammersdorf. Illuſtriſſimi Principis Anhaldini Chriſtiani Officiarius aliquando ſub auroram contumaci Urinæ retentione cum Colicis cruciatibus ventris inflatione, & anxietate pectoris detentus me petiit conſilium. Quandoquidem verò plurimis remediis fruſtra laceſſitum ipſum agnoverim, pulveris Mercurialis mei quatuor grana præſcripſi. Quo ipſo felici ſubſecuta operatione & confeſtim urina confertim profluente ab omnibus prædictis ſymptomatibus liberatus tertio poſt die gratus diſceſſit. Sic uſum vomitoriorum in pluribus aliis iiſdem vel ſimilibus morbis ægrotantibus valdè ſalubrem obſervavi.

Nec obſtat quando principalis hujus retentionis cauſa flatus in urinariis meatibus

tibus aliisve corporis concavitatibus præcluſus aliquando extiterit. Dum enim per vomitus eructationes & flatuum discuſſiones per os ſuccedunt de repenté quoq; Urinæ quoquo modo contumax obſtructio ſolvitur: Eodem plané modo, quô Vinum vel Cereviſia á dolio evacuari minimé poteſt, niſi aëri ſuperné liberior commeatus aperiatur, quando vero apertus eſt évacuatio ſubdus facile ſequitur. Et hæc ratio eſt quare vomitoria Clyſmata aliave carminativa hactenus iis qui vel difficultate Urinæ vel purgationis laborant, à Practicis plerumq; commendata fuére. Attamen quoniam Urinæ retentio æqué à Calculo in veſica firmiſſime compacto, carnoſitate item & exulceratione feculentæ nimirum materiæ cauſa, procedere poteſt, Medicus hoc in loco circumſpecté agat omninò neceſſe eſt. Neq; etiam ægrotus cuivis Empyrico aureos montes pollicenti ratione interim ad artem neceſſaria deſtituto manum, ſi ſe ſervare velit, injiciat.

Cura Nobilis cujusdam altero crure à defluxione Catharroſa Paralytici.

Circa menſem Aprilis Dn. Johan Georgius à Romrodt Illuſtriſſimi & potentiſſimi Electoris Palatini conſiliarius & Præfecti in Neumarck Palatinatus oppido, Ambergam alterius ſui cruris quodammodo intumentis, attamen interea facultate motivà & ſenſitivâ deſtituti cauſâ me accerſebat: Exhibui doſin unam pulveris mei Mercurialis Roſæ mineralis *appellati, qui non ſolum per ſuperiora debitum exequebatur officium, evacuando nimirum magnam pituita, modicam etiam bilis quantitatem; Sed & attrahendo humorem in dicto crure principaliter peccantem per alvum absq; omni periculo tàm proſperé deducebat ut bidui ſpatio ſuper illud ipſum crus incedere absq; auxilio poſſet.*

Paulo poſt thermas ſulphureas quasdam in Bohemia frequentatum diſceſſit ut eo ipſo partes affectæ magis corroborentur;

tur; Quomodo tamen cum ipſo factum ſit, nondum expertus ſum.

Mirabilis prædicti pulveris effectus in difficulter parturiente Hagæ obſervatus.

Ne longius, quàm par eſt, omnium curationum beneficio vomitoriorum feliciter geſtarum enarratione diſcedam, unica hac inſtar omnium ſit obſervatio; Quod nimirum ſuperiori hyeme anni 1612. Nelecen Janſen in platea vini habitantis uxor jam triduum δυϛοκία laborarit, fatu mortuo exiſtente, & capite alteroq; brachio extra matricem exertis, ita ut ex peſſima hac pariendi figurâ nil quicquam ſpei reliquum videretur eſſe.

Illa enim, multorum Doctorum remediis fruſtra tentatis, meum tandem expetit conſilium.

Valdé autem imbecillis erat & calor totius corporis à capite ad calcem usq; extinctus ferè, præterquam quòd naturæ facultatis expultricis aliqualiter robuſtæ ſpeciem præ ſe ferebat. Confeſtim ego fomenta-

mentationem (ex vino & Herbis quibuſdam appropriatis ad vapores inde excipiendos) fieri curavi, quæ ipſa in Cathedra ad Sudores proliciendos affabrè à nobis compoſita calore exterius univerſaliter excitato, quatuor grana pulveris prædicti cum vini malvatici cochleare uno exhibui; Quo facto, dum in lectum iterum deferretur, poſt horam unam mirabili prorſus auxilio à mortuo illo fœtu liberata, & poſtmodum ſenſim & ſenſim naturali vigore recuperato, reſtituta fuit.

Alter jam agitur annus quod Ambergæ uxor ærarii præfecti Illuſtriſſimi Principis Anhaldini eodem remedio à pariendi difficultate liberaretur. Cum enim partus jam octimeſtris multos dies mortuus gerebatur, ab exhibitione pulveris noſtri ad ejiciendum fœtum ſupra commendati, capite aliiſque partibus immane quantum diminutus & corruptus ejiciebatur.

Pluribus itidem notum eſt quomodo in difficultate partus valdè anxiæ mulieri

Hagæ

Hagæ juxta ſphæriſteriū habitanti præter omnem ſpem opitulatus fuerim, quamvis viribus usq; adeò exhauſta erat, ut niſi mirabiliter conſervaretur, nemini non moritura videretur. Nec mortuo ſolum fatui vomitorium Mercuriale noſtrum accommodatum ἔκβαλον eſt, ſed & vivo adhuc infanti, dum natura in abſolvendo enixus officio deſes extiterit, facilem tranſitum præbet, abſq; ulla vel matris vel infantis offenſione. In hâc ipsâ ergo difficultate, uti etiam ſecundinarum retentione, uti exiſtimo, remedium hoc omnia alia facilè ſuperat.

Hactenus teſtimonia quæ in laudem virtutum prædictorum vomitoriorum mineralium producere ab initio conſtitueram. Quibus ipſis omnem ſcrupulum lectoribus remotum eſſe arbitror quapropter in legendis Medicorum ſcriptis de vomitoriis ſiniſtrè judicare potuiſſent.

De vomitionum in genere adminiſtrandorum neceſſariò obſervandis circumſtantiis.

Nemini

Nemini ignotum eſt minimè ſufficere, ſi quis medicamentorum vomitivorum cognitionem, quæ nimirum ipſorum præparatio, aſſecutus ſit; Niſi inprimis & hoc ad unguem teneat, quomodo ipſorum uſu citò tutò jucundè perfrui queat: Reſpiciendo æquè ad materiam ſuperfluam viresq́; naturales ne nimiâ medicamenti quantitate frangantur, quàm ad medicamenti ipſius naturam. Conſideranda etiam ſunt temporis oportunitas, quando ſcilicet ad naturæ auxilium administrari debeant non nimis cunctanter nec præcipitanter nimis, ſed πάντα κατὰ λόγον. Sæpè enim tota medicandi felicitas inde dependet. In Chronicis affectibus humores ad Paracelſi omniumq́; Claßicorum Medicorum præceptũ non niſi paulatinâ motione proliciendi ſunt. In quibus humores rebelles ſunt & vix vomendi conatu convincibiles, diligens adhibenda eſt præparatio quemadmodum Fernelius hortatur: Quum enim, inquit vel ex corporis confor-

mati-

matione, vel ex humoris ſitu & craſſitie, vomendi conatus augere ſolet, ac faciei oculorumq; robur, capitis tenſio, ſudor multus, & interceptus ſpiritus obtingere, idque citra vacuationem ullam, non niſi adhibita præparatione vomitio tẽtanda. *Econtra in plurimis affectibus utpote ſubitaneis fluxionibus & Catarrhus ſuffocativis, in peſte & morbis venenatis in febribus, tàm acutis quàm intermittentibus in principio ſtatim materia adhuc in ventriculo viciniſq; partibus cavis hærente fluctuante vomitus imperandus eſt. Quando enim hic res cum mora ageretur humorum fermentatio & corruptio totàm ſangvinis maſſam ſpirituſq; vitales adeò invaderet, ut vel mortis vel morbarum Chronicorum incurabilium invictiſſima cauſa facilè ſuboriretur.*

Conſideratione præterea opus eſt qui δυσημεῖς ſint, qui εὐημεῖς. Idq; propter periculoſa inde ſupervenire ſolita ſymptomata ſi viſcera crebrâ validâq; nimis concuſſio-

cuſſione debilitentur. Ideoq́; qui corpore nimis procero ventreq́; groſſo; ſtricto pectore cum cervice gracili & oblonga præditi ſunt; Pulmoniaci item ad febrim Hecticam proclives, ſtomacho inbecilli, gulæ inflammationibus, doloribus aurium & oculorum ab obſtructione & flatibus oriundis obnoxii; Quibus vena rupta & ſanguis per os & nares profluit, quibus coſta fracta vel gibbus dorſi ac pectoris; quos notabilis inteſtinorum ruptura aliave ſimilia exercent, his omnibus vomitio difficilis violenta periculoſaq́; exiſtit, in illis omnibus enim vomitionis motu ſanguis nimium alteraretur roburq́; vitale evidenter caderet. Sic ſunt, qui vel ſponte vel vomitorii viribus laceſſiti indeſinenti vomitionis preſſurâ gravia ſæpe incidunt ſymptomata ideoq́; medicum horum omnium gnarum oportet eſſe, ut telorum prævisorum aciem convenienti remediorum limâ vel avertere vel obtundere facilius poſſit. Id quod Fernelio conſentaneum quando dicit: Si violentior

vomitio

vomitio nimi opere fatigat ſuperveniatq; vertigo, æſtus, anguſtia, ſuffocatio, cordis aut ventriculi compunctio: aut ſi immoderatius exuperat atq; vel ſuccos utiles, vel Sanguinem elicit, vel ramenta vel nigrum quiddam fœtidum atræ bili perſimile lenienda certè & compēſenda &c. *Pariter ſcire oportet, quæ ſigna apparere debeant à vomitu ritè expedito cujus utilitas in corpus retundet, ut ne poſtea de uſu ipſius ſiniſtrè exiſtimando neſciat quid faciat. Quorum quædam Fernelius rectè annotavit inquiens:* Quumque ſedatâ vomitione pulſus plenus & validꝰ exiſtit, placidus ſomnus ſponte obrepit, facilis & libera eſt reſpiratio, appetentia bona, reliquumq; corpus levius, utilis ea cenſeri debet & conſentanea. *Contra vero* inutilis, & noxia, ſi contraria appareant.

Et hæ ſunt vomitionum maximè generales circumſtantiæ, in quas Medicum

 Chriſti-

Chriſtianum officii ſui memorem in prædictorum Medicamentorum uſurpatione animum oculosq; ſedulò intentos habeat oportet. Singulas enim accuratè perſequi voluiſſe non compendium, ſed integrum volumen ſufficienter complevisſet; Quo ipſo tamen nec ignorantis quorundam nec aliorũ Theoninis dentibus, malevolisq; animis in minimis ſatis feciſſem.

EPILOGUS.

Poſterioris hujus libri partis materiam ob id à me annexam Candide lector, putes quod vomitoriis in priori parte contentis velut arma defenſionis ſubminiſtret, contra veritatis oſores, qui ſi poſſent quorundam ignorantiâ aut qualicunq; ipſorum abuſu freti, ut funditùs ſingula everterent, nullum non lapidem moverent. Parum enim ad rem facit inde veritati derogare velle dum pericula ægri non aliunde imminere videamus quàm vomitoriorum malè præparatorum et imprudenter adhibitorum cauſa; Illud enim

nim non niſi malè artificum abuſui imputari debet.

Unde tantum abeſt ut recto talo incedat argumentum ad verum uſum aliis exoſum faciendum, ut vix abſurdior magisq; inconſequens conſequentia audiri unquam poſſit. Mirum enim eſt, quod non comedendi & bibendi naturale deſiderium eodem argumento impetant, cum in illis etiam non levis quotidie committatur abuſus. Si re abuti ſubſtantiam ipſius tolleret, cui magis convitia dicenda forent, in agro medico, quàm medicamentis Catarcticis quotidie tamen laudabili uſu valdè inclareſcentibus; De illis enim Hippocrates, Avicenna, Paracelſus aliiq; celeberrimi Medici infucato ſtylo teſtantur, nec res aliter ſe habet: quod veræ ſanguiſugæ ſint, quæ optimum ſanguinē, humidum radicale, Balſamum naturæ qui ipſis frequenter utantur ſenſim ſpolient & exſugant.

Quæ ratio eſt quare Medici ſaniores in libris de conſervanda bona valetudine

à frequenti Catharcticorum uſu abhorreant, vomitoria tamen ſtatis temporibus approbent.

Denique prolixior illa tractatio quemlibet faciet cognoſcere quibus fundamentis & rationibus fretus prædicta illa medicamenta & quomodo uſurpaverim.

Non enim in omnibus morborum generibus vomitoria unica & æqualia mihi fuerunt remedia; Quin imò nunquam non ad manus habui ſimul catarctica Diaphoretica Diuretica Calculum minuentia, Alexiteria, Cordialia, Reſtaurantia, Anodyna vulneraria, Antepileptica, Antapoplectica, Febrifuga, & varias ſortes medicamentorum ſpecificorum ad ſingulas humani corporis partes. Uſus etiam ſum pro tempore Phlebotomia, ſcarificationibus, Frictionibus, Fomentationibus, Balneis, Veſicatoriis, unctionibus, aliiſq; medicinalibus auxiliis ſingulis ad morbi ſpeciem & alias circumſtantias neceſſarias.

Quod ſuper eſt quod mortuos reſuſcitare,

tare, mutos loqui cæcis viſum reddere ſimiliaq; prodigia non fecerim: Reſpondeo, quod nec ipſe Hippocrates qui tamen Macrobii teſtimonio nec falli nec fallere unquam potuit, *nec Avicenna Galenus nec omnes Arabes, Græciq; Medici, utut pro Diis medicorum habiti, nec etiam Paracelſus aut quivis alius inter Hermeticos tanta & talia unquam præſtiterint. Idq; non ſolum propter artis ordinariè imperfectionem (nullus enim unquam tantum ipſius faſtigium attigit) vel ægrotorum etiam culpam: Sed quod Deus aliquando ex juſta intransgreſſiones ipſorum indignatione, rebus ſecundis vires adimat & inde majoribus quam ut à quovis ſanari poſſint, plagis humanum genus afficiat: Quemadmodum Moyſes lib. Deuter. cap. 26 v. 2. (ubi Iſraelitico populo niſi præcepta divina obſervarint, flagellum prædicit) inquiens:* Jehova te viſitabit languoribus, ardoribus, febribus, & æſtu. *Et paulo poſt.* Æternus te affliget ulceribus, Ægyptiacis, Hæmorrhoidibus, vermibus,

 ſcabie,

ſcabie, à qua non poſſis curari. *Et adhuc inferius: Æternus puniet te malignis ulceribus in genubus & coxis à quibus non poſſis ſanari. Quod ipſum etjām colligere eſt ex Exemplo Regis Ezechielis de quo ſcriptum eſt quod Æternus viſcera ipſius tali morbo ferierit, quem nemo Medicus Sanare potis fuerit. Inſuper quotidiana experientia ſatis ſuperq; docet quod Deus Solus Archiater feliciſſimus qui incomprahenſibili ſua providentiâ infinitâq; ſapientiâ in Creaturis operetur, quæ velit, & quòd Medicina, quâ morbi undiquaque perfectè profligantur, ad manus hominum ad placitum uſurpanda, nondum pervenerit, Sed ut omnia alia à Solius Dei nutu & benedictione dependeat, cui ſit honor & gloria in æternum Amen.*

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

EXEGESIS
CHYMIATRICA.
ANDREÆ TENTZELII
Greuſſ. Phil. & Med. D.

Quâ in

Quæcunque in prioribus
Angeli Salæ libris tacta quidem,
attamen detecta non ſunt, multaq; alia διεξοδικῶς interpolata.

Deſcriptionibus verè & ſincerè enucleatis.

Apertè vel mediocriter etiam in
arte Chymica exercitatis ob
oculos exhibentur.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ERFURTI

Impenſis Johannis Birckneri Bibliopolæ
Typis Heredum Mechlerianorum.

Digitized by Google

Digitized by Google

Candido Lectori Salutem.

IN mundo, ſi quid eſt, Amice Lector, quod odioſum eſt, illud vel maximè odio pl᷑ quàm vatiniano dignum exiſtimo, quod, qui ab Artis perfectione rerum occultarum manifeſtatores & detectores audiunt, optima quæq; arcana Harpocrati magis, quàm Hippocrati, magis famæ, quàm Conſcientiæ ſacrificando tanto ſtudio ſilere & ſi vel ſpontaneo Naturæ ductu emergere velint, invidioſè adeò ſupprimere ſoleant. Mala mens malus animus! Equidem nulla ars divinior nulla perfectior, quàm Medicina foret, niſi artificum inhumanam illam, & nec divinis, nec civilibus, nec gentium legibus conceſſam in-

vidiam tantopere experiretur. Alia ideòq; mens mihi eſt, & ſanior multò. Boni enim ſi ſumus, ſi quid boni à Deo accepimus, cur non viciſſim collocemus benè, ut ne cal mitoſſimæ vitæ noſtræ adjutores deſint. Et affectum illum jam primitus exequi ſtudeo, cum Ternarium Bezoardicorum Dn. Angeli ſalæ publici juris facturus, quæcunq; obſcuriora perplexioraq; plurimis ſtuporem injiciebant, hac ipſa Exegeſi mea enucleare & explicare mihi adſumam. Ideoq; cum duplici argumento, quòd & boni Viri & Medici item, hoc ipſo me feciſſe arbitrer; argumento dico ſynceritatis affectus erga Filios doctrinæ, & publico pro virili ſtudendi commodo; Non enim (odi *βυαςινα ςήματα*) velis ad imaginarias multorum auras; ſed ad *γνησίαν ἐγχείρησιν καὶ ἐμπειρίαν, (διὰ πεῖρα τοὶ βροτῶν ἔλεγχος)* tanquam ad cynoſuram hoc in mari navigo.

navigo. Eâ lege mea legas peto, ut me diligas etiam, & ad lectiſſimos uſus penitus intelligas. Pauca quidem ea ſunt, attamen meo meq; & hæc pede ſum meritus. Et primo vere fructus nimis numeroſâ efflo-reſcentes ſerie, plerumq; marceſcunt, non matureſcunt; Attamen tàm bona, quorum cauſa & illuſtriſſimam perſonam, nec non multos Medicinę ſtudioſos ſolicitaſſe novi; Tàm plana, quæ ſine ipſe noctem in oculis adferas, parùm advertenti tibi facilè obvia.

Φέγγος μὲν ξυνετοῖς, ἀξυνέτοις δ' ἔρεφος.

Aliàs tamen plura, DEO dante, & meliora, quando ſcilicet plura ſcribendi animi mei poteſtas, ſementisq; hujus fructum ſalubritatis nimirùm & Gratitudinis erga me veſtræ ad ſvavem maturitatem aliquãdo ad ſpiraſſe lætus ſenſero. Vale. Dabam Cal. Aug. Anno 1617.

D. Andreas Tentzelius.

Ad

ΕΞΗΓΗΣΕΩΣ CHYMIATRICÆ

PARS PRIMA.

DE LIQVORIBVS.

TOta Chymia, Ars Paracelſo Eſſata appellata, quatenus illa Alchemiæ pars eſt, & Encheriam contradiſtinctam habet, quaſcunq; ſub ſe continet ſpecies, ſive ſimplices, ſive cõpoſitas; ſive ſub Magiſteriorũ, ſive extractorum, ſive Elixirum, ſive Clyſſorum cenſum recenſendas; Et vel elaborationis vel exaltationis, quibus omne opus chymicum primum perficitur, beneficio productas; omnes illas ad tria velut ſumma Capita rectiſſimè referri & coarctari poſſe exiſtimo. Quod nimirum quæ-

dam ſub liquidis comprehendantur, & pleaq; quidem arcana, aſtralia & materialia; Tincturæ ſcilicet & olea; & aquæ ſolventes & ſtillatitiæ. Quædam ſub mollibus: ceu Balſami, Extracta propriè ſic dicta, Tincturæq; molles, ſive apertæ, ſive productæ. Quædam ſub duris ut omnia coagula ſive ea alcalia ſint, ſive chriſtalli, ſive flores ſive croci, ſive Magiſteria ſive Turbith &c.

Hac ideoq; diſtributione pro inſtituto noſtro maximè ad poſita ut ne quid abſq; ordine docere videamur, res ipſas jam aggredimur.

SECTIO I.
De
SPIRITIBUS.

Sulphur Cœleſte ſeu Spiritus Vini.

Spiritus Vini ſimplex.

R. Vini ardentis ex fecibus Vini optimi deſtillati lib. iij. Tartari Crudi albiſſimi mundificati & quodammodo pulveriſati uncias ſex. Inde incucur-

cucurbitam majorem (Germanis eine Hernkolben.)

Vel quod melius eſt, in phiolam majoris capacitatis; ſuperimpoſito Alembico magno benè loricato cum recipiente itentidem ſpacioſo (eine halbe oder gantze Vorlage) *deſtilla per labrum abenum ita, ut abenum ſerratura lignorum ad dimidiam ſpitamam adimpletum & ſerratura madefacta mediocriter, compreſſáq; ſit. Super hanc collocando cucurbitam & circumcirca adhuc ſerraturam, ut Vinum vix unum aut alterum digitum latum ſupereminent, adſpergendo, affundendoq; aquam, ut nec vas natando titubet, nec in ſerratura prorſus diſcontinuatâ nimis molliter cubet deſtilla lentiſſimô Igne (ut guttæ quartum non præproperent pulſum) donec non amplius ſtriæ in Alembico, ſed guttæ potius hinc inde adhærere incipiant.*

Tùm enim Spiritus omnis prodiit, & phlegma ſtillare incipit. Quod plerunq; fieri notabis, poſtquam quatuor circiter menſuras prolicitaveris. Singula in ſe-

orſim excipiendo, Spiritum Vini habebis ad multos uſus ſatis perfectum.

Spiritus Vini rectificatio.

Quando tamen ſubtiliorem exoptas, ſupra deſtillatum eodem modo per eadem vaſa benè tamen mundificata iteratò deſtilla, addendo ad ſingulas libras duas Spiritus Vini, ſingulas uncias Tartari albi crudi pulveriſati: Et poſtquam menſuræ tertiâ vice ſine adiectione Tartari duæ vel circiter deſtillaverint, remoto priori excipulo ſæpius periculum facito, num adhuc purus putus Spiritus fluat nec ne (idq́ comburendo Spiritum in cochleari quodam vel inſtillando oleum, prout noſti.) Quando enim phlegma ſimul cadit, ſeorſim excipe & per B. rectificando Spiritum utrinq́ ad uſus diligenti cum cuſtodia reſerva.

Rectificationis ſubtilior ratio

Vel eundem Vini Spiritum hucusq́ ſ a. præparatum adhuc duplicatâ chartâ Emporeticâ cum panno ſpiſſo in ſummo cucurbitæ, vel etiam ſpongiâ oleo ſuavi irrigata, interpoſitus eodem modo deſtilla, non tamen ad abſolutam ſiccitatem, ne hetero-

tero-

terogenea miſceantur, & Spiritus Vini permeat puriſſimus, propiusq; ad Quitam Eſſentiam accedit.

Reliquam portionem per ſe adhuc imponere & per chartam iterum rectificare poteris, tamdiu donec Spiritus ſuo ſigno non amplius prodire agnoſcis. Quó enim ſpiſſioribus ſtriis Alembicus repertus, eò uberior ſemper Spiritum evaporatio; dum prorſus deſinunt, nec Spiritus amplius aſcendunt. Tartarum in fundo reliquum ad Spiritum Tartari vel ſal Tartari eliciendum non inutilem reſervabis.

Si prædictus Spiritus in ſecundâ tertiâve deſtillatione cum Cohobio ſuper eundem Tartarum per retortam rectificatur & in fine (phlegma intermedium ſeponendo) urgentiori Igne Spiritus Tartari ſimul excipiendo propellitur Spiritus Vini Tartariſatus aliquibus Aqua philoſophica dictus praſtó habebitur. Spiritus Vini Tartariſatus.

Utriusq; tàm ſimplicis quàm Tartariſati inprimus ad tincturas & extracta Metallo-

tallorum, vegetabilium & animalium facienda, obſtructiones item viſcerum contumaciſſimas expediendas velut in Tartaro hypochondriorum uſus eſt longè præſtantiſſimus. Et hic ipſe Spiritus Vini verè ſulphur cæleſte eſt, ſeu Balſamum volatile à liquore catholico, ſpecifico, cardiaco per B. M. deſtillatum, & ab omni ſuperfluitate depuratum. Tartariſatus ad Spiritum purgantem meum & Spiritum Vitæ aureum Rulandi non contemnendos uſus præſtat.

Cæterùm quæ curioſè potiùs quàm utiliter Spiritum Vini perficiendi artificio abſq; Igne modò beneficio pellentis frigoris, modò Aquæ frigidiſſimæ, modò argenti vivi accepi, non tàm facienda, quàm admiranda cuivis hoc in loco relinquo.

Unicum illud ad uſum inſigniter factum adhuc moneo, quòd vix quicquã ad contrahendas tot excipulorum divaricationes compendia magis præſtet, quàm Recipientis fabrica. Ut ergò tale quoddã in promtu ſemper habeas, quod duplici

ori-

orificio inferiori & anteriore rite factis præditum ſit nulli labori parcendum eſt.

De admirandis Spiritus Vini facultatibus conſule Levin. Lemnium de nat. mirac. Conradum Khunrath in Medull. deſtill. Andr. Libav. in praxi Chym. & Euonymum Geſneri.

Spiritus Vini Rhodoſacharatus.

℞. Sachari Candi albiſſimi Pulveriſ. unc. ij.
Aquæ Roſar. odoratiſſ. lib. 1. ſ.

Mixta ſtent in loco calido & conquaſſentur aliquoties ut ſacharum melius liqueſiat. Quo facto affunde Spiritus Vini rectificati libram ſemis vel libram integram, præſertim ubi pro ſenibus conficiatur. Repetita filtrationis operâ, donec nimirum & ſapor & conſiſtentia placeat, adjectoq; ſcrupulo ſemis vel integro Diarromatici eſſentialis noſtri fiat Spiritus vel Elixir Rhodoſacharatum, inſigne reconvaleſcentium & imbecillium reſtaurativum ſitisq; haud vulgare ſedativum in febribus. Si colorem vel viridem vel ci-

trinum

trinum vel crocinum &c. ipſi conciliave-ris, idq; rebus vires nihil imminuentibus velut pro rubino extracto myrtillaceo vel ſerico rubro, pro viridi exiccato petroſelino, pro citrino vel crocino ſantalo cum croco, pro Amethiſtino ſerico cæruleo & violis oculis palatoq; valdè gratificabitur.

Spiritus Citrinatus aliàs
Elixir Citrii.

R. Cordic. Citri recent. ab albicante medulla benè mundatar. minutimq; conciſar. lib. iij.

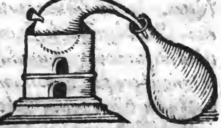
Macerentur in Spiritus Vini non rectificati lib. xij. viginti quatuor horas, poſtea deſtilla per veſicam Cupream cum refrigeratorio, donec prolectis omnibus Spiritibus phlegma prodire incipiat. Ex hoc Spiritu cum pauxillo croci tincto, mixtoq; cum ſucci citri purificati lib. iij. Elixir Citri parabis excellens Cordiale & Antidotum contra peſtem & aeris contagia. Doſis cochl. i. ſingulâ aurorâ.

ARCANUM REGIS SEU Aqua Regia. Aqua pugilum etiam dicta.

R. Salis

℞. Salis Armoniaci.
Nitri depurati an. ℔. j.

Tere ſimul & miſce cum duabus unciis Silicum groſſo modo pulveriſatorum. Inde in retortam poſticâ parte tubulatam hujus figuræ

Pone in ignẽ reverberii p̃miſſo capaci recipiẽte, & paulatim ignem ſubminiſtra, donec Rotorta paululum incandeſcat: Quo facto, juncturaq; benè munitâ, per tubulum injice prædictæ materiæ cochlear unum vel unciam unam, & ſtatim cum impetu ſurget nebula in excipulum; Qua in Aquam reſoluta, denuò novam materiam injicito, recto regimine ignem gubernando, ſemperq; tubulum argillâ madidâ cooperiendo, donec ſatis Spirituum prolexeris.

AQVA REGIA alia.

Quoniam deſtillatio duorum Athletarum

tarum Salis Armoniaci ſcilicet & Nitri, propter impetuoſitatem periculoſa quodã modo, nec Spiritus inde in copia haberi poſſit; Quin imò Sal armoniacum plerunq; in fundo remanet, tranſeunte Nitro. Iccircò ſequens tutior præparatio eſt: ℞. Nitri per ſe, & cum tribus partibus ſilicum contuſorum Miſce & deſtilla Igne libero per Retortam & ſic habes Aquam Nitri poſtea habeas Cineres, è quibus per Aquam calidam extractum ſit ſal, ut omnis acredo lixivii auferatur; Hos cineres miſce cum Sale ammoniaco ana. Sit autem Salis ammoniaci tantũ, quantum antea erat Nitrum; Tum propoſito Recipiente cum Aqua Nitri deſtilla in Igne libero, per retortam vel per Alembicum & tranſibit Aqua ſalis armoniaci, & miſcebitur Aqua Nitri. Et ſic habebis Aquam Regis ex duobus Athletis.

Si velis rurſum per B. vel cineres per Alembicationem deſtillare, fiet clarior & lucidior. Hæc arcana Aqua Regis à Baſilio ſummoperè commendatur. Et

multi

multi uſus eſt ad Auri ceu Metallorum Regis præparationes, unde & nomen ſortita eſt, quòd Aqua Regia dicatur. Eſtq; verè Ros Solis philoſophici Angeli Salæ cum Spiritu ſalis Mercurialis per medium Vulcani in auram elevatus, & rurſum in aquam ſolarem converſus, de quo in præparatione Chryſobezoar.

SPIRITUS SALIS.

R. Muriæ vel Salis marini calcinati q. v. Terræ Sigillatæ crudæ ſub duplam vel ſub triplam proportionem Miſce & impaſta ad Orbiculos inde faciendos, quos ad duritiem exiccatos Retortæ terreæ benè lutatæ vix ad dimidium repletæ imponas adaptatoq; magno receptaculo Igne forti per gradus aucto deſtilles. Primo enim egredietur phlegma lento igne poſtea argentiori Spiritus albi, quo ignis regimine inſtabis, ut Retorta benè incandeſcat, & receptaculum diaphanon iterum evadat. Eadem ferè diſtillatio quæ in Aqua forti adhiberi ſolet. Refrixa fornace Spiritum exime & adhuc ſemel in B. M. per Alem-

bicationem phlegmaticis eclifica. Quod reliquum in cucurbita manſerit, Spiritus ſalis nimirùm & faces, ea per[illegible]re ma Retortam deſtillando ſepara. Et ſic Spiritum ſalis elegantiſſimum cum Ente Terræ ſigillatæ Embryonato maritatum tenes.

Notandum tamen hoc in loco eſt, quoniam non omnis ſalis Spiritus his ſolis operationibus elevetur, ſed multa ipſius pars Artificem in caput mortuum ſe ſubducendo ludere ſoleat, quòd per aquam communem (coquendo ſimul) ex eodem ſal collectum & priori modo deſtillatum æquè efficacem Spiritum præbeat. Vel idem ſal cum priori ſpiritu conjunctum, & aliquandiu debito loco digeſtum, tandem cū Terra ſigillata ut ſupra commixtum, & quoties opus eſt, deſtillatum, univerſas ſalinorum Spirituum reliquias refundet. Si enim ex capite mortuo ſal toties prædicto modo extraxeris, & deſtillaveris quoūſq; quippiam ſalis in ipſo reſtiterit, quamvis inde non uſq; adeò lucrareris, totum ſalem tandem in forma Spiritus tranſire facies.

Et

Et hoc revera eſt illud oleum Balſami univerſalis Dn. Angeli Sala quo in Chryſobezoar ſuo conficiendo utitur; Aliàs quoq; ad Medicos & Metallicos uſus efficaci poteſtate nobiliſſimum, de quo vide Croll. Baſ. Chym. pag. 151.

In diuretico & lithontriptico meo ſpecifico, Sale Nitri philoſophico dicto quod in hydrope, urinæ retentione & Nephritide ad ſcrupulum unum in vino generoſo Methodicè exhibitum mirabiles obtinet virtutes, non minimas Spiritui huic ſalis tribuo.

Cæterum uſus ipſius in febribus non vulgaris eſt R. Spiritus ſalis ℥j. Aqv. è ſucco Veronicæ. lib. iij. dulcifica cum ſaccharo & bis in die m. & v. patienti proprina ſingulis vicibus ℥j. In febribus enim lentis & quotidianis potentior erit hoc ipſo, quam ullo alio.

Spiritus Salis Compoſitus. Ad Medicinam præſtantiſſimus.

℞. Salis Nitri puri, Salis communis decrepitati aña q. v.

Miſce cum dupla vel tripla quantitate argillæ ſiccâ & per ſetaceum cribratæ, & é globulis probé poſt malaxationem exiccatis per retortam igne nudo & violento, more ſolito, Spiritũ propelle. Hujus Spirit9 libra una cũ ſalis fuſi unciis quatuor aliquãdiu per diem nimirum unum vel alterũ digeſta, ut ſal adjectum ſolvatur, & p retortam iterum diſtillata, idq; toties, quoties placuerit cum novo ſale fuſo factum, Spiritum & fortiorem & auctiorem conciliabit. Ab illo Spiritu phlegma in B. M. abſtrahe, & deinceps Spiritum per Retortam vel cucurbitam in arena rectifica, tandemq; cum Spiritus Vini ſupra præparati partibus æqualibus coniunge, & tùm in vaſe circulatorio aut pelicano in cineribus commacerando, atq; iterum rectificando Spiritus iſtos Vini nempe & ſalium inſeparabiliter unitos, & Spiritum ſalis compoſitum notandæ virtutis inde conficies, ad conſervandam ſanitatem & propellendos morbos egregium auxilium. Inprimis autem Ictericis ſummé prodeſt, hydro-

dropicis item & vermiculoſis. Ad Therapiam doſis eſt gr. vj. viij. ℥ß. in vino, aqua vitæ vel alio appropriato; Ad hygieiam gr. iij. ſingulis ſeptimanis ſemel vel bis duntaxat; Podagram lenit exterius illitum. Singulo mane gutt. j. in Aqua vitæ vel Tiliæ Epilepſiam curat. Deniq; quicquid de oleo ſeu Spiritu ſalis apud Paracelſum aliosq; modernos authores patet, idipſum hic potentiſſimè præſtabit.

SPIRITUS SALIS Dulcis.

Utcunq; glorioſa & ſeſquipedalis de Spiritus Salis dulcedine oſtentatio apud chymicos magni nominis etiam, ipſorum tamen demonſtrationibus, quibus, nec niſi magno pretio conducti, ſummam illam & impermixtam prorſus pollicentur, fidem adhibere nunquam potui. Nec enim τὸ ἁμαρτάνειν à magnis ingeniis etiam alienum prorſus, quamvis hoc ipſum putare multis ſuperciliosis alienum. Mordacem verò acrimoniam à Spiritu Salis auferri, eumq; ſubdulcem reddi poſſe non inficior. Idq; ſequenti modo: Ut nimirùm vel ſpi-

ritus Vini vel oleum lartari ab initio cum ſale commiſceatur, & ſecundum artem Spiritus inde deſtilletur; Vel etiam, ut Spiritus ſalis jam prolectus cum alterutro ipſorum ſæpius cohobando ſubtilietur; Vel etiam uti feces vini adjiciantur ſalè &c. Idem enim & in aliis Spiritibus feliciter obtinetur.

Spiritus Salis Gemmæ.

Sal Gemmæ ſeu foſſile quod attinet, ex eo itidem extrahitur liquor eodem modo, quo ex ſale communi ſeu muria ipſius, què & oleum & ſpiritus ſalis Gemmæ fuſibilis Mercurialis à Chymicis vocatur; Cujus beneficio ſolutorio & fixatorio Regulum Martis eò reductum vidi, ut mediante digeſtione, deſtillatione & rectificatione liquorem præbuerit, vel pro libitu pulverem, quorum hic ad grana tria vel quatuor; ille ad guttam unam vel ad ſummum duas ſingulis vicibus ex convenienti liquore vel Tartaro Vitriolato exhibitus, ad alterandum, ἄνω καὶ κάτω, tuto tamen, vacuandum, aliosq; curationum ſcopos complendos potentior erat centum

Oleum egregiè purgãs ad guttam. j. ſatis pro doſi

lagenis herbarum decoctionibus refertis, nec non ipſis de Rhabarbaro potionibus, Eundem ipſum Spiritum ſalis Gemmæ bonâ fide accipias pro vero illo Angeli Salæ Sulphure potentiali ex Balſamo aquatico, diaphano, fixo, per quartum gradum Ignis Spagyrorum ſublimato & in formam liquidam redacto de quo ſub Elixire ipſius Bezoardico.

Spiritus Salium Vegetabilium pretioſus.

Sed & Spiritus è ſalibus vegetabilium magno Medicinæ commodo conficiuntur hoc modo:

R. Silicum contuſorum
Sabuli puri
Sal. herbæ cujuscunq; velis ana.

Deſtilla per retortam loricatam, lente primum, ne ſal fluat, poſtremò quando Spiritus albi prodierint fortiori Igne flamma ſcilicet, ut & ſicci Spiritus prorumpant. Phlegma in B. rectificando abſtrahe; atq; capiti mortuo cum aqua denuò ad Sal extrahendum affunde, quod coagula-

tum

tum viciſſim (capitis mortui extractione ſemper repetitâ) deſtilla, donec omne Sal in Spiritum abierit. Qui Spiritus ſalis eſt cujusq; herbæ, quam ad illum ſalem conficiendum aſſumſeris. Pro natura diverſorum ſalium diverſas etiam & præſtantiſſimas virtutes ad Medicinam obtinet. In hoc verò præ cæteris mirabilis hic Spiritus exiſtit, quòd propriæ herbæ impoſitæ eſſentiam & tincturam usq; adeò ſpoliet, ut illa albedine velut univerſali Lepra penitus obducatur; Interim tamen in terram implantata iterum, quamvis perenni exiſtente colore jucũdo miraculo reviviſcat. Illud ipſum oleum ſeu Spiritus cum propria ſua herba eſſenſificatum, inq; clyſſum redactum nobiliſſimos uſus in Medicina præſtat, cujusvis herbæ ſpecifica proprietate.

Clyſſus herbarum.

SPIRITUS VITRIOLI.

Acetoſa mineralis.

Paracelſi proba in æſtimando Vitriolo eſt; cum lamina ferrea humectatur aqua, & Vitriolum affricatum ſubitò colorem

expre-

cupreum gignit: Hoc enim magis de Venere, quàm de Marte participat. Aliàs tinctores & atramentarii vulgare Vitriolum, quod ferrum non tingit cupreo colore, tanquam utilius amant, vulgo atramentum dictum, ſed hoc magis de Marte quàm Venere participat, & in Medicina & Chymia non æquè præſtans eſt. Alia probitatis nota eſt, ſi liqueſiat in crucibulo & humor aqueus exhalet, calcinatumq́; flaveſcat prius quàm albeſcat, & denſetur viſcoſa tenacitate.

Quod verò Spiritum Vitrioli attinet, licet ejus præparatio nemini non obvia ſit, tamen cum D. Angelus Sala in Ternario ſuo Bezoardicorum, cujus declarationi hoc meo labore potiſſimum ſtudeo, non vulgarem illum per rubificationem Vitrioli ſpiritu Mercuriali & volatiliori prorſus deſtitutum, corroſivâ tamen qualitate prægnantiſſimum Spiritum, uſu dignum exiſtimat, interim verò ipſius Liquor acidus Vitrioli *propter diverſas & paulatinas operationes quas ad ſui perfectio-*

nem requirit, omnibus usq; adeò arridet, neceſſum putavi talem Spiritus hujus præparandi rationem tradere quæ & facilis eſſet & ad Vitrioli viſcoſitatem & corroſivitatem attenuandam auferendamq; æquè adpoſitiſſima;

℞. Vitriolum optimum, Aqua communi ſtillatitiâ diſſolve, ſolutum per filtrum cola, colatum ad tertias igne ſinito evaporare, dum pelliculam contraxerit; Inde vaſi oblongum baculum, ut ei Sal Vitrioli in loco frigido adhæreſcat. Quē exiccatum, ſi non ſatis depuratus fuerit, iterum ſolve, cola depuraq; procedendo modo ſuperiori.

Hunc ſalem ſatis depuratum inde Vitreæ Retortæ ſatis ſpacioſi orificii, luto munitæ, ſuperfunde Spiritum Vini rectificatum, ut fiat paſta, appoſitoq; Alembico, immitte furno aperti ignis, & applica Recipiens ſatis amplum; Hinc ritè clauſis omnibus juncturis inſtitue deſtillationem, primò lento igne, ut Spiritus Vini ſeorſim provocetur; Mox fortiori, ut phlegma quoq; aſcendat; Tandem incipientibus provenire

venire Spiritibꝰ ſiccis ſenſim Ignis augeatur, dum fiat fortiſſimus, & vitrum præ nimio calore liqueſcat ultimò.

Liquori deſtillato abſtrahe phlegma in Balneo Mariæ, donec guttulæ cadentes aceſcere incipiant; Tum appoſito novo excipulo pellatur quoq; Spiritus per arenam, qui ipſe liquori Vitrioli acido, quo Dn. Sala in ſuo Ternario paſſim uſus eſt, in omnibus facilè æquivalet. Quibus ipſe virtutibus ad conſervandam ſanitatem, & ſingulos ferè morbos profligandos, ut Paracelſo quarta pharmacopolii pars non immeritó æſtimetur, non opus eſt prolixâ declaratione; De ſingulis enim pingui minervâ Crollius Baſ. Chym. pag. 2 0. Johann. Liebaut. pariſiens. de Philoſoph. Chym. & Clariſs. Sala in Anatomia Vitrioli. Interea ἐκ ἀκινήτως ἔχω hoc, vix quicquā Nectare illo Paracelſi ſuccoſo vel mixtura ſimplici Grasbecii, [a] vel liquore Dianæ noſtro, quibus ſingulis Spiritus hic velut baſin ſubſternit, præſtantius in Epilepſia, pleuritide, febribus, Hydrope, ſcabie

a. Quem alii pro me dariſſimo agyrta habent.

ſcabie & omnibus viſcerum obſtructionibus reperiri poſſe.

Ad Epilepſiam inde ſingulare ex Anglia mihi innotuit ſpecificum: R. Aquæ é fecibus vini per ignem & artem extractæ q. ſ. Hanc per novum Alembicum igne proprio à Vitriolo Corallato & in pultis inſtar formam antea redacto deſtilla; cujus libra una adde Liquoris Querni, Rad. pœoniæ maris ana unciam ſemis, Reducantur per circulationem in potum: Doſis cochl. j. cum cochl. Aquæ Hirundinis Rondeletii, vel uncia j, vel ij, Aquæ Meliſſæ; Idq; quotidiè, exceptis ante & poſt Novilunium diebus, ubi Catarckticum ex Ellebori & Agarici extractis, Diacarthamo Baſilienſi, vel quod optimum, parum Antimonii cum oleo Vitrioli ad ſeceſſum præparati aſſumendum. Hoc ita parato, paraſti Medicamentum non in Epilepſia ſolùm ſed & vertigne & ſimilibus auro precioſius.

SPIRITUS VITRIOLI Philoſophicus.

Hic

Hic ipſe multis quidem cognitus hactenus, attamen non omnia, nec ubiq;, nec ab omnibus; Celeberrimus enim Hartmannus eſt, qui & appellationem & uſum ejus adeò celebrem fecit; Talis autem præparatio eſt. ℞. *Aqua Floribus Butyri Antimonii ad ſalia corroſiva eluenda affuſæ, iisdemq; ſalibus benè imprægnatæ, quantum potes, Deſtillando à phlegmate libera eóusq; donec vel liquor acidus ſubcitrinus, vel nil quicquam etjam aſcendat amplius. Reliquum exime pro Spiritu Vitrioli Philoſophico, vel Aqua Mercuriali Philoſophorum. Potioris ipſi Hartmanno virtutis, quàm Spiritus vulgaris, cùm ad omnia metalla lapidesq; diſſolvendos tùm etiam ad eximios in Medicina præſtandos uſus Doſis guttæ 3. 4. 8. 10. contra febres præſertim ſtomachales, luem Veneream vermes, peſtem &c.*

SPIRITUS VITRIOLI PHIloſophicus alter, vulgò Antepilepticus Baſilii.

R. Vi-

℞ *Viride æris ad placitum, ſuperfuſo aceto in calido toties extrahe, quoties viriditatem de ſe præbet. Liquorem per Alembicationem abſtrahe; Reliquum vitriolum in Aqua pluviali deſtillata ſolve, Filtra & ad tertias coque, ut in cella colligantur Criſtalli. Reſiduam aquam iterum ad tertias incoque, donec nulli amplius cõſiant Criſtalli. Hos in Retorta fortiter deſtilla; Prodibit enim aqua ſubviridis, ſubnigra quando incipit, ceſſa; Aquam illam ſubviridem denuó per Retortam deſtilla per ſe, & inſtar Criſtalli clariſſima deſtillabit. Cuius uſus in caduco valdè nobilis Doſis in Aqua pæonia ad ſcrupulum unum.*

SECTIO II.

De AQVIS DESTIL-LATIS.

V*Arios aquas per deſtillationem eliciendi modos eſſe, neq́ interim omnes reprou*

reprobabiles, neq; omnib9 ſubiectis omnes convenientes, nemini non certum arbitror eſſe. Cum autem duplex finis deſtillatori propoſitus eſſe debet, Ut & multum Aquæ, & multa efficacia perficiat & is ipſe modus, quo Dn. Angelus Sala in plerisq; utitur, hoc nomine præ cæteris pluri-mùm commendandus ſit, ab omnibus aliis ſuperſedebo, huic ſolo in plantarum aquis eliciendis addictus: Ut nimirum rebus deſtillandis Balſamico tempore collectis per commacerationem cum liquore pro ſingulæ naturæ analogia vel vino vel propria aqua vel aqua ſimplici affuſo ſuccus exprimatur & ipſe poſtea per B. M. in aquam debito ignis regimine deſtilletur, quo usq; aqua progreditur. Ex fecibus ſal elicitur, qui & ipſe, loco quod alii guttas quasdam aceti admiſcent, ad depurandas meliùs & conſervandas aquas inſervire poteſt.

Effacaciores ſi velis res novas ipſis infunde, & poſt macerationem prolecto ſucco equoſiori iterum atq; iterum deſtilla,

Veleas ipſas res novas, exiccatas tamen, in Alembicum interventu Craticulæ impone. Sic enim vaporibus prætereuntibus non major ſolummodo virtus ſed & tinctura egregia aliquando conciliatur.

AQVA ROSARUM.

℞. Roſar. ſicca tempeſtate collectarũ & absq; perfuſione contuſarum. Commacerentur per dies aliquot in cella; poſtmodum exprimatur ſuccus & per Cucurbitam in B. M. ſ. a. deſtilletur.

Si velis roſas ejuſdem ſpeciei, incarnatas ſcilicet vel provinciales exiccatas Alembico prædicto modo impone, & Aqua inde deſtillata fragrantior erit, quam quævis alia.

AQVA VERONICÆ.

℞. Veronicæ ſole in ultimo gradu cancri exiſtente collectæ q. v. Vino bono adſperſam & contuſam aliquandiu macerari ſinito; Expreſſus poſtea ſuccus per Alembicationem in B. M. deſtilletur, Interpoſito inter deſtillandum petroſelino exic-

cato

cato juxta roſtrum Alembici Aquam educes multarum virium cùm per ſe, de quo Libav. in praxi Alch. pag. 111. tùm cum aliis quibus ceu vehiculum inſerviat, de quo paſſim Angelus Sala noſter; Inprimis mirabilis eſt cum ſacharo in variolis exhibitum.

AQVA ANODYNA SPERMATIS RANARUM.

R. Spermatis Ranarum tempore circiter Martium & triduo ante Novilunium collecti, ſic enim non fætet Aqua inde deſtillanda. Deſtilla per veſicam vel cucurbitam potiùs in B. M. & reſerva. Intra corpus ſumitur utiliter in febribus ardentibus, ſedat enim dolores quoscunq; & mitigat ardores: Contra hæmorrhogiam etiam, præſertim cum Myrrha Croco & Camphora ad Crollii præſcriptum præparata, utiliſſima. In ea ſi tantillum aluminis ſolvatur, doloribus podagricis linteis madefactis commodiſſimè applicatur. Experientiſſimus Angelus Sala noſter utitur in ardore prænimio peſtis ad hujus

aqua uncias Tincturæ Croci grana duo admiſcendo. De crudi etiam ſpermatis Ranarum uſu ad hæmorrhogias, quod eodem quoque modo ſi nimirum tibialia inde cõfiant in Eryſipelate efficax, vide Fernel. Experimenta.

AQUA THERIACALIS
Simplex.

℞. Theriacæ Venetæ uncias tres.
Aqua vitæ rectificatæ libram unam.

Ad digerendum ſimul miſce, & ſtent per aliquot dies. Tinctam aquam decanta, & recentem affunde, donec non amplius tingatur: Spiritum Vini affuſum ad aliquotam partem abſtrahe, vel ita ſerva ad uſum, qui egregius eſt ad ſudores eliciendos in peſte ictero, imbecillitate ventriculi, catarrhis, vermibus &c. de quo Angelus Sala in Ternario. Doſis à drachma.ſ. ad integram.

Aqua Theriacalis compoſita.

℞. Theriacæ Andromachi veteris uncias. v.
Myrrhæ rubeæ uncias duas cum ſemiſſe Croci Orientalis unciam.ſ.

Spiri-

Spiritus Vini optimè rectificati uncias decem Mixta in Balneo Mariæ lentiſſimè deſtillentur, ut vix 3. vel 4. dierum ſpacio totum extillet, camphorâ in Alembicum ad drachmas duas interpoſitâ: Tandem ceſſante deſtillatione hoc eodem Ignis gradu, calor augeatur ad ebullitionem Aquæ in Balneo. Hac finita deſtillatione per cohobia denuò repete ſingula, idq; tertia etjam vice.

Oleum Theriacale quod ad guttas aliquot progreditur ſimul, per infundibulum ſecerne, & ceu precioſiſſimum reſerva contra peſtem & omnia venena; Spiritus à cochleari ſemis ad integrum valdè prodeſt in venenis, febribus quartanis, ictero, vermibus, aliisq; morbis.

Cum Spiritu Tartari & Vitrioli ritè præparatis debitâ arte maritatus remedium præſtat in Melancholiâ Hypochondriaca non cuivis revelandum.

AQVÆ CICHOREI Herbæ & Florum.

℞. Herbarum & rad. Cichorei amba-

aquæ uncias Tincturæ Croci grana duo admiſcendo. De crudi etiam ſpermatis Ranarum uſu ad hæmorrhogias, quod eodem quoque modo ſi nimirum tibialia inde cōſiant in Eryſipelate efficax, vide Fernel. Experimenta.

AQVA THERIACALIS Simplex.

℞. Theriacæ Venetæ uncias tres.
Aqua vitæ rectificatæ libram unam.

Ad digerendum ſimul miſce, & ſtent per aliquot dies. Tinctam aquam decanta, & recentem affunde, donec non amplius tingatur: Spiritum Vini affuſum ad aliquotam partem abſtrahe, vel ita ſerva ad uſum, qui egregius eſt ad ſudores eliciendos in peſte ictero, imbecillitate ventriculi, catarrhis, vermibus &c. de quo Angelus Sala in Ternario. Doſis à drachma. ſ. ad integram.

Aqua Theriacalis compoſita.

℞. Theriacæ Andromachi veteris uncias. v.
Myrrhæ rubeæ uncias duas cum ſemiſſe Croci Orientalis unciam. ſ.

Spiri-

Spiritus Vini optimè rectificati uncias decem Mixta in Balneo Mariæ lentiſſimè deſtillentur, ut vix 3. vel 4. dierum ſpacio totum extillet, camphorâ in Alembicum ad drachmas duas interpoſitâ: Tandem ceſſante deſtillatione hoc eodem Ignis gradu, calor augeatur ad ebullitionem Aquæ in Balneo. Hac finita deſtillatione per cohobia denuò repete ſingula, idq; tertia etjam vice.

Oleum Theriacale quod ad guttas aliquot progreditur ſimul, per infundibulum ſecerne, & ceu precioſiſſimum reſerva contra peſtem & omnia venena; Spiritus à cochleari ſemis ad integrum valdè prodeſt in venenis, febribus quartanis, ictero, vermibus, aliisq; morbis.

Cum Spiritu Tartari & Vitrioli ritè præparatus debitâ arte maritatus remedium præſtat in Melancholiâ Hypochondriaca non cuivis revelandum.

AQVÆ CICHOREI
Herbæ & Florum.

℞. Herbarum & rad. Cichorei amba-

Digitized by Google

barum debito tempore collectarum, q. v. Tuſis & minutim inciſis affundatur propria aqua vel communis q. ſ. & poſtquam per triduum vel amplius macerarint, donec nempe aſcendere incipiant, coquantur parum poſtea exprimatur ſuccus ad deſtillationem utilis. Alias ex Floribus ipſius itentidem præparatur in Ophthalmia & plurimis oculorum affectibus valde inſignis & ſecreta, hoc modo:

Aquæ ad oculorum affectus ſecretæ.

R. Flor. Cichor. Sole in principio Leonis exiſtente recenter collector. q. p.

Inde in vitrum fortiter comprimendo. Poſtea orificium diligentiſſimè claude & circumcirca farinam & panem pinſendũ ſubactam applica trium vel quatuor digitorum craſſitudine. Stent in clibano donec panis eximatur, & invenies Flores in ſe collapſos attamen rubicundo liquore, tincturâ ſcilicet productâ ipſorum ſucci plenos. Hanc productam tincturam fortiter expreſſam (potes idem commodè perficere cum floribus ſimul) deſtilla per Alembicum in Cineribus & Aquam habebis opthalmicam ad oculorum plures af-

fectus

ſectus Opthalmiam nubeculas ſuffuſiones albugines &c. ſola illinitione utiliſſimam. Quô eôdem modo & ad idem Flores Calendulæ in Aquam (quæ aliàs in vitro vitta muliebri crinali īterpoſita per inſolationem ad oculos, membri virilis & mammarum dolores præparatur) redigi poſſe exiſtimo.

AQVA TARTARISATA.

Quod in mortali ſuo morbo perſpectus & ad Viri boni itemq; doctiſſimi amuſſim pariſiis mihi probatiſſimus Dn. BEGUINUS *de modo illo tincturas omnemq; vim catharcticam ſpacio quadrātis horæ è medicamentis purgantibus, abſq; ullo calore externo, aliave re minerali eliciendi compendioſiori in Tyroc. Chym. pag. 107. ſignificavit, longè certè aliud & ſecretioris indaginis eſt, quàm quod Marpurgenſes ſtudioſi pro ſecreto illo acceptum tanto ſupercilio ſuſpiciunt; Non oleum Tartari illud Mercuriale per deliquium factum, nèq; ſimile quid ex Tartaro; ſed Menſtruum quoddam ſubtiliſſimum, ſimpli-*

ciſſimum & temperatiſſimum ex ſimplici Aqua pluviali, in locum Spiritus Vini, aliarumq; aquarum, quæ nec facilè nec purè nec ſine ſalis armoniaci purgantis ſpoliatione ab extractis purgantibus ſeparantur, ſurrogandum. Prout ipſamet Beguini altera & auctior editio, quàm in Gallia vidi, brevi fortè declarabit. Neq; illud usq; adeò mirum, cum non deſint Auri potabilis poſſeſſores moderni, qui beneficio Aquæ ſimplicis pluvialis, & veram Auri ipſius Tincturam ſe participaſſe referant.

Attamen in rea non inficior Menſtrua non ſatis acuta ad purgantium viſcera usq; & brevi ſubeunda olei Tartari guttis quibusdam uti & Sale fæcularum vini, ſpiritu mellis, aliarumq; rerum mineralium &c. commodè exaſperari poſſe. Quãvis à coloris mutatione quæ ab inſtillatione olei Tartari mox contingit, ad extractam jam facultatem argumentum valdè arenoſum & imbecille.

Siquidem Magiſteria Colorum cauſas

ſæpè

ſæpè abſtruſas habent & ſagaces valdè ludunt.

Veluti quòd Spiritus Vitrioli rubeſcat, ſi per chartam Emporeticam trajiciatur, Quòd Aqua à Spiritu Vini Scammoneato, aceto ſale Saturni impregnato &c. injectis lacteſcant; Quod julepi violati & roſati oleo Vitrioli admixto rubicundiuſculum colorem adſciſcant, & deniq; quod vel unica tantùm guttula olei Caryophyllorum alteriusve aromatis, in Corroſivam illam Auri ſolutionem, anteà citrinam, dimidio quadrantis horæ totam ferè menſuram rubicundam reddat. Sic Lapis ille Lunaris de quo infra ſi cum Auro ſoluto miſceatur inſtar atramenti ingerrimus evadit.

Quandoquidem ergò in Tartaro ſit, quô ipſô Menſtrua exaſperari poſſint. Loco Olei Tartari, in defectu veri illius menſtrui Angelus Sala noſter meritò Aqua ſua Tartariſata ceu tutiori & commodiore ad id uſus fuit. Ea verò non alia eſt, quàm quæ infra, ubi de Tartari præparatione

agemus. à Tartaro depurato & in Criſtallos redacto ſuperſtes remanſit. Purior autem illa & defæcatior, quæ poſt repetitam coctionem filtrationem & Criſtalliſationem reliqua eſt, maximè præſtat. Non inutilis preterea ad obſtructiones ſtomachi lienis & renum ſi cochl. j. per ſe vel juſculo quodam aſſumitur.

AQVA CINAMOMI.

In Aqua Cinamomi deſtillanda multivarias operariorum Chymicorum induſtrias videmus, quorum quidem hoc, quidam alio modo deſtillationem perficiunt, ut ſemper toties centenas opinionum vanitates, quoties ſemel veritatis uſuram capiamus. Multi Cinamomum cum vino generoſo ſuperfuſum deſtillant; Attamen inde lacteſcens & ſubjugalis aqua, parumq. olei; quoniam oleum virtute Spiritus Vini propria per totam Aquæ molem adhuc diſperſum & diſcontinuatum eſt, Quod inde patet, quia Spiritu Vini per digeſtionis conſummationem ab Aqua Cinamomi exhalante, oleum & copioſius & clari-

& clariùs evadit. Ubicunq; verò corporum heterogeneorum diſſentientium mixtio, ibi neceſſariò & confuſio & perſpicuitatis carentia.

Ipſe tamen Angelus Sala articulorum temporis, quando vel Spiritus Vini vel Aqua Cinamomi vel oleum ipſius tranſiret, vel etiam artificii ipſius ſeparandi ſtatim oleum ab Aqua & Spiritu Vini, uti & Tanckium piæ memoriæ feciſſe conſtat, benègnarus, alium non profeſſus eſt modum quam ſequentem:

R. Cinamomi optimi p. ſ. Confringe in fruſta, & ſuperfunde Spiritų Vini partes ij. Aquæ fontanæ part. j. ſtent aliquandiu poſtea per veſicam lentè deſtilla.

Ex qua poſtea præter ſimplices ipſius uſus, auxilio Tincturæ Santali & Croci Elixir paratur viſu uſuq; jucundiſſimum & excellentiſſimum.

SECTIO III.

De OLEIS

OLEUM CINAMOMI præſtantiſſimum.

R. Cinamomi in plenilunio; Eo enim tempore ſingula aromata Aſtraliorum ſunt virtutum, q. v. Modicé contunde, & affunde Aquæ pluvialis vel roralis deſtillatæ, vel alterius cujusdam convenientis Aquæ ſtillatitiæ contra morbum calidum frigidæ, contra frigidum calidæ, ad ſupereminentiam Materiæ; In putrefactione fimi vel Balnei vaporoſi ſtent per menſem, poſtea per veſicam deſtillentur. Peracta deſtillatione, refrixaq́ materia, per Separatorium oleum ſeparetur. Aquam adhuc ſemel relicta materiæ affuſam deſtilla idq́ toties, donec nihil amplius aſcendat olei; Quod ipſum ut feliciùs ſuccedat Alembicum habeas aliquâ inparte tubulatum, ad eum finem, ut Aquam ab initio ab oleo tranſeunte ſeparatam, mox reſtitanti materiæ reaffundere queas. Antequam item materiam in putrefactionem immittas, R. Fermenti part. iiij. Fæcum Vini, Salis Tartari ana part. i. fiant globuli exiccandi ſenſim & magnitudine Nucis juglandis pulveriſati adjiciantur,

Google

In fine urgentiori Igne fœtidum prodibit oleum quod ipſum ab Empyreumate, beneficio aceti liberatum in ſanandis ulceribus præſtantiſſimum eſt. Cæteroquin uſus hujus olei maximus eſt, ad omnia principalia membra confortanda, inprimis cum Aqua Arthemiſiæ vel ſabinæ menſes provocat, partum accelerat, Aſthma levat & Vomitus & Cardialgiam ad quæ ſingulare eſt, compeſcit. Doſis à gutt. v. ad xij.

Olea Aromatum ſeminum Florum & herbarum conficiendi. Secretum,

R. Aromat. lb. j. vel circiter. Contunde in fruſta infunde per diem et noctem in Spiritu Vini rectificato. Spiritum Tinctura imprægnatum decanta atq; alium affunde, idq; toties donec Spiritus Vini nullam amplius tincturam extrahit. Colaturæ per chartam admiſce ad ſingulas drachmas ſingulas Uncias duas Salis è Cineribus Sarmentorum extracti; Deſtilla ut moris eſt, per cucurbitam brevem bene

beno adaptato & munito Alembico igne lento admodum; Spiritu jam deſtillare deſinente, auge Ignem ſecundum gradus, & oleum adipiſcêris efficaciſſimum. In fine exaſperandus ignis eſt fortiter ut omnimodum olei à Sale fiat divortium.

Oleum Ligni Guajaci vel Saſſafras.

R. Ligni Gvajaci raſpati q. v. Imple Retortam loricatam & colloca in fornacem anemiam, adaptato Recipiente itentidem ludo obducto, Subſterne Ignem Carbonum primò lentum, & per gradus auctiorem, ut Aquoſior pars deſtillet; Spiritibus ſuccedentibus urge paulò fortiùs, ne tamen Spirituum turbulenter prodeuntium copià Recipiens diſrumpatur, perge in eodem Ignis gradu donec Spiritus ceſſant quodammodo. Urge ignem magis & magis & ultimò fortiſſimè ad incandeſcentiam Retortæ donec Oleum ſubfuſcum penitus tranſeat. Id quod penè ſpacio 24. horarum perficitur Refrixis omnibus, totum deſtillatum per vitream cucurbitam in are-

in arena gradatim deſtillando rectifica, & phlegma Spiritus & oleum Simul tranſibunt, magnâ impuritate retrò relictâ. Oleum per tritorium ſepara ab aqua & Spiritu, & ſerva ad uſum. Poteris iterum atq; iterum per arenam rectificare, & inſtar ſanguinis rubefiet.

Nota tamen, lignum illud quò majorem nucleum habet, eò oleoſiorem obtinere naturam; Quo minorem, eò Spiritualiorem.

Spiritum & phlegma ſimul mixta adhuc ſepara in arena per Cucurbitam lentiſſimo Igne ad phlegma eliciendum, donec aciditas Spiritus ſurgat.

Spiritum in B. M. abſtrahe, erit acidus & boni ſaporis. Dicitur Spiritus Gvajaci correctus.

Ex capite mortuo ad albedinem calcinato Sal communi more confice, & ſingula reſerva.

Eodem modo attamen ſuperſuſo vino optimo & digeſtis per octiduam per retortam ſeu cucurbitam in catino cinerario in

fundo

fundo digiti craſſitudine arena conſtrato poſtmodum impoſitâ retortâ, undiq; arenâ repleto deſtillatur primò Vinum quod ſeorſim capiendum, poſtea Spiritus & Oleum é Ligno Saſſafras, non tamen ad omnem materiæ ſiccitatem, ne empyreuma contrahatur nimis fœtidum.

Uſus utriusq; inſignis eſt ad omnes morbos diaphoreſi opus habentes, inprimis ad morbum Gallicum hydropem & catarrhos. Doſis olei utriusq; guttæ 3. vel 4. in Aqua appropriata vel vino. Poſſunt etiam guttulæ 10. vel plures ſachari libræ uni admiſceri, ut fiant rotulæ de quibus quotidie unum atq; alterum aſſumere ad morbos paulatim conſumendos, multum prodeſt.

Oleum Succini.

℞. Fragmentorum ſuccini opt. craſſo modo contuſorum lib. j. ij. vel iij. Farinæ ſilicum purgatorum q.p. Adaptoto capitello cum roſtro & Recipiente ſatis amplo deſtilla per retortam gradatim (primò lentiſſimè) continuando, oleum quod primò

mò in nubibus album, tandem flavum, ultimo rubeo nigrum procedit, & poſtea Sal ipſius volatile aſcendit ſingula ſeorſim excipiantur. Vel ſeparata tantum ab Aquoſiori phlegmate olea ſimul excipe, præter ultimum ſub nigrum, effunde in cucurbitam non minis altam (non ſpitamã excedat) ægrè enim tranſurgit, & affuſo aceto vini ſuper Tartarum calcinatum, deſtillato iterumq; rectificato ad medium cucurbitæ, per Alembicum deſtilla igne mediocri donec nihil proliciatur; Oleum enim hoc modo tàm clarum evadit, ac ipſummet ſuccinum fuit, cum colore eleganti. Oleum ſepara ab aceto & utrumq; ſerva; Hoc ad conſimiles alios uſus, illud ad Medicinam de quo vide Medull. deſtill. Croll. Baſ. chym. Libav. & alios.

Oleum Camphoræ.

℞. *Camphoræ* ℥ij. *Terræ Argillaceæ purificatæ Man.* j. *Camphorâ minutim concisâ benè miſceantur, tam diu malaxando, contundendoq; invicem, donec nihil de Camphora in oculos incurrat. Globulos*

bulos inde formatos ad ſolem vel fornacem exicca. Inde in Cucurbitam cum lato alembico & adaptato recipiente deſtilla in modum Aquæ fortis. Et primò albicans quædam materia aſcendit inſtar nivis aliquando, M ex aqua perſpicua. Exinde igne fortiori oleum fragrantiſſimum f. ſeparatio. Binâ vice rectificatum per Spiritum Vini inſtar auri pulcrum evadit. Unciam dimidiam tamen facile perdis.

Coſmeticum è Talco. *Uſus hujus olei ubivis obvius. Affuſum ſuper Talcum pulveriſatum, ad macerandum per biduum in B. poſtea decantatum albeſcit virginibusq; ad nitorem faciei egregiè inſervit.*

Oleum Vitrioli.

R. Vitriol. ad rubed. calcinati lib. tres. Tere, pone in Retortam terream, luto benè obductam, clauſis undiq; juncturis adaptatoq; Magno recipiente, In fornace ad regendum Ignem rectiſſimè conſtructo deſtilla primo die lento, altero fortiori & guttatim cadere incipiet permeantibus ſimul

Spiri-

Spiritibus, deniq; ad quartum usq; diem ignem ſubtus & ſuper Retortam augendo donec & oleum & Spiritus non amplius permeant. Sine refrixari ſenſim, & exime & oleum Vitrioli habebis ad Medicinam non contemnendum. Sanguinem Lacertæ ſeu liquorem ex Colcothare quibusdam dictum.

De quo magnus uſus in alias retundat Medicinas. Quemadmodum enim fimus & ſtercora vegetabilia quidem nidore ſuo interficiunt, eaq; corruptioni tradunt, Semina tamen omnium creſcentium Terræ & campos reddunt feraces; Et quemadmodum Aquavitæ vinum ſemicorruptum quaſi, ſi libra una immiſceatur, redintegrat; & quemadmodũ demum Oleum di Semente dei Ravazzone di Piemonte bulliens aceti poculo injecto fumũ emittit & clarificatur; Ita certè Oleum hoc Vitrioli intra corpus aſſumtum venena & quaſcunq; impuritates feliciſſimè tollit, ac centuplando & millecuplando virtutes Aquæ, Vini aut cujuscunq; de-

mum Medicamenti immane quantum creſcere facit. Ex ipſo ſequens julepus Cimitiſſæ Mansfeldenſi in magno olim uſu erat:

R. Aquæ Vitæ lib. j.
Aq. Roſar. ℥iij.
Moſchi gr. ij.
Olei Vitrioli hujus ʒj.
Miſce pro Julepo.

Doſis cochl. j. in febribus ardentibus, ſtatim refrigerat, hæmoptoycos etiam valdè juvat, & mirũ quantum ſtomachicos.

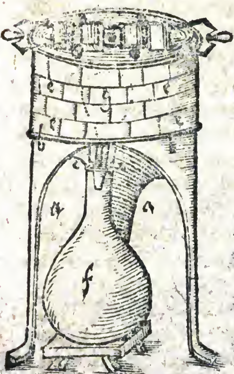
Oleum Vitrioli Smaragdinum valdè elegans & utile.

R. Vitrioli optimi crudi lib. ij. vel iij. Inde in Cucurbitam terream benè loricatam & interventu Craticulæ ſeu laminæ foraminulentæ in medio quodammodo concavæ in fornacem ad deſtillandum hoc modo colloca: Fabricetur furnus cum Camera in imo, in quē ſine impedimento poſſit intrare receptaculum. Huic incumbat pavimentum in medio tanto pervium foramine, ut transmitti poſſit tubæ inver-

ſææ

ſa canali mediante, collum ipſius cucurbitæ. Jam demittatur collum cucurbitæ, ſiq; explet tubam ſatis eſt, ſin minus, luto impleantur inanitates, ne carbones poſtea accenſi intercidant; Infra pavimentum Recipiens capaciſſimum lapidi mobili impoſitum tranſeunti Cucurbitæ inverſæ committatur, juncturis benè munitis. Inde omnibus ritè peractis Ignem accende circularem per gradus ſatis fortem & ut Carbonibus parcatur antitypũ quaſi redditum tegulis vel lateribꝰ ſupernè ad fovendum ignem cum plurimæ tamen ad ſummum & ad latera infumibulis conſtructis, ut fiat tranſudatio, quæ ipſa duobus vel tribus diebus perfici ſolet. Delapſum liquorem filtra & rectifica per arenam, & habes Oleum Vitrioli Smaragdinum ſine fuco veriſſimum, cujus virtutum præſtantiſſimarum ipſemet prudens eris diſpenſator. Hoc enim illud oleum Vitrioli eſt de quo Paracelſus in manuali primo: quod Vitriolum per deſcenſum deſtillatum oleum reddat viri-

diſſimum Lac Mercurii *appellatum, quodq. debeat habere magnum Ignem, & aſſimiletur Balſamo.*

a Camera in imo
b Pavimentũ in medio pervium.
c Pars tubę inverſæ
d Collum ipſiꝰ Cucurbitæ.
e Focus
f Recipiẽs capaciſſimum
g Cucurbita inverſa
h Oſtiola ad immittẽdos carbones.

OLEUM VITRIOLI Dulce.

R. Vitrioli calcinati ℔ iij. *Superfunde acetum deſtillatum ut benè ſupernatet; ſtent per biduũ in leni calore, decanta acetum,*

tum, affunde novum. Hoc quinquies vel ſexies ſemper biduum digerendo repete. Aceta hac mixta invicem deſtilla donec Spiritum Vitrioli deſtillandi tetigerit ordo: Tunc inde in retortam adjectis Sabuli puri manipulis duobus & quod deſtillat, dulcem refert ſaporem. Quidam uti & patruus meus Jacobus Lăgenhayn Vitriolum ſolvebat in aqua ſimplici, per chartam filtrabat iterum coagulabat, idq; toties, donec charta non amplius colore flavo inficeretur. Tunc coagulatum Spiritu Vini ſuperfuſa per dies aliquot circulabat, & ultimò per Retortam ſ. a. deſtillabat, non minore cum ſucceſſu.

Ubi meritò ſubit mirari Crollium Chymicum aliàs exercitatiſſimum tàm hoſpitem fuiſſe, in Vitrioli dulcis confectione, ut ne ipſum ſe vidiſſe quidem ultrò faſſus ſit. Cum tamen Oleum Vitrioli dulce ab acido ſeparare nihil aliud ſit, quàm modicum illud Sulphur in Vitriolo contentum ab alumine ſuo vindicare, quod variis modis, non dico tamen non imminutâ ſpe-

cificis Vitrioli proprietatibus nec magna Olei perditione obtineri poteſt. Virtutes huius olei quod attinet etiamſi nihil aliud revera ſit, quã Oleum ſulphuris ſeu ſulphur Vitrioli in liquidam ſubſtantiam reductum, easdem quidem facultates obtinet cum ipſo Sulphuris oleo, eas tamen ob cœleſtem magis & tenuem ſubſtantiã plures & efficaciores.

Cum vino Malvatico ſeu Aqua pimpinellæ manè ſumptum cor lætificat & confortat. In Aqua Maioranæ utile eſt contra capitis dolores, in aqua plantaginis contra pleuritidem & hæmoptoyſin. Cum Aqua aſari contra calculum. In febribus cum aqua ſerpilli per decoctionem cum vino facta, In Aſtmate item & tuſſi difficili, humida, cum Aqua hyſſopi, In ſumma cum ſacharo in tabulis aſſumtum ab omnibus corruptionibus præſervat. Cum aqua roſarum mixtum exteriùs ulceribus applicatur. Doſis gutt. iiij. v. vj. viij.

OLEUM CORDIALE valdè odoriferum.

R. Ch

R. Cinamomi ℥viij. Santali albi, Nucis Muſchatæ Caryophyll. ana ℥j. Corticum Citri recent. minutiſſimè inciſar. ℥iiij. Moſchi gr. x. Aquæ roſar. lib. iiij. Vini Malvatici ℔ j. Infundantur per aliquot dies. Deinde deſtillentur per viſicam. Oleum ab aqua per tritorium ſeparetur, & ad uſum cuſtodiatur. Eſt enim guttatim exhibitum ſpecificum cordiale præſtantiſſimum, & ſi ſachari admixtione in pulverem vertas. Diaromaticum eſſentiale ſeu Diacinamomum Moſchatum ipſius Angeli Salæ & noſtrum jucundiſſimum conficies, cujus beneficio multoties apud Anglos & Hollandos, quibus nimirum vini ſacharata in frequenti ſunt uſu, minimô pondere cyathum vini aliquando nemine advertente in continenti adeó aromaticum & peregrinum feci, quàm vix longo tempore pharmacopæi cum Claretis ſuis præſtarent. Diaromaticum eſſentiale. Claretum extemporaneum.

Idem eodem compendio efficere poteris per ſpecies Diaromatici eſſentialis *ipſius Salæ in Ternario deſcripti. Hujus causâ enim hic de Oleo Cardiali tractavi.*

OLEUM SULPHURIS Campanatum.

Oleum ſulphuris per Campanam commodiſſimè præparatur per Retortam in medio Ventris latere perforatam, vel poſticâ parte tubulatam. In furnum illam firmiter colloca, adaptatô magno Recipiente, Aquæ communis deſtillatæ menſurâ adimpleto. Injice fruſtulatim de Sulphure paulatinis vicibus, & vel ſubſtrato igne liqueſcere facito, vel quod compendioſius, ſulphur intus comprehenſum ferreô candenteq; baculo accende, clauſô ſemper poſt ſingulam injectionem foramine; Completô hoc opere, aquam olei & Spiritus ſulphuris plenam in Balneo Mariæ abſtrahe, ad aciditatem usq;, quam ſerva: Utiliſſima enim ad Vermes eſt, & multa alia.

SECTIO IV. De ARCANIS SEU SPECIFICIS.

Spe-

Digitized by Google

Specificum Purgans Paracelſi.

Est etiam quod ſcribam de Paracelſi nunquam ſatis laudato Specifico purgativo, cuius & Author noſter in Triumpho de Vitrioli efficacia mentionem facit; De hoc Paracelſus de Specificis affirmat; quòd in omnibus cujuscunq; humoris putrefactionibus & ſuperfluis corporis fecibus, undecunq; proveniant non aliter purgantis munus obeat, quàm aqua in abluendis pannis lineis, & ſapones in iiſdem à cujuscunq; natura nocumento clarificandis.

Compoſitionem etiam tradit, quod ex Magiſterio Tartari & Magiſterio Vitrioli in unum commiſcendis, & poſtea æqualibus Eſſentiæ croci partibus addendis, & in pelicano per menſem digerendis fieri debeat.

Attamen hæc talia, quæ de maximè neceſſariis, ut ipſemet fatetur, apud eruditos ſolùm intelligentiam relinquunt.

Propterea accurata præparatio ipſius ad ſequentem modum ſe habet.

Primò

Primò præſto ſit Spiritus Tartari ſequenti operatione elaboratus:

R. Criſtallorum Tartari ut ſupra præparatorum libras ij. Affunde Spiritus Vini rectificati Menſuram unam. Digere aliquandiu in loco calido. Poſtea deſtilla in lento cinerum calore, donec incipiant cadere guttæ flavæ & oleoſæ, tunc ceſſandum; Egreſſum Spiritum ſerva & caput mortuum eòusq; in Igne permitte, donec tartarus mediocriter ad nigredinem ſcilicet fuerit calcinatus, per Cohobia reaffuſo Spiritu prædicto & putrefactis ſimulper aliquot dies in Balneo, deſtillatio primo fiat in arena; mox per Retortam loricatam in igne Reverberii. Eſtq; Tartari Spiritus ad propoſitum requiſitus.

Secundò Oleum Vitrioli in promtu habe is multoties cohobando ſuper caput mortuum deſtillatum & ſale ipſius proprii menſtrui beneficio extracto, perq; digeſtionem imprægnatum.

Tertio. R. Olei hujus Vitrioli & olei Tartari ut ſupra ana part. æquales.

Stent

ſtent per menſem in putrefactione & ſeparetur phlegma. Poſtea deſtilla, ut oleum Vitrioli, ultimò Igne forti, tunc ſalia unà cum ſpiritibus egrediuntur. Egreſſos ſales cum ſpiritibus in Balneo Mariæ coboba donec ſponte ſua repercuſſi in fundo apparere incipiant; Ac tum Spiritibus in Balneo abſtractis ſpecificum purgans in fundo inſtar pulticulæ remanet.

Hoc cum Spiritu Vini croceato per aliquot ſeptimanas digeſtum, in omnibus morbis purgatione opus habentibus, paucâ doſi præſtantiſſimum eſt; Inprimis in morbis Tartareis, Tartaro Hypochondriorum, Quartana & pluribus aliis de quo Paracelſus. 7. de Specificis & Croll. Baſ. chym. pag. 148.

SPECIFICUM PURgans aliud.

R. Mercurii vitæ optimè præparati quantum vis. Aquæ philoſophicæ non tamen athleticæ partes æquales. Digere & phlegma lentè inde deſtilla. Aqua Philoſophica recẽti affuſa toties evocetur phlegma,

Primò præſto ſit Spiritus Tartari ſequenti operatione elaboratus:

R. Criſtallorum Tartari ut ſupra præparatorum libras ij. Affunde Spiritus Vini rectificati Menſuram unam. Digere aliquandiu in loco calido. Poſtea deſtilla in lento cinerum calore, donec incipiant cadere guttæ flavæ & oleoſæ, tunc ceſſandum; Egreſſum Spiritum ſerva & caput mortuum eòusq; in Igne permitte, donec tartarus mediocriter ad nigredinem ſcilicet fuerit calcinatus, per Cohobia reaffuſo Spiritu prædicto & putrefactis ſimul per aliquot dies in Balneo, deſtillatio primo fiat in arena; mox per Retortam loricatam in igne Reverberii. Eſtq; Tartari Spiritus ad propoſitum requiſitus.

Secundò Oleum Vitrioli in promtu habe is multoties cohobando ſuper caput mortuum deſtillatum & ſale ipſius proprii menſtrui beneficio extracto, perq; digeſtionem impregnatum.

Tertio. R. Olei hujus Vitrioli & olei Tartari ut ſupra ana part. æquales.

Stem

Digitized by Google

ſtent per menſem in putrefactione & ſeparetur phlegma. Poſtea deſtilla, ut oleum Vitrioli, ultimò Igne forti, tunc ſalia unà cum ſpiritibus egrediuntur. Egreſſos ſales cum ſpiritibus in Balneo Mariæ coboba donec ſponte ſua repercuſſi in fundo apparere incipiant; Ac tum Spiritibus in Balneo abſtractis ſpecificum purgans in fundo inſtar pulticulæ remanet.

Hoc cum Spiritu Vini croceato per aliquot ſeptimanas digeſtum, in omnibus morbis purgatione opus habentibus, paucâ doſi præſtantiſſimum eſt; Inprimis in morbis Tartareis, Tartaro Hypochondriorum, Quartana & pluribus alius de quo Paracelſus. 7. de Specificis & Croll. Baſ. chym. pag. 148.

SPECIFICUM PURgans aliud.

R. Mercurii vitæ optimè præparati quantum vis. Aquæ philoſophicæ non tamen athleticæ partes æquales. Digere & phlegma lentè inde deſtilla. Aqua Philoſophica recēti affuſa toties evocetur phlegma,

grana, ut Mercurius vitæ Aquæ Spiritibus ſaturatus ulteriorem abſorbitionem reſpuat. Poſteà deſtilla & diligenter obſerva primò Aqueam humiditatem, quæ ſeparanda; poſtea oleum ſedulò aſſervandum. Hoc enim beneficio ſalis Tartari præcipitatum & ab omni acrimonia frequenti ablutione vindicatum omnes humores noxios ad tria quatuorve grana ſuaviter purgando eliminat, idq; per ſeceſſus tantùm, quod ſi Crollius aſſequutus fuiſſet, cui impoſſibile erat Antimonium duntaxat ſeceſſivum reddere, de excellentiori Catartico nunquam quicquam laboris adſumſiſſet. Nota tamen, quod idem compendioſius abſq; reiterata ſolutione in Mercurio Vitæ oleo Tartari Mercuriali præcipitando procul dubio obtinere poſſis.

PARS

PARS SECVNDA
DE MOLLIBVS.

SECTIO PRIMA.

De
BALSAMIS SEU OLEIS COMPOSITIS.

Balſama conficiendi varii modi ſunt. Quæcunq; verò cũ ſevis Manna vel cera conficiuntur partim præmaturè ranceſcunt, partim emplaſticæ & ſuasmet virtutes impedientis ſunt naturæ. Cera ideoq; & ſæva præparanda ſunt; Vel loco utriusq; magma olei Macis ſeu Nucis Myriſticæ expreſſi poſt extractionem album remanens ſubſtituendum. Quidam non infeliciter corrigi poſſe putant, ſi oleum de Been ad aliquot guttas ceræ antea cum Aqua Roſarum aliquoties coctæ in ſingulorum Balſamorum concinnatione addatur.

Aliàs

Alias in ſuperioris magmatis defectu ceræ aliquid Balſami peruviani vel etiam unguenti pomadæ pedemontani adſumendo cum oleo & tinctura verbi gratia Cinamomi vel Nucis Muſchatæ non rejiciendos conficio Balſamos. Interdum conſiſtentia ex mutua ingredientium mixtura absq; alieni admixtione dependet veluti ſi miſceas Moſchi Ambræ Zibethi ana cum oleo quocunq; odorifero veluti Roſarum. Si quid tamen eſt, quô ipsô Balſama Gratiis maximè ſacrificari poſſunt, color certè eſt cuivis pro ingredientium conditione analogus. Corpora ergò variis coloribus tincta in promtu ſemper habeantur, viridia ex majoranæ vel petroſelini ſucco, vel ſucco Rutæ pro Balſamo Rutæ; Miniata è corticibus radicis Achuſæ vel Extracto extremitatum forficum Cancrorū pro Balſamo Roſarum & veluti in ſequenti videre eſt:

Balſamus Cephalicus.

℞. Ceræ Virgineæ corticibus Radicis Anchuſæ ritè coloratæ unc. j. Olei amygdal-

dal. dulcium. Ol. Nucis Muſchatæ ana unc. ſ. Miſce ad calorem. Adde ol. ſuccini non rectificati gutt. xvj. *Majoranæ, Thymi, Caryophyll. Nucis muſchatæ ſtillatitii ana gutt.* xv. *Camphoræ Moſchi, Ambræ griſeæ ana ſcrup. ſ. Miſce.*

Mirè confert in hemicrania, vertigine, cephalalgia à cauſa frigida, Apoplexia item & Epilepſia, vertici, temporibus & naribus ſingulo mane inunctum. Eodem modo ſemel in menſe duabus poſt cœnam horis uſurpatum egregias vires præſtat ad memoriam confortandam. Matricis etiam & ventris doloribus valdè confert, ſi inungatur venter & umbilicus & naturalia mulierum; vel ex eodem peſſulus in linteo ipſis indatur odore interim ex perdicum pennis ſuccenſis naribus adhibito. ſervatur commodiſſimè in pixide argentea inaurata.

BALSAMVS SVLphuris.

℞. Spiritus Terebinthinæ uncias iij.
Flores Sulphuris per ſe ſublimat. ad unc. ſ

Herme-

Hermeticè ſigillata digerantur leni calore per octiduum & Spiritus Terebinthinæ egregiè rubeſcet; Spiritum hunc ſulphuratum decanta in aliam cucurbitam, & iterum ſuperfuſo Spiritu Vini tincturam extrahe quouſq; potes. Poſtea Spiritum hunc per Alembicum deſtilla ad remanentiam Balſami ſeu olei, idq; Spiritus Sulphuris Terebinthinatus *eſt ſeu Balſamus Sulphuris Angeli Salæ Egregium arcanum in omnibus pectoris morbis é putrefactionibus & Apoſtematibus. Vide Cent. Rulandi.*

SECTIO SECVNDA DE TINCTVRIS.

Tinctura Croci.

R. Croci optimi libram. ſemis vel circiter, cum ſindone in Alembicum collocetur, per quem deſtillandus Spiritus Vini eſt in Balneo, eouſq; donec coloratus ille deſinat fluere, & ſubſtantia Croci alba remaneat. Hunc Spiritum denuò deſtilla ad Tincturã uſq; varios hac uſus agnoſcit ad le-

ad lætificandum Spiritus & cor hominis &c. *Hæc dum ſcribo ipſius uſus mihi ad* Eſſentiam Camphoræ alexiteriam quæ ſequitur:

ESSENTIA CAMPHO-ræ alexiteria.

R. Camphoræ. q. ſ. ſolve in oleo amygdalarum dulcium in digeſtione; Colaturam poſtea cum Spiritu Vini circulatam aliquandiu, mox deſtillatam, iterumq́; leniter deſtillando ſeparatam cum Tinctura Croci ad aureum usq́; colorem miſce. Guttatim intus & extus mirabilis eſt ad præcavendam & curandam peſtem.

Tinctura Florum Hypericonis.

R. Summitates perforatæ pulveriſatas. Macera octiduum in Aqua Vitæ rectificata, ut herba undiq; madeſiat vaſe clauſo. Expreſſionem inſtar ſanguinis coloratam reſidere permitte. Hinc partem puriorem decanta in urinale vitreum & in Balneo Mariæ aquam vitæ abſtrahe,

& infundo invenies tincturam, Balſamū verè precioſum.

Doſis grana 6. 8. 10. ad ſcrupulum integrum in pluribus contumacibus affectibus, de quo vide Ternarium.

De Auro Potabili.

Duplici de cauſa potiſſimum de Magiſterio ſolutionis Auri ſeu de Auro potabili hoc in loco: quamvis ingenuè, quantum ipſius præparationem certam & indubitatam attinet, cum aliis iisdemq; bonis viris illud Candidi animi verbum: Neſcio, fateri me oporteat. Veneror enim quòd non penitus aſſequor. Et ſuò hoc quod ſcio nec ab omnibus forté ſciri, nec omnia.

Nam & Author noſter Auri potabilis vel à ſeipſo adhibiti, vel ab aliis adhibendi mentionem facit. Nec mihi hactenus cum Viris profundè doctis, quibus ejusmodi Ardua ſtudia Curæ & cordi ſunt, ſermones & res communicandi defuit occaſio. Aurum ergo potabile D. Salæ quod attinet, aliud certè non eſt quam

Au-

Aurum mediante Corroſivo Aqua regiâ ſcilicet in formam potabilem eliquatum. Scio enim ipſum tenaciter defendere, abſq; corroſivo in formam magiſterii ad uſum Medicinæ aurum adduci non poſſe. Quamvis aliud mihi videatur eſſe, AURUM Potabile Theophraſti ad certos uſus certo in loco deſtinatum, (poſſet enim hoc tale nomen ſortiri propter magiſterium conſiſtentiæ ſolummodo apparenter mutatæ, quamvis interim liquor ſolummodo Auri ſit) & aliud Aurum potabile verum philoſophicum & magiſtraliter ſolutum, irreductile, & in quovis liquore ſolubile abſq; omni peregrino ſed cum menſtruo univerſali temperato & permanente præparatum: Quale celeberrimus & Amicus meus honorandiſſimus Franciſcus Antonius Londinenſis ad Raymundi Lullii mentẽ in Anglia mihi exhibuit ejusq; ad plures doſes copiam mihi fecit, Aliud item eſſe puto, de Corroſivo loqui ut Auri ſolvente & permanente Menſtruo quo ſine ipſe Paracelſus lib. de

Ex Theophraſto lib. 3. cap. 4 de vida longa

Tartaro Aurum diſſolvi poſſe concedit, imò alibi: Aurum ita liquidum factum, ut ex hauſto menſtruo reductile ſit in priſtinam naturam in inteſtinis adhæreſcere; Et aliud de corroſivo ut liquori vero menſtruo prævio aperiente nimirum & attenuãte firmam illam Auri Compagem, ut facilior poſtea veri menſtrui ingreſſus. Quod ipſum ex rei natura depromtum eſſe vel ex eo patet, quod veram veri auri potabilis proximam materiam non vulgare illud aurum agnoſcant ut in firmiſſima illa partium impurarum etiam compage conſiſtit; Sed artificioſé diſpoſitum, ſed præparatum & attenuatum. Sive autem per Ignem hoc fiat ſive per Aquam Chryſulcam, ſive ſulphur ſive Mercurium, quid intereſt dum ſingula tergora iterum vertere oporteat, & ut ipſiusmet Theophraſti d. l. verbũ utar, Mori & reſolutione denuò per putrefactionem removeri neceſſe ſit? Si enim tanta vis Auri eſt, ut corpus ſervet, & ab omni ægritudine reddat liberum, neq; id corrumpi ſinat; & ſi ſe-

& ſi ſe ipſum ab Igne Elementorum Tyranni, ut ne deſtruatur, ſervare poteſt quãto magis ſeipſum idq́; citra omnem infectionem à corroſivo?

Concludimus itaq́; cum magnum inſcitiæ argumentum ſit, teſte Scaligero, ſine ratione ſufficienti iis qui Artis fundamenta nobis jecêre contradicere, & ruſticâ limâ dignum ab Authoritate propriâ negativè aliqua de re ſumtũ argumentum: Omninò & Naturæ & Artificum teſtimoniis convenire: Aurum abſq́; corroſivo in Magiſterium reverà & conſtanter mutatæ eſſentiæ redigi poſſe. Interim quãvis Aurum ex hypotheſi veri Magiſterii hoc modo & poſſit & debeat ſolvi, abſoluta tamen neceſſitatis non eſt, ſic, vel alio modò præparatum aurum adhiberi ad medendum.

Aurum Potabile cum Corroſivo.

℞. Aquæ Regiæ ex Aqua forti communi ℥xviij. *ſalis ammoniaci & ſalis Nitri criſtallini ana* ℥iij, *mixtis ſimul deſtillata q. ſ.*

Auri puriſſimi in laminas ducti & minutè conciſi. q. v. In cucurbita ſolve ſuper lentum cinerum calorem, (pars quædam cupreſa indiſſoluta remanet.) Digere aliquandiu in Balneo roris. Poſtea guttatim affunde Aquam Tartariſatam vel oleum Tartari Mercuriale, donec Spiritus corroſivi reluctatio per ebullitionem ceſſet, & auro fundum petente aqua evadat limpidiſſima & rubicunda. Quod ut melius fiat aquam calentem affunde, & paulum reſideat.

Aurum Sclopetans *Liquorem per inclinationem vel diſtillationem ſepara, & reliquias multoties abluito, poſtea lentiſſimo Igne, ne ſtrepitu diſſiliat, exicca & ſuper marmor Spiritu Vini Meliſſati rectificatiſſimi irrora, atq; iterum lente exicca, idq; ſexies vel pluries repetendo. Ad unciam pulveris hujus adde croci ſcrupulum unum Ambræ griſeæ & Moſchi orientalis ana grana ſex, & ſerva pro Magiſterio auri.*

Doſis hujus à gr. 3. ad 8. ex vino vel alio liquore conveniente. Quod ſi in formam

mam liquoris exoptes; Aquam illam à Tartari infuſione rubicundam in B. per cucurbitam deſtilla ad conſiſtentiam oleaginoſam usq;. Quã ſuperfuſo Spiritu Vini rectificato & alcoliſato additis guttulis quibusdam olei Caryophyllorum in fimo Equino per menſem digere & poſtmodum ſubtile à ſpiſſo liberatum odore quodammodo fragrans, nec flavo colore, ut aliàs non radicales ſolutiones per corroſiva fiunt teſte Crollio & experientiâ, ſed ſanguineâ rubedine tinctum pro Auro potabili cum Corroſivo præparatum reſerva. Cum Vino Malvatico vel alio liquore vel etiam Syrupis exhibitum multos affectus domare dicitur, præſertim ex obſtructione ortos ut ſunt Melancholia hypochondriaca, Icterus, febres, febris alba virginum &c. Doſis à gutt. 4. ad 10.

Expertus autem ſum (quia ſub nomine Diaphoretici aurei meis uſibus etiam inſervit, & pſemet aliquoties adſumſi citra tamen neceſſitatem) liquidam hanc extractionem temporis protectione in-

fundo ad inſtar variorum creſcentium Arborum & plantarum hypoſtaſin conſtituere. & omnem liquorem, ut ut cuſtodiatur, tandem penitùs amittere.

Quod aliunde fieri non arbitror quàm à ſiccis calidisq́; Ammoniaci, Vitrioli, & Tartari ſalibus.

Aurum Potabile philoſophicum.

Aurum hoc potabile quadruplici completur artificio: Primò Elementorum ad naturam Igneam deductione.

2. *Diſſolutione in Aquâ debitâ.*
3. *Elevatione in aërem.*
4. *In terram compreſſione.*

Primum fit calcinando reverberandoq́;. Secundum vero ac philoſophico menſtruo ſolvendo.

Tertium per Alembicum deſtillando. Quartum Igne leni coagulando. Calcinatio debet fieri in calcem usq; tenuiſſimã, & tùm quia factum eſt Naturæ igneæ, facilè ſolvitur; ſolutum ritè deſtillatur, iterumq; in Terram vel oleaginoſitatem coagulatur. Cal-

Calcinatio Solis.

R. Sal Gemmæ pone in Ignem carbonum ut fluat ſæpius agitando Hoc impaſta poſtea cum Aqua pluviali deſtillata, & tum folia Auri tere ſuper marmor cum illo ſale, ſemper adhuc parum ac parum irrorãdo Aquam pluvialem deſtillatam, vel etiam cum ſale, ſi velis, benè terendo donec calcem videas mundiſſimam. Corroſio per paſtam

Quo facto pone in vitrum ut reſideat ad fundum Effunde aqueam ſubſtantiam ſubtiliter, affundendo aliam, donec nihil ſalſedinis in Aqua deprehendas. Tunc calcem Solarem bis in furno Reverberii reverbera ad diem integrum ut benè ſubtilietur.

Subtilem hunc pulverem amalgama cum quadruplo Mercurii pendere, non tamen in Igne uti ſolent, ne ſolutivi Mercurii Spiritus diſcedant ſed per putrefactionem, vel calorem lentiſſimum, per octiduum, Eximendo tamen ſingulis 24. horis terendoq; bene ſuper porphyrium, iterumq; immittendo. Abſoluto octiduo prunis ad-

moveatur ut à Solis calce Mercurius expiret, non tamen fundatur, Et tum iterum reverbera per diem & ſatis habile redditum erit ad ſolutionem cum Aqua vitæ noſtra.

Et hoc debet fieri quod Aurum tàm fortiter naturali coctione compactum ac digeſtum ſit, ut nunquam non ſolutiones reſpuat, niſi prius per Mercurium perq; ſalia acuta perfodiatur, & per Ignem calcinetur.

Aqua Solvens philoſophica.

Deſtilla Spiritum Vini ex Vino rubello optimo, eumq; rectifica ſubtiliſſimè.

Poſtea etiam deſtilla omne phlegma, cum oleitate quæ deſtillare poteſt, donec in fundo remaneat materia nigra inſtar picis.

Terram hanc ad ſolem exicca benè & calcina in vitro lutato, appoſito Alembico ad excipiendum oleum viſcoſum per 3. vel 4. horas & terram invenies acutam & igneam. (Quidam terram hanc digerunt

in B.

in B. M. cum Aqua rectificata deſtillant, & tum fæces ad albedinem in Reverberio reverberant.) Dealbabis autem terram cum Aqua propria rectificata immacerando eam, deſtillandoq́ donec terra finaliter dealbetur, & partes aliquotæ Aquæ in terram figantur. Quibus peractis pone terram tuam in ſublimatorium furnum & ſublimabitur alba & clara non nimis altè ſpondilibus vitri adhærens quã collige & illa ſulphur illud vegetabile eſt, quod in Aqua vitæ rectificata ſolve, iterumq; coagula atq; iterum ſolve.

Et hâc eâdem aquâ poteris ſolvere calcem Auri ad Aurum potabile in oleum rubicundiſſimum quod eſt veriſſimum Aurum potabile. Illa enim eſt quæ Aurum ſecum rapit & inſeparabiliter cum eo unitur.

Modus operandi.

R. Calcem ſolis factum ut ſupra. Superfuſâ Aquâ noſtrâ philoſophicâ digere ad cineres, quouſq; in rubeum colorem mutetur. Affunde aliam, idq́; toties, quoties

ties Aquam coloratam ita abſtrahere li-cet. Tunc R. Calcem, Calcina denuò & extrahe colorem, ut prius. Poſtmodum à collectis ipſis Tincturis phlegma per Alembicum deſtilla, idq́; cautè, ut pulvis Auri rubeus remaneat. Novam aquam Philoſophicam ſuperfunde, & coagula in pulverem ut ſupra; Idq́; quinquies vel ſexies, donec ſol de terra in cœlum ſublimetur. Quod ipſum lento igne deſtillando ad oleaginoſitatem usq́; coaguletur.

Eſtq́; ſumma Medicina ad pleraſq́; corporis ægritudines. Quod ſi præcedenti menſtruo ad ſcopum pertingere non liceret, nunquam audivi, quod fidem æquè mereretur, ac ſequens ex Baſilii Valentini Cheirotechinicis.

Menſtruum Baſilii ad aurum potabile.

R. Lixivii è Cineribus Sarmentorum vitium, cum aqua calida facti quantum ſ. Coquendo inſpiſſetur, ut ſubrubra maneat materia. Hanc reverbera, tres circiter horas, aperto igne continuè agitando, do-

nec materia incineretur & albeſcat. Dein ſolve in Aqua fontana, & reſideant fæces. Purum deſtilla per filtrum, & coagula in Cucurbita vitrea, & quod remanet Sal philoſophorum appellatur. Exinde Spiritus ille genuinus, Auri clavis, conficitur hoc modo:

R. Spiritus Vini rectificati quantum ſufficit. Superfunde Sali Tartari philoſophico ad ſupereminentiam trium digitorum in Phiola longiſſimi colli. Digere per tempus in lento calore, poſtmodum deſtilla, & ſi quid boni mecum nactus, DEUM lauda.

Elixir Proprietatis.

Liquorem illum ex Myrrha Croco & Aloe, quem D. Sala ſupra in Hemetologia ad cerebrum ſtomachumq; roborandum præſcripſit, aliter non accipio, quàm quod ſit Elixir Proprietatis Paracelſi lib. 8. archidox. tit. 9 obſcurè deſcriptum. Paracelſus neceſſarium menſtruum, quo ſine fieri non poteſt, ut absq; empyreumate concinnetur, ut multa alia ſtudiosè prætériit;

atte-

attamen illud felici induſtria à diverſis authoribus multipliciter hactenus repertum.

Crollius in Baſil. chym. Species anatice mixtas & Spiritu Vini alcoliſato prahumectatas oleo ſulphuris acido extrahit primùm, poſtea Spiritu Vini, & fæces ultimas lentè deſtillat; Aquam inde egreſſam ſuperioribus Tincturis addit, & completâ digeſtionis operâ Elixir componit.

Verum operoſa nimis præparandi ratio eſt, puta, quæ vix ſemeſtri abſolvatur ſpatio, ne dicam detrimentoſa ex parte; Quis enim dubitet, tàm longinquo proceſſu propterea ibi opus eſſe, quòd nimirum ſulphur vim præcipitatoriam obtinendo, partes meliores fecibus admiſceat, quas ita ſecunda tertiaq; vice ſollicitare oporteat; præterea propter acrimoniam, quam à Spiritu ſulphuris acido participat, vulneribus oculorum præſertim usq; adeò conveniens non eſt, quibus aliàs quod cum Spiritu Terebinthina præparatur maximè prodeſt.

Alii

Alii prædictas ſpecies aceto deſtillato primum per tempus circulant, poſtea deſtillant. Oleum ab aqua per tritorium ſeparatum cum Spiritu Vini rectificato aliquandiu in digeſtionem collocant & inde verum Proprietatis Elixir ſibi promittunt. Nec ſine ratione, cum omnia ferè Gummata niſi aceto cocta in Spiritum acidum potius, quàm oleum deſtillando redigantur, ut videre eſt in oleis Aſæ dulcis, ſtyracis calamitæ Laudani Myrrhæ &c. in Medulla deſtillatoria, & alibi; Nec Chirurgi Gummata in Emplaſtra aſſumi utiliter cenſent niſi in aceto prius macerata & cocta.

Attamen ſequens modus præ cæteris meritò nobis uſui hactenus.

R. Aloes Succotrinæ
Myrrhæ Trogloditicæ ana unc. ij.
Croci optimi Anglici unc. j.
Olei Garyophyll. ſeu Nucis Muſchatæ drach. j.
Spiritus Terebinth. Venetæ per Veſicam ſ. a. deſtillati abſq; Empyreumate ſeu rancore uncias viij.

In-

Infundantur omnia in vitro benè clauſo, & per menſem Philoſophum ſub fimo digerantur, ad digeſtionis comſumtionem usq́;. Deinde ſeparetur ſubtile à ſpiſſo per inclinationem & ſervetur ad uſum. Spiſſo denuò ſuperfuſo prædicto menſtruo tincturam extrahe, ac priori affunde.

Reliquum deſtilla, & quod prodiit ſuperioribus admiſce. Vel ſerva pro Ceroto ſtomachali admixtâ cera inde facienda pro ſtomachi diſſolutione, vel Emplaſtris emollientibus incarnantibus calfacientibus & mundificantibus.

Uſus Elixiris hujus à multis retrò ſeculis huc usq; celebratiſſimus. Nam & Æginetа cap. 36. lib. 3. de morb. pop. potionem tradidit ex Aloë, myrrha & Ammoniaco in vino odorato tritis & tantùm fabæ magnitudine ſolidorum exhibuit. Et pilulæ Ruffi quid aliud ſunt, quàm hoc noſtrum Elixir impræparatum? Elixir verò pilulæ Ruffi eſſenſificatæ? Parum enim virium præparationis beneficio acquirit, ſed quas habet ingenitas habet, & à na-

& à natura, niſi quòd craßioribus partibus ſepoſitis exaltatiores evaſerint.

In eo, omnium ſuffragio, virtutes omnes Balſami naturalis exiſtunt, & virtus ſenſuum confortativa maxima, imò vim & naturas ejus, teſte Paracelſo, exprimere vix poſſibile.

Quomodo tamen ad particulares corporis affectus uſurpari debeat, apud Crollium ſatis luculenter traditum eſt.

Notandum deniq; propono: olei Terebinthinæ loco non inconcinnè Oleum Juniperinum, & viliori precio aſſumi poſſe. Sic enim Penotus de præpar. & uſu med. chym. Ad eadem valet atqui Terebinthinæ; Egregiè corpus à putredine præſervat, ſecundum balſamicam, quam habet, naturam, Renes purgat & calculum expellit per urinam, ſudores promovet, calcinati auri tincturam extrahit, &c.

Doſis iſtius eſt grana vj. viij. x. xij. in aquis ſpecificis vel juſculis.

SECTIO III.
DE EXTRACTIS.

Laudanum Opiatum.

R. Opii ad Quercetani mentem cum aceto ſuper laminam ferream exiccando præparati & correcti q. v. Extrahe cum aceto ſtillatitio. Ad ſingulas uncias iſtius extracti miſce, Tincturæ Croci ut ſupra præparat, Pulveris Corallorum Penoti, vel Corallorum Vitriolatorum ana unciam ſemis Ambræ griſeæ grana 10.

Ambram terendo primum cum Corallis, poſtea cum reliquis ad lentum ignem miſcendo fiat Laudanum Opiatum. Simplex præparatio, quia Natura ſimplicitatis quoq; ſtudioſa, & multa à Theophraſto in Specifico anadyno, à Quercetano ī pharm. dogm. à Wirtzio & aliis hoc in loco omiſſa, à Crollio tamen & aliis compoſitioni huic immiſſa, exitioſa magis ſunt & ſupervacanea, quàm vel utilia vel neceſſaria.

Laudanum è Vitrioli Sulphure narcotico quod à Reverendo & clariſſimo Beguino accepi; & quomodo extractis ſpecificis admixtis modò hyſtericum, modò Epile-

Epilepticum, modo hæmoptoycum, modò antifebriticum fiat ne ad Platonis ſententiam cuivis vulgo artem credendo ridiculam faciam philoſophiam, reticere hoc in loco vel medio in ſermone cum ſapientibus lubentius volui, lectori ſatisfacturus dum prædictum Angelo etiam Salæ familiare, hoc loco præ cæteris dignatus fuerim.

Laudabile hoc eſt medicamentum, quodq; planè ſuo nomini reſponderit, ſi Laudanum dicas:

εὕρεμα πρὸς πέρας ἐςὶ παθῶν ὀδύνας.

Omnium dolorum mitigativum, ardorum conſumtivum, quietis côciliativum, fluxionum reſtrictivum.

Cujus laudibus tamen ut me abdicam, quod Theophraſtus de magnete pronunciavit, hoc ipſum ego de Laudano verè propono:

Mich gedeücht kein edler Schatz ſeyn/in der Artzney/denn ein Kranckheit behalten in jhrem Centro, daß ſie auß demſelben nicht weiche/ vnd daß darnach der Artzt geſchickt ſey/vnd ſie

in jhrem Centro oligerire, maturire in jhr vollkommen Weſen/ So das geſchicht/ mag die Kranckheit außgehen/natürlich vnd nicht vnnatürlich/ gut oder böſe.

Modus recipiendi talis mihi hactenus, ne à comtemptoribus animadvertatur:

R. Laudani noſtri grana 2.3. 4.5. quantum ſufficerit pro re natâ.

Magiſterii perlar. & Corall. ana ℈ß.&c.

Terendo ſedulò ſuper porphyrium fiat pulvis.

Quod verò Avicenna & Gal. cap. 31. lib. 3. de aliment, circa intercipientia & papaver inprimis notare voluit, eo ipſo non uti licere, cùm materia jam in pectus deſtillârit, ſed antequam deſtillet, illud ipſum de Laudano etiam ſcitu cuivis valdè neceſſarium; Ne promiſcuè fluxione in partem impacta, ut multi non obſervãt, adhibeatur. Nam quando agendum, indicatur ab indicante præſenti, ut vincit alia indicantia. Unde materia fluens indicat retrahens; materia fluxa indicat

expe-

expectorans, evacuans. Tale non eſt Laudanum; Nec fluens materia tàm potiùs eſt, quam fluxa; Nam materia verbi gratia in pulmones fluxa magis nocet, ut propterea uti liceat medicamento potius evacuante: Medicamentum autem retrahens per modum interceptionis ut Laudanum, materiam fluxam reddit magis rebellem evacuationi.

Quare utendum eſt materia intercipiente, antequam fluat. Cum ergo per ſomnum materia fluat & vigiliæ tempore materia fluxa expurgetur, Laudano poſt cœnam potiùs utendum eſt, hora autem vigiliarum expectorantibus.

Extractum Mumiæ.

R. Mumiæ ex homine ſano integro, ſuſpenſo vel rotâ contrito id eſt carnis muſculoſæ fœmoris brachiorum aliarumq; partium q. ſ.

Hanc à Luna & Sole ſemel illuminatam ac conſtellatam fruſtulatim concide, & adſperge pulvere Myrrhæ vel tantillo ſaltem Aloës, poſtea imbibe macerando a-

Digitized by Google

liquot dies in Spiritu vini Sambucino ſeu Juniperino; Suſpendatur parùm, ac iterum imbibatur; Tandem in aëre fruſta ſicceſcant, tunc aſſimilatur Carni fumo caſtigatæ ſine fœtore, Et poſtea Spiritu Vini ſeu Sambucino ſecundum artem Tinctura rubicundiſſima extrahatur. Spiritu deſtillatione abſtracto remanet Extractum Mumiæ ſupra in Ternario ad Laudani Benedicti compoſitionem aſcitum. Quomodo Theriaca de hoc Mumiæ extracto contra peſtem aliaq́, venena conficiatur videre eſt apud Crollium Baſ. Chym. pag. 258.

Extractum Rhabarbari.

℞. Rhabarbari electiſſ. ac maturi lib. ſ. vel ij.
Cinamomi elect. inciſi unc. ſ. vel j.
Santal. rub. drach. ij. vel iij.

Omnia ſimul commiſta digerantur, cum aqua Endiviæ vel Cichoreæ vel etiam cum Aqua noſtra Tartariſata, ſi recens præſtò ſit, donec Aqua tinctura rubra prægnantiſſima evadat. Aliam, priori de- *fluxa,*

fluxa, affunde, donec nihil coloris communicetur amplius. Tandem omnibus ſedulò expreſſis & commixtis per Alembicum abſtrahe menſtruum, & in fundo Extractum Rhabarbari inſtar Sapæ rubicundiſſimum. Quod idem de radicibus Mechoacæ, Agarici, Chelapa &c. accipiendum eſto. Doſis ipſius ſcrupulus unus in jure vel vino calido, leniter tutóq; vias communes expurgat.

Extractum Hellebori nigri.

R. Rad. Hellebori nigri veri Luna in felici adſpectu cum Jove exiſtente vel Venere collectarum, in umbra ſiccatarum, & à terra, non item à filamentis iſtis, ut quidam volunt, mundatarum, q. ſ.

Coque cum vino per tres horas continuas, in fine augmendo ignem ut bulliant.

Abiectis radicibus vinum exhalet leni Igne ut ne bulliat multùm, ad conſiſtentiam nigram, gummoſam, amaram.

Doſis à gr. xij. ad xv. xvj. mundificandum ſanguinem ab aduſtis præſertim

humoribus, ad obſtructiones menſium, Vertiginem, Epilepſiam, Melancholiam & plures alios affectus. Non inconcinnè aliquot olei aniſi vel maſtichis vel Menthæ guttulas admiſcueris, dummodo poſtea doſis quadamtenus auctior exhibeatur.

Extractum Scammoneæ.

R. Scammonii optimi q. v. Superfunde Spiritũ Vini ad ſupereminentiam quatuor digitorum. Digere in Balneo, ut fiat ſolutio. Calida adhuc trajiciantur per chartam ad fæces intercipiendas. Quod tranſiit affundatur aquæ fontanæ frigidæ, & tota Scammonii eſſentia ſoluta, ab omnibus ſordibus jam perpurgata & viſciditate quodammodo, inſtar picis coagulabitur. Eam ergò malaxando in formam redige, quam velis. Poſtea ſuper porphyrium lævigata in pulverem vertitur albiſſimum. Et hoc Reſina Scammoneæ eſt vel Scammonium more Spagyrorum depuratum cujus ſupra D. Sala in hydrope & catharrho mentionem fecit.

Præ-

Propter varias quas induit formas, multi certè uſus eſt in Medicina.

Quando Reſinæ hujus unciam unam cum ſucci Cydoniorum ana, ſachari unciis duabus cum ſemiſſe in Spiritu Vini maceraveris, vaſe optimè clauſo, Spiritu poſtea decolato, purgatorium jucundum efficax tamen ad cochl. unum vel duo concinnabis.

In Spiritu Vini ſolutam miſce Electuario Citriorum vel Cydoniorum circa finem decoctionis ad lentum calorem & poſt Spiritus Vini evaparationem Electuarium Cydoniorum vel Citriorum pellucidum; purgans præſto habebis.

Cum Tartari Vitriolati ſcrupulo uno mixta ad ſcrupulum ſemis vel grana xv. pulverem reddit egregiè catarcticum.

Ita acinis è baccis Sambuci vel Ebuli ſacharo conficiendis, media cruſta ex hac Reſina adſperſa conficiatur, ſi confectionem nulla cum moleſtia aut animadverſione purgantem delicatulis gratiſſimam volueris. Hujus Diagridii Paracelſus in

Digitized by Google

Manuali aliquid miſcet cum farina & aqua Roſarum & conficit hoſtiam purgantem, quam hoſtiam laudis nominat.

Extractum Caſtorei.

℞. *Caſtorei lib. ſ. Superfuſo Spiritu Vini extrahe tincturam in loco calido; poſtea abſtracto Spiritu Vini ad remanentiam debita conſiſtentia fiat Extractũ.*

Extractum Eſulæ minoris.

℞. Rad. Eſulæ minoris prout in officinis proſtant. q. ſ.

Coque lento igne cum Aqua ſimplici ſemper deſpumando, dum ſpumat. Aquam inde cola & ſerva. Interea ſuperfundendo aliam iterum coque. Evapora ad ſpiſſitudinem mellis. Poſtea diſtempera cum Spiritu Vini & in vaſe clauſo ſerva ad calorem ut adjectus Spiritus Vini leniter evaporet. Doſis eadem quæ eſt Rulandini.

SECTIO IV.

De

EMPLASTRO MELILOTI.

Varia

VAriæ Emplaſtri hujus à multis temporibus uſq; proditæ ſunt deſcriptiones. Suum Galeno eſt. 8. de Compoſit. Med. ſecund. loc. cap. 5. Cordus in vulgari illo aniſum omittit, in quibusdam Meſnes exemplaribus haud lectum, &c. Sic & Dn. SALA proprium habet, hoc nomine inſignitum, & multis aliis præferendum: Das warm oder weich-Pflaſter.

In eo ipſo Melilotus baſis, omnes tumores & dolores in quocunq; corporis loco permulcet; Juvant vi emolliente & paregoricâ chamæmelum, Althea, Fœnugræcum, Ammoniacum, Terebinthina, ficus, cera. Materiam emollitam, doloribus mitigatis, ratione λεπτομερείας, quâ altè ſubeunt, fortiter attenuant & incidunt, oleum laurinum, Nucis Muſchatæ, Carvi, Spicæ, Iris Zedoaria Cardobened. Tartarus. Præparatum deniq; diſcutiunt Ammonium, oleum Spicæ, Laurinum. Ideoq; valdè confert in omni frigida & craſſa materia, in lentis inguinum bubonibus, tumoribus ventriculi Epatis, Lienis &c.

Digitized by Google

nis &c. Calefacit, attenuat, emollit, aperit, diſcutit, & ſuaviſſimè dolores mitigat. Et tale eſt:

R. Meliloti uncias decem.
Camomill. unc. 8.
Rad. Altheæ
Fænugræci ana unc. ſex
Tartari albiſſ. crudi unc. tres.
Caricarum unc. viginti.
Aquæ communis lib. decem. Infunde per horas xv.
Dein colatum redue ad conſiſtentiam extracti.
Hujus R. uncias xij. Ceræ, ſævi hircini ana unc. iiij.
Gummi ammoniaci depurati unc. ii.
Terebinth. Laricæ unc. ij.
Olei Laurini drach. vj.
Olei Nucis Muſch. expreſſ. drach. tres.
Sem. Carvi ſtillat. Spicæ ana drach. duas.
Florum Meſiloti ſubtiliſſ. pulv.
Zedoariæ
Carduibened.
Iridis Florent. ana unciam unã
f. Emplaſtrum. ſ. a.

PARS

PARS TERTIA DE DVRIS.

SECTIO I.

De CRISTALLIS ET SALIBUS.

Criſtalli Tartari.

R.

TArtari albiſſimi pulveriſati libram j. vel ij. Ebulliendo cum aqua fontana in catino non metallico coque, ut diſſolvatur, cola per manicam Hippocratis in ſartaginem terream inq; loco frigido collige Criſtallos. Si prima vice non ſatis puré prodit adhuc ſemel ebulliant, ne tamen pluries, ſiquidem, multum ebulliendo de albedine aliquid amittitur. Criſtallos coagulatos ſtatim ab aqua libera, quia & hoc modo albidiores habebis. Hos lentè in vaſe porcellanico exic-

Digitized by Google

eo exicca & ſuper porphyrium multum tere. Erunt ita candidiſſimi & ſubacidi ſaporis. Aqua reſidua, aqua Tartariſata eſt, de quo ſupra.

Criſtallorum uſus eſt ad incidendum & attenuandum craſſos quoſcunq; humores ad omnes obſtructiones aperiendas; Magis felix, quàm Cremoris Tartari. Hic enim propter nimiam aciditatem & ſubtilitatem valdè diureticus nec tutò in corpore impurgato, dum craſſos ſimul humores præcipitet exhiberi poteſt. Hujus virtute potionem purgantem frequentiſſimè conficio ſapore nil quicquam abominabilem, interim propter ſecuram operationem valde benedictam, prout ſequitur.

Potio Benedicta Purgatoria.

R. Extracti noſtri Benedicti (ex foliis ſenæ & Rhabarb. ana part. ij. Agarici part. i.) à ℈i. ad ℥i.

Tartari depurati ℈j.

Mannæ unc. ſ. Aquæ Fontanæ vel Fragorum q. ſ. Coque leniter & diligens colatura additis guttis quinq; vel ſex Elixirii

xiris ſeu Spiritus Cinamomi detur pro potu.

Tartarus Vitriolatus.

℞. *Olei Tartari per deliqvium facti unc.* iij.
Olei Vitrioli ſeu Spiritus ipſius q. ſ.
Inſtilletur Oleum Vitrioli in Oleum Tartari guttatim in loco calido, & pulvis præcipitabitur albiſſimus. Repone pauliſper & cum tempore major fiet reſidentia.

Notabis tamen hoc in loco, uti præcipitatio hæc fælicior ſuccedat Oleum Tartari ab aquoſitate in loco frigido contracta penitus vindicandum eſſe.

Aqua reſidua pro diuretico inſerviat, vel evaporet, & majorem ſalis copiam ſuppeditabit. Is ipſe Tartari Vitriolati conficiendi modus ubiq; receptiſſimus eſt; Atqui ego per Compendia ſali Tartari per extractionem é calce ipſius facto oleum Vitrioli æquali ferè proportione admiſcendo & ad ignem primum exiccando poſt modum fortiter calcinando idem felicius obtineo.

Vales

Valet pro univerſali ferè digeſtivo. Hac enim in parte Crollio adſtipulari non poſſem, quando in omnibus tàm corporum, quàm humorum præparandorum indicationibus univerſale prædicaret; In primis tamen in morbis abſtructione ortis excellit, velut in febribus, Melancholia hypochondriaca, Nephritide & aliis.

Sal Armoniacum Depuratum.

Si cum ſale fuſo mixtum ter quaterve ſublimatur puriſſimum evadit, & in omnibus febribus quartanis etiam multùm commendabile. Sed nec hic tanto opus labore; Reſolutum enim in Aqua calida, & per chartam trajectum, poſtea evaporatâ aquâ ſecundum artem in criſtallos redactum vel coagulatum, tàm purum erit, ut ſublimationibus nihil cedat.

Criſtallum Minerale cum Saccharo.

De Nitro præparato ſeu Criſtallo Minerali ipſemet Author cap. 4. Ternarii

Bezo-

Bezoard. Verum ut ne urinoſus ſapor linquam nimis feriat, cum ſaccharo candi conficimus hoc modo: ut nimirum Nitro ad SALÆ *mentem liquato, per ſulphur accenſo iterumq; in Aqua Roſarum ſoluto & decocto inter coagulandum Sacharum immiſceamus, anatica ferè proportione, donec miſcendo acquirat duritiem. Vel ſolve ſacharum candi in Aquâ Roſarum; poſtmodum etiam Sal Nitri mundificatū; Colatum coque ſecundum artem, ut in doliolis in cella colligantur Criſtalli. Cæterùm ſi libra una Nitri cum ſalis armoniaci depurati drachmis 4. vel 6. ſecundum artem fundatur, remedium erit præſentisſimum in prunella.*

Magiſterium Lunæ dejectorium, ſeu Luna purgans hydragoga.

Primùm omnium habeatur Menſtruum hoc:

℞. Vitrioli albificati part. ij. vel libros ij. Salis Nitri refinati lib. j. deſtillentur in Aquam fortē ſ. a. poſtea. R. Lunæ p Saturnū à pollutione Venerea, & Spirituum crudi

Mercurii & Sulphuris non fixi conſortio purgatæ & laminatæ unciam j.

Aquæ fortis prædictæ uncias x. plus minusve ſecundum quod Spiritibus magis minusvé prægnans. Stent in matracio ſuper cinerem, donec argentum fuerit ſolutum, & liquor evadat cæruleus.

Coagulatio Spirituum Menſtrui cum Luna.

Tum immiſce Salis Nitri fixi abſq; additione præparati ad unciam Semis vel integram, ſic enim Spiritus Nitrales melius refiguntur, & in priſtinum corpus redeunt. Colloca in digeſtionem in fimum Equinum vel Balneum per Menſem Philoſophicum. Poſtea phlegma in B. M. deſtilla, ut vix tertia pars reliqua maneat. Utrunq; ſerva diligenter.

Aertiam illam partem reſiduam per Cucurbitam latam, non nimis altam, in arena igne ſecundi gradus deſtilla, per horas tres quatuorve, (Melius id ſuccedit per evaporationem in aperto vaſe ad notas perfectionis diſcernendas) quando enim pars baculo exempta albicans fuerit, deſiſtendum eſt. Sine refrixari, & fracto

vitro

vitro lutoq; remoto invenies Lunam inſtar Alabaſtri aliquando totam nigerrimam aliquando ſuperné candidam ſtellatamq; Lunam hanc in fruſtula fractam infunde parumper per horas 5. vel 6. in ſuo phlegmate ante abſtracto in B. M. vel arena & diſſolutione pulcré defæcabitur. Separa purum ab impuro & in loco frigido criſtallos collige, De menſtruo reliquo extrahe parum aquæ iterum in cellam colloca & totum illud in Criſtallos conficies. Criſtallos lenté exicca & bené ſerva. Et hoc eſt verũ & verius quam unquam hactenus quod ſcio preditum eſt D. e Angeli Salæ illud Magiſterium Lunæ dejectorum, *in diluvio Microcoſmi cujuscunq; morbi cauſa hydragogum ſpecificũ, Egregié enim & ſupra quam cogitari poteſt, omnes aquas é corpore dejicit, ad grana tria vel quatuor duntaxat cum Vino Malvatico vel Spiritu Vini dilutum.* Redactis in Criſtallos

Hinc propter nobilem & præſentiſſimam ipſius facultatem affirmare non vereor; Medicum hujus ipſius Medicamenti &

ti, & D. D. Sanctorii profeſſoris Patavini præceptoris mei honorandiſſimi mirabilis paracentheos, uti & confortantis cujusdam Epatici velut Diacubebe eſt Paracelſi, gnarum vel omnes Aquas inter cutem abarcere, vel quosvis alios Medicos nullas poſſe.

Neq; illud mirum, cum Argentum in Cœlo philoſophico inſtar Lunæ terreſtris reliquorum, planetarum omnium influxibus maritatum, omnium illorum vires expleat.

Parac. in lib. Vexat. can. 6.

Quidem, ut in Gallia expertus ſum hoc idem Lunæ Vitriolum cum Spiritu Nitri ſolum, Lunam ſcilicet per ſolutionem & digeſtionem & Spirituũ volatilium deſtillationem iteratò facta, fixis Nitri Spiritibus augmentando, phlegma deſtillando per digeſtionem in liquorum quaſi viſcoſum redigendo, in loco frigido concreſcere faciunt. An tamen idem cum noſtro Magiſterio valeat nondum expertus ſum. Hoc, verò ſcio hujus ipſius Vitrioli Artifices panaceam vix Magno illo

illo Sapientum Magiſterio minorem polliceri: ſi Vitriolum Solis in debita proportione huic ipſi conjunctum in Athanore omnium colorum Sphæras præciſè percurrerit, eidemq; in rubedine perſtiterit.

Aqua illa virdiuſcula à Luna præcipitata reſtituente & Spiritibus Nitroſis eodem modô ſpoliata, ſcabiem manuum pedumq; illita tantùm, præmiſſis tamen præmittendis, perfectè tollit. Nec reticere hoc in loco poſſum, hanc ipſam Dianam noſtram in locum ſuum cum Athletis, procis ipſius, deductam, & loci lubricitate, ut per Actæonis ſalutationem in deliquio cadat, deceptam; Mox verò à ſordibus purgatam, oleoſoq; ſalis Mercurii liquore reſocillatam & in Balneo demum per ſudores ab effervescentiis bilioſis liberatam, omnibus alvi humorumq; reſtrictione ægrotantibus æquè viris ac fæmellis, non multò majori, quàm ſupra, amicitiæ ſuæ uſu citò, tutò, iucundè præſentiſſimam fore.

Magiſterium Lunæ inde in vas cupreum affuſâ aquâ calidâ, & abdurebit

Luna in ſua forma inſtar Spongiæ, quam elutam liquatione in priſtinam ſubſtantiam rediges.

Sunt vicini noſtris regionibus Medici, qui Aurum & Lunam purgantia ad varios affectus ſummoperè extollunt, vix tamen perſvaderi mihi patior, facultatem purgatoriam vel unicè vel æquè Auro & Lunæ quàm vel aquæ forti vel Mercurio ſimul meteoriſato, adſcribi iure poſſe. Quamvis multorum Lunam purgantem nihil quàm Mercuriũ dulcem, quem tamen ſub tali nomine ſummè deſpiciebant, fuiſſe certis notis experior.

Nec deſunt, qui dum Lunam in Aqua forti ſolutam iterumq; præcipitatam cum Saturni raſura duplo pondere admixta ad ignem confluere & refrixari faciunt, ſal Lunæ volatile album & dulce in ſuperficie reperiri affirmant, quod ad omnes cerebri affectus hydropem profluvia, retentiones menſium ſcorbutum à granis quatuor ad octo p maximo ſecreto reſervant. Quomodo tamen (etiamſi non vulgaris medi-

medicina ſit) Sal Lunæ potius, quàm vel Spirituum nitroſorum ex aqua forti efflo-reſcentia vel ſal plumbi volatile ſit, cum Luna eodem pondere in corpus iterum redeat, doctioribus judicandum relinquo.

Laudat venales qui vult extradere merces.

Magiſterium Perlarum & Corallorum.

℞. Perlarum ſeu Corallorum q. v. Aceti vini deſtillati ad ſufficientem ſupereminentiam.

Stent in calore, ut fiat ſolutio per noctem. Decanta & filtra per chartam. Mox reliquis aliud affunde acetum, ad ſolvendum, ut penitus, quod reliquum eſt, non niſi fecibus remanentibus, ſolvatur. Colaturæ inſtilla oleum vel Tartari vel Vitrioli ut Sal præcipitetur. Præcipitatum ſeorſim poſitum aqua elue fontana aliquoties, & exicca; & res in vado eſt.

Ad Magiſterium, quo D. Angelus Sala utebatur, ſub nomine perlarum ſeu Corallorum Vitriolatorum, ſolutio aqua illa

acida à pulveris hemetici præparatione reſiſtante, perficiebatur.

Valde quidem confortat ut authores affirmant à granis ſex ad ſcrupulum unum.

Majoris tamen eſſentia ſeu oleum Perlarum æſtimanda. De quibus alibi.

Vitrum Antimonii hyacinthinum.

℞. Antimonii optimi q. v. Tere & pone cum olla non vitreata ſuper ignem lentum, & incipiet fumigare, Rutabulo in extremo reflexo & prolixi manubrii agita ſedulò ne adhæreat, in nodos fortè ſi concreſcat, iterum tere, & ad ignem denuò colloca, procedendo ut prius, donec fumum non amplius evomat, nec in nodos concreſcat, ſed maneat in forma pulveris. Id quod octo ferè horarũ ſpacio perficitur. Refrixum in olla fuſoria colloca ad furnum anemium, per tres circiter horas ut penitus fundatur, idq; mox funde ſuper pelvim æneam vel modulum pro libitu effigiatum. Vidi enim Lubecæ vaſculum

hoc

hoc ex vitro ad modulum inſufflando egregiè ſabrefactum à cujus liquore quocunq; per noctem infuſo purgationes feliciter ſuccedebant. Uſum Vitri Antimonii quamvis plurimis cane pejus & angue exoſum redditum, non dici poteſt, quàm feliciſſimum in plurimis vomitione opus habentibus morbis expertus ſum. Communiter in tali forma utor.

Julep Hemeticus.

℞. Vitri hujus ritè præparati drachmas duas. Vini Hiſpanici uncias ſex, Syrupi violar. unc. j. Olei Tartari guttas aliquot. Macera ita per noctem & poſtea filtra per chartam. Doſis cochl. j. ij. Cum oleo Vitrioli loco oleo Tartari aſſumto Amethiſtinum colorem conciliabis.

Cæterùm Vitro hoc Antimonii cum media parte auri per antimonium purgati & in tenuiſſimam calcem redacti, fuſo, & per digeſtionem virtute aceti radicati optimè defæcati tinctura inde extracta, mox aceto deſtillato, reſtitante pulvere abluto, & cum Spiritu Vini per octiduum Verè Medicinalis Antimonii præparatio.

Digitized by Google

circulato, eòq; iterum vel ad pulverem abſtracto, vel forti igne per retortam depreſſiorem oleo ultimò prepulſo, medicina inde habebitur Diaphoretica longè excellentiſſima.

Purgat etiam ſatis promtè, ſi Baſilio credendum, addita eſſentia Rhabarbari & tinctura Corallorum, quod qua ratione fiat vide eundem Baſilium Valent. in Curru Triumphali. Spiritum inde dextrè prolicies, ſi lib. j. Vitri farinæ laterum & ſalis montani tantundem in globulos mixtum per retortam laricatam ſ. a. dedeſtillaveris, multis uſibus accommodatiſſimum.

Aurum Purgatum.

Auri purgati Chryſobezoar Authoris meminit in Ternario. Non igitur extra teſtam de purgationis modo interſerere aliquid; Et hoc in loco, qui ſub multo titulo alias convenientius.

Sumuntur ſex partes Antimonii pulveriſati, & pars una auri, & ſimul in crucibulo funduntur. Poſtea præſtò ſit vagina

gina anea vel ferrea in fundo acuminata (ein Gießpockel) *in qua aliquid ceræ ſit liquefactum, aut ſaltem ſævi parum.*

Tum infunditur antimonium vulgare cum auro, fundendoq; leniter pulſatur, ut aurum deſcendat ad fundum & faciat Regulum.

Frigefacto vaſe Regulum ſepara; poſtea antimonium iterum funde in crucibulo (Regulo priori ſervato) & cum fluxerint immitte parum de ſcobe ferri & poſtmodum benè fluxa in vaginam iterum effunde, ut prius & pulſando Regulum in fundo iterum reperies, non quidem tàm pulcrum ut prius. Sic potes tertia vice procedere cum Antimonio, donec habeas Regulum Auri per Antimonium transfuſum, vocant durchgießen.

Hos Regulos ſupra teſtam patentem in furno conflatorio ante follem colloca, circumpoſitis circumcirca, ſupernè etiam carbonibus, ne tamen aurum attingatur. Poſtea cum folle ventilandum eſt, donec totum Antimonium effumârit, & aurum

peni-

penitus mundatum ſit. Vocant vor dem Balg verblaſen. *Aurum ita ſecundâ hac vel tertia transfuſione radiantiſſimi evadit coloris. Id quod in Antimonii fecibus Auri reſiduum, per fuſionem cum Nitro & Tartaro ut Regulus amplius deſcendat, & poſtmodum cum folle ſeparandum eſt.*

SECTIO SECUNDA DE CROCIS.

Crocus Martis.

C*Rocus Martis duplicis ſortis eſt: Alter per fortes calcinationes, ignem Reverberii &c. præparatur; Ab hoc dum vis ſulphuris & argenti vivi, quod participat ferrum, ablata eſt, extincta, ſeparata, vel grandi Igne, vel aliquâ validâ, ſiſtuntur fluxiones, parteſq; roborantur.*

Alter laminis ferri candentibus in magdaleones ſulphuris immiſsis vel aquarum quarundam affuſione conficitur; Et hic

hic quia partem chalybis abſtergentem, aperientem, & repurgantem excrementitiã ſolummodò ſeparata re, tinuit; aperit, attenuat, purgat, ſimulq; corroborat. Magna ideoq; circumſpectione hoc in loco opus eſt, ut quilibet adpoſité exhibeatur.

Crocus Martis Adſtrictorius.

℞. *Limaturam chalybis, digere in aceto lento igne donec acetum coloretur, decanta quod tinctum eſt, & aliud reaffunde acetum, donec tincturam non amplius extrahit. Depletiones filtra & deſtilla ad remanentiam pulveris rubei, qui per diẽ naturalem Igne Reverberii in crocum redigitur impalpabilem.*

Alius.

R. Limatuea ferri libram unam. Ablue benè iteratu vicibus. Adde ſulphuris triti libras tuas. Miſce & in calore per ſex octave dies digere, ſæpè agitando, & fiet inſtar ſapæ ferè. Abſtrahatur humiditas ad ſiccitatem pulveris, quem calcina ad ignem, ut omne ſulphur inde conflagretur

luti-

ultimò forti igne, & pulvis reſtabit ſubfuſcus, Crocus Martis adſtrictorius.

Crocus Martis Aperitivus.

R. Laminas è ferro vel chalybe puro ductas obline oleo vel Spiritu ſulphuris vel Vitrioli. Colloca in cellam, & poſt aliquot dies Crocum deradendum invenies obſcurè rubeum. Inſigne hepatis reſtaurativum & deoppilativum Doſis à ſcrupulo ſemis ad integrum.

SECTIO III.

De FLORIBUS.

Flores Sulphuris.

INter flores Sulphuris, quorum in Medicina uſus agnoſcendus, iiq; vicarius Sulphuri ſciſſili vel quodcunq; à Natura purificatum in pluribus locis, veluti in agro Cracovienſi in Polonia, in foro Vulcani, la ſolfotaria vulgò appellata, propè pozzuolo in regno Neapolitano & alibi reperitur, vix alii ſinceriores ſunt & utiliores,

liores, quàm qui per ſe ſublimantur, hoc modo:

R. Cucurbitam terream mediocris capacitatis, huic duos Alembicos benè accommoda ita, ut unus poſt alium requirente neceſſitate adhiberi poſſit. Pone vacuam in arena, & ubi gradibus Ignis paulatim fuerit excalfacta, adeò ut vix manus admota in eminentiore parte ferat; injice ſparſim Sulphuris flaviſſimi in fruſta redacti cochlearia tria vel quatuor. Alterutro Alembico ſuperimpoſito paulò poſt videbis primò liquorem ſubdulcem ſtillare, Aquam nimirum, Ens ſeu Lac Balſami, mox intra dimidia horæ Spatium flores elegantiſſimos circa limbum Alembici. Si ignis intenſior fuerit, jacturam operis patieris oppidò; Quia ſulphur liquatum effluit, nec amplius flores aſſurgunt.

Quod ſi itaq; nonnihil florum elevavatum ſit, priori Alembico ſublato ſubſtituatur alius, & alius, donec omnes omnium optimi colligantur Flores.

De

De uſu utriusq; tàm lactis Balſami, quod procedit, quàm ipſorummet Florum abundanter Crollius. Et hi ipſi Flores ſunt quos Angelus Sala in præparatione Chryſobezoar ſupra Reſinæ metallicæ vocat.

Flores Sulphuris albi.

Lac Sulphuris apud pleroſq; magni uſus eſt & meritò, quippe quod puriſſima & ſubtiliſſima Sulphuris pars, veri pulmonum Balſami, & multorum morborum vel ut conſumentis ignis nomen ritè ſuſtineat. Verum enimverò præparatio ipſius ſordida odioſaq;, nec abſq; meretriciâ ſalis Tartari coadunitione. Ideoq; ipſius loco Flores ſequentes, viribus nimirum & poteſtate Lacti Sulphuris non cedentes:

R. Nitri purificati q. v. Liquefac in Crucibulo igne circulari; poſtea per vices inijce Sulphur pulveriſatum, idq; tam diu donec Nitrum indureſcat in ipſo igne; Ignem poſtmodum auge, operculo ſuppers addito per horas duas ita relinque. Tandem ubi omnia refrixerint, Nitrum habebis fixum.

R. Ni-

℞. Nitri prædicti p. j. Sulph. puriſſ. p. ii. Miſce & ſublima igne arenæ mediocri & flores collige albicantes.

Chryſotheon Angeli Salæ.

℞. Sulphuris flavi ſeu virginei libras duas.
Salis decrepitati libr. unam.

Miſce, & ſublima ad latus. Reitera ſublimationem, ſemper admiſcendo aliquid de ſale, donec decies vel plures ſublimaveris. Tandem in ſingulas uncias ſublimati Miſce Margaritarum præparatarum unciam ſemis, ſuper porphyrium terendo ſedulò per integrum ferè diem irroratione facta cum Spiritu Vini & tingendo modico Lacrymæ Draconis, ſerva in pulvere, vel forma Tabularum cum Dragacantha in Aqua Roſarum diſſoluta. Sigilla. Doſis à ſcrup. ſ. ad integrum.

Flores Salis.

Quemadmodum è Succino deſtillato tandem flos elevatur, Sal volatilis dictus; Ita quando Dn. Sala Flores Salis ſupra in Pilulas Balſamicas aſſumit, alios intelligi non vult, quam qui in deſtillatione Spiri-

tus ekive Salis ignis vehementia ſimul accendunt.

Roſa Mineralis.

Roſa Mineralis in Hemetologia ſuprà nominetenus ſolummodò attacta, aliunde praparata non eſt, quàm ex Antimonio cum Mercurio eſſenſificato in liquoroſam ſubſtantiam ſublimando redacto, poſteaq; ſemel atq; iterum per præcipitationem in pulverem coagulato. Color tamen ipſius, Roſis incarnatis ſimilis nonnihil admirationis excitat. Unde exiſtimare quis poſſet eam ipſam Aquilam rubram Turqueti potius, vel Electrum Paracelſi per ſeptem ſphæras actũ, vel ſecretiſſimam illam Mercurii Cinabarim per ſe ſolius inſtrumenti circulati induſtriâ in Angliâ à nobis elaboratam, vel ex floribus Antimonii purpureſcentibus confectam eſſe, quale etiam Anwaldi panacæam olim non injuriâ deprehendebant. Verum hæc omnia vana otioſorum inſomnia, imò opinantium figmenta potiùs, quàm verè ſentientium argumenta. Certum ideoq; eſto cuivis, colorem

Paracelſ. & Theſaurus Chymicor.

lorem huic Roſæ non aliunde conciliari, quàm vel forti exiccatione in fine adhitâ, vel adventitium à Spiritu Vini Santalato ſuperfuſo iterum evaporato acceſſiſſe. Præterquam enim quod Santali odor & color ſenſus ferit, ipſius tinctura quoq; facillè iterum extrahitur.

Nec inauditum, idem Antimonium eodem ingenio cæruleum factum fuiſſe & mirum quantum jucundum per ſolam lævigationem cum oleo Balſami peruviani deſtillato, Ambra gryſea, Moſcho & tinctura Lapidis Lazuli.

Efficaciſſimum tamen remedium eſt et verè ζώπυμον in febribus intermittentibus, quotidiana præſertim & Tertiana, quas plurimas, jurare poſſum, auxiliari tamen Laudani Antifebritici beneficio, primò ſtatim impetu à me curatas fuiſſe.

Vomitu quidem formidabilis quibusdam, attamen ſine cauſa; cùm omnium humorum ſaburram in toto corpore collectam majori cum ſucceſſu ἄνω καὶ κάτω expurget, quàm quidvis aliud. Mitior tamen evadit, & vel ſeceſſiva tantùm, ſi

cum Sale communi teratur ſedulò, & per ablutionem ſalſedo iterum eximatur; vel ſi cum ſale decrepitato mixta igne Reverberii fortiſſimo ſublimetur. In ſale enim vel maximè eſt, quo Spiritus Antimonii Mercuriales vomitorii figi & mitificari poſſunt, quemadmodum è ſuperioribus parium advertentibus haud obſcurè manifeſtum.

In hydrope excellens hydragogum nec usq; adeò periculoſum uti Capivaccio viſum; Undecunq; enim accidat, ſive ab humorum aquoſorum propria indole, ſive à fixatione ſalium in Aquis illis deliteſcẽtium, hydropicis aſciticis præſertim aliquoties in ſumma doſi exhibitũ ſolùm per ſeceſſum Aquas mirà felicitate exturbat. Id quod etiam in Paralyſi & Apoplexia aliquoties obſervavi.

Doſis à granis tribus ad ſex, octo, usq; ad decem pro morborum & naturarum differentia. Acetum montanum prædicti Medicamenti facultatibus infuſione dotatum, & ad Tartarum Vitriolatum concinnandum adhibitum, magis idoneum purgationibus efficit. Flo-

Flores Antimonii.

Latiſſimus hic dicendi campus, de variis Flores Antimonii jam albos, jam rubros, jam flavos & miniatos; modò ex Crudo Antimonio; modo ex Regulo; modò ex Croco Metallorum vulgari; ad vomitiones ſolùm, ad vomitiones & dejectiones ſimul, & ad dejectiones etiam ſolitariè conficiendi modis & artificiis.

Secus enim ſe res habet, quàm Crollii & hinc multorum aliorum velut Dn. Salæ etiam opinio tulit, de Antimonio ad ſeceſſus ſolummodò præparando. Quando enim vera phyſicorum regula: Ab extremis ad extrema nō niſi per media fieri progreſſus nec naturam ſaltus unquam committere; Quis dubitet Antimonio á ſumma volatilitate qua vomitus ciere creditur, ad ſummas fixitates, quibus alias fixas operationes perficit, intermedium relinqui gradum, eundemq; vel ſeparationis vel alterationis ſolummodò induſtriâ retinendum, quo purgationes per ſedes duntaxat promoveat. Et his miſſis quid tibi

aut mihi, aut ulli viro bono argumenta, ubi ſenſus & experientia judex? Ea enim de re quid apertius, quàm quod Beguinus in Tyrocinio recens edito & aucto ſcribit? Quod, item Generoſus Johannes Wood in tractatu quem Amalgama vocat de capitis ægritudinibus. Inprimis dedi, inquit de Lethargia, Antimonium meum ad ſeceſſum præparatum, cum duobus cochlearibus vini quod intra ſeptem horas operabatur ad nimus vigeſiex, ipſa toto tempore ſicut mortua jacente: & circa horam quartam veſpertinam deſiit operari. &c.

Et de Vertigine pauló ante: Quibus diebus accepit aut medicamentum antedictum ex belleboro, aut parum Antimonii cũ oleo Vitrioli ad ſeceſſum præparati.

Attamen cum receptui hoc in loco meritó canendum eſt, nec pennæ nido majores extendendæ, ſequentibus ſolùm Antimonii præparationibus, quas nimirum Florum Antimonii loco Dn. SALA *præ cæteris magnifecit & dubio procul in ſuperioribus compoſitionibus, ubi Florum Antimonii meminit, unicè aſſumſit, contenti erimus.*

R. An-

R. Antimonii crudi libram unam, Salis ammoniaci libram ſemis, ſubtiliter ſuper marmore trita impone urinali fictili ad latus reclinato in fornaculâ ſuperius occluſa, abſq; quod ſubſpiraculum tantummodò relinquatur. Superimpone vas vitreum pro Recipiente lutatis juncturis, hinc ignem paulatim ſubde, usq; dum ſublimatio ſuccedat & abſolvatur. Sal armoniacum ſepara ab Antimonio aquâ calidâ & pulverem tenuem ſiccatumq; in fundo ſerva. Uſus ad vomitū uti ſeqtur. Flores Antimonii aurei.

R. Margarit. præp. ſcrup. vij. Flor. Antim. ſcrup. iiij. ſacch. pulv. ℥vjß. Cum Tragac. in Aqv. Roſ. infuſa F. paſta & hinc cum guttis vj. olei Cinamoni Rotula Sigillandæ inaurandæq;. Doſis. ſcrup. j. ij. iij. ad iiij.

Flores Antimonii alii.

R. *Antimonii crudi optimi, quantumvis, Affunde Aquam fortem; ſtent aliquandiu, donec Calx in fundo alba videatur (cavendo á fumo) poſtea abſtrahe Aquam fortem per deſtillationem, & calcem elue Aquâ tepida, donec Spiritus A-*

quæ fortiùs non ampliùs ſentiantur, poſteà ſiccatum pulverem pone in Crucibulo clauſo in Reverberium per ſex circiter horas, & perfectè calcinabitur Antimonium, fietq́; rubeum fixum. Cujus doſis grana duo, tria, quatuor, æquè deorſum quàm ſurſum feliciſſimè purgantia; Idq́; non tàm ſuâ, quàm humoris billoſi circa ventriculum ſtagnantis naturâ.

SECTO IV.
De MERCURIO MARTIALI.

PEr Mercurium Martialem ſuprà in Compoſitione Chryſobezoar Author nihil aliud intelligit, quàm Chalybem ſimplicem puriſſimam, qualem in acubus Hiſpanicis dictis reperiri, licet. Nec uſq; adeò inuſitatè vel obſcurè: Cum quodlibet metallum, Theophraſto teſte, aliud nihil ſit quàm Mercurius cum Sulphure mediante Sale, concretus; Ita ſynechdochicè pro chalybe commodè dicitur Mercurius Chalybeus ſeu Martialis, æquè ac rectè dictum, vel ſacer etiam uſus probat:

A-

Anima humana pro ipſo homine; Vel aliàs: Sulphur opii pro ipſo Opio &c. Quis autem chalybis tàm ſimplicis quam præparatæ uſus ſit, & hinc ad Diaſolis magis proſperitandos effectus, ἐνέργεια, partim notum ſatis eſt partim aliunde junioribus expetendum.

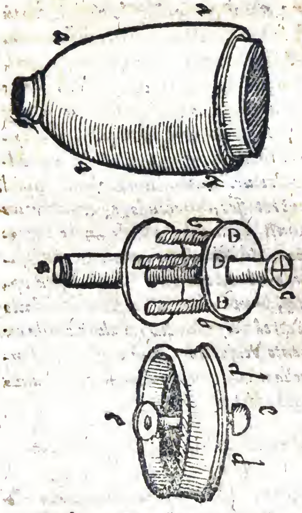
De Cauterio Actuali indolorifico.

Quandoquidem Author noſter in plurimis locis Eſcharoticorum mentionem facit & vel optimam etiam Arſenici fixationem, quô aliàs multi in caſibus ruptoria adhibendi, contenti fuiſſent, malignitatis inſimulat, interim tamen non adferendo, quibus mens timida audacior, doctaq; curioſaq; ſaturatior reddatur, non potui non facere, quin ad eosdem item locos meum quoq; calculum adjicerem.

Quamvis ergò non nego, illud Eſcharoticum ex Antimonio de quo Solenander in Conſ. Med; Illud Theodori Zvingeri πυράστυρον ex albo, nihil paſſo, rubro & nigro unctuoſo, vel quo potitùs eſt celeber-

rimus Platerus, ſingula promtè ſine dolore eſcharam facientia, palmam fortè cunctis Authoris noſtri præripere. Placentini tamen illud, in Italia à me viſum indeq; compertatum, omnibus numeris perfectiſſimum, ſingulis ſuperioribus optimô jure ſubſtituo.

Nec enim propter extremitatum Vaginæ graviorem ex depreſſione incubitũ, & miram operationis celeritatẽ, vel quicquam doloris vel exquiſitè ſubuſtionis ſpecie percipitur; Quam eandem ob cauſam, nec vicinarum partium offendiculum in minimis metuendum eſt. Fabrica ipſius interior umbratilis hæc eſt.

a Vagina lignea ſeu cornea
b Rotulæ, quæ per fila ænea cōplicata infigendæ ſunt in propriâ loca inferioris laminæ canulatæ
c Stylus ferrus ignit⁹ Eſcharam faciens
d Operculum foraminatum
e Clavis ferrea ſupra & infra lata, deſinens in ſtylum ignitum quãdo applicatur à cuj⁹ depreſſione ipſe cogitur inferius
f Locus quo egrediens ſtylus cutim tãgit.

Modus applicandi talis eſt: Quandocunq; cum feſtinatione, roboratione citaq; evacuatione cauterio opus eſt actuali, ubicunq;

cunq; etiam convenientior ratione partis affectæ viſus fuerit; ſtylus ferreus primum candefiat, intereaq; locus atramento accurate notetur; poſtea candefactus ſtylus cannulæ in medio vaginæ tranſeunti mox injiciatur, ſuppoſitoq; operculo manu dextra deſtinato loco fortiter imprimendo adminiſtretur. Ita non diutius, quàm quòd caput rotaſſes, inhærendo, eſcaram ſtatim induxit, ſine dolore, ullave partis alteratione. Ad illam ſeparandam & putrefaciendam butyrum cum folio Braſſicæ apponas, donec cadat; Ut ne fiat conſolidatio pila cereâ vel grano ciceris albi vel pila ex argento perforato paratâ expleas & fontanellam citò, tutò jucundè excitatam præſtò videbis.

Mantellum Ligneum ſudoriferum ſeu Laconicum.

Nec extra Rhombum de Mantello illo ligneo, de quo Author Ternarii cap. de Paralyſi, verba pauliſper facere. Nec enim & illud cuivis fortè obvium.

Hoc ergo & ſiccum & humidum eſſe poteſt;

poteſt; Siccum quando ex arida Carbonum vel ſilicum candentium exhalatione poros Corporis laxante ſudor promovetur; Humidum, quando quod pari facilitate fieri poteſt, ſudor vapore ex ſudoriferis ex Aqua, vino, vel his remixtis in ingente lebete coctis, intusq; in mantellum poſitis elicitur.

Utriusq; ἐγχείρησις hæc eſt. Primò machina ſtruatur, inſtar urnæ ſeu lecti, aſſeribus in fundo, & utroq; latere ſufficienter munitis, tantæ longitudinis & latitudinis, ut virum cujuscunq; ſtaturæ aut proceritatis capere, & nihilominus pars aliquota præſertim poſt pedes vacua reſtare poſſit; pars antica, capitis nimirum & cervicis baſis ſublimior fiat ex obliquè poſito aſſere. In imo fundo, ceu lecti ſtragulum; ſubtus caput verò cervicalia collocentur pro libitu; poſtea orbes lignei ſemicirculares octo vel plures, penes collum tamen minores cœlum deſuper conſtituant, ad hunc finem ut interſtitiis linteolis obturatis exhalationibus intus retinendis

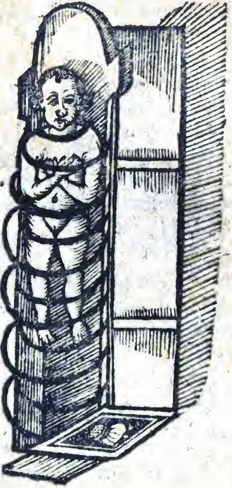
occa-

occaſio fiat, capite interim ritè exerto. In poſtica parte fixa pedùm ſedes ſit, poſtea patina ſeu olla capulo quodam exemptilis, in quam vel Carbones vel ſilices candentes, vel herbarum Diaphoreticarum decocta commodè imponantur, ut ne propter aſſeres retrò agglutinatos quicquam exhalare poſſit. Sic enim agro intus decumbente vapor vel exhalatio totum corpus feriet & ſudorem citò exſtimulabit.

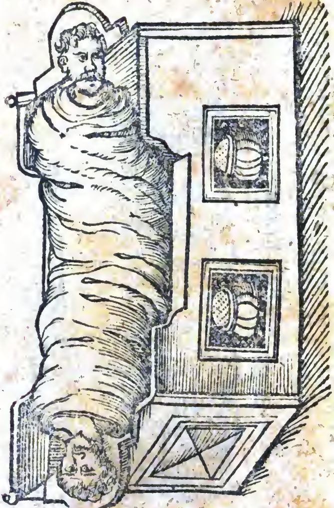
Ejusdem ferè fabrica lectum pro Gallica lue infectis Pariſiis à Clariſſimo Dn. Joan Genan reſervatum vidi; Attamen agri funiculis cum tenuibus linteolis incumbunt ſubtus camerâ in qua carbones vel decocta ponuntur, exiſtente. Utriusq; ergô imagines depicta ſequuntur.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

MANTELLUM LIGNEUM
Laconicum.
Engliſch Krebell.

LACO-

LACONICUM PRO GALLICO *morbo infectis.* Frantzoſen Bette zu Pariß.

-- -- Si quid noviſti rectiùs iſtis,
Sacra DEO feci, ſi non Tibi ſacra reſerva.

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google